

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

Soome-ugri keelte kateeder

Georg Liiv

PRONOOMENID

KESK-VEPSA MURDES

JALÜÜDI MURRETES

Diplomitöö

Juhendaja : dots. P. Palmes

Tartu 1957

Essõna

Käesoleva töö ülesandeks on anda ülevaade pronoomenite esinemuse kohta kesk-vepsa murdes ja lüüdi murretes. Ühtlasi on püütud esitada vastavaid foneetilisi ja leksikaalseid erinevusi ka teistest vepsa murretest. Pronoomeneid on käsitletud morfoloogilisest ja, kuivõrd seda on lubanud kasutada olnud materjal, ka semasioloogilisest aspektist. Pronoomenite esinemuses on püütud selgitada vanu, algupäraseid grammatilisi suhteid, jälgida ka nende arengukäiku - ja seepärast on vepsa ja lüüdi pronoomeneid käsitletud läänemeresoomelisel ja osaliselt soome-ugriliselgi taustal.

Pronoomenid on töös esitatud liikide järgi vastavates peatükkides. Kesk-vepsa pronoomeneid on jälgitud esimesena. Peatükis Personaalpronoomenid on loobutud sageli kasutatud I ja II isiku personaalpronoomeni ühendamisest esineva possessiivsufiksilise käänamistüübi (käsitletud on ka possessiivsufikseid)

ja paradigmaatilise kirevuse tõttu. Näitelauseid on töös esitatud rohkesti ja nende valikul on lähtutud pronoomenite tähenduse selgitamisest ja eri vormide esitamisest.

Lüüdi murretest näidete resp. näitelauseite esitamisel tarvitatud lühendid tähendavad külade nimetusi, v.a. Kuujärvi (Kj), mis tähendab 12 külast koosnevat rühma, ja Šuoju (Šu), mis tähendab valda. Kohanimetused on antud vana administratiivse jaotuse järgi transkriptsioonis, mis esineb kasutatud keeleteaduslikus kirjanduses. Vepsa näidete resp. näitelauseite esitamisel on märgitud ainult põhimurded, sest teatavais kasutatud allikais puudub täpsem kohaviide. Näited, millel puudub kohaviide, on registreeritud kesk-vepsast. Paradigmades on külad esitatud samas järjekorras kui J. K u j o l a teoses "Lyydiläis-murteiden sanakirja", Helsinki 1944 : Sn, B, Pl, Kn, Td, Kš, N, V, TP, SP, Ph, Lm, M, Lh, Pk, Sg, D', Pv, AV, Hj, Pn, Ls (vt. Lühendid). Ruumi säästmise eesmärgil on tarvitatud lühendatud märkimisviisi, näit. Sn - Pk se tähendab, et see pronoomen sellisel kujul esineb 15 külas. Mainitud teoses mitte kasutatud kohanimetused on esitatud seejärel. Kuujärvi murre on jälgitud esimesena.

Osa analüüsitavast materjalist on kogutud töö kirjutaja enda poolt 1955. a. juulikuus Leningradi

oblasti Vinnitsô rajooni keskuses Vinnitsôs, mis kuulub kesk-vepsa murde alale, ja 1956. a. juulikuus Karjala-Soome ANSV Olonetsi rajooni Kuujärvi külanõukogus; kasutatud on ka 1956. a. juulikuul tehtud kirjanekuid isuri keelest Leningradi oblasti Kingissepa rajooni Soikkola külanõukogus. Tähtsamateks keelejuhtideks kesk-vepsast olid:

- 1) Matvejeva, Nadežda Andrejevna, Vilhalast (elanud ka Ladvas), 25 a. vana,
- 2) Grintseva, Tatjana Timofejevna, Vilhalast, 26 a. vana,
- 3) Pantšukov, Anatoli Ivanovitš, Vilhalast, 14 a. vana.

Peamisteks keelejuhtideks kuujärvi-lüüdi murdest olid:

- 1) Strelkova, Matrjona Andrejevna, Novikovost, 66 a. vana,
- 2) Tšernobrovkina, Jevdokia Fjodorovna, Novikovost (mehel Kukuiniemes), 78 a. vana,
- 3) Galgutšova, Uljana, Sürjand'erenist, 76 a. vana.

Muudest allikatest ammutatud näidetes on säilitatud vastav transkriptsioon, ainult käändumisparadigmades on ühtlasema süsteemi saavutamise eesmärgil diftongide puhul ära jäetud diftongi järelkomponendi märk .

Sissejuhatus

Asesõnad e. pronoomenid on eelkõige semantiline kategooria. Asesõnadeks nimetatakse käändsõnu, mis osutavad olendeile, esemetele, nende omadustele ja hulgale või esitavad nende kohta küsimuse, kuid ei nimeta neid ega määra kindlaks nende sisu¹.

Pronoomenid märgivad objektiivse maailma substantse ja nähtusi mitte kvalitatiivselt, vaid demonstratiivselt - ja sedagi kõneleja või lause aluse subjektiivsete suhete kaudu kõnesolevate objektidega. Asesõnade konkreetse tähenduse määravad alles konteksti süntaktilis-fraseoloogilised suhted või kõne situatsioon. Kuna aga kõneleja ja substantside vahelisi suhteid ei saa olla eriti palju, on ka pronoomenite üldarv võrdlemisi piiratud.

Asesõnade teiseks tähtsaimaks semantiliseks eripärasuseks on sisu äärmine üldisus ja abstraktsus. Hu-

¹ vt. ka В. Виноградов, Современный русский язык, Морфология, Москва 1952, lk. 223.

vitav on V. I. Lenini märke pronoomenite selle omaduse kohta: " "See"? Kõige üldisem sõna..." - "Kes on see? Mina. Kõik inimesed on mina. Das Sinnliche? See on üldine etc. etc. "See" ?? Igaüks on "see"."¹ Nii näiteks võib vepsa ja lüüdi pronoomen hän 'tema, ta' olla mistahes nimisõna "sünonüümiks", asesõna ken 'kes' võib väljendada mistahes elusolendit, asesõna mi 'mis' mistahes eset. Samasuguse universaalse sisuga on asesõnad se 'see, too', eraz 'mõni, teatav, üks, keegi, miski, teine, mingisugune, muu', vps kaikut'ne 'iga, igaüks, igasugune' jt.

Asesõnade semantiline spetsiifika on põhjustanud ka vastavad süntaktilised ja morfoloogilised eripärasused. "Pronoomenite noomeneid meenutavad omadused ilmnevad selles, et neid võidakse tarvitada samade lauseliikmetena kui noomeneid. Nii on nad süntaktilises suhtes noomenite sarnased. Siiski on substantiivide ja pronoomenite süntaktilistes omadustes teatav tähelepandav erinevus: viimaseid ei saa määritleda (laadullistaa) adjektivatribuudiga."² See on ka täiesti loogiline: asesõna, nimetamata substantse ja nähtusi, tõstab neid vaid esile, ja tõstab neid esile korruga kogu sisu täiu-

¹ В. И. Ленин, Философские тетради, ОГИЗ, 1947, lk. 258.

² M. Airila, Johdatusta kielen teoriaan, III, Sanaluokat, Porvoo. Helsinki 1952, lk. 21.

ses, nende kõigi omaduste ja tunnustega.

Ka asesõnades esinevatel possessiivsufiksitel on hoopis teistsugune sisu. Need sufiksiväljendavad või markeerivad isikut või arvu. Nii näiteks -in vps asesõnas mindain 'mind' ei osuta, et mina kuulun mulle, vaid rõhutab I isikut; või - moi asesõnas i₄t's'e-samoi 'meis enestes' ei väljenda kuulumist meile, vaid väljendab mitmuse I isikut.

Asesõnades on rudimentaarselt säilinud keele grammatilise struktuuri vanimate perioodide jälgi enam kui teistes sõnaliikides. Soome-ugri ja samojeedi keeltes esineb palju ühiseid asesõnade tüvesid, millest võib teha järelduse, et asesõnu tunti juba soome-ugri ja samojeedi keelte ühtsuse perioodil. Samuti tõestavad asesõnade muinsust nende muudete ebareeglipärased paradigmad / vrd. näiteks hoopis erinevat, prefiksatsioonilist mitmuse moodustamist: vps, lüü s'e 'see, too', pl. n'e jt., erikäänded lähtuvad eri tüvedest (vps s'e : s'id'ä : s'ihe, lüü t'amän : t'ädä : t'äs), esineb ebataavalisi käändelõppe (sm sii_n_ä, sii_t_ä), paradigmad täiendavad teineteist (sm kuka ja ken) jt./.

Viimase nähtuse ühe põhjusena on mainitud küll ka vahelduvaid rõhusuhteid¹.

¹ M. A i r i l a, Johdatusta kielen teoriaan, III, Sanaluokat, Porvoo. Helsinki 1952, lk. 22.

Aja jooksul on asesõnad aga täienenud uute tule-
tuslike ja muude morfoloogiliste tüüpidega, omandanud
uusi semantilisi jooni ning laiendanud tunduvalt esi-
algsete asesõnaliste tüvede arhailise etümoloogilise
koosseisu raame. Seepärast pakub erilist huvi jälgida
asesõnades konserveerunud arhailisi grammatilisi jooni
ning uute järkjärgulist ladestumist.

Oma leksikaalse tähenduse ja grammatilise struk-
tuuri järgi on asesõnad ühendatavad nimi-, omadus- või
arvsõnadega. Vastavalt oma sellisele funktsioonile ja
formaalsetele tunnustele võib vepsa ja lüüdi pronoo-
menid jagada nimisõnalisteks, omadussõnalisteks ja arv-
sõnalisteks asesõnadeks (viimased vastavad oma tähendu-
selt ja funktsioonilt põhiarvudele).

Pronoomenite universaalsest sisust tuleneb nende
jagunemine paljudesse alaliikidesse. Sisuliselt võib
vepsa ja lüüdi pronoomenid jagada järgmistesse gruppi-
desse: personaalsed, refleksiivsed, retsiprooksed, de-
monstratiivsed, interrogatiivsed, relatiivsed, indefi-
niitsed ja determinatiivsed pronoomenid; lüüdis esineb
iseseisvana veel possessiivne pronoomen.

1. Personaalpronoomenid

Vepsa personaalpronoomenid on min'ä ~ min'ä ~
min'ä ~ mina ~ mina ~ mä ~ mä ~ ma 'mina, ma',
sin'ä ~ sin'a ~ sina ~ sä ~ sä ~ sa 'sina, sa',
hän ~ h'än 'tema, ta', mi ~ mei ~ me ~ m'ö ~
mö ~ m'ö ~ mö ~ m'ü ~ m'ü 'meie, me', tī ~
t'ei ~ te ~ t'ö ~ tö ~ t'ö 'teie, te', hī ~
hei ~ he ~ hö ~ h'ö ~ h'ö ~ h'ü 'nemad, nad'.

Lüüdi personaalpronoomenid on mina ~ mina ~
mina ~ min'a ~ minä ~ min'ä ~ mia ~ mia ~
miä ~ mia ~ miä ~ ma ~ mie 'mina, ma', šina ~
šina ~ šinä ~ šin'ä ~ s'ina ~ sina ~ sin'a ~
sinä ~ s'inä ~ sia ~ sia ~ s'ia ~ šia ~
sa ~ sie 'sina, sa', hän ~ hän ~ hän ~ hän ~
hän ~ hän ~ hän ~ hän 'tema, ta', mü ~
m'ü ~ mü ~ mü ~ mö ~ mü ~ me 'meie, me',
tü ~ t'ü ~ tü ~ tü ~ t'ö ~ tü 'teie, te',
hü ~ hü ~ hü ~ hü 'nemad, nad'.

vps min'ä ~ min'ä ~ min'a ~ mina ~ mina ~
mä ~ mä ~ ma 'mina, ma'

Nom. min'ä ~ min'ä (T 684) ~ min'a ~ mina ~
mina (T 356) ~ mä ~ mä ~ ma

Gen. minun, vps I minuin (M 71)

Part. mindei ~ mindain (KLT 122) ~ mindain'
(M 71) ~ mindai (T 358) ~ mindai (l.c.) ~
mindäi (l.c.) ~ mintäi (l.c.) ~ mindai (l.c.) ~
mindei (l.c.) ~ mindein (KLT 123) ~ mindei
(T 358) ~ mindeim (T 357) ~ mindein' (l.c.),
vps Ä m'indai (SVK 3) ~ mindai (T 358) ~
mindēi (l.c.), vps L mindān' (KH II 60), vps I
mindäi (T 358)

Illat. minuhin' ~ minuhu ~ minuhuin (T 357), vps L
minhūn' (KLT 384)

Illat.-direkt. minuhimpei (T 357) ~ minuhuimpai
(l.c.)

Iness. minus ~ minusain' (T 357)

Elat. minuspei ~ minuspai ~ minuseimpei (T 357)

Allat. min'ein ~ minein ~ min'ei ~ min'in (KLT
385) ~ minin (T 357) ~ min'i (T 358) ~
min'i (l.c.) ~ milei (l.c.), vps Ä mil'ei
(T 358) ~ miuēi (l.c.) ~ milēi (l.c.) ~
mili (l.c.) ~ mil'i (KLT 385), vps L milēn'
(KH I 88) ~ miuēn' (T 358) ~ min'ē (KLT
385), vps I minai (T 358)

- Adess. minei ~ minai ~ minain (T 357) ~ minäin
(l.c.) ~ min'ai (T 358) ~ min'ai (l.c.) ~
minei (l.c.) ~ min'ei (KLT 385) ~ milai
(T 358), vps Ä milei (M 71) ~ mi^uai
(T 358) ~ mi^uei (l.c.), vps L mi^uān'
(KH I 67) ~ minā (KH II 52), vps I minai
(T 358) ~ minein (l.c.)
- Ablat. mineipei ~ min'äin (T 357)
- Transl. minuks
- Abess. minutein' ~ minutain ~ minuta ~ minuttain'
(T 357), vps L minutān' (KH II 67)
- Komit. minunke
- Termin. minuhusei
- Prolat. minudme ~ mindai-m'e (T 358)
- Adallat. minun'ost, vps L minu^uost (KH II 7)
- Adadess. minunow, vps L minu^uon (KH I 97)

Erinevalt nimi-, omadus- ja arvsõnade käänamisest
tarvitatakse vepsa isikuliste asesõnade käändevormides
täiesti elavalt ja obligatoorselt possessiivsufikseid,
millel on antud juhul isiku markeerimise funktsioon.

Tänapäevases keeleuuesuses tarvitatakse posses-
siivsufikseid vepsa keeles ühenduses peamiselt perso-
naalpronoomenitega ja pronoomeniga i,t'se ~ i,t'se.
Koos noomenitega tarvitatakse possessiivsufikseid pea-
miselt ainult vokatiivse pöördumise puhul ja ühenduses

sugulusnimedega. Lõuna-vepsa murdes on possessiivsufiks-
site tarvitamine siiski veidi sagedasem.

Ainsuse I isikus on vokatiivses funktsioonis säi-
linud sufiks -m (< mi), mis esineb ka soome vanas
kirjakeeles ja häme-soome murdes, näit. tatoim! 'mu
isake !'. nidoht'em! 'mu tüdrukuke !'. Kõigil muudel
juhtudel esineb ainsuse I isiku possessiivsufiksina
kesk-vepsas -in' ~ in, äänis-vepsas -in (komponent
-i- on diftongi järelkomponent) ja lõuna-vepsas vokaa-
li pikendus + -n'. Dentaalnasaal võib vahelduda pala-
taal- või labiaalnasaaliga sõltuvalt vahetult järgne-
vast konsonandist, näit. minuseimpei, minuhimpei ~
minuhuimpai ; otkata mindän' kerdane (KLT 384) 'võtke
mind kaasa'. Personaalpronoomenile min'ä liitumisel
on -n ~ -n' enamasti kadunud.

Usutavasti on -i(n) ~ i(n') (~ in' ~ -im)
arenenud sufiksist -ni (< mi) epenteetilise arengu
tulemusena : -ni > -n'i (~ -n'i) > -i'n' > -in >
-iN > i¹, kusjuures -i on possessiivsufiksi lõpust
kadunud varem kui imperfekti-tüübist (vps hapan',
pagen' 'läks hapuks, põgenes')². Mis puutub -ni
< -mi, siis algselt oli -mi I isiku possessiivsufiks suhte

¹ J. M a r k, Die Possessiivsuffixe in den
uralischen Sprachen, I., Suomalais-ugrilaisen Seuran
Toimituksia LIV, Helsinki 1925 (PUS), lk. 142.

² E. A. T u n k e l o, Vepsän kielen äänne-
historia, Helsinki 1946, (VKÄ) lk. 359.

sg.-sg. (üks omanik ja üks omatav) väljendamiseks; -ni < *-nni < *n + mi, milles -n- oli a) mitmuse tunnus omatava pluraalsuse väljendamiseks, b) genitiivi, latiivi ja instruktiivi lõpp. Siit üldistus n-line kui enam esinev vorm (vt. täpsemalt J. M a r k, PUS, § 74).

Possessiivsufiksi tarvitamine ainsuse I isiku personaalpronoomeni käändevormides on tavaline partitiivis, allatiivis, adessiivis, ablatiivis ja abessiivis, osaliselt esineb ta ka illatiivis, inessiivis ja elatiivis. Possessiivsufiksi esinemisest genitiivis ja prolatiivis on registreeritud ainult üks näide. Teistes käänetes possessiivsufiksit tänapäevases keeleuuses ei tarvitata.

Lühem vorm mä ~ ma on tavaline lõuna-vepsa keelepruugile, kesk- ja äänis-vepsa alal esinevad pikemad ja lühemad vormid kõrvuti. Vepsa partitiivi vormide teke on E. A. T u n k e l o järgi seletatav u nasaa listumisega rõhutus, n-ga algavas silbis või on n lühidus, rõhutus ja asend kahe homorgaanse konsonandi vahel võinud välistada labiaalartikulatsiooni kiirkõnes¹. Huvitav on partitiivi vorm mindät, kus esineb partitiivi lõpu pleonasm; -ä- osutab possessiivsufiksi esinemusele (< *minu äni + tä) (vt. ka

¹ E. A. T u n k e l o, VKÄ, lk. 559.

vormi händast seletust). Illatiivi-direktiivi vormides minuhuimpái ~ minuhimpei lõpp -pei ~ -pái rõhutab tulemist, jõudmist. Elatiiv ja ablatiiv on funktsionaalselt sageli segunenud. Allatiivis ja adessiivis esinevad keskepsa murdes taväliselt n-lised vormid, äänis- ja lõunavepsa alal aga l-(ɹ-)lised vormid. Kesk- ja äänisvepsa alal on allatiiv ja adessiiv sageli nii vormiliselt kui ka funktsionaalselt segunenud, nii et sageli valmistab vahetegemine isegi raskusi. Adadessiivi lõppudes võiks mõelda n ja l metateesi (-lon > -nol > -noɹ > -now), mille järel ka -ɹost asemele tekkis -nost (adallatiiv). Tunkelo on -nn- seletanud kui assimilatsioonitulemust -nɹ -st¹. Rohked kõikumised käändevormide foneetilises väljenduses kuuluvad peamiselt järgsilbi vokalismi alale.

Näit.vps K hän nägi mind ei 'ta nägi mind'.
anda min'ei minun kn'ig 'anna mulle mu raamat'.
hän sai kn'igan mineipei 'ta sai raamatu minult'.
jumaɹ işki minuhin 'välk lõi minusse'.
hän minutein' n'iku-na imäne 'ta ei lähe kuhugile ilma minuta'.
mid'ä sin'ä minuspei ? 'mida sa minust (tahad) ?'.
minei tšomat'ütär 'minul on ilus tütar'.
minei kibušadas sidam'ed 'mul valutab süda'.
hän magaz' minunow 'ta magas minu juures'.
hän ol'i ad'ivoiš minus ~ minunow 'ta oli külas minu pool'.
n'ena(d)

¹ E. A. Tunkelo, VKA, 240₂.

suuhud doid'ib'ä m i n u h u s e i 'need kuulujutud
 jõudsid minuni'. hān pon^utsi m i n u s p e i kirjan
 'ta sai minult kirja'. er'igande m i n u s p e i
 'eemaldu minust'. ture m i n u n k e ! 'tule minuga!
 m i n u d m e joksenz'ib'ä t'eid 'mööda mind jooksid
 täid'. vps L naps läks m i n h u n' 'laps läks mi-
 nusse' (KH II 67). m i l ē n' i kotōt'ab 'minul käivad
 luksud' (KH II 88). kon'd'i m i n ā n' arbōt'et
 'karupesa on minul märgiga üles tähendatud' (KH II 57).
 m i n ā troik om ombⁿet^tet 'minul ülikond on lastud
 õmmelda' (KH II 52). oi m i n d ā n' raukōd' 'oi
 mind vaesekest' (KH II 60). vps K hur jouk katkai^t
 m i n a i, oiged jouk t'erveh (KLT 385) 'mu vasem jalg
 on katki rebitud, parem jalg on terve'. vps Ä pert'īn'e,
 pert'īn'e, päivhāpāi iknaižin m i n u h u p ā i pord-
 haižin (NÄKM 527:8) 'onn, onn, päeva poole aknad, minu
 poole trepp'.

lüü mina ~ minā ~ minā ~ min'a ~ minā ~
min'ä ~ mia ~ mia ~ miā ~ mi^ja ~ miä ~ ma ~ mie
 'mina, ma'

Nom. K_j mia ~ miä ~ mi^la (LÄ I 273) ~ miā (LÄ I
 268) ~ mi^ja (LS 239) ~ minā, Sn - Kn N M Lh Pk P_v
minā (l.c.), M minai (LKN 217:2), B Pl minā (LS
 239), B minā (l.c.), Td - Lm minā (l.c.), Td K_s
min'ä (l.c.), Jt min'a (LÄ II 104), Td Šelg ma
 (LÄ I 268), lK ma (LÄ I 273), Lmo mie (LÄ I 38)

Gen. Sn - Lh Pv minun (LS 239), Kn Td minùn (l.c.),
Lmo münen (LÄ I 38) ~ münän (l.c.) ~ münan
(l.c.)

Part. Kj mindā ~ mindāⁱ (LS 239), Sn - N M Lh
mindai (l.c.), B minda (l.c.), Td mindài (l.c.),
v TP Ph Pv minud (l.c.), TP Ph minùd (l.c.),
SP minū (l.c.), Prn Kn mindai (LÄ I 272),
š Selg mindā (l.c.), Ph Kš mindai (LÄ II 175),
Lm Td mindā (LÄ II 176), Lmo mündäh (LÄ I
39) ~ mündah (l.c.)

III. Kj minuhu

Iness., elat. Kj minus, Sn M minus (WPE IV 21)

Allat. Kj mil'ie ~ mil'ī ~ mil'i ~ mil'ē ~ milei
(LÄ I 273) ~ mil'ii (S I 36), Td milē
(LS 239) ~ milē i (l.c.) ~ mil'ei (LÄ II 235) ~
milei (LÄ I 273) ~ milēi (LKN 9 : 1),
Ph minū^ě (LS 239) ~ minulein' (LS 265) ~
minulein'i (l.c.) ~ minullein' (WPE IV 20) ~
minule (l.c.), Pk mil^{re} (LS 239) ~ mille
(l.c.), Mj mille (LÄ I 34), LK milē (l.c.) ~
milei (l.c.), š Selg milei (LÄ I 273), N M
mille (l.c.), N Kn Prn B Lh M mille (LÄ I
310), Sn M millei (WPE IV 21), B millei
(LKN 234 : 1), Lmo müy (LÄ I 308)

Adess., ablat. Kj minā ~ minai ~ mina ~ minu,
Sn Kn Td N M Pk AV minai (LS 239), Sn M
millai (LÄ I 79), Sn millei (LÄ II 235), M

mil'l'ei (l.c.), B Pl N mina (LS 239),
N minai (LS 239) ~ millai (l.c.) ~
milai (LKN 47 : 4), Td miai (LS 239) ~
miāⁱ (l.c.) ~ miāⁱ (l.c.) ~ miai
(l.c.) ~ miā (LÄ II 176) ~ millā (LÄ
I 257) ~ milèi (LÄ II 235) ~ milē (l.c.),
Kš mil'ei (LS 239) ~ milei (LÄ II 235) ~
miai (LÄ II 175), V - Ph miai (LS 239),
Ph miai (l.c.) ~ minullain'i (LS 265) ~
miai (LÄ II 175) ~ minullain (WPE IV
20) ~ minul (l.c.), lK miai (LÄ I 34) ~
miā (l.c.), Mj miai (l.c.), Šelg
millā (LÄ I 257) ~ miā (LÄ II 176), lPô
miai (LÄ I 310), Pl mil'l'ei (LÄ II 235),
Lmj milē (l.c.), Lmo mü (LÄ I 39) ~ mu
(LÄ I 27)

Transl. Sn M minuks^v (WPE 21)

Abess. Kj minuta, Sn M minuttai (WPE 21), lP
minuttai (LÄ I 188) ~ minuttain' (l.c.)

Komit. Kj minunke, Lmo münken (LÄ I 38)

Termin. Kj minuhussā

Prolat. Kj mindamü^vet'i

Adallat. Kj minunnost ~ minunno, Td minun^vnuste
(LÄ I 286), Prn minun^vno (LÄ I 306) ~

minun^vnoste (LÄ I 286) ~ minun^vnuste (LÄ II 73), Kn
minunnu (LÄ I 291), B minun^vnu (LÄ II 21),
Lmo münnuh (l.c.)

Adelat. Prn minunnopiäi (LÄ I 79)

Lüüdiggi personaalpronoomenite käändevormides on rudimentaarselt säilinud jooni algupärasest possessiivsufiksilisest käänamistüübist. Seepärast lubatagu siinkohal lühidalt vaadelda ka lüüdi vastavaid possessiivsufikseid.

Lüüdi-karjala tänapäevases keeleuususes tarvita- takse possessiivsufikseid väga harva - peamiselt ainult ühenduses a) personaalpronoomenitega, b) pronoomeniga i, t'ise ja c) adverbiaalselt tarvitataivate sõnadega, näit. Ph järilleh (WPE 21) 'tagasi', Kj eriže (LÄ I 278) 'eraldi', LPô Imo üdeuuei (LÄ I 250) 'uuesti', end'iže|uuei ~ -ilei (l.c.) 'vana viisi'.

Ainsuse I isiku possessiivsufiksina esineb lüü- di-karjalas -i(n') ~ lõpuvokaali pikendus ~ -iini (komponent -i- on diftongi järelkomponent). Sufiksi- le -i(n') leidub täpne vaste vepsas. Teatavate keele- juhtide keelepruugist ülestähendatud -i on ilmselt hi- line lisand ex analogia tüüpidega pien'i, hüli, kieli jt. On ilmne, et lüüdi ja vepsa vastav sufiks on sama algupära või analoogilise arengu tulemus (vt. vepsa vastava sufiksi seletust lk. 12).

Possessiivsufiksi esinemine ainsuse I isiku per- sonaalpronoomeni partitiivis, allatiivis ja adessii- vis-elatiivis on omane enamikule lüüdi-karjala murra-

kutele; abessiivis on ta iseloomulik lüüdi põhjapoolsetele murrakutele. Munjärvist registreeritud possessiivsufiksiline nominatiivi vorm näitab eriti kujukalt, et possessiivsufiksitel ühenduses personaalpronoomenitega on isiku markeerimise funktsioon / mut'soi sanū : "minai ol'in" (LKN 217 : 2) 'noorik ütleb: see ju mina olin !'/.

Nominatiivi n-kululised vormid on omased Kuujärvi ja Lohmoioja murdele ning päris-lüüdi kirdepoolsetele murrakutele. Lohmoioja personaalpronoomeni mie käändumist - gen. münen ~ münän ~ münan, part. mündäh ~ mündah, allat. ja adess. müu ~ muu (-u < -a), komit. münken - võib seletada lõuna-karjala murde iseärasuste mõjustusega, mille esinemust lüüdis on omalt poolt võinud toetada teisteski sõnades labialiseerumise tulemusena esinev muutus i > ü (viimase kohta vt. täpsemalt A. Turunen, Lyydiläismurteiden äännehistoria, II, Helsinki 1950 (LÄ II), lk. 13/; -h on oletatavasti üldistunud III isiku possessiivsufiks. Kirde-murrakute ma viitab vepsa mõjule (vrd. vps ma ~ mä). Mis puutub II silbi vokalismi, siis Kuujärvi, Lohmoioja ja Järventaguise murdele ning põhja-lüüdi murrakute teatavale osale on üldiselt iseloomulik a esinemine II silbis (vt. A. Turunen, LÄ II, lk. 194).

Partitiivi vormid, milles esineb u > ϕ , ei kujuta endast lüüdi oma moodustusi, vaid on selgitatavad üksnes vepsa põhjal (vt. lk. 13). -ā on monohton-

gistumise tulemus (< ai), mis on eriti arenenud Kuujärvi murdes ja on märgitav ka kirde-murrakutes. Elatiivi algupärast -st- ei kohata enam lüüdis. See pärast on elatiiv vormiliselt kokku langenud inessiiviga, kuid mõnikord liidetakse sellele tähenduse selgitamise eesmärgil postpositsioon -piäi, -piä, -piäi, -piä. Ka ablatiiv ja adessiiv on arenenud samavormilisteks, ablatiivilegi võib liituda eespool märgitud postpositsioon.

Nii ainsuse I isiku kui ka II ja III isiku personaalpronoomenite allatiivis ning adessiivis on murrakuti säilinud geminaat -l. Kuujärvi ja kirdepoolsetes murrakutes kohatavad lühenenud l-(~ u-)lised vormid on ilmselt juba taganevad vepsapärasused. Murrakuti on allatiiv ja adessiiv nii vormiliselt kui funktsionaalselt segunenud. Abessiivi vormidest väärrib tähelepanu esinemus põhja-lüüdis, kus abessiivile liitub peaaegu eranditult possessiivsufiks, mille ees on tugev aste. Neile vormidele leiduvad vasted nii vepsas kui aunuse-karjalas. Oletatavasti on lüüdi vormid aunusepärased, millist seika võib vist arvesse võtta ka vepsa vormide seletamisel¹. Adallatiivi lõpud -no, -nu, -noste, -nuste, -no, -noste, -nu, -nuste, -nuh liituvad genitiivile ja seletuvad analoogiliselt

¹ E. A. T u n k e l o on vastavaid vepsa vorme seletades viidanud mõjudele (VKÄ, 1 §. 84 3-4).
urki

vepsa omadelé. A. Turunen on oletanud, et s-aines lõppudes -nost, -lest, -nost on possessiiv-sufiks ja t-aines on sellele liitunud partitiivi lõpp¹. Sageli on adallatiivil ka adadessiivne sisu.

Näit. Kj m i a uniš nägen, ninkuin'e sanged
nīžn'e tuleb mind ā r'eibmaha 'mina unes näen,
niisugune paks tüdruk tuleb mind rebima'. m i r ā
on kaks l'ehmād 'mul on kaks lehma'. m i n u n poig
finskan voihu tapet'ihe 'minu poeg tapeti soome sõjas'.
m i r a i hebo i hänē hebo 'minul on hobune ja temal
on hobune'. m i r a i il'e verkoid', nōtid, nimi t'
t'šid' pūdusid' 'mul põle võrke, nootasid, mitte mingisu-
seid püügiiristu'. anda m i l' i tāma 'anna mulle
see'. m i l' i e antas āi d'engad 'mulle antakse pal-
ju raha'. m i n u h u s s ā ei doidnu 'minuni ei
jõudnud'. oi sia m^uamu, m^uamu, tahid mind ā
l'üōda 'oi sina ema, ema, tahtsid mind lüüa'. Sn
šinuz m i l l e i abud n'i mit't'ašt eue (LS 239)
'sinust ei ole mulle mingisugust abi'. Td ka d'o ma
šilei sanuin (l.c.) 'juba ma sulle ütlesin'. m i r ē
himoittäv kävdä külū (LKN 5 : 9) 'mul on himu minna
sauna'. Pk m i r r e on vand gūlaitta (LS 239)
'mul on õigus jalutada'. M m i r r a on' d'o šie-
mèttu, kun'i šina tulit' (LKN 14 : 3) 'mina juba see-
mendasin (minul on juba seemendatud), enne kui sina

¹ A. Turunen, Lyydiläismurteiden äännehistoria, Helsinki 1946 (LÄ I), lk. 23.

tulid'. tule sanū huomèn minun u u oppid
minun huttud keitan (LKN 17 : 7) 'tule, ütleb,
homme minu juurde, maitseed minu putru, keedan'. Šu ei
ei suonu minäi lü bimäi (LKN 30 : 5) 'ja ei ha-
kanud mind armastama'. sina millai leik äž it
sormed (LKN 58 :13) 'sina minult lõikasid sõrmed'. B
süüid šina millai vierno i kundel'id min-
dai hüvin kaikēs minun süüäigās (LKN
234 : 1) 'sa oled teeninud mind ustavalt ja kuulnud
mind hästi kogu mu teenistusajal'. Kj tule t'änne
minunno ste (S I 40) 'tule siia minu juurde'.

Lähtevormiks on mi ~ mi; -na ~ -nä on soome-
ugriline rõhutav liide, mis usutavasti on ühendatav
mitmuse moodustanud n-ga - lapi keel näitab, et lü-
hemad vormid on väljendanud ainsust, pikemad, n-lised
vormid aga on olnud duaali väljendajad (vt. täpsemalt
H. O j a n s u u , Itämerensuomalaisten kielten pro-
nominioppia, lk. 58). Lühem vorm ma ~ mä on tuntud
kõigis läänemere-soome keeltes peale vadja ja aunuse-
karjala ja on tagasiviidav läänemere-soome aluskeelde.
Ka käänamisparadigmas esinevad kõrvuti pikad ja lühike-
sed vormid, ainult vepsast ja liivist pole selliseid
lühemaid käändevorme registreeritud.

Mis puutub ainsuse I isiku personaalpronoomeni
käänamisparadigmasse üldiselt, siis võib siin konsta-
teerida võrdlemisi ühtset süsteemi. Algupärane käändu-

mine võis olla *mina, gen. *minon, mis juba läänemere-soome aluskeeles on arenenud vormiks minu¹. Huvitavam siinkohal on vahest karjala keeles esinev partitiiv milma, millise vormi arengukäiku on H. O j a n s u u seletanud lähtumisega possessiivsufiksiga varustatud vormist minuani assimilatsioon- ja dissimilatsiooninähtuste tulemusena: *minuani > *miluani > *milvani > *milmani > milma (vt. täpsemalt H. O j a n s u u , IKPO, lk. 112-113).

Possessiivsufiksitate tarvitamine personaalpronoomenite käändevormides vastava isiku markeerimiseks on vana, algupärane, soome-ugriline nähe. Läänemere-soome keeltest on jälgi sellisest algupärasest keelepruugist peale vepsa keele veel karjala murretes ja soome vanas kirjakeeles², millistes on üldse säilinud palju arhailist, algupärast.

Aunuse-karjalast on üles tähendatud järgmised possessiivsufiksiga varustatud ainsuse I isiku personaalpronoomeni vormid: partit. minuuda n' i ~ minuoda n' i, iness., elat. minussa n' i, adess., ablat. minulle n' i, allat. minulla n' 3; minulle n' 4.

1 H. O j a n s u u , IKPO, lk. 109.

2 Sealsamas, lk. 112.

3 A. G e n e t z , Tutkimus Aunuksen kielestä. Suomi, II :17, Helsingissä 1885. (TAK), lk. 157.

4 Sealsamas, lk. 6.

Ka lõuna-karjala murdes liidetakse tihti perso-
naalpronoomenite käändevormidele possessiivsufiks, v. a. nom., gen. ja akusat., näit. hüö__milma_n' i
otetah 'nad võtavad minu' (part.), miula_n' i
(adess.), miušta_n' i (elat.)¹.

Karjala murretes peale põhja-karjala piirdubki possessiivsufiksitate kasutamine peamiselt pronoomenitega.

Juba ammu on osutatud käsitletava pronoomeni esi-
nemist kõigis soome-ugri keeltes. Vasteid sugulaskeel-
test vt. J. S z i n n y e i , Finnisch-ugrische
Sprachwissenschaft, Leipzig 1910 (FuS.), lk.111-112;
M. Z s i r a i , Névmástanulmányok (mi, ti 'ök),
Emlékkönyv Melich János hetvenedik születésnapjára,
Budapest 1942, lk. 495 jj.

vps sin'ä ~ sin'a ~ sina ~ sä ~ sä ~ sa
'sina, sa'.

Nom. sin'ä ~ sin'a ~ sina ~ sä ~ sä ~ sa

Gen. sinun

Part. sindei ~ sindaiž (KLT 123) ~ sindaiž (l.c.) ~
sindeiž (l.c.) ~ sindai (T 358) ~ sintäi
(M 73) ~ s'indai (T 358) ~ sindei (l.c.) ~
sindēi (l.c.) ~ sindei (l.c.), vps Ä sindai

¹ A. G e n e t z , Tutkimus Venäjän Karjalan-
kielestä, Suomi, II : 14, Helsingissä 1881 (TVKK),
lk. 203.

(T 239) ~ s'indai (M 73) ~ sindai (T 239) ~ sindai
(T 240) ~ sindai (l.c.) ~ sindǣ i (T 358), vps L
sindāž (KLT 123), vps I sindai (M 73)

Illat. sinuhu ~ sinuhiž, vps L sinhūž (KH II 68)

Iness. sinus ~ sinusaiž (H A Gr 30)

Elat. sinuspei

Allat. sin'e ~ sin'i ~ sina (KLT 385) ~ siniž
(T 240) ~ sinei (l.c.) ~ sin'ei (KLT 123) ~
s'inei (240) ~ sin'ī (KLT 385), vps Ä sina
(l.c.) ~ sil'ei (T 239) ~ sil'ei (l.c.) ~
sil'ī (l.c.) ~ sili (l.c.), vps L silēž (KH I
76) ~ silei (KLT 331) ~ sili (T 358) ~ sil'i
(l.c.), vps I sinei (l.c.)

Adess. sinei ~ sin'i ~ sinaiz (T 358) ~ sina (l.c.)
sina (l.c.) ~ s'ina (l.c.) ~ sinei (l.c.) ~
sinā (M 73) ~ sinei (KLT 385) ~ sin'e (l.c.) ~
s'inaiz (M 72), vps Ä sina (T 239) ~ sina
(l.c.) ~ sina (l.c.) ~ sineiz (T 240) ~
sindǣ i (T 358) ~ silai (M 73) ~ sil'ei (KLT
385) ~ sil'i (l.c.), vps L sinaž (KH I 67) ~
sinā (M 73), vps I sinei (T 358); sinei (H A Gr
30) ~ sinul (l.c.)

Transl. sinuks

Abess. sinuteiž ~ sinuta ~ s'inuttaiž (M 72), vps L
sinutāž (KH I 40)

Komit. sinunke, vps L sindažmu

Termin. sinuhusei

Prolat. sinudme

Adallat. sinuñost

Adadess. sinunow

Ka ainsuse II isiku personaalpronoomeni käändevormides on osaliselt säilinud algupärane possessiiv-sufiksiline käänamistüüp.

Ainsuse II isiku possessiivsufiksina esineb kesk- ja äänis-vepsas -iž (mille komponent -i- on diftongi järelkomponent), lõuna-vepsas vokaali pikendus + ž.

L. K e t t u n e n on seletanud sufiksi -iž ~ vokaali pikendus + ž arengut lõpust -nsi analoogiliselt tüübile kolmais¹. Kuid see pole usutav, sest järgarvude ja verbiparadigmade lõpule -nsi - vastab vepsas -n'z' ~ n'd'z' ~ n'z' ~ nasaalne vokaal + z' ~ oraalse vokaali pikendus + z'². Järgarvud, mille ainsuse nominatiivis on -i-, on vähe esinevad ja nooremad kui ž-lõpuline ainsuse II isiku possessiivsufiks.

Tõenäolisem on varem J. M a r g i poolt antud epenteetilise arengu seletus: -iž < -is < -is <

¹ L. K e t t u n e n , Suomen kurteet, II, B, Helsinki 1940, lk. 310-311.

² E. A. T u n k e l o , VKÄ, lk. 371.

-s' < sʔ < -si < -ti¹ (-ti esineb iitti-soome murdes veel tänapäeval, -ti on registreeritud ka soome vanas kirjakeeles - selle kohta vt. lähemalt

J. M a r k , PUS, lk. 132-133). Lõuna-vepsas pidi muutus s > ž toimuma enne diftongi järelkomponendi i assimileerumist eelneva vokaaliga, sest ainult i mõjul võis s > ž.

Ainsuse II isiku personaalpronoomeni osakäändevormides esinevat possessiivsufiksit -i on aga raske seletada -ž kadumisega sõna lõpust, sest sibilandid on väga püsivad häälikud. Arvatavasti on siin tegemist ainsuse I isiku lühendunud possessiivsufiksi -i ülekandumisega ainsuse II isikusse seoses possessiivsufiksitate tarvitamise üldise taandumisega ja i-sufiksi algupärase tähenduse hämardumisega.

Ainsuse II isiku personaalpronoomeni käändevormidest on possessiivsufiksilised tavaliselt partitiiv, abessiiv, allatiiv ja adessiiv; harvemini illatiiv ja inessiiv.

Lühemad vormid sä ~ sa nominatiivis on eriti omased lõuna-vepsa murdele. Allatiivis ja adessiivis on l-(~ ŋ-)liste vormide esinemine tavaline äänis- ja lõuna-vepsale, n-lised vormid esinevad kesk-vepsa alal (nagu ainsuse I isiku personaalpronoomenis). Sageli on

¹ J. M a r k , PUS, lk. 144.

allatiiv ja adessiiv segunenud. Ablatiiv on -t kao tõttu sulanud ühte adessiiviga, vahel täidab ablatiivi funktsioone ka elatiiv. Mis puutub teise silbi vokalismi, siis võib märkida, et äänis- ja lõuna-vepsa alal vastab teise silbi ä-le tavaliselt a; kesk-vepsa murdes esineb seda harvem.

Näit.vpsK min'ä l'ubin s i n d e i 'ma armastan sind'. mo n'ja iški s i n u h u 'välk löi sinusse'. s i n u s äi pahad 'sinus on palju kurja'. s i n e i g up kär'z' 'sul on rumal lõust'. min'ä kirjot'in' s i n u s p e i tšoman pajun 'ma kirjutasin sinult ilusa laulu'. s i n u d m e joksedas udeg'ed 'mööda sind jooksevad lutikad'. n'ena(d) s u h u d doi- d'ib'ä s i n u h u s e i 'need kuulujutud jõudsid sinuni'. mī ol'im'ei ad'ivoiš s i n u s 'me olime sinu pool külas'. ad'ivod läks'ivad s i n u s p e i 'külalised lahkusid sinu juurest'. ad'ivod tul'ib'ä s i n u n o s t 'külalised tulid sinu juurde' konz hī ol'ib'ä s i n u n o w ? 'millal nad olid sinu juures?'. aigoin s i n a i lin'n'eb huba (KLT 385) 'ehk leeb sulla paha (sellest)' vps L en usko s i l e ž 'ma ei usu sind (sulle)' (KH I 11). laps läks s i n h ü ž 'laps läks sinusse' (KH II 68). vps Ä hüväk s i l e i vastaz ol'i (KLT 331) 'kas tehti sinule hea vastuvõtt?'. d'edei minä s i n d a i s'on (NVM 162 : 8) 'vanamees, mina sinu söön ära'.

lūū šina ~ šina ~ šinā ~ šin'ā ~ s'ina ~
sina ~ sin'a ~ sinā ~ s'inā ~ sia ~ si_ča ~
s'i_ča ~ šiča ~ sa ~ sie 'sina, sa'

Nom. K_j sia ~ si_ča (LÄ I 268) ~ s'i_ča (LS 388) ~
šiča (LÄ I 214), Sn B Pl M Lh Pk šina (LS
388), B šina (l.c.), B Td Kš šinā (l.c.),
Td šina (LÄ I 215), Kn N V Pv s'ina (LS 388),
Kn N sina (l.c.), Kš šin'ā (l.c.), TP SP Ph
Lm sinā (l.c.), Ph s'inā (l.c.), Jt sin'a
(LÄ II 104), Td sa (LS 388), l K sa (LÄ I
273), Lmo sie (LÄ I 38)

Gen. K_j siun ~ sinun ~ s'inun (LS 388), Sn B Pl
Td Kš M Lh šinun (l.c.), B Td šinùn (l.c.),
Kn N V Ph Pv s'inun (l.c.), N sinùn (l.c.),
TP SP sinun (l.c.), Lmo sünen (LÄ I 39) ~
sünän (l.c.) ~ sünan (l.c.)

Part. K_j sindā ~ sinda ~ s'inda (LS 388), Sn B
Pl Td Kš M Lh šindai (l.c.), Td Šelg šindā
(LÄ II 176), Kš Ph šindai (LÄ II 175) ~
sindai (l.c.), Kn N s'indai (LS 388),
Kn sindai (LÄ I 272), N sindai (LS
388), Td šindāi (l.c.) ~ šindāⁱ (l.c.), N
sindai (l.c.), V Ph Pv s'inud (l.c.), Ph
sinud (WPE 20) ~ sinudaiš (l.c.), Ph TP

sinudaiž^ǃ (LÄ I 223), Prn šindai (l.c.), Lmj šindā (LÄ II 176), SP sinū (LS 388), Lmo sündäh (LÄ I 39) ~ sündah (l.c.).

Illat. Kj sinuhu, Sn M šinuu (WPE 21)

Iness., elat. Kj sinus, Sn M šinus (WPE 21)

Allat. Kj sil'ie ~ sil'ē, Sn šillei (LS 388), Sn M šillei (WPE 21), B šinnē (l.c.) ~ sil'l'ie (l.c.) ~ šinnēi (l.c.) ~ šille (l.c.), Lh šille (LKN 197 : 11), Pl M šil'l'ei (LÄ II 235), M Prn šille (LÄ I 310), Kn s'innē (LS 388), Kn N sille (LÄ I 310), Td šilèi (LÄ II 235) ~ šilē (l.c.) ~ šilēⁱ (LS 388) ~ šil'ei (l.c.), Td Kš šilei (l.c.), N sille (l.c.) ~ s'il'l'ie (l.c.), V Ph Pv s'inu_uē (l.c.), Ph sinule (WPE 20) ~ sinulleiš (l.c.), SP sinu_uē (LS 388), Mj šille (LÄ I 34), Lmj šilē (LÄ II 235), lK šilē (LÄ I 34) ~ šilei (l.c.), Lmo sū_u (LÄ I 39).

Adess., ablat. Kj sinā ~ s'innai, Sn B Pl M Lh šinnai (LS 388), Sn M šillai (WPE 21) Sn šillei (LÄ II 235), M Pl šil'l'ei (l.c.) B Td šinnai (LÄ I 310), Kn N sinnai (LS 388), Kn N sinnai (LÄ I 310), Td šinnai (LS 388) ~ šinnāⁱ (l.c.) ~ šilèi (LÄ II 235) ~ šilē,

(1.c.), Td šelg šinnā (LÄ II 176) ~ šillā
(LÄ I 257) Kš šilei (LS 388), Kš Ph sillai
(LÄ II 175) ~ šinnai (1.c.), V Ph Pv s'inu
(LS 388), Ph sinul (WPE 20), Ph TP sinunniž
(LÄ I 223), N sillai (LS 388) ~ sillai (1.
c.) ~ s'illai (LKN 59 : 8), SP sinu (LS
388), Mj šinnai (LÄ I 34), Lmj šilē (LÄ
II 235), lK šinai (LÄ I 34) ~ šinnā (1.c.),
Lmo süu (LÄ I 39)

Transl. Sn M šinukš (WPE 21)

Abess. Kj sinuta, Sn M šinuttai (WPE 21), l Pô
šinuttai (LÄ I 188) ~ šinuttaiž (1.c.), lPô
Lmo sinuttai ~ šinuttai (LÄ I 250)

Komit. Kj sinunke, M šinunk'e (LKN 13 : 13), Lmo
sinuken (LÄ I 39)

Termin. Kj sinuhussā

Prolat. Kj sindamūt'e

Adallat. Kj sinunno ~ sinunnost, Sn šinunnu
(LÄ I 290), Kn s'inunnu (LÄ I 291), Lmo
sünnuh (LÄ II 21)

Adelat. Prn šinunnopiäi (LÄ I 79)

Ka lüüdi ainsuse II isiku personaalpronoomeni
käändevormides on osalt säilinud possessiivsufiksilist
käändumistüüpi.

Ainsuse II isiku possessiivsufiksina esineb lüüdi-karjalas -i^v (~-i^v) (komponent -i- on diftongi järelkomponent), mis-sugusel kujul esineb ta ka kesk- ja äänis-vepsas ja millest on lähtunud ka lõuna-vepsa voakaali pikendus +^v (sufiksi arengukäigu kohta vt. lk.

26). Lüüdis ainsuse II isiku possessiivsufiksina sa-geli esinev -i seletub nagu vastav esinemus vepsaski ainsuse I isiku possessiivsufiksi üldistumisega.

Lüüdi murrakute enamikku iseloomustab possessiiv-sufiksi esinemus ainsuse II isiku personaalpronoomeni partitiivis, allatiivis ja adessiivis-ablatiivis; põh-japoolseid murrakuid - possessiivsufiksi esinemus abessiivis (mille ees esineb alati tugev aste). Parti-tiivis ning adessiivis-ablatiivis esinev -ā , allatiivis ning adessiivis-ablatiivis esinev -ē on monoftongistu-mise tulemus (< -ai resp. -ei).

Ainsuse II isiku personaalpronoomeni morfoloogili-ses vormistikus ja foneetilises struktuuris on palju sarnasusi ainsuse I isiku personaalpronoomeniga. Nomina-tiivi lühemad vormid iseloomustavad Kuujärvi ja Lohmoi-oja murdeid ning päris-lüüdi kirde-murrakuid. Lohmoioja personaalpronoomen sie - gen. sünen ~ sünän ~ sūnan, part. sündäh ~ sündah, allat., adess.-ablat. sūu (u < u), komit. sūn₁ken - on lõuna-karjala algupära. Kirde-murrakute sa seletub vepsa mõjustusega. Pronoomeni š-lised vormid on iseloomulikud lüüdi põhjapoolsetele mur-

rakutele, millest põhja pool ja osalt lääne poolgi kõnel-
dakse lõuna-karjala murret. A. Turunen on siis-
ki seletanud $s > \check{s}$ lüüdi nn. \check{s} -murdealal kui iseseisvat
nähtust, märkides vahepealse astmena s' , mis esineb \check{s} -
alast lõunapool Suoju rühmas¹. Murrakuti on allatiiv ja
adessiiv-ablatiiv nii semasioloogiliselt kui morfoloogia-
liselt segunenud.

Näit. lüü Kj hã, en ot' s i n d ā kerdal'e 'ta
võttis sind kaasa'. s i n u n kod'i kaikišt paras
'sinu maja on kõige parem'. s i d küzub : om iks s i u n
mutššū 'siis küsib : kas on üks sinu noorik ?'. m i a
s i l' i e andan d'engad 'ma annan sulle raha'.
s i n u h u s s s ā t'ämä ei doidnu 'sinuni see ei
jõudnud'. M m i n a š i n u u u š ü ö i n (LKN 17:12)
'mina sõin sinu juures'. Š u e u n e s i n ü s p i g -
zündad, kunna tahto minun silmīs pagen'īžid (LKN 29:3)
'ei sinust saa pääseda, (et) kuhugile minu silmist põge-
neksid'. k u i s i n d ā i k u t'š'uttai ? (LKN 30:9)
'kuidas sind kutsutakse ?'. m i d a ruoṭta s i n n e
pidäü ? (LKN 31:3) 'mida pead sa tegema ?'. v o t m i n a
tul'in i kuzūn s i n n a i (LKN 35:13) 'vaat, mi-
na tulin ja küsin sinult'. T d andamme müö š i n n e i
t'ämäš skuat't'er'ii (LKN 189:8) 'me anname sulle
selle laudlina'. m i a k i s a n a n d a a š i l' l' e i
(LKN 191:3) 'mina koti annan sulle'.

¹ A. Turunen, LÄ II, lk. 215.

Lähtevormiks on *ti|na ~ *ti|nä, gen. *tinon, mis arenes juba läänemere-soome aluskeeles vormiks siiu¹. Käsitletava personaalpronoomeni käänamisparadigma läänemere-soome keeltes on ka tänapäeval võrdlemisi sarnane, esineb üksnes väiksemaid lokaalseid erinevusi. Karjala keeles esinev partitiiv šilma seletub samuti kui partitiiv milma (vt. eespool).

Algupärasest possessiivsufiksile tarvitamisest ühenduses personaalpronoomenite käändevormidega on jälgi ka ainsuse II isiku personaalpronoomeni käändumises karjala murretes; ka soome vanas kirjakeeles on sellest ülestähendus.

Aunuse-karjalast on kirja pandud vormid sinudas (part.), sinussas (iness., elat.), sinulles (adess., allat., ablat.)²; siulas (adess.), siules (allat.), siulaz (adess.)³.

Ka lõuna-karjalas liitub vastavatele vormidele possessiivsufiks. Teistest läänemere-soome keeltest on selline algupärane possessiivsufiksiline käänamissüsteem hävinud.

Käsitletav pronoomen esineb kõigis soome-ugri keeltes (vt. J. S z i n n y e i , FuS, lk. 112);

¹ H. O j a n s u u , IKPO, lk. 109.

² A. G e n e t z , TAK, lk. 157.

³ J. M a r k , PUS, lk. 82, 83.

M. Z s i r a i , Névmostanulmányok (mi, ti, ők),
Emlékkönyv Melich János hetvenedik születésnapjára,
Budapest 1942, lk. 495 jj.)

vps hän ~ h'än 'tema, ta'

Nom. hän ~ h'än

Gen. hänən

Part. händast ~ häntast, vps Ä h'ändast (KLT 387) ~
h'ändast (T 80) ~ h'äntast (l.c.) ~ händastaze
(KLT 375), vps L händ (T 80), vps I h'ändäi
(KLT 387, M 73); hänt (H A Gr 30)

Illat. hänehe ~ hänehes (T 369), vps L hänhe (KLT
387); hänehez (H A Gr IV 53)

Iness. hänəs; hänəsaz (H A Gr IV 53)

Elat. hänəspei, vps L hänəspä (KLT 387)

Allat. hänəne ~ hänənez (KLT 388) ~ hänənez (T
443) ~ hänənes (KLT 388) ~ hänne (T 361),
vps Ä hänel'e (KLT 388), vps L hänne (l.c.),
vps I h'änole (T 443) ~ hänelle (l.c.)

Adess. hänəne, vps L hänö (KH I 21)

Ablat. hänü (KLT 388)

Transl. häneks

Abess. häneta ~ hänetaz; hänettas (H A Gr IV 52) ~
hänetta (l.c.)

Komit. hänēnke

Termin. hänēhesei

Prolat. hänēdme

Adallat. hänēn'ost, vps L hän'nost (KLT 388) ~

hän'nest (l.c.)

Adadess. hänēnow ~ hänou (KLT 388), vps L hänō (l.c.)

Ainsuse III isiku personaalpronoomenit hän ~ h'än tarvitatakse nii inimeste, üldse elusolendite kui ka esemete tähistamiseks, kusjuures vahel esineb ta ka kildsõnana. L. K e t t u n e n on lõuna-vepsast registreerinud selle esinemist ka liit-partiklina: en_h_ä_n 'ei ma ju', ebät_h_ä_n 'ei nad ju' (KH I 92).

Ainsuse III isiku personaalpronoomeni käändevormides tarvitatakse possessiivsufiksit vähem kui ainsuse I ja II isikus, peamiselt ainult rõhulises, määratud positsioonis - illatiivis, inessiivis, allatiivis ja abessiivis. Possessiivsufiksi esinemisest partitiivis tuleb eraldi juttu. Lõuna-vepsas käsitletava pronoomeni käändevormides possessiivsufiksit ei tarvitata. Peatume siinkohal lühidalt ka ainsuse III isiku possessiivsufiksil.

Ainsuse III isiku possessiivsufiksina esineb keskvepsas -z (~ -s) ~ -zē, äänis-vepsas -z (~ -s) ~ zē, lõuna-vepsas -nzē ~ ñzē ~ vokaali pikendus

+ -ze, -ñze, -ñzhe. Niisiis on jälgi III isiku possessiivsufiksi nasaalist -n- ainult lõuna-vepsas. Seega on vepsa III isiku possessiivsufiks sarnane vastava sufiksiga eesti, vadja ja liivi keeles (vt. J. M a r k , PUS, lk. 54, 55, 57, 63, 68, 86-98) nii oma foneetiliselt struktuurilt (nasaali ja h-ainese puudumine) kui ka esinemise vähesuselt. Vepsa III isiku possessiivsufiksid on tagasiviidavad lähtevormile *-nsen (*-nsan ~ *nsän); oletada võib ka *-k esinemist sufiksi lõpul /vt. E. N. S e t ä l ä , Yhteissuomalainen äännehistoria, Helsingissä 1899 (AH), lk. 386 ja J. M a r k , PUS, lk. 264/.

Pronoomeni hän käändevormidest äratub erilist huvi partitiiv. Siin on -s- jäänus III isiku possessiivsufiksist, mis on paremini säilinud vormis händaze (T 80) ja soome vana kirjakeele partitiivides hendens, händäns, hennens (O j a n s u u , IKPO, lk. 114-116). Partitiiv ilma possessiivsufiksita esineb ainult lõuna-vepsas kujul händ. Usutavasti vanemaid vorme händazē ~ -zē ~ -s pole enam tunnetatud partitiividena ning partitiivsuse väljendamiseks hakati tarvitama lõppu -t analoogiliselt tüübile kindaz : kindast, hambaz : hambast. Sellega kadus ka -s- possessiivne sisu ning nüüd liideti partitiivi uuele kujule taas III isiku possessiivsufiks, saades uueks vormiks händastaze, kus esineb juba nii partitiivi lõpu kui ka possessiivsufiksi pleonasm (vrd.

ka vorme min d ä t , ee u h t e g i t , mi d a g i t ,
kumb a g i t).

Samasuguse arengukäigu on läbi teinud ka eesti partitiiv ennast (mis on ka foneetiliselt täpne vaste vepsa vormile), milles en- on tüvi, -na on arenenud partitiivi nõrgaastmelisest lõpust -ša, -s- on jäänus III isiku possessiivsufiksist ja -t on tugevaastmeline partitiivi lõpp (< *-ta) - esineb vanas kirjakeeles juba Mülleril : hendasa, Rossiniusel : hendäs, hendas¹.

Ida-vepsast registreeritud partitiivis h'ändäi on -i ainsuse I isiku possessiivsufiks, mis on üldistunud ainsuse II isikus, ida-vepsas isegi ainsuse III isikus. Käändevormides esineb eranditult tüvi hän(e)-. Allatiivivorm hänne on ilmselt laen aunuse-karjalast (hälle). Ablatiivi peaaegu ei esine. Lõpu -n nominatiivis ja genitiivis on lausefoneetilises vahelduses n- ja m-ga.

Näit.vpsK min'ä h ä n d a s t r e k o n 'ma tapan ta'. h ä n e n e a n d o i b ' ä r o z g a d 'talle anti vitsu'. h ä n e s ä i p a h a d , h ä n o p a . s ' n ' i m e z ' ' t e m a s o n p a l j u h a l b a , t a o n k a r d e t a v i n i m e n e ' . m i n ' ä n a d ' i n ' h ä n e s p e i i z b a v d ' a 'ma tahan temast lahti saada'. h ä n e m p o h e p a g i s t a s h u b a d s u h u d 'tema kohta räägitakse halbu (kuulu-)jutte'. h ä n e n o s t t u l ' i k o n ' d ' i 'tema juurde tuli karu'. m i o l ' i m e i

¹ J. M a r k , P U S , lk. 58.

h ä n e n o w 'me olime tema pool (juures)' juma
iški h ä n e h e 'välk löi temasse'. h ä n e
jowgas virzud 'tal on jalas viisud'. mī mäne mei
h ä n e n k e gul'ga 'me läheme temaga jalutus-
 käigule'. h ä n e d m e joksaiz'ib'ä t'eid 'mööda
 teda jooksid täid'. vps L koir lekitab žarus; mužik
h ä n e m potkāž da bas'ib... (KLT 123) 'koer lõõt-
 sutab kuumas, mees löi teda jalaga ja ütleb...'.
h ä m basibgi jagibaba (KLT 177) 'ta räägibki, inim-
 sööja'. pidab n'evoda h ä n d a s t a z e t'anna
 'peab teda siia kutsuma'. se jo mida h ä n muštāt'iz
 (KLT 525) 'see ei ole ju nüüd mingi mõistatus'. mišpā
h ä n vez'i se ? (KLT 400) 'kust ometi (tuleb) see
 vesi?'. vps Ä ot't'ih'e hebo h' ä n e n i
söd'ihe (NÄKM 140:5) '(nad) võtsid ta hobuse ja sõid
 (ära)'.

lüü hän ~ hän ~ hän ~ hain ~ hā₁in ~ hā₁en ~
hā¹n ~ hāi 'tema, ta'

Nom. Kj hain ~ hain ~ hā₁en ~ hāi ~ hän, Sn -
 V M Lh Pk hän (LS 84), B hän (l.c.) Td hän
 (l.c.), V - Lm hain (l.c.), V TP hā¹n (l.c.),
 TP Ph hāi (l.c.)

Gen. Kj hänən ~ hänən, Sn Ph M hänən (W P E 20,21),
 Lmo hänən (LÄ I 39), Šu hänèn (LKN 113:6)

Part. Kj. hã₁ent ~ hãnt, Sn Pl - V M Lh hãndãi
(LS 84), B Ph hãndã (1.c.), Td hãndãi (1.c.) ~
hãndã (1.c.) ~ hãnd (1.c.) ~ hãndãⁱ (LKN
1:10), V SP hãndãh (LS 84), TP hãnd (1.c.) ~
hãntẽ (1.c.), Ph hãnt (WPE 20) ~ hãndãh
(1.c.) ~ hãnttãh (1.c.) ~ hãntẽ (LS 84) ~
hãntãh (1.c.), N hãndãi (LKN 30:13), Šelg
hãndã (LÄ I 272)

Illat. Kj hãnehe, Sn hãne (LKN 180:14), Sn M
hãnee (WPE 21)

Iness., elat. Kj hãnes, Sn M Ph hãnes (WPE 20,21)

Allat. Kj hãne₁ẽ ~ hãnel'e (Š I 17), Sn hã₁ẽi
(LKN 180:13), B M Lh Prn hã₁ẽ (LÄ I 310),
Sn M hãllei (WPE 21), Kn hã₁ẽ (LKN 22:7),
TP hãnele (LKN 276:15), Ph hãnele ~ hãnelleh
(WPE 20), 1Pô hãllei (LÄ I 273), Lmo hã₁
(LÄ I 39)

Adess., abl. Kj hãne₁, Sn hãllei (WPE V 26) ~
hã₁ẽi (LKN 181:3), B hã₁ẽh (LKN 297:12) ~
hã₁ẽã (1.c.), B Td Prn hã₁ẽai (LÄ I
310), Td hã₁ẽai (LS 84) ~ hã₁ẽãⁱ (LKN
8:14) ~ hã₁ẽã (LKN 292:10), Td Šelg hãllã
(LÄ I 257), N hã₁ẽai (LKN 31:11) ~ hãllai
(LKN 53:12) ~ hãllãi (LKN 59:4) ~ hã₁ẽãi
(LKN 30:9) ~ hãllai (LKN 50:7), Ph hãnel (WPE

20) ~ hänelläh (l.c.) ~ hänè_ (LS 84), 1Pô
hã_ã_äi (LÄ I 273)

Transl. Sn M häneks^v (WPE 21)

Abess. Sn M hänettäi (WPE 21), Lm Ph TP hänettäh
(LÄ II 117), 1Pô hänettai (LÄ I 188), 1Pô
Lmo hänettäi (LÄ I 250) ~ hänettai (l.c.)

Komit. Kj hänenke, Kn hänènke (LKN 20:15)

Term. Kj hänehessä

Prolat. Kj hän^tmöt'i

Adallat. Kj hämⁿno, B hänè_ã_u (LÄ I 292), Td
hänennü (LÄ II 22), TP Lh Pk Sn B Pl
Hänè_ã_ü (LÄ II 21), N hänⁿnu (LKN 44:5),
Ph hänellö (LÄ II 21), SP hänè_ã_uo (l.c.),
Prn hänⁿ_no (LÄ I 306)

Lüüdi ainsuse III isiku personaalpronoomenil on sama semantiline sisu kui vastaval vepsa pronoomenil: ta esineb nii elusolendite kui esemete tähistajana ning ka kildsõnana. Erinevalt vepsast on aga täiesti üldine ta esinemus ka liit-partiklina (väiksemate foneetiliste eripärasustega) : Sn TP Lh - hãi (LS 83), N - hãn (l.c.), N V M Lh - hãn (l.c.), N Lh - hãn (l.c.), TP - hãⁱn (l.c.) 'ju, ometi; ehk vahest, küllap'.

Pronoomeni hãn tarvitamist nii elusolendite kui ka esemete tähistamiseks võib pidada vanaks, algupära-

seks nähtuseks - see on arvatavasti johtunud käsitel-
dava pronoomeni algsest demonstratiivsest funktsioonist.
Pronoomeni niisugusest esinemusest leidub ülestähendusi
soome vanas kirjakeeles (vt. H. O j a n s u u ,
IKPO, lk. 69-70), selliselt tarvitatakse teda ka teistes
karjala murretes. Pronoomeni hän niisugust esinemust
kinnitab ka ta esinemine liitpartiklina soome, isuri,
karjala ja vepsa keeles (viimases vähem) - vt. täpse-
malt A. G e n e t z , Suomen partikkelimuodot, Hel-
singissä 1890, lk. 186.

Lüüdi ainsuse III isiku personaalpronoomeni parti-
tiivis, allatiivis, adessiivis-ablatiivis ja abessiivis
tuleb märkida possessiivsufiksi esinemust.

Ainsuse III isiku possessiivsufiksina esineb 1P
SP Lmo -h ~ -i ~ lõpuvokaali pikendus, Kj -ze ~
-že.

-h eeldab varasemat kuju ^{*}hen, mille lähtevormi-
na on J. M a r k esitanud ^{*}zen¹. -h on põhja-
lüüdis siiski vähe säilinud, selle asemel esinevat -i
on J. M a r k seletanud kui ainsuse I isiku posses-
siivsufiksi üldistumist². E. S u o v a on märkinud,
et lüüdi -i on hen- ~ hen- sufiksi jätkaja, pidades

¹ J. M a r k , PUS, lk. 101.

² J. M a r k , PUS, lk. 80.

seda muutust hiliseks ja edasiarenevaks¹. On huvitav märkida, et ka illatiivis, passiivi preesensis ja imperfektis, kus algupäraselt on esinenud sufiks *hen, võib tänapäevases keeleuususes h kõrval laialdaselt kohata i või vokaali pikendust². Kuna i esinemus ootuspärase h asemel on lüüdis küllaltki laialdane ja ka samad possessiivsufiksilised i-lised vormid esinevad paralleelselt h-listega (näit. lPô händäi , lKe händäh), siis usutavasti tuleb ainsuse III isiku possessiivsufiksina esinevat i eristada ainsuse I isiku possessiivsufiksist; ka laenamine vepsast pole tõenäoline, kuigi vepsa mõjustus on võinud kaasa aidata i üldistumisele. Kuujärvi murdes esinev possessiivsufiks ze ~ že /näit. eriže (LÄ I 278) 'eraldi', bokal'eze (LÄ I 285) '(tema) oma küljele' / on tõenäoliselt morfoloogiline laen äänis- ja kesk-vepsast.

Partitiivi vorme hänte, hänttäh on seletatud kui lõpukaolist hänt, millele murrakutes, kus esineb lõpukaoliste ja lõpukaota vormide vaheldust, on liidetud

1

E. S u o v a , Lyydiläismurteiden loppu h : sta, Virittäjä 1935, Helsinki 1935, lk. 461-470.

2

vt. A. T u r u n e n , LÄ I, lk. 284, 285.

sekundaarne lõpuvokaal; lõpu -t kvantiteet sõltub aga kõne pausidest või pidevusest, vahetult järgneva hääliku kvaliteedist, kõne tempost jt. prosoodilistest seikadest¹.

Näit.lüü Kj h ä e n sanoi, što h ä n e n k e
per't'in ižandanke mia pagizen 'ta ütles, et temaga,
majavaimuga, ma kõnelen'. joga päivan kačsun h ä n e n
pial'e 'iga päev vaatan teda'. mi h ä n e s, sta-
rinas? 'mis temast, muinasjutust (on kasu) ?'.
h ä n e n kod'i kaikišt paras 'tema maja on kõige
parem'. h ä e n ot' h ä e n t kerdal'e 'ta võt-
tis ta kaasa'. Td iža ei mäne pištāmā h ä n d ā i,
põigād (LKN 1:10) '(aga) isa ei lähe vabastama teda,
poega'. šid(E) kui h ä n küiväv, šid pid'äv
maskeda kegõi (LKN 6:9) 'siis kui see on kuivanud,
siis peab panema auna'. min'ä ot'in h ä ä ä i
n'ül'gin nahkän iärè¹ (LKN 8:14) 'mina võtsin temalt
nülginis naha'. Šu küzүү h ä ä ä i (LKN 30:8) 'kü-
sib temalt'. otettai primittai h ä n d ä i (LKN
39:1) 'võetakse ta vastu'. oügät hüvät, sanugät,
voigi mille tūda h ä n è ñ n u paginä ä (LKN 44:4)
'olge hea, küsige (öelge), kas ma võin tulla tema juurde
jutule'. Td o-pit'i h ä n d, / ~ h ä n d ä i /
a-je ä da d'o mo-nei ta-bai, e.i h ä n n'i
mi.d'ä šid'ä u.sko vai mä.nou ver'i vu.oda bokis

¹ vt. A. Turunen, LÄ I, lk. 75.

häää (LKN 292:9) 'püüti teda ajada juba mitut viisi, ei ta midagi seda usu, vaid läheb, veri voolab külgedest tal'. N ei - hüvä hän ounnu mille ajada sirit's'i magadajäs storožäs (LS 83) 'halb ju oli mul sõita magavast vahist mööda'. V it's'e hän nägid (l.c.) 'ise ju nägid'. Lh magat't'i hän ende meil rahvas, ka voi han (l.c.) 'magasid ometi enne meil inimesed, küllap siis võib'.

Usutavasti on -n pronoomenis hän sama rõhutav liide, mis esineb ka pronoomenites minä, sinä¹ (vrd. vps L hägi 'temagi' (KH I 44)). Setälä on lähtevormidena esitanud *sän, *sen ~ *zän, *zen. Ojansuu esitab vastavalt *sinä ~ *zinä. Viimane näib olevat küsitav. Vastete esinemuse kohta lääne-mere-soome keeltes vt. S e t ä l ä , ÄH, lk. 258; O j a n s u u , IKPO, lk. 64-66; vasted kaugematest sugulaskeeltest on esitanud H. P a a s o n e n , Finnisch-ugrischen s-laute, Helsinki 1918, lk. 12.

P a a s o n e n (l.c.), S z i n n y e i (NyH⁷ 115), U o t i l a (Syrj. Chrest. 114) ja L ô t k i n (*Дуанекъ. рречъ.*¹⁰) on hän-pronomeniiga ühendanud ka kS si ~ sije ~ sije ~ sija 'tema' ja udm so id. Z s i r a i on aga esitanud seisukoha, et kS si ja udm so on algselt olnud demonstratiivpronomeniid ja on etümoloogiliselt ühendatavad mitte hän-pronomeniiga, vaid pronomeniiga se, olles üheks näi-

¹ H. O j a n s u u , IKPO, lk. 29, 64.

teks demonstratiivpronoomenite üldisest arengust personaalpronoomeniteks¹. Vaadeldava pronoomeni etümoloogiat on viimati üksikasjaliselt jälginud P. P a l m e o s (Eesti keele pronoomenist enese ~ enda, Emakeele Seltsi aastaraamat, II, Tallinn 1956, lk. 106-110).

Jälgi pronoomeni hän possessiivsufiksilisest käänamisest on karjala murretes ja soome vanas kirja-keeles.

Aunuse-karjalast on registreeritud järgmised vormid: händä_h (part.), hänessä_h (iness., elat.), hänelle_h (adess., ablat., allat.)².

Possessiivsufikseid esineb samast tüvest arenenud ee en- ~ ene-, vdj en- ~ ene-, lii en'- käändevormides, mis täidavad tänapäevases keeleuusususes refleksiivpronoomeni funktsioone. Liivi keeles on esinemus possessiivsufiksiga järgmine : gen en'tš, daativ en'tš'õn, part. en'tš'ta, iness. en'tš'õ jne.³, mille possessiivsufiks -tš' on tagasiviidav varasemale s-le.

Analoogiline on esinemus ka eesti keeles : gen.

¹ Z s i r a i M i k l ó s, Névmástanulmányok (mi, ti, ők), Emlékkönyv Melich János hetvenedik születésnapjára, Budapest 1942, lk. 496 joonealune märkus.

² A. G e n e t z , TAK, lk. 157.

³ L. K e t t u n e n , Livisches Wörterbuch mit grammatischer Einleitung, Helsinki 1938, lk. LIX.

ene_s_e , part. ennas_s_t, allat. ene_s_e_le jne.

Käsitletava pronoomeni esinemust possessiivsufik-
siga on registreeritud ka vadja keelest, näit. enellä_n
(M 65) 'minul enesel', enellä_z (M 66) 'sinul ene-
sel', enelle_n_i 'mina enesele' (AVKGr 62), eneltä_n_ö
'teilt endilt' (l.c.) jt.

vps mī ~ mei ~ me ~ m'ö ~ mö ~ m'õ ~ mõ ~
m'üõ ~ m'ü 'meie, me'

Nom. mī ~ mei ~ me ~ mõ (T 582), vps Ä m'õ
(T 579) ~ mö (T 580) ~ m'ö (T 579) ~ m'üõ
(T 578) ~ m'üõ (581) ~ mõ (l.c.)

Gen. mīd'e ~ meid'e(n) ~ mēiden (T 601), vps Ä
mēid'e (T 600), vps L müid'en (KLT 389) ~
moid'en (KH I 53)

Part. mīd' ~ meid', vps Ä m'eid (T 600), vps L
müid (KH II 12)

Illat. mīhe

Iness. mīš

Elat. mīšpei, vps L müš (KH II 12)

Allat. mīl'e ~ meil'e (T 600), vps Ä mīl'emei (T
601), vps L meil'emõ (KLT 376); millemoi
(HA Gr IV 53); /mija₁le ~ meja₁le (T 443)/

- Adess. mīl' ~ meil' (T 600) ~ meil (KLT 390) ~
mīlāmoi (l.c.) ~ mīlāmei (l.c.) ~
miᵛamoi (l.c.) ~ meilamoi (M 72) ~
meiᵛamoi (l.c.), vps L mūil (KH II 12);
miilamoi (HA Gr IV 53) miilāmoi (HA Gr 30);
/ mijaᵛ ~ mijou (KLT 391), vps Ä mejaᵛ
(l.c.), vps L mejā (l.c.)/
- Ablat. / mijaᵛpei /
- Transl. mīkš
- Abess. mīta
- Komit. mīd'eke, vps L meid'mu (KH I 63)
- Termin. mīhesei
- Prolat. mīd'me
- Adallat. mīd'eᵛnost, vps L meid'eᵛnost (KH I 97)
- Adablat. vps L meid'eᵛompā (KH II 7)

Nominatiivi labiaalvokaalsed vormid esinevad äänis- ja lõuna-vepsas ning ka kesk-vepsa põhjapoolsetes murrakutes. Lõuna-vepsast on labiaal-vokaalseid vorme registreeritud ka genitiivis, partitiivis, elatiivis ja adessiivis. Äänis- ja kesk-vepsa idamurrakutes on esimese silbi o väga tihti teataval määral velaaristunud ja muutunud tagapoolsemaks (kuni o -ni). Kesk-vepsas esinevad ka mī ~ mei ~ me, mis on oma

vokalismi saanud casus obliqua vormidest.

Näit. vpsK hän mī d' s'ötāb 'ta söödab meid'.
anda mī l'e 'anna meile'. mīl'āi laps'id'
'meil on palju lapsi'. hän sai kirjan mī š'p'e i
'ta sai raamatu meilt'. mī d' m'e joksetas s'äsked
'mööda meid jooksevad sääsed'. prot'ivn'ik
mī h'e s'e i ī doid'in' 'vaenlane meieni ei jõud-
nud'. mī d' e n' o s t tul'i koer 'meie juurde tu-
li koer'. mī l'ä m o i (~ - m e i) ī sur'
but'š' o ŋ e (KLT 390) 'meil ei ole suurt tünni'.
l'oul'e in om mī l'e m e i (l.c.) 'meil(e) on
raske'. hän mī d' e n jätāb 'ta jätab meid'.
m ö o ŋ o m e i tatatomad i mamatomad (NVM 120:15) 'me
oleme isatud ja ematud'. vps L uitkam pigemba, eka
surm kaikil'e m e i l' e m o (KLT 376) 'põgeneme
rutem, või (tuleb) surm meile kõigile'.

Tuleb märkida, et vepsa keeles võib mīd'e(n)~
meid'e(n) tähendada ka 'meie isa, meie lapsed, meie
meie perekond, meie isand'. Näit. a m e i d' e n
sk'o ŋ h a ebat kāu ŋ e (KLT 219) 'aga meie lapsed ei
käi koolis'. m e i d' e n pä tš is ni koñz ī peste,
tanha peze s e (KLT 219) 'meie isa ei pese end kunagi
ahjus, laudas peseb end'.

Huvi äratavad vepsa vormid mija- ~ meja-, mis

esinevad väliskohakäänetes. T u n k e l o on oletanud (Virittäjä 1932, lk.389-), et neis vormides esineb lää-
nemeresoomeline kohta väljendav tuletusliide -ja, mis
on ka tõenäoline. Nende depronominiaalsete substantiivi-
de algne tähendus on usutavasti olnud 'meie talu, meie
pere, meie kodu, meie kodakondsed'. Seda näitab ka tu-
letis mejal'n'e 'meie inimene'.

Näit. tu^ue mi ja^ue 'tule meile (meie ko-
ju, meie majja)'. hän läks'i mi ja^u pei 'ta
lahkus meilt (meie kodust)'. mi ja^ue tul'i v'eraz
koer 'meile (meie majja) tuli võõras koer'. hän magaz'
mi ja^u 'ta magas meil (meie kodus)'. vps L
o^uhtagat me j^ä se (KLT 391) 'olge veidi meie
pool'. lehmad ne lüpsaskätäs ka sid me j^ä linob
void (l.c.) 'lehmad hakkavad lüpsma, siis saame meie
(tuleb meie kodus) void'. me i a l ž e d ningõmad
mašinat t'egišpa ka eba heitnūž iondad 'kui meie omad
niisugused masinad teeksid, siis nad ei oleks jätnud
joomist maha' (KH I 46).

Selliseid depronominiaalseid substantiive on re-
gistreeritud ka soome- ja eesti murretest, näit. sm.
meijä 'meie talu, meie elamu'; ee Vigala (tulè) meijä
(< *me(i)jäk), ee Kirbla, Pärnu-Jaagupi (tule) meija
(< *me(i)hän).

Personaalconomenite possessiivsufiksilisest kää-
namisest esineb mitmuses vähem jälgi. Mitmuse I isiku
personaalconomeni käändevormidest on possessiivsufiksi-

ga varustatud ainult allatiiv ja adessiiv.

Vepsa keeles on omapärased mitmuse possessiivsufiksidsid mitmust väljendava tunnusega -i, millele ei leidu otseseid vasteid üheski läänemeresoome keeles. Mitmuse I isiku possessiivsufiksina esineb kesk-vepsas -moi, lõuna-vepsas -moi ~ -moé ~ mō. -moi = -mo + i, mille esimene komponent on identne ainsuse I isiku possessiivsufiksiga, mis esineb vepsas kujul -m. Kas -m on tekkinud geminaadist -mm - (< *-nm-), on raske kindlaks määrata (vt. L. K e t t u n e n, Lõunavepsa häälik-ajalugu, I, § 196). Lõuna-vepsa -mō < -moi. Mis puutub vokalisismi, siis -o- on seletatav labialisatsiooniga.

lüü müö ~ m^üö ~ müò ~ müö ~ mō ~ mü ~
me 'meie, me'

Nom. K_j müö ~ mō ~ mü, S_n - L_h P_v müö (LS 251),
B m^üö (l.c.), T_d müò (l.c.), N müö (l.c.) ~
me (l.c.)

Gen. K_j meid'en, S_n - T_d N V M L_h meid'en (LS 251),
B mejan (l.c.) ~ mejän (l.c.) ~ mejan (l.c.) ~
me₄an (l.c.), B T_d meid'e (l.c.), T_d N meid'èn
(l.c.), T_d meid'ën (l.c.) ~ meid'in (LÄ I 34),
Kš meijen (l.c.), B meid'in (l.c.), V Ph P_v
meiden (l.c.), TP meijän (l.c.), SP M me₄än
(l.c.), SP meijen (LÄ I 117), M_j meiden (LÄ I
34) ~ me₄an (l.c.), L_{mo} mean (LÄ I 117) ~
meid'en (l.c.)

- Illat. Kj meihe
- Iness., elat. Kj meiš
- Allat. Kj meil'e, B mejaue (LS²⁵¹), B Td Prn meile
(LÄ I 311), N meiue (LKN 39:9), Sn Ph M
meile (WPE 20,21), 1K meiue (LÄ I 34)
meaue (l.c.)
- Adess., abl. Kj meiu ~ meil', Sn meiuu (LS 251),
Sn M meill (WPE 21), Ph meil (WPE 20) ~
meill (l.c.), 1K meiu (LÄ I 34) ~ meau
(l.c.)
- Transl. Kj meiš
- Abess. Kj meita; Td meittai (LÄ I 162) ~ meittä
(l.c.), N Prn meittai (l.c.), V meittah
(l.c.), Ph TP meittäh (l.c.)
- Komit. N meid'enke (LÄ II 142) ~ meid'inke (LKN
32:1)
- Termin. Kj meihessä
- Prolat. Kj meidmüt'e
- Adallat. Kj N Kj Prn meid'in-nuste (LÄ II 22),
B mejauu (LS 251), Šu meid'innuste
(LKN 30:2)

Mitmuse possessiivisufiksitate esinemusest lüüdi murretes pole säilinud mingisuguseid rudimentegi. Mitmuse I isiku personaalpronoomeni abessiivis ja adalla-

tiivivormis meja (ū < ui) possessiiv-
sufiksi-
na esinev -h ~ -i on tõenäoliselt seoses possessiiv-
sufiksitate tarvitamise üldise taandumisega ja nende algu-
pärase tähenduse hämardumisega üldistunud ainsuse III
isikust.

Näit. lüü Kj m ū panim 'meie panime'. m e i
ol'i d'eduška 'meil oli vanaisa'. m e i h e s s ä
t'ämä ei doidnu 'meieni see ei jõudnud'. h ä e n o t'
m e i d kerdal'e 'ta võttis meid kaasa'. m e i
kuku rekutud 'meil on kukk tapetud'. m e i d' e n
mo odūd oma t'ervhed 'meie noorpaar on terve'.
m e i d' e n ke od kū uižad 'meie kellad on kuul-
sad'. i s'iid koirad tul'd'ihe m e i d' e n n o (5 II
57) 'ja siis koerad tulid meie juurde'. Sn m e i
on' d'ogi t'äs piha (LS 251) 'meil on jõgi siin
õuel'. B tule m e j a ū 'tule meie juurde'.
m e a n dvorn'ik (l.c.) 'meie talumees'. ke
huš
m e j a n zastavī m e i d muga erot' (l.c.) 'meie
vaesus sundis meid niiviisi lahku minema'. N e i
suoškande m e i e sinunke per't'is l'ubuitaze
(l.c.) 'ei sobi meile sinuga hurtsikus armatseda'.
Kn tūd'ī m e i d' i n n u s t e kahtentošt poigān-
ke (LKN 30:2) 'tulid meie juurde kaheteistkümne poisi-
ga'. āiān sina otād m e i s (LKN 32:8) 'palju
sina võtad meie käest'.

Mitmuse I isiku personaalpronoomeni labiaalvo-
kaalsete vormide esinemise ala ulatub soome ida-murrete-
ni (krj A müö, krj P müö, is mö, vdj mö ~ mü, sm Savo
müö). Käänamissuhe *mö : mei|tä (part.) on tagasivii-
dav läänemere-soome aluskeelde. Vepsas esineva genitii-
vi ja lüüdi meiden- ~ meid'en -tüübi lähtevormina
võiks esitada *meiδän (*meiden), milles -i- on mit-
must osutav tunnus. Lääne-mere-soome keeltes esineva mit-
muse I isiku personaalpronoomeni genitiivi väga kirevas
süsteemis on analoogilised vormid krj A mejjän, sm
meidän ja vdj med'd'ē ~ med'ie.

Lüüdi põhjapoolsetes murrakutes ja Lohmoioja mur-
des meid'en-tüübiga paralleelselt esinevat mean-tüü-
pi seletades on H. O j a n s u u esitanud selle
lähtevormina *meδän, missugusse tüüpi kuuluvad ka
vastavad vormid soome teatavates murretes, eesti ja lii-
vi keeles¹.

Käsitletav pronoomen on tuntud kõigis soome-ugri
keeltes (vt. J. S z i n n y e i , FuS, lk. 112 ;
M. Z s i r a i , Névmástanulmányok (mi, ti, ők),
Emlékkönyv Melich János hetvenedik születésnapjára,
Budapest 1942, lk. 495 jj.).

¹ H. O j a n s u u , IKPO, lk. 119 jj.

vps tī ~ t'ei ~ te ~ t'ö ~ tö ~ t'o 'teie, te'

Nom. tī ~ t'ei ~ te ~ t'ö ~ tö ~ t'o

Gen. t'īd'e ~ teid'en (KLT 389)

Part. t'īd' ~ t'eid (T 600), vps Ä t'eida_tei
(M 73)

Illat. t'īhe ~ tīhe

Illat.-direkt. tīhepai (KLT 390)

Iness. t'īs

Elat. t'īspei

Allat. t'īl'e ~ t'eilε (T 600) ~ teiletei (M 73),
vps Ä tīl'etei (KLT 390) ~ teil'e_tei (KLT
376); tīlletoi (HA Gr IV 53); /vps K tīja_ε ~
t'eja_ε (T 443)/

Adess. t'īl' ~ tīl' ~ t'eil (T 600) ~ teil' (KLT
390) ~ tīlätöi (l.c.) ~ tīl'ätei (l.c.) ~
t'īl'ätöi (M 73); tīlletoi (HA Gr IV 53) ~
tīlätöi (HA Gr 30); /vps K tīja_ε ~ tija (KLT
391), vps L t_ejā (KH II 4)/

Ablat. /vps K tīja_εpei/

Transl. t'īks

Abess. t'īta

Komit. t'īd'eke

Termin. t'ihesei

Prolat. t'id'me

Adallat. t'id'enost

Nominatiivi labiaalvokaalsed vormid esinevad oma valdavas enamuses lõuna- ja äänis-vepsas, harvem ka kesk-murde põhjapoolseis murrakuis /vps Ä tö (~ t'o), vps L tö, vps K tö (~ t'o)/. Vormid tī ~ tei ~ te on tüüpilised kesk-vepsale. Labiaalvokaali esinemine on üldistunud ex analogia pronomeniaga mö ~ m'ö ~ m'o.

Näit.vpsK t' id' e koir paha 'teie koer on halb'.
t' i š ai paha 'teis on palju kurjust (paha)'.
t' i š p e i n'imi. i. zavis's'i 'teist ei olene midagi'. min'ä podarin' t'il' e rutškan'ma kinkisin teile sullepea'. t' i l' ai kozeid' 'teil on palju kitsi'. t' i š p e i min'ä enamb n'imi. d'ä en tahtoi 'teilt ei taha ma enam midagi'. min'ä joksen t' i h e s e i 'ma jooksen teieni'. t' i t a min'ä ko_uen 'teieta mu süzen'. t i d' e k e ves'el' 'teiega on lõbus'. t i d' m e kä_ueb kärshein'e 'mööda teid ronib kärbes'. t' i d' e n o s t joks'i veraz koer 'teie juurde tuli võõras koer'. min'ä pagizen t' i k š 'ma kõnelen teie keeli'. t i t sidoba (KLT 124) 'teid seotakse', mä t i d' e n jätän 'ma jätan teid (maha)'. vps Ä andein te i l' e t e i

maidod (KLT 376) 'andsin teile piima'. il'e mil'ei
s'oda antta t i l' e t e i (KLT 390) 'ei ole mul teile
süüa anda'.

Vormid tija- ~ teja- (väliskohakäänete lõppudega)
on tuletusliitega -ja moodustatud depronominalsed subs-
tantiiivid algse tähendusega 'teie talu, teie maja, teie
pere, teie kodakondsed' (vrd. tuletist t_ejal'n'e 'teie
inimene').

Näit. min'ä tu uen t i j a u e hom'en 'ma tulen teie
poole (teie tallu, koju) homme'. hän magaz' t i j a u
'ta magas teie pool (teie majas)'. hän kurttui i läks'
t i j a u p e i 'ta vihastus ja lahkus teie majast'.
t i j a ningoišsil' i küntkoi ? 'ega teie pool sellis-
tega ei künä?' vps L t e (i) ä o m a t s i g ä j ä r v e d
ne (KH II 4) 'kas teie pool seal on (niisugused) järved?'

Soome murretes esineb analoogiline teijä; vigala-
eesti murrakus teijä (< *te(i)jäk), pärnu-jaagupi
murrakus teija (< *te(i)jähän).

Partitiivis, allatiivis ja adessiivis on säilinud
osaliselt possessiivsufiksiline käänamistüüp.

Mitmuse II isiku possessiivsufiksina esineb kesk-
vepsas - tei ~ toi, äänis-vepsas - tei, lõuna-vepsas -
toi ~ toë ~ tō. Mitmuse II isiku possessiivsufiksi moo-
dustumine vastavast ainsuse possessiivsufiksist on kahel-
damatult toimunud ajal, kui viimane esines kujul -ti.

Kuigi ainsuse vormide -iž ~ vokaali pikendus + ž (< *si

<ti resp. -đi) puhul ootaks mitmuses vorme -dei ~ -doi, siis võib oletada, et fortisklusiooni üldistumisele on kaasa aidanud analoogiline verbi isikulõpp -tei ~ -toi. Käsitletava possessiivsufiksi vokalism on vormunud ex analogia vastava mitmuse I isiku possessiivsufiksiga, mida on toetanud omaltpoolt vastav pöörde- lõpp.

Umbes samasugune arengukäik on toimunud aunuse-karjala murdes (vt.. J. M a r k , PUS, lk. 260-261).

Tveri-karjala murdest on registreeritud vorm t'eil'äš (M 85) (adess.), milles on samuti säilinud possessiivsufiks. Mujalt vastavaid possessiivsufiksilisi vorme pole õnnestunud konstateerida.

lüü tüö ~ t'üö ~ tüö ~ tüö ~ t'ö ~ tü

'teie, te'

Nom. Kj tüö ~ t'üö ~ t'ö ~ tü, Sn Pl - V M Lh Pv t'üö (LS 458), B Kn Td Kš N TP SP Ph tüö (l.c.), N tüö (l.c.) ~ tüö (l.c.)

Gen. Kj teid'en ~ t'eid'en, Sn Pl Kn Td N V M Lh t'eid'en (LS 458), B Td N teid'en (l.c.), Td teid'in (LÄ I 34), Kn teid'en (LS 458), Kš t'eijen (l.c.), N t'eid'en (l.c.) ~ teid'en (l.c.) ~ teid'in (l.c.), TP teijän (LKN 272:12), SP teijen (LÄ I 117) ~ te_än (LS 458), Ph teiden (l.c.), Pv t'eiden (l.c.), Mj teiden (LÄ I 34) ~ te_än (l.c.), Lmo tean (LÄ I 117)

Part. Kj teid ~ t'eid, Sn Pl - V M Lh Pv t'eid (LS 458), B teid (l.c.), Kn t'èid (l.c.), SP teidü (l.c.), Ph teide (l.c.)

Illat. Kj teihe ~ t'eihe

Iness., elat. t'eis

Allat. Kj teil'e ~ t'eile', B Td Prn teile (LÄ I 311), Kn t'eile (LKN 20:15), lP teile (LÄ I 285) ~ teile (l.c.), lK teile (LÄ I 34) ~ teile (l.c.)

Adess., ablat. Kj t'eil, lK teile (LÄ I 34) ~ teile (l.c.)

Transl. Kj t'eiks

Abess. Kj t'eita

Komit. Kj t'eidenke

Termin. Kj t'eihessä

Prolat. Kj teidmüt'e

Adallat. Kj teidenno

Näit. lüü Kj a vdruck tul'i hä₄en i sanui : mida t'e i l l'ämmuid e₄e ? 'aga järsku tuli ta ja ütles : miks teil tuld ei ole ?'. t'e i h e s s ä t'ämä ei doidnu 'teieni see ei jõudnud', mia n'ägin edahansä t e i d' e n kod'in 'ma nägin kaugelt teie maja'. sīd brihan tuat küzub : mi₄ā om briha, t' e i l neižn'e, em voigū rodnaižsiata ?' siis noormehe isa küsib : mul on noormees, teil neiu, kas me ei vōiks su-

gulastada?' M mina t'ei d tapan (LS 458) 'mina teid tapan'. Šu t'ämä t e i d' e n o m k o d' i (LKN 30:13) 'see on teie maja'.

Mitmuse II isiku personaalpronoomeni labiaalvokaalsete vormide esinemine on iseloomulik kogu vepsa ja soome ida-murrete vahelisele alale (vrd. krj A tüö, krj P tüö, is tö, vdj tö ~ tü, sm Savo tüö).

Käänamistüüp *tö : tei|tä on tagasiviidav läänemere-soome aluskeelde. Vepsas esineva genitiivi ja lüüdi teid'en- ~ teid'in-tüübi lähtevormiks, nagu näitab võrdlus soome (teidän), krj A (tejjän) ja vadjaga (ted'd'ē ~ ted'iē), on *teiδän (*teiδen), milles -i- on mitmuse tunnus.

Lüüdi põhjapoolsetes murrakutes ja Lohmoioja murdes kohatav tean-tüüpi genitiivi lähtevormina on esitatud *teδän. Sama tüüpi mitmuse II isiku personaalpronoomeni genitiive kohtame soome osasmurretes, eesti ja liivi keeles¹.

Vasteid kaugemaist sugulaskeelist vt. J. S z i n - n y e i , FUS, lk. 112; M. Z s i r a i , Névmástanulmányok (mi, ti, ók), Emlékkönyv Melich János hetvenedik születésnapjára, Budapest 1942, lk. 495 jj.

¹ K. O j a n s u u , IKPO, lk. 119 jj.

vps hī ~ hei ~ he ~ hö ~ h'o ~ h'ö ~ h'ü
'nemad, nad'

Nom. hī ~ hei ~ he ~ hö (T 579) ~ h'o (l.c.) ~ h'ö
(T 578), vps Ä h'ö (581) ~ hö (T 579) ~ h'ö
(l.c.) ~ h'ü (T 581)

Part. hīd' ~ hīd ~ heid (T 601) ~ hīd'āzoi (T 369) ~
hīdāzoi (KLT 124), vps Ä hīd' ~ hīdaze (T 370) ~
h'e'idaze (M 74), vps L heid (KH II 12) ~
heid' (KLT 389)

Gen. hīd'e(n) ~ hīd'en (T 601), vps L heid'en (KH I
53)

Illat. hīhe

Iness. hīš ~ heiš (KLT 390) ~ heisazei (M 75)

Elat. hīšpei

Allat. hīl'e ~ h'eil'ezoi ~ hīl'e (T 602) ~ hīl'ezoi
(T 369) ~ h'eilezoi (l.c.), vps L heil'e (KH
II 53); /vps K hija_le, vps Ä hejal'e (KLT
391)/

Adess. hīl' ~ hīl'āzoi ~ hīl'āzei ~ hēil'āzoi (M 75) ~
h'ei_lazoi (T 369), vps Ä hei_laze (M 74), vps L
heil (KH II 12); /vps K hija_l ~ hīj_{ou} (T
601)/

Trans. hīks

Abess. hīta

Komit. hīd'eke

Termin. hīhesei

Prolat. hīd'me

Adallat. hīd'eñost, vps L heiost (KH I 26)

Pronoomenit hī ~ hei ~ he ~ hö tarvitatakse samuti nagu pronoomenit hän. Labiaalvokaalsed vormid on omased äänis- ja lõuna-vepsale ning ka kesk-vepsa põhjapoolsetele murretele; kesk-vepsa enamikes murrakutes esinevad vormid hī ~ hei ~ he. Kesk- ja äänis-vepsa idamurretes on ö väga tihti velaaristunud ja muutunud tagapoolsemaks (kuni o -ni).

Näit.vpsK hīl'e podar'ib'ä suren buketañ tsevetoid' 'neile kingiti suur kimp lilli'. hīš äi hiväd 'neis on palju head'. hīd'e per't' tšoma 'nende maja on ilus'. hīšpei äi minun tovar'išoid' 'nendest on (palju mu sõpru) paljud mu sõbrad'. mī vänd'ime ihtes hīd'eke 'me mängisime koos nendega'. hīhesei edahaks 'nendeni on kaugel'. hīt a d'iki i-ves'el' 'ilma nendeta on hirmus igav'. hīd'eñost joks'i veraz l'ehm 'nende juurde jooksis võõras lehm'. min'ä pagižen hīkš 'mina räägin nende keeli'. hīl' äi kanoid' 'neil on palju kanu'. mes'se hīhesei

i tu u e u 'see mees ei jõudnud nendeni'. u aske h' ö
i veda (KLT 389) 'ärgu nad vedagu!' tärbis satta
h i d ä z o i (KLT 124) 'peab saatma neid'. kund u ob
h i d a z e (KLT 390) 'kuuleb neid'. ol' i h i l' ä
z o i kuhark (l.c.) 'oli neil keetja'. vps Ä si ga
h' o har' d' at' ihe (l.c.) 'seal nad harjasid'.

Vormid hija- ~ heja- on depronominaalsed substantiivid tähendusega 'nende talu, nende maja, nende pere, nende kodakondsed' (vrd. tuletist hejal'n'e (nende inimene').

Näit. mängat h i j a u e eks! 'minge nende tallu ööks!' mī ol' imei h i j a u 'me olime nende peres'. vps Ä tari tš ihe h e j a l' e mu ž i k j o k s (KLT 391) 'kippus nende poole (tuppa) mees ööks'.

Analoogiline depronominaalne substantiiv esineb ka soome murretes kujul heijä.

Nagu näitavad esitatud partitiivi, inessiivi, allatiivi ja adessiivi vormid, on ka selle pronomeni puhul esinenud possessiivsufiksiline käänamine.

Mitmuse III isiku possessiivsufiksina esineb keskvepsas -zoi ~ -zei, lõuna-vepsas -nzoi ~ -ñzoi ~ -ñzō, äänis-vepsas -ze ~ -ze. Äänis-vepsa alal on tegemist ainsuse III isiku possessiivsufiksi üldistumisega. Kesk- ja lõuna-vepsa possessiivsufiksid on moodustunud vastavatest ainsuse possessiivsufiksitest mitmuse

tunnuse -i lisandumisega. Labiaalvokaal on mitmuse I isiku possessiivsufiksist üldistunud mitmuslike possessiiv-sufiksitate kogu süsteemi - nimelt esineb o ~ ö ainult neis läänemere-soome murdeis, kus possessiivsufiksi konsonandiks on m (tagavokaalseis sõnades e > o, eesvokaalseis sõnades e > ö).

Huvitav on nentida, et läänemere-soome keelte III isiku possessiivsufiksid tänapäeval eristavad omaniku singulaarsust ja pluraalsust ainult vepsa ja isuri keeles (vt. J. M a r k, PUS, §§ 42-44, 52-54, 62-64, 68; lk. 176, 206, 209).

Rudimendiks vanast possessiivsufiksilisest käänamistüübist on ka tveri-karjalast registreeritud vorm h'eilä h ~ heidlä h (M 88).

lüü hüö ~ hüö ~ hō ~ hū 'nemad, nad'

Nom. Kj hüö ~ hō ~ hū, Sn - Pk Pv hüö (LS 83),
N hüö (l.c.)

Gen. Kj heid'en, Td heid'in (LÄ I 34), SP heijen
(LÄ I 117), Mj heiden (LÄ I 34) ~ he₄an (l.c.),
lk heid'en (l.c.), Lmo hean (LÄ I 117)

Part. Kj heid, Sn - V Lm Pk Pv heid (LS 83), Td
heid (LKN 2:13), SP heidü (LS 83), Ph heidē
(l.c.)

Illat. Kj heihe

Iness., elat. Kj heis̄

Allat. Kj heil'e, B heile (LS 83), B Td Prn heile
(LÄ I 311), Td heile (LKN 2:13), TP heile
(LKN 277:1), lk heile (LÄ I 34) ~ heile
(1.c.)

Adess., ablat. Kj heile, lk heile (LÄ I 34) ~
heile (1.c.)

Transl. Kj heiks̄

Abess. Sp heittā (LÄ I 251) ~ heittai (1.c.)

Komit. Kj heid'enke, N heid'inke (LKN 32:3)

Termin. Kj heihessā

Prolat. Kj heidmūt'e

Adallat. Kj heid'enno, Pl heid'ellü (LÄ II 21)

Mitmuse III isiku personaalpronoomenit tarvitatakse nii elusolendite kui ka esemete tähistamiseks. Abessiivis esinev possessiivsufiks -i ~ vokaali pikendus on usutavasti üldistunud ainsuse III isikust.

Näit. lüü Kj heile om kaks' l'ehmad 'neil on kaks lehma'. kudambad heis̄ ist'ihe kiv'eile
'üht neist visati kiviga'. mia'n'ägen heid 'ma näen neid'. ei olnu heil muamad i tuatad :
hüö elet'ihe gor'as (S I 17) 'ei olnud neil ema ega isa : nad elasid hädas'. tul'ii t'ämä mužik
heid'enno (S II 4) 'tuli see mees nende juur-

de'. Td šid panov heile pap ventsad piähä,
druškad pidettäv heid'en piän piä ventsad
uhtè kädè (LKN 3:17) 'siis paneb neile papp
laulatuskroonid pähe, peiupoisid peavad nende pea ko-
hal laulatuskrooni ühe käega'. Šu l'out'ī heid
rozboin'ikād, aiet't'ī heid ig rā' (LKN 28:14)
'leidsid neid röövlid, ajasid nad ära'. hän elämäi,
o Lemäi sai heid'in kē (LKN 32:3) 'ta hakkas
nendega koos elama, olema'. Kn ta utäu heid
külü¹ (LS 83) 'tarvitatakse neid saunas'.

Labiaalvokaalsed vormid, mis on kujunenud ex ana-
logia mitmuse I isiku personaalpronoomeniga, on omased
ka aunuse-karjalale (hüö), karjala teistelegi murrete-
le, isuri keelele (hö) ja savo-soome murdele (hüö).

Nagu näitab võrdlus teiste läänemere-soome keelte-
ga, tuleb käänamistüüpi *hö : hei|tä pidada juba lää-
nemere-soome aluskeeles esinevaks. Vepsa keeles esineva
genitiivi ja lüüdi heid'en- ~ heid'in-tüübi lähtevormi-
na võib mainida *heidän (*heid'en), nagu seda näitab
ka krj A hejjän ja sm heidän.

Lüüdi Lohmoioja murdes ja põhjapoolsetes murraku-
teski esinevale genitiivi hean-tüübile on lähtevormina
esitatud *heän¹.

¹ H. O j a n s u u , IKPO, lk. 119.

Vasteid sugulaskeelist vt. J. S z i n n y e i FUS, lk. 112; M. Z s i r a i , Név mástanulmányok (mi, ti, ők), Emlékkönyv Melich János hetvenedik születésnapjára, Budapest 1942, lk. 495 jj.

Personaalpronoomenite possessiivsufiksilise käänamistüübi algupärasust kinnitab ta esinemus ka kauge- mais sugulaskeelis.

Mordva keeles näiteks МОН 'mina', daativ МОНЕ Н Ъ , ablat. МОНЬДЕ Н Ъ jne.; ТОН 'sina', gen. ТОНЬ Т Ъ , daativ ТОНЕ Т Ъ , ablat. ТОНЬДЕ Т Ъ jne.¹

Mari keeles on käändumine analoogiline : МЫЙ 'mina', daativ МЫЛАНЕ М ; ТЫЙ 'sina', daativ ТЫЛАНЕ Т ; МЕ 'meie', gen. МЕМ Н А Н , daativ МЫЛАН Н А , akusat. МЕМ Н А М jne.²

x

x

x

Kõigi personaalpronoomenite genitiiv täidab nii vepsa keeles kui lüüdi-karjala murretes possessiivpronoomeni ja ka hävinud possessiivsufiksiste ülesandeid (vt. eespool esitatud näiteid). Samasugune funktsioon

¹ vt. täpsemalt М. Е. Евсеев, Основы мордовской грамматики, Москва 1929, §§ 108, 109.

² vt. lähemalt Я. Г. Григорьев, Марийский язык, Йошкар-Ола 1953, lk. 128.

on personaalpronoomenite genitiivil ka eesti, liivi, vadja, karjala, isuri ja osaliselt ka soome keeles. Sellise esinemuse vanadust kinnitab analoogiline esinemus ka kaugemais sugulaskeelis, näit. mordva ja mari keeles.

x

x

x

vps s'e ~ se 'see, tema'

lüü se ~ s'e ~ še id.

Kuigi vps s'e ~ se, pl nom. n'e(d) ~ ne(d) ja lüü se ~ s'e ~ še, pl. nom. n'e(d) ~ n'èd on otseselt demonstratiivpronoomenid, võivad nad (koos oma käändevormidega) esineda personaalpronoomeninagi nagu soome keeleski; seejuures on neil teataval määral ebamäärane sisu.

Esinemuse kohta soome keeles vt. E. N. S e t ä - l ä, Suomen kielen lauseoppi, Helsinki 1919, lk. 73.

Näit. vpsK ken i, t'š'e n'ägeb, s'e s'en muštāb 'kes ise näeb, see seda teab'. s'e tšoma nor' nītsukein'e 'ta on ilus noor tütarlaps'. kuna mendä s_e ? 'kuhu peab (ta) minema?'. maidõne s_e hobet sōndān'e tšoma (KLT 392) 'piim (ta) on pehme hea söök'. lüü Kj tuatal om ainog t'ütār i ühesal vel'l'el ainog s'izar i s_e om paimnes (SI 14)

'isal on ainus tütar ja üheksal vennal ainus õde ja ta on karjuseks'. mia ol'en muamal, tuatal aino t'ütar, ühesal vel'l'el aino s'izar i se ol'en paimnes (l.c.) 'mina olen emal, isal ainus tütar, üheksal vennal ainus õde ja mina olen karjuseks'. a se ol'ii pikkaraažen prihačuižen muam, a ei olnu prihačuin'e (☞ II 24) 'aga see (tema) oli väikese poisikese ema, aga ei olnud poisike'. Šu iža ot' toižèe akaa i se händäi aioi kod'ispiet i ierä' (LKN 31:11) 'isa võttis teise naise ja see ajas teda kodust ära'. s'e õn poig i.s't'ixo:nni kui sina (LKN 66 : 14) 'ta on poeg, päris sinu nägu'. Pk i se hät'kestü saraiue (LKN 223:9) 'ja ta viivitub lakas'. se i sanü piättäi (LKN 223:15) 'ja ütleb peatult'. Td šit pidägät hu.ràs puo.ueš nei.t's'ut šit se. tu.ou d'o mu.t's'oikš šilei (LKN 293:14) 'siis pidage vasemal poolel tüdruk, siis ta tuleb ju naiseks sulle'. no ka mink.kä.dei ne.i.t's'ut t's'u.moitettau, v'ed.e.i kädei se pidäu hü.uei t's'u.moitada se (LKN 294:11) 'no ka miks kätte tüdrukut suudeldakse, ei ju kätte, teda peab huulde suudlema'.

2. Pronoomin itse ~ itse

Pronoomenil i(t'^v'e ~ i(t^v'e on vepsa keeles tähendused 'ise; kogu; eri; isegi'. Ta käändub järgmiselt.

A i n s u s

I isik.

Nom.	<u>i(t'^v'e</u> ~ <u>i(t^v'e</u> , vps <u>Ä</u> <u>i(t'^v'e</u>
Gen.	<u>i(t'^v'ein'</u> ~ <u>i(t^v'ein</u> (T 357) ~ <u>i(t^v'in</u> (l.c), vps <u>Ä</u> <u>i(t^v'in</u> , vps <u>L</u> <u>i(t^v'en'</u> (KLT 394)
Part.	<u>it'^v'tein'</u> , vps <u>Ä</u> <u>it'^v'tein</u> , vps <u>L</u> <u>it'^v'tän'</u> (KH. I 62)
Illat.	<u>it'^v'hein'</u>
Iness.	<u>i(t'^v'esein'</u> , vps <u>Ä</u> <u>i(t'^v'esein</u>
Elat.	<u>i(t'^v'esein'pei</u>
Allat.	<u>i(t'^v'e^l'ein'</u> ~ <u>i(t^v'elēn'</u> (T 357), vps <u>Ä</u> <u>i(t'^v'el'in'</u> ~ <u>i(t'^v'elīn</u> , vps <u>L</u>

	<u>i</u> (<u>t</u> ^š <u>el</u> <u>ēn</u> ' (T 357)
Adess.	<u>i</u> (<u>t</u> ' <u>š</u> ' <u>e</u> <u>l</u> <u>ei</u> <u>n</u> ', vps <u>Ā</u> <u>i</u> (<u>t</u> ' <u>š</u> ' <u>e</u> <u>l</u> <u>ei</u> <u>n</u> , vps <u>L</u> <u>i</u> (<u>t</u> ^š <u>el</u> <u>ān</u> ' (KH II 68)
Ablat.	vps <u>L</u> <u>i</u> (<u>t</u> ^š <u>el</u> <u>ām</u> ' <u>pā</u> (KH I 123)
Transl.	<u>i</u> (<u>t</u> ' <u>š</u> ' <u>ek</u> <u>sei</u> <u>n</u> '
Abess.	<u>it</u> ' <u>š</u> ' <u>tei</u> <u>n</u> ' <u>ta</u> ~ <u>i</u> (<u>t</u> ' <u>š</u> ' <u>ei</u> <u>n</u> ' <u>ta</u>
Komit.	<u>i</u> (<u>t</u> ' <u>š</u> ' <u>ei</u> <u>ŋ</u> ' <u>ke</u> ~ <u>i</u> (<u>t</u> ' <u>š</u> ' <u>ese</u> <u>i</u> <u>ŋ</u> ' <u>ke</u>
Termin.	<u>it</u> ' <u>š</u> ' <u>hes</u> <u>ei</u> <u>n</u> '
Prolat.	<u>it</u> ' <u>š</u> ' <u>tei</u> <u>n</u> ' <u>me</u> , vps <u>Ā</u> <u>it</u> ' <u>š</u> ' <u>tei</u> <u>n</u> ' <u>mō</u> <u>to</u>
Adallat.	<u>it</u> ' <u>š</u> ' <u>tei</u> <u>n</u> ' <u>nost</u>

II isik.

Nom.	<u>i</u> (<u>t</u> ' <u>š</u> ' <u>e</u> ~ <u>i</u> (<u>t</u> ^š <u>e</u>
Gen.	<u>i</u> (<u>t</u> ' <u>š</u> ' <u>ei</u> <u>ž</u> ~ <u>i</u> (<u>t</u> ^š <u>ei</u> <u>ž</u> (T 239) ~ <u>it</u> ' <u>š</u> ' <u>ei</u> <u>ž</u> (M 72) ~ <u>it</u> ' <u>š</u> ' <u>i</u> <u>ž</u> (l.c.); <u>iciz</u> / = <u>i</u> (<u>t</u> ^š <u>i</u> <u>ž</u> / (HA Gr 30)
Part.	<u>it</u> ' <u>š</u> ' <u>tei</u> <u>ž</u> ~ <u>i</u> (<u>t</u> ' <u>š</u> ' <u>ek</u> <u>tei</u> <u>ž</u> , vps <u>L</u> <u>it</u> ^š <u>tā</u> <u>ž</u> (KH II 68); <u>ictāz</u> / = <u>it</u> ^š <u>tā</u> <u>ž</u> / (HA Gr 30)
Illat.	<u>it</u> ' <u>š</u> ' <u>hei</u> <u>ž</u> ; <u>ichiiz</u> / = <u>it</u> ^š <u>hī</u> <u>ž</u> / (HAGr 31)
Iness.	<u>i</u> (<u>t</u> ' <u>š</u> ' <u>ese</u> <u>i</u> <u>ž</u>
Elat.	<u>i</u> (<u>t</u> ' <u>š</u> ' <u>ese</u> <u>i</u> <u>š</u> <u>pei</u>
Allat.	<u>i</u> <u>t</u> ' <u>š</u> ' <u>e</u> <u>l</u> <u>ei</u> <u>ž</u> ~ <u>i</u> (<u>t</u> ^š <u>e</u> <u>l</u> <u>ei</u> <u>ž</u> (T 239), vps <u>L</u> <u>it</u> ^š <u>el</u> <u>ē</u> <u>ž</u> (KLT 394)
Adess.	<u>i</u> (<u>t</u> ' <u>š</u> ' <u>e</u> <u>l</u> <u>ei</u> <u>ž</u> , vps <u>Ā</u> <u>it</u> ' <u>š</u> ' <u>e</u> <u>l</u> <u>ai</u> <u>ž</u> (M 72)
transl.	<u>i</u> (<u>t</u> ' <u>š</u> ' <u>ek</u> <u>sei</u> <u>ž</u>
Abess.	<u>it</u> ^š <u>tei</u> <u>šta</u> ~ <u>i</u> (<u>t</u> ' <u>š</u> ' <u>ei</u> <u>šta</u>

Komit.	<u>i</u> (<u>t'</u> <u>š'</u> <u>ei</u> <u>ške</u> ~ <u>i</u> (<u>t'</u> <u>š'</u> <u>esei</u> <u>ške</u>
Termin.	<u>it'</u> <u>š'</u> <u>heis</u> <u>sei</u>
Prolat.	<u>it'</u> <u>š'</u> <u>tei</u> <u>žme</u> , vps Ä <u>it'</u> <u>š'</u> <u>tei</u> <u>žmōto</u>
Adallat.	<u>it'</u> <u>š'</u> <u>ei</u> <u>žnost</u>

III isik.

Nom.	<u>i</u> (<u>t'</u> <u>š'</u> <u>e</u> ~ <u>i</u> (<u>t</u> <u>š</u> <u>e</u>
Gen.	<u>i</u> (<u>t'</u> <u>š'</u> <u>eze</u> ~ <u>i</u> (<u>t</u> <u>š</u> <u>eze</u> (T 369) ~ <u>i</u> (<u>t</u> <u>š</u> <u>eze</u> (l.c.) ~ <u>it'</u> <u>š'</u> <u>eze</u> (M 74), vps Ä <u>itseze</u> (M 73), vps L <u>i</u> (<u>t</u> <u>š</u> <u>e</u> <u>ñze</u> (KLT 394)
Part.	<u>it'</u> <u>š'</u> <u>taz</u> , vps Ä <u>it'</u> <u>š'</u> <u>taze</u> , vps L <u>it</u> <u>š</u> <u>tañze</u>
Illat.	<u>it</u> <u>š</u> <u>hez</u>
Iness.	<u>i</u> (<u>t'</u> <u>š'</u> <u>esaz</u>
Elat.	<u>i</u> (<u>t'</u> <u>š'</u> <u>esaspei</u>
Allat.	<u>i</u> (<u>t'</u> <u>š'</u> <u>e</u> <u>raz</u> ~ <u>i</u> (<u>t</u> <u>š</u> <u>e</u> <u>lese</u> (T 369) ~ <u>it'</u> <u>š'</u> <u>e</u> <u>rez</u> (M 74) ~ <u>it'</u> <u>š'</u> <u>eleze</u> (l.c.), vps Ä <u>i</u> (<u>t'</u> <u>š'</u> <u>eleze</u> ~ <u>i</u> (<u>t'</u> <u>š'</u> <u>el</u> <u>eze</u> (M 73) ~ <u>it</u> <u>š</u> <u>eleze</u> (M 74), vps L <u>i</u> (<u>t</u> <u>š</u> <u>e</u> <u>rañze</u> (KLT 393)
Adess.	<u>i</u> (<u>t'</u> <u>š'</u> <u>e</u> <u>raz</u> , vps Ä <u>i</u> (<u>t</u> <u>š</u> <u>e</u> <u>raze</u> (T 369) ~ <u>i</u> (<u>t'</u> <u>š'</u> <u>e</u> <u>raze</u> , vps L <u>it</u> <u>š</u> <u>e</u> <u>raze</u> (M 74) ~ <u>it</u> <u>š</u> <u>e</u> <u>raze</u> (l.c.)
Transl.	<u>i</u> (<u>t'</u> <u>š'</u> <u>eks</u> <u>raz</u> , vps L <u>i</u> (<u>t</u> <u>š</u> <u>e</u> <u>kseñze</u> (KH I 44)
Abess.	<u>i</u> (<u>t'</u> <u>š'</u> <u>eze</u> <u>ta</u> ~ <u>i</u> (<u>t'</u> <u>š'</u> <u>eze</u> <u>taz</u>
Komit.	<u>i</u> (<u>t'</u> <u>š'</u> <u>eze</u> <u>ke</u>
Termin.	<u>it'</u> <u>š'</u> <u>heze</u> <u>sei</u>

- Prolat. it'š'tazme, vps Ä it'š'tezemöto
Adallat. i(t'š'ezeñost ~ i(tšezennost (T 369)
Adadess. i(tšezenno (T 369)

M i t m u s

I isik.

- Nom. i(t'š'e ~ i(tše; iced / = i(tšed /
(HAGr 31)
Gen. i(t'š'emoi, vps L i(tšemō (KH I 101) ~
itšemō (M 77)
Part. it'š'tamoi; ictämöi / = itštämöi /
(HAGr 31)
Illat. it'š'hemöi
Iness. i(t'š'esamoi ~ i(t'š'esamoiš
Elat. i(t'š'esamoipei ~ i(t'š'esamoišpei
Allat. i(t'š'e lamoi ~ it'š'elemoi (M 72),
vps Ä i(t'š'el'emei, vps L i(tše lamō
(KH I 101); icelemoi / = i(tšelemoi /
(HAGr 31)
Adess. i(t'š'e lamoi; icelamoi / = i(tšelamoi /
(HAGr 31)
Transl. i(t'š'eksamoi
Abess. it'š'tamoi ta; ictämoita / = itštämoita /
(HAGr 31)
Komit. i(t'š'emoid'eke ~ i(t'š'esamoid'eke
Termin. it'š'hemoihesei

Prolat. it'š'tamoime, vps Ä it'š'teimmöto
Adallat. i(t'š'esamoid'eñost ~ i(t'š'esameid'e -
ñost

II isik.

Nom. i(t'š'e ~ i(tšē
Gen. i(t'š'etoi, vps Ä itsetei (M 73), vps L
i(tšetō (KH II 62)
Part. it'š'tatoi
Illat. it'š'hetoi
Iness. i(t'š'esatoi ~ i(t'š'esatoiš
Elat. i(t'š'esatoipei ~ i(t'š'esatoišpei
Allat. i(t'š'esatoi; icelatoi / = i(tšelatoi /
(HAGr 31)
Transl. i(t'š'eksatoi; icesatoikš / = i(tšesatoikš /
(HAGr 31)
Abess. it'š'tatoi ta; ictätoita / = itštätoita /
(HAGr 31)
Komit. i(t'š'etoid'eke ~ i(t'š'esatoid'eke
Termin. it'š'tatoihesēi
Prolat. it'š'tatoid'me, vps Ä it'š'teizmöto
Adallat. i(t'š'esatoid'eñost

III isik.

Nom.	<u>i</u> (t' ^š 'e ~ <u>i</u> (tš ^š)
Gen.	<u>i</u> (t' ^š 'ezoi, vps L <u>i</u> (t' ^š 'eñzō (KLT 394)
Part.	<u>it</u> 'š'tazoi, vps Ä <u>it</u> 'š'taze;
Illat.	<u>it</u> 'š'hezoi
Iness.	<u>i</u> (t' ^š 'esazoi; <u>icesazoiš</u> / = <u>i</u> (tš ^š esazoiš / (HAGr 31)
Elat.	<u>i</u> (t' ^š 'esazoipei
Allat.	<u>i</u> (t' ^š 'e [∨] azoi ~ <u>i</u> (tš ^š elezei (T 369) ~ <u>i</u> (tš ^š elesei (l.c.) ~ <u>it</u> š ^š elezei (M 75), vps Ä <u>i</u> (t' ^š 'el'ezei, vps L <u>it</u> š ^š e [∨] eñze (KLT 394) ~ <u>i</u> (tš ^š e [∨] eñzō (l.c.)
Transl.	<u>i</u> (t' ^š 'eksazoi; <u>icesazoikš</u> / = <u>i</u> (tš ^š esazoikš / (HAGr 31)
Abess.	<u>it</u> 'š'tazoita; <u>ictäzoita</u> / = <u>it</u> š ^š täzoita / (HAGr 31)
Komit.	<u>i</u> (t' ^š 'ezoid'eke ~ <u>i</u> (t' ^š 'esazoid'eke
Termin.	<u>it</u> 'š'tazoihesei
Prolat.	<u>it</u> 'š'tazoid'me, vps Ä <u>it</u> 'š'tezemōto
Adallat.	<u>i</u> (t' ^š 'esazoid'eñost ~ <u>i</u> (t' ^š 'eseid'eñost, vps Ä <u>i</u> (t' ^š 'eseid'eñost

Pronoomen i(t'^š'e ~ i(tš^š) on keeleuurijale n.ö. "kuldseks sõnaks", milles on säilinud keele grammatilise struktuuri vanimate perioodide jälgi eriti rohkesti, kusjuures mitmesuguste grammatiliste

elementide kronoloogiat saab jälgida isegi visuaalselt: on ju loogiline, et uuemad elemendid asetuisid varem esinenutest koosneva sõnakuju järele.

Pronoomen $i_{(t'š'e)} \sim i_{(tše)^*}$ on vepsa keeles ainuke sõna, mille kõikides vormides (v.a. nominatiiv) on säilinud algupärane possessiivsufiksiline käänamine, mis esineb ka tänapäevases keeleuuses täiesti elavana ning obligatoorsena. Nagu esitatud paradigmadest selgub, esineb käsitletava pronoomeni käändevormides ainult ainsuslik tüvi $i_{(t'š'(e))} \sim i_{(tš(e))}$; ainsuse ja mitmuse eristamiseks tarvitatakse possessiivsufikseid. Selline käänamistüüp ongi olnud omane soome-ugri keelte grammatilise struktuuri vanemale perioodile. Vepsa possessiivsufiksiste esinemuse ja arengukäigu kohta vt. ptk.

Personaalpronoomenid.

Vepsa keeles liituvad käändevormides possessiivsufiksid käändelõpu järele, nagu soome, karjala, isuri, vadja, eesti ja liivi keeleski. Possessiivsufiksiste esinemine käändelõppude ees abessiivis, komitatiivis, terminatiivis, prolatiivis, adallatiivis, elatiivis ja ablatiivis näitab kujukalt nende käänete hilistekkelisust postpositsioonidest. Possessiivsufiksi $-in'$ liitumine terminatiivi lõpu järele ainsuse I isikus on sekundaarne (on moodustatud teiste käänete eeskujul).

Mitmuse tunnuse $-d'e-$ liitumine possessiiv-

sufiksrite järele komitatiivi vormides i(t'š'e - m o i d' e k e ~ i(t'š'esa m o i d' e k e , i(t'š'e - t o i d' e k e ~ i(t'š'esa t o i d' e k e , i(t'š'e z o i d' e k e ~ i(t'š'esa z o i d' e k e , samuti ka adallatiivi vormides i(t'š'esa m o i d' e ñost ~ i(t'š'esa m e i d' e ñost , i(t'š'e - s a t o i d' e ñost , i(t'š'esa z o i d' e ñost ~ i(t'š'e s e i d' e ñost näitab, et possessiivsufiksrite tarvitamine ainsuse ja mitmuse väljendamiseks on vanem kui mitmuse tunnus -d(,)(e) - , mis liitus hiljem, kui seoses possessiivsufiksrite tarvitamise üldise taandumisega ja nende tähenduse hämardumisega ei tunnetatud enam vastavate possessiivsufiksrite pluraalset sisu. Mitmuse tunnust -d nominatiivis on registreeritud ainult mitmuse I isiku vormis i(tšed . Tavaliselt esineb nominatiivi vorm i(t'š'e ~ i(tšē kõigis isikuis nii ainsuses kui mitmuses.

Tähelepanu väärrib töö kirjutaja enda poolt kesk-vepsa murde ala Vilhala külas kuulnud partitiivi vorm i(t'š'e k teiž , milles on säilinud partitiivi lõpu ees sõnalõpuline *k . (* itsek) - muidu on sõnalõpuline *k vepsa keeles kadunud kõigil juhtudel. Inessiivi vormides i(t'š'e s a moi š , i(t'š'e s a toi š , i(t'š'e s a zoi š - vastavalt neist moodustatud elatiivi vormideski i(t'š'e - s a moi š pei , i(t'š'e s a toi š pei -

esineb inessiivi lõpu pleonasm (s > š i järel on vepsa keeles täiesti seaduspärane). Üldse tuleb märkida, et inessiivi (vastavate possessiivsufiksiga) on millegipärast hakatud tunnetama tüvena ja mitmete teiste käänete moodustamisel on sellele hiljem liidetud vastavaid käändelõppe. Selliselt on moodustunud translatiivi vormid i(t'š'esatoi|kš , i(t'š'esazoi|kš , komitatiivi vormid i(t'š'esein'-ke , i(t'š'eseiš'ke , i(t'š'esamoi|d'eke , i(t'š'esatoi|d'eke , i(t'š'esazoi|d'eke , adallatiivi vormid i(t'š'esamoi|d'eñost ~ i(t'š'esamei|d'eñost , i(t'š'esatoid|d'eñost , i(t'š'esazoid|d'eñost .

Kesk-vepsa murdes esineb allatiivi ja adessiivi segunemist, mis seletub koartikulatiivsete muutustega -ŋa - > -ŋe - (allatiivis) ja -ŋe - > -ŋe - (adessiivis) - selle eeskujul võisid üldistuda ka -ŋa -lised vormid ainsuse III isikus ja mitmuse I, II ja III isikus. Ablatiivi ei esine (K e t t u n e n on registreerinud ainult lõuna-vepsast vormi i(tšŋampā (KH I 123) .

Abessiivi lõpp -ta liitub tavaliselt partitiivile, milline liitumine on seletatav sellega, et abessiivsust saab väljendada ka prepositsiooni il-ma + partit. abil, näit. ilma i t'š'tein'. Ainsuse I ja II isikus on võimalik abessiivi lõpu liitumine ka genitiivile; ainsuse III isikus on genitiivne liitumine aimesinev, vormis i(t'š'ezetaz esi-

neb vastav possessiivsufiks ka abessiivi lõpu järel.

Terminatiivi lõpp -sej liitub tavaliselt illatiivile (nagu noomenitegi puhul). Mitmuse I isiku vormis it's' h e m o i h e s e j esineb illatiivi lõpu pleonasm; mitmuse II ja III isiku vastavad vormid on analüüsitavad järgmiselt: it's' - (tüvi) + ta (partit. lõpp) + toi (mitmuse II isiku poss.-suf.) resp. zoi (mitm. III isiku poss.-suf.) + he (illat. lõpp) + sej (termin. lõpp).

Prolatiivi lõpp -me (vps Ä -mõto) liitub reeglipäraselt partitiivile, äänis-vepsa murdes on prolatiivi ainsuslikud vormid üldistunud ka mitmuses. Mitmuse II ja III isiku vormides it's' t a t o i d'm e , it's' t a z o i d'm e esineb partitiivi lõpu pleonasm (vrd. partitiive h ä n d a s t , m i n d ä t).

Adallatiivi vormides valitseb suur kirevus. Ainsuse I isikus on adallatiivi lõpp liitunud partitiivile, ains. II ja III isikus genitiivile. Adallatiivi mitmuse vormid i (t's' e s a m o i d' e n o s t ~ i (t's' e s a m e i d' e n o s t , i (t's' e s a t o i d' e n o s t , i (t's' e s a z o i d' e n o s t on analüüsitavad järgmiselt: i (t's' e - (tüvi) + sa (iness. lõpp) + m o i ~ m e i (mitm. I isiku poss.-suf.) resp. to i (mitm. II isiku poss.-suf.) resp. z o i (mitm. III isiku poss.-suf.) +

+ d'e (mitm. tunnus) + nost (adallat. lõpp). Mitmuse III isikus esineb haploloogiliselt ka vorm i(t's'eseid'e)nost.

Pronoomenil i(t's'e) ~ i(t's'e) vepsa keeles on rida funktsioone - ta esineb

- 1) refleksiivsena,
- 2) determinatiivsena (vastab tähenduslikult vene asesõnale сам),
- 3) indefiniitsena tähendusvarjunditega 'kogu; eri; isegi',
- 4) possessiivsena (genitiiv täidab possessiivpronoomeni ülesandeid).

Pronoomen i(t's'e) ~ i(t's'e) võib esineda nii substantiivselt kui ka adjektiivselt. Teatavad käändevormid on omandanud määruslike väljendite tähenduse, näit. nominatiiv koos translatiiviga

(<u>min'ä</u>)	<u>i(t's'e)</u>	<u>i(t's'eksein')</u>	'mina omaette',
(<u>sin'ä</u>)	<u>i(t's'e)</u>	<u>i(t's'ekseiž</u>	'sina omaette',
(<u>hän</u>)	<u>i(t's'e)</u>	<u>i(t's'eksaz</u>	'tema omaette',
(<u>mī</u>)	<u>i(t's'e)</u>	<u>i(t's'eksamoi</u>	'meie omaette',
(<u>t'ī</u>)	<u>i(t's'e)</u>	<u>i(t's'eksatoi</u>	'teie omaette',
(<u>hī</u>)	<u>i(t's'e)</u>	<u>i(t's'eksazoi</u>	'nemad omaette'

/ vrd. sm (minä) itse itsekseni, (sinä) itse itseksesi jne. /.

Samasuguse tähenduse on äänis-vepsa murdes saanud nominatiiv koos allatiiviga: i(t's'e) i(t's'e)-liž, i(t's'e) i(t's'eleze) jne. Lõuna-vepsa mur-

des on translatiiv eri tähendusega, näit. (bas'ib)
i(tš'eksenže '(kõneleb) oma keeli' (KH I 43).

Näit.

1. i(t's'e ~ i(tš'e esineb refleksiivsena.
sin'ä l'ibid i t' š' t e i ž 'sa armastad ennast'.
mī l'ibime i t' š' t a m o i 'me armastame en-
nast'. kač'suhtaške i (t' š' e k t e i ž, mit't'e
sin'ä o r e d ! 'vaata end, milline sa oled!' vps L
i (t' š' e i t' š' t a n z e kit'ab (KLT 393)
'iseend kiidab' (nominatiiv esineb determinatiivse-
na). d'engad hī jät'ib'ä i (t' š' e l e z e i
'rahad nad jätsid endale'.

2. i(t's'e ~ i(tš'e esineb determinatiivsena,
kongruuerudes nagu vastav pronoomen eesti keeleski.
hānes i (t' š' e s a z om äi hivād 'temas ene-
ses on palju head'. roža hānen i (t' š' e z e
'tema enda nägu'. pul' putui minuhu i t' š' h e i n'
'kuul lendas minusse endasse'. s'e ozut'ihe hāneks
i (t' š' e k s a z 'see osutus temaks eneseks'.
mīl' i (t' š' e a m o i om äi l'ehmid' 'meil
enestel on palju lehma'. tīd'me i t' š' t a t o i d'
m_e ujol'ihe kärBhein'e! 'teid endid mööda ronis
kärbes!'. hīd'eke i (t' š' e s a z o i d' e k e
ī t'eda mī radase 'nende enestega, ei tea, mis toi-
mub'. sinunke i (t' š' e s e i š' k e et t'eda mī
radase 'sinu enesega, sa ei tea, mis toimub'. mī -
d'enost i (t' š' e s a m e i d' e n o s t t'ä

ehtow tu^udas 'meie eneste juurde tullakse täna õhtul'. sinuta i (t'š'e i š t a hī l'äks'ib'ä
'nad läksid sinuta (ära)'. n'etse minun
i (t'š'e i n' sops't'v'en'n'i per't' 'see siin on
minu isiklik maja'. minu^uost i (t'š'e i n' -
n o s t t'ä^u ehtow tu^udas 'minu enese juurde
tullakse täna õhtul'. vps L sä op^enda i (t š e
i (tšēs tütär a mä i (tšēn' tütren i (t š e
op^endan (KLT 394) 'õpeta sina ise oma tütart, aga
mina oma tütart ise õpetan'.

3. i (t'š'e ~ i (tšē esineb indefiniitsena.
n'etida kromas't' lib i (t š e igaks silēž (KLT
414) 'seda kannikat jätkub sulle kogu eaks'.
vps Ä ägez om i (t š e (l.c.) 'äke on eri (riis-
tapuu)'. vps K bas'ib a i (t š e ī t'ieda min
vahtostab (KLT 393) 'kõneleb, aga ei isegi tea,
mida vahutades räägib'. i (t š e mustain'e pä-
hudes hoh^uain'e käbedain'e (l.c.) 'ise on must,
peas on punane tutt'.

4. i (t'š'e ~ i (tšē esineb possessiivsena.
n'etse i (t'š'e i n', i (t'š'e i ž,
i (t'š'e z e, i (t'š'e m o i, i (t'š'e -
t o i, i (t'š'e z o i per't' 'see siin on
minu, sinu, tema, meie, teie, nende maja'. vps L
sä op^enda i (tšē i (t š ē s tütär a mä i (tšēn'
tütren i (tšē op^endan (KLT 394) 'õpeta

sina ise oma tütart, aga mina oma tütart ise õpetan'.
3. 4. 2. 7.

lüü i(t'š'e 'ise; inimene; teatav'

Nom. Sn -Pk i(t'š'e (LS 93)

Gen. Kj i(t'š'en, Sn i(t'š'en (LS 93),

Ph s-g. I p. i(t'š'ein' (LÄ II 169)~

i(t'š'ein'i (l.c.) ~ i(t'š'ein'

(LÄ I 271), 1 Ke i(t'š'ein (LÄ II 236);

s-g. II p. Ph i(t'š'eiz' (LÄ II 169),

1Ke i(t'š'eiz' (LÄ II 236); s-g. III p.

Ph ittšeh (WPE 21) ~ it't'š'eh

(LÄ II 169) ~ it't'š'èh (LÄ I 271),

SP it't'š'eh (LS 94)

Part. Kj it't'š'ed ~ i(t'š'ed, Sn Td it't'š'ed

(LS 93), N it't'š'eda (l.c.),

SP it't'š'ie (l.c.), Ph it't'š'edä

(l.c.), Sn it't'š'ed (l.c.), Šelg

i(t'š'eda (LÄ I 272); Prn Kn i(t'š'en-

dai (LÄ I 272) (kõigis sg. ja pl. pöör-

deis); sg. II p. Prn it't'š'edaiž

(LÄ I 223); sg. III p. Ph it't'š'edäh

(LS 94), N it't'š'edai (LKN 67 : 9)

Illat. Kj i(t'š'eheze, Sn it't'š'ē (LKN

187 : 13)

Iness. Kj i(t'š'es, Ph itšessäh (WPE 18)

- Elat. Sn i(t'š'es - pⁱäi (LS 93), N
i(t'š'èspiei (LKN 62 : 2)
- Allat. Kj i(t'š'el'e , B i(t'š'ene (LS 93),
Kn i(t'š'ene (l.c.), N i(t'š'ěne
(l.c.) ~ it't'š'ene (LKN 45 : 15),
M i(t'š'en (LKN 196 : 10); s.g. I p.
Sn i(t'š'enei (LKN 189 : 13); s.g. III
p. Sn i(tš'enei (LKN 196 : 6), Td
i(t'š'enei (LKN 196 : 6), N
i(t'š'èlneh (LKN 56 : 2), Ph itšelleh
(WPEV5), M i(t'š'ene (LKN 212 : 4),
Td i(t'š'enei (LKN 178 : 10)
- Adess., ablat. Kj i(t'š'en , Sn i(t'š'en
(LKN 192 : 4)
- Transl. Sn i(t'š'eksē (LÄ II 236), Td
i(t'š'eksè i (LKN 178 : 13), Ph i(t'š'ek
seh (LS 94)
- Abess. Kj i(t'š'eta , B i(t'š'ettā (LS 93)
- Komit. Kj i(t'š'enke , B i(t'š'ènke (LKN
301 : 14)
- Prolat. Kj i(tš'ed - mü (et'e
- Adallat. Kj i(t'š'ennoste , Kn i(t'š'enui
(LÄ II 21) ~ i(t'š'ènui (LKN 23 : 6)
- Ess. Td it't'š'enäi (LS 94)

Pronoomenis i(t'š'e on põhiliselt säilinud
algupärane possessiivsufiksiline käändumistüüp-taan-

dunud on see ainult nominatiivist ja adessiivist ning puudub hilistekkelistes elatiivis, komitatiivis ja prolatiivis (murrakuti esineb siiski possessiivsufiksita vorme rohkem). Lüüdi possessiivsufiksita kohta vt. ptk. Personaalpronoomenid.

Käändevormides esineb ainult ainsuslik tüvi i(t's'e - : it't's'e - (mille afrikaat on sama suguses astmevahelduses kui aunuse - karjalas). Põhja - lüüdi murrakuti esinev partitiiv i(t's'en-dai on ebareeglipärane. Selles esinev -n- on võinud kanduda siia analoogia põhjal personaalpronoomenite vastavatest vormidest mindai, šindai ~ sindai, händai, mis väga tihti esinevad vahe- tult pronoomeni i(t's'e ees. A. Turunen on kahtlevalt oletanud, et -n- võiks olla genitiivikujulise akusatiivi lõpp, millele oleks liitunud analoogiline -dai.¹

Pronoomenil i(t's'e , mis esineb nii substantiivselt kui adjektiivselt, on lüüdi murretes samad funktsioonid kui vepsa keeleski. Translatiivil, prolatiivil ja vahel ka illatiivil, allatiivil on adverbiaalne sisu tähendusega 'omaette; iseene- sest', näit. Td hän i(t's'ek s è ì pagižou (LKN 178 : 13) 'ta omaette kõneleb'. Sn uks

1

A. Turunen, IA I, lk. 272.

i (t' š' e k s è ĩ ei sa baudu (LS 94) 'uks
iseenesest ei sulgu'. Ph ukš aven' i (t' š' e k -
s e h (l.c.) 'uks avanes iseenesest'. Kj müö
ruadam i (t' š' e d m ü e t' e 'me töötame oma-
ette'. mia ruadan i (t' š' e h e z e 'ma töötan
omaette'. sia ruadad i (t' š' e h e z e 'sina töö-
tad omaette'. Šu i dū mai t' t' š' ou i (t' š' è l-
u e h (LKN 56 : 2) 'ja mõtleb omaette'.

Näit.

1. i (t' š' e esineb refleksiivsena.

Kj al'a l'ubi i (t' š' e d 'ära iseend armasta'
otan kn'igan i (t' š' e l' e 'võtan raamatu endale'.
müö otam kn'igad ühtes i (t' š' e l' e 'me võtame
raamatud kõik endale'. sia pezetad i t' t' š' e d
'sa pesed end'. hū ottaze kn'ig i (t' š' e l' e
'nad võtavad raamatu endale'. vešivū (t' š' in paikā -
žen, vešivū (t' š' in i (t' š' e l' e 'õmblesin väl-
ja rätikukese, õmblesin välja endale'. Kn sit
kut' t' š' ui tsar' n' ed ien' era rad i (t' š' e u -
u i da küzüi (LKN 23 : 6) 'siis kutsus tsaar
need kindralid enda juurde ja küsis'. Šu mina otan
i t' t' š' e u e d' ūrèd (LKN 45 : 14) 'ma võ-
tan endale juured'. Td d' engad n' üht, i (t' š' e u -
ei nälG tul'i (LKN 178 : 9) 'raha ei ühtegi,
mul hakkas nälgi'. läht' k' öuh vel'l' et' t' š' i -
mā i (t' š' e u e i ozad (LKN 189 : 4) 'läks-

vaene vend otsima endale õnne'. Sn d'uožettau
huma ā ših*i* s^uai, što ei t'iettä i t' t' š' e D
(LS 93) 'joovad end täis sedavõrd, et ei taju ise-
end'. *uoitombakš šierdäu i (t' š' e s - p i ä i
(l.c.) 'siirda kaugemale endast'.

2. i (t' š' e) esineb determinatiivsena.

Kj mia i (t' š' e) mänin i tres'azin 'mina
ise läksin ja raputasin'. sia i (t' š' e) d'iat'id
mindä 'sina ise jätsid mu maha'. mi ā om i (t' š' e)
i (t' š' e) ā ai kn'igud 'mul on endal palju raamatuid'.
hant i (t' š' e) d išt'ihe kiv'e ā 'teda ennast
visati kiviga'. hānes i (t' š' e) s ed mida po -
ā u (t' š' i) 'temalt eneselt ei saa sa midagi'. hū
mänd'ihe minuta i (t' š' e) t a 'nad läksid minuta'.
hū tul'd'ihe i (t' š' e) minunnost' nad tulid minu
(enda) juurde'. ^x hū tul'd'ihe sinunnost i (t' š' e)
'nad tulid sinu (enda) juurde'. toizen sortan
i (t' š' e) siem 'teise sordi ise seemendame'.
Td ^x a hebo i (t' š' e) hämästüi sindai i uid'ī pagō
(LKN 15 : 10) 'hobune ise kartis sind ja läks pakku'.
eu ā minūs i (t' š' e) s to ā kud (LKN 18 : 3)
'ei ole minust enesest kasu'. Šu mina olen
i (t' š' e) (LKN 56 : 15) 'mina olen ise'. pūštet-
tāi t'āmād n'ieg ā d i (t' t' š' e) d a i vedehišt
(LKN 67 : 9) 'need nõelad pistavad vetevaimu ennast'.
Td n'ügü mina lähten tsuar'ī i (t' t' š' e) ē (LKN
187 : 12) 'nüüd ma lähen tsaarisse enesesse'.

3. i(t'š'e) esineb indefiniitsena.

Kj ottab D'ohor'ii Hrabrii tabadab zmejān
kaglas i ottab i č e l vüöl r'iičib šu kuizen
l'entockan s'idob zmejāl'e kurkhu i samb tāl'l'e
š ar'öunal'e (S I 23) 'võtāb Dohorii Hrabrii,
haarab mao kaelast ja võtāb teeb teatava vöoga ris-
timärgi, siidrätiku seob maole kurku ja ütleb sellele
tsaaritarile'.

4. i(t'š'e) esineb possessiivsena.

Kj i t'š'e n kođ'i kaikišt paras 'oma ma-
ja on kõige parem'. a sīd i(t'š'e n) nei(t'š'i
ke, sus'edunke omīn ittazę kes'knez'e 'aga siis oma
tūdrukutega, oma naabritaridega itketakse omavahel'.
SP i t' t'š'e h pot't'š'i (IS 94) 'toma oma
põrsas'. Ph el'i i t tš e h naižen ker (l.c.)
'elas oma naisega'. anduoⁱn i(t'š'e i n' ~ - n' i
emändä ne d'engad (LÄ II 169) 'andsin oma perenaise-
le raha'. i(t'š'e i ž emändä ne (l.c.) 'sina
oma perenaisele'.

Possessiivsufiksid käsitletava pronoomeni ain-
suslike ja mitmuslike käändevormide eristajana esi-
nevad ka karjala teistes murretes, isuri ja soome kee-
les.

Vastava pronoomeni (i(tš'e) käändumine päris-
karjala murdes on järgmine:

A i n s u s

M i t m u s

Gen. ittŕse|n'i, -š, -h; ittŕse|nä, -nä, -h
 Part. ittŕsiä|n'i, -š, -h; ittŕsiä|nä, -nä, -h
ittŕsie|n'i, -š, -h; ittŕsie|nä, -nä, -h
 Adess. ittŕsellä|n'i, -š, -h; ittŕsellä|nä, -nä, -h¹
 jne.

Analoogiline on esinemus ka soome keeles (itse):

A i n s u s

Gen. itse|ni, -si, -nsä
 Part. itseä|ni, -si, -nsä (-än)
 Adess. itsellä|ni, -si, -nsä (-än)
 jne.

M i t m u s

Gen. itse|mme, -nne, -nsä
 Part. itseä|mme, -nne, -nsä (-än)
 Adess. itsellä|mme, -nne, -nsä (-än)
 jne.

Ka isuri keeles esineb pronoomenist itsek ~
itse ainult ainsuslik tüvi itse-, sg. part.
itseä - ~ itsiä -, millele liituvad reeglipäraselt
 käändelõpud ja possessiivsufiks. ²

Nii on esinemus isuri Tarinaiskülä murrakus

¹ A. G e n e t z , TVKK, lk. 204

² V. P o r k k a , Ueber den ingrischen Dia-
 lekt, Helsingfors 1885, lk. 83.

M i t m u s

I isik.

II isik.

III isik.

Gen. эси н е к

эси н' к

эси с т

Daativ эсьте н е к

эсьте н' к

эсьте с т

Ablat. эсьтеде н е к

эсьтеде н' к

эсьтеде с т

jne. ¹

Analoogiliselt käändub ka mari pronoomen шке

'ise' :

A i n s u s

Gen. шке м ы н

шкен д ы н

Daativ шкане м

шкане м^т

Akusat. шке м ы м

шкен д ы м²

jne. ²

Vastava pronoomeni possessiivsufiksiline käänamine esineb ka permi keeltes.

Käsitletaval pronoomenil teistes läänemere-soome keelteski on funktsioonid umbes samad. Näit.

krj A päiveä paštav, i t t i e kaštav 'die Sonne scheint, aber man wird doch nass' (ГТАК 50),
'päike paistab, aga ometi muutub märjaks' - indefi-

¹ vt. täpsemalt М. Е. Евсеев, Основы мордовской грамматики, Москва 1929, §§ 128, 129.

² Н. Г. Григорьев, Марий йылме грамматика, Йошкар-Ола 1953, lk. 82.

niitne. ottad' omatto kullad i t e l l e t t ö

(GTAk 51) 'võtke oma kullad endale' - refleksiivne.

i č e ~ ~ e h igru (M 88) 'talle endale lõbu' -

- determinatiivne. anna n'imehine kolttaine i t -

t e s (GTAk 51) 'anna oma pitsatisõrmus' - pos-

sessiivne.

krj L elgeä tapakkoa i č č i ä š (GTVKK 204)

'ärge tapke end' - refleksiivne.

krj P Sai hän šoitun sormistanše I č e š t ä n -

š e iskulinnun (M 95) 'ta pani pilli käest (oma sõrmedest), iseendast lõõgilinnu' - determinatiivne.

is Brigadira i t s e katsoi verkot (Junus,

JK Gr 101) 'brigadir ise vaatas võrgud (üle)' -

- determinatiivne. teil i (t s e l l ä n n e ono

paljõ viraDutta 'teis endis on palju viha' - deter-

minatiivne. rahan saiD i (t s e l l e s 'raha said

sa endale' - refleksiivne. k^uò in i (t s e l -

l e n 'kudusin endale' - refleksiivne. siä hoi-

jaD i (t s i ä t ä š 'sa hoiad end' - reflek-

siivne. miun i (t s e n koDi 'minu enda maja' -

possessiivne. siä mäniD i (t s e h e š komnätti

'sa läksid oma tuppa' - possessiivne.

Liivi, vadja ja eesti keeles on vastaval pronoomenil põhiliseks determinatiivne, emfatiseeriv funktsioon. Näit.

lii se Iš mies (Sj-WLGr 120) 'seesama mees'

izand Iš um jera kùolõn (Sj-WLGr 120) 'härra

ise on surnud'. ānda i_s nāntõn (l.c.) 'anna neile enestele'.

vdj mi_ā i_z_e enellä on vana ämmä ko-
ton 'mul iseenesel on vana emake kodu' (AVK Gr 62).
teitä i_z_e 'teid ennast' (l.c.). teilēssā i_z_e
'kuni teie endani' (l.c.) ee Pearu i s e ei näi-
danud oma nägu (Palmeos, ESA II 116). Seni kui
kambriraijud söögitundi pidasid, vehkis peremees
i s e väljal külvata, et pärast seda uuesti ühes
meestega kirves kätte võtta ja seinale asuda, sest
tema i s e tahtis olla meister ja kõik (ibid.). Va-
namoor läks siis i s e rukkilõikuse ajal näppupidi
kallale (ibid.).

Eesti keeles esineb tegelikult suplettiivne pro-
noomen: nominatiivis ise, muudes käänetes enese -
~ enda -, millel on peale esinemuse determina-
tiivpronoomenina veel refleksiivpronoomeni ning
possessiivpronoomenigi funktsioon¹.

Käsitletava pronoomeni samu funktsioone võib
täheldada kaugemaist sugulaskeeltestki, vrd. näit.
mordva эсь 'selbst, selber; eigen'; mari шке
'ise', gen. шкемын 'minu oma', шкендын 'si-
nu oma', шкенжын 'tema oma', шкенаң 'meie oma',

¹ vt. P. P a l m e o s , Eesti keele pronoome-
nist enese ~ enda , Emakeele Seltsi aastaraamat,
II , Tallinn 1956, lk. 113.

шкендан 'teie oma', шкеныштын 'nende oma' ¹.

Seega käsitletava pronoomeni traditsiooniline refleksiivpronoomeniks klassifitseerimine on vägagi tinglik ja teaduslikult ebatäpne.

Käsitletava pronoomeni algupära on lähemalt käsitletud H. P a a s o n e n , kes toetudes eelkõige handi ja mansi keeles esinevatele vaimu (varju) nimetustele (h is , mns is , is), on püüdnud tõestada, et käsitletav pronoomen on algselt olnud substantiiv tähendusega 'hing; vari' ². P a a s o n e n i l e toetudes kordab sama seisukohta ka L. H a k u l i n e n ³.

H. P a a s o n e n i poolt esitatud näited soome, mordva, mari ja sürja-komi keelest vastava pronoomeni tähendusliku varjundi 'hing' kohta on küll usutavad, kuid arvame, et areng on olnud just vastupidine: primaarne on pronominaalne tähendus ja esinemus.

¹ М. Г. Григорьев, Марийский язык, Йошкар-Ола 1953, lk. 129.

² H. P a a s o n e n , Über die ursprünglichen seelenvorstellungen bei den finnisch - ugrischen völkern und die benennungen der seele in ihren sprachen, SUSA, XXVI 24, Helsingissä 1909, lk. 6. - 10.

³ Л. Х а к у л и н е н , Развитие и структура финского языка , I, Москва 1953, lk. 69.

Näiteks esitab P a a s o n e n väljendi soome keelest juoppo meni itsettömäksi 'joodik kaotas teadvuse' ja esitab selle algse tähendusena 'mine-
tas hinge'. Tõenäolisem on tähenduslik areng 'läks enesest ära' > 'kaotas oma omadused' > 'kaotas teadvuse'. Handi ja mansi keeles esinevad vormid on arvata-
vasti depronominalsed substantiivid, mis nagu käsitletava pronoomeni teistest sugulaskeeltest esi-
tatud semantilised nüansidki võivad põhineda meie esivanemate primitiivsel uskumusel, et Ise (= isiku omadused) peitus ainult hinges.

Vrd. ka järgmisi lüüdi murretest kirjapandud näiteid: Kj t'ihhi po^uttau i (t'š'e n 'hyt-
sen purema kirvelee (polttaa) ihmistä' (LS 94)
'kihulase hammustis kõrvetab inimest'. B en^d'z'i-
maižē ~ hebo ~ aj^uõi i (t'š'e / mužik /, a
toin'e hebo tul'i d'älgē i (t'š'e t t ā (LS 93)
'esimest hobust ajas ise / mees /, aga teine hobune tuli järel ilma ajajata'. Sn d'uo^zettau huma ~ ā
šihi s^uai, što ei t'iettä i t' t' š' e D (l.c.)
'joovad end täis sel määral, ei taju iseend'. Ka vps mija - ~ meja - , tija - ~ teja - , heja - ,
sija - on depronominalsed substantiivid, mitte aga lähtesubstantiivid vastavatele pronoomenitele.

Esitatud seisukohta kinnitab ka sõna häälikuli-
ne koosseis ja arengukäik. H. P a a s o n e n on sealsamas näidanud, et lähtumine on algupärasest soo-

me - ugrilisest č' -st (resp. c'-st). Palatali-
seeritud afrikaadist č' (resp. c') lähtub aga ka
demonstratiivpronoomen s^(h)e¹.

Usume, et käsitletav pronoomen on väga kauges
minevikus moodustunud kahest soome - ugrilisest de-
monstratiivpronoomenist : i (= *e) 'see' +
+ *t's'e 'see' algtäheendusega 'just see'.

Näiteid demonstratiivse tähenduse markeerimisest
ja emfatiseerimisest demonstratiivpronoomeni dublee-
rimise teel on ju teisigi, näit. mdE te-ba-te
'see', тоha-та 'too', то-ба-та 'too';
m тыдо 'too', хуно 'nood' jt.

Demonstratiivpronoomeni muutumisest aga reflek-
siivsuse näitajaks on jälgi refleksiivsete verbide
tuletumises (nii nagu personaalpronoomenite muutumi-
sest possessiivsufiksitateks on jälgi verbi isikulõp-
pudes). Näit. vps rada_s_e 'toimub', t'ege_s_e
/ tal'f / 'tuleb (teeb end) / talv /', laskе_z_e
'laskub', pez'i_h_e '(ta) pesi end', t'eg_i_h_e
'(ta) muutus', aveiži_h_e 'avanes' - siin ref-
leksiivsuse näitaja -se ~ -ze ~ -he on oma al-
gupäralt demonstratiivpronoomen s'e ~ se (<
*t's'e). Vrd. allpool esitatud näiteid lüüdi -,
aunuse- ja päris - karjalast, soome idamurretest

1

H. P a a s o n e n , Die finnisch - ugrischen
s-laute, SUST, XLI, Helsinki 1918, lk. 12-13.

(Savo) ja eesti keelestki, kus esineb analoogiline demonstratiivpronoomeni tähenduslik areng refleksiivsuse näitajaks.

Sellisel on refleksiivsete verbide moodustumist seletanud paljud keeleteadlased - vrd. näit. A. Meillet' ja Marcel Cohen'i seletust:

"On a en finnois suomi:

mütta - " changer, transformer"

mütta "(il) change, transforme"

(< müttavi < * müttava)

mütaksen " il change, se transforme"

(mütak - sen, pron. pers. 3^e pers. sg.)

etc." ¹

Eriti huvitav on vastav esinemus lüüdi-karjala Sununsuu murrakus, kus refleksiivne ze' liitub vahetult verbide tüvele ja moodustab uue, refleksiivse tüve, millele liituvad tavalised kõneviisi- ja ajatunnused ning isikulõpud (näit. ind. pres. peze z e n 'ma pesen end', peze z e d, peze z ö u, peze z e mme, peze z e tte, peze z e ttöu), kusjuures n geminatsioon potentsiaalis (pezezennen, pezezenned jne.) ja aktiivi II partitsiibis (pezezen-nü), k geminatsioon imperatiivis / pezezekkai 'ta pesku end', pezezekkät(te) 'te peske end' / ja

¹ A. Meillet, Marcel Cohen, Les langues du monde, Paris 1952, lk. 300.

t geminatsioon passiivis näitab aspiratsioonile olemasolu (vt. lähemalt A. G e n e t z , WPE , lk. 24, 26, 28-30).

Aunuse-karjalas on vastavast demonstratiivpronoomist sündinud refleksiivsuse näitajad - seh (kačommok-seh 'me vaatame end'), reduplikatiivne - heze ~ - hez ~ - hes (kaččoi-heze 'ta vaatas end'), -ze ~ z ~ s (kaččokkahe-z(e) 'ta vaadaku end'), -s ~ h (kummardamo-s ~ -h 'ma kummardun'), -h (kumardazi-h 'ta kummardus') - vt. täpsemalt A. G e n e t z , TAK , lk. 179 - 182.

Päris-karjala verbides esinevad refleksiivsuse näitajad - čče(h) ~ - šeh ~ š(e) ~ že ~ ze ~ h / keändelemme-ččeh ~ h '(ma) pöoran end (ümbere), pežek-š '(ta) peseb end' / - vt. täpsemalt A. G e n e t z , TVKK , lk. 234 - 240. - čče(h) on arvatavasti hilisema tekkega, mida on mõjustanud juba pronoomeni i(tše : ittše - (osas karjala murretes esineb siin astmevaheldus).

Vrd. ka savo-soome haukottelek_s_e_n 'haigutab', nikotteli_h_e(n)¹ '(ta) luksus'; ee peseks_e , kuuluk_s_e , näik_s_e.

Kõik see kinnitab eespool esitatud seisukohta pronoomeni i(tš's'e ~ i(tš'e) algupära kohta.

3. Retsiprooksed pronoomenid

Retsiprooksed pronoomenid vepsa keeles ja lüüdi murretes on toin'e toižē- 'teineteise, üksteise' ja üks ihte- ~ iks ihte- 'teineteise, üksteise'.

Esinemuse suure sarnasuse tõttu vepsas ja lüüdis esitame käändumisparadigma koos (pronoomeni toin'e väiksemate foneetiliste erinevuste kohta lüüdi murrakuti vt. lk. 220 - 222).

Nom.	_____
Gen.	vpsK, lüü Kj <u>toin'e</u> <u>toižēn</u>
Part.	vpsK, <u>toin'e</u> <u>tošt</u> ~ <u>toš't'</u> ; lüü Kj Sn <u>toin'e</u> <u>tošt</u> (LS 434), N <u>toine</u> <u>tošt</u> (LS 435)
Illat.	vps K <u>toin'e</u> <u>toišhe</u> ; lüü N <u>toine</u> <u>toižēi</u> (LKN 156 : 4)
Iness.	vpsK lüü Kj <u>toin'e</u> <u>toižēs</u>
Elat.	vpsK <u>toin'e</u> <u>toižēspei</u> ; lüü Kj N <u>toin'e</u> <u>toižēs</u> (LKN 42 : 4)

Allat.	vps K, lüü Kj	<u>toin'e</u>	<u>toižē</u> ⌒ <u>ē</u> , N
		<u>toine</u>	<u>toižē</u> ⌒ <u>ě</u> (LKN 150 : 13)
Adess.	vps K, lüü Kj	<u>toin'e</u>	<u>toižē</u> ⌒ ~
	vps K	<u>toižu</u> ⌒	
Ablat.	vps K	<u>toin'e</u>	<u>toižē</u> ⌒ <u>pei</u>
Transl.	vps K, lüü Kj	<u>toin'e</u>	<u>toižē</u> ks
Abess.	vps K	<u>toin'e</u>	<u>toižē</u> ta; lüü Kj
		<u>toin'e</u>	<u>toižē</u> ta
Komit.	vps K, lüü Kj	<u>toin'e</u>	<u>toižē</u> ⌒ <u>nke</u>
Termin.	vps K	<u>toin'e</u>	<u>toižē</u> hesei ~ <u>toiš</u> hesei
Prolat.	vps K	<u>toin'e</u>	<u>toižē</u> dme
Adallat.	vps K	<u>toin'e</u>	<u>toižē</u> nost; lüü B
		<u>toin'e</u>	<u>toižē</u> ⌒⌒u (LÄ I 292) ~
		<u>toin'e</u>	<u>to</u> · <u>ižē</u> ⌒⌒u (LKN 304 : 9)

Nait. vps K l'ubimei toin'e tošt'
 'armastame teineteist'. hī vl'uBhezoi toin'e
toišhe 'nad armusid teineteisesse'. toin'e
toižēs l'uz'ib'ä tšomad poēd 'nad leidsid
 teineteises (üksteises) head iseloomumadused (poo-
 led)'. hī iškib'ä toin'e tošt ka⌒uil'✓
pädme 'nad loid üksteist (teineteist) vastu pead'.
toin'e toižē⌒ē tar'i abute⌒da, 'üks-
 teist on tarvis aidata'. hī ot'ib'ä kn'igad toi-
n'e toižē⌒pei 'nad laenasid (võtsid)
 raamatud teineteiselt'.

lüü Kj mū l'ubim toin'e tošt

'me armastame teineteist'. t o i n' e t o i ž e -
u e pidab abutada 'üksteist peab aitama'. mü
er'iganz'im t o i n' e t o i ž e s 'me läksime
lahku teineteisest'. hü l'ükküt'ihe kive u t o i -
n' e t o š t 'nad viskasid kiviga teineteist
(üksteist)'. t o i n' e t o i ž e ŋ k e l'ubib
'teineteisega armatseb'. hü l'eit'ihe t o i n' e
t o i ž e u e äi hüväd 'nad leidsid teineteises
palju head'. Šu painüt't'ī merèi: t o i n e
t o i ž e s i uivamai (LKN 42 : 3) 'laskusid merre
teineteise kõrval (kõrvuti) ja ujuma'. i kumärzuttai
t o i n e t o i ž e u ě (LKN 150 : 13) 'ja kum-
mardasid teineteisele'. t o i n e t o i ž e i
kat's'uttai i ei s'ebäduuttai (LKN 156 : 4) 'teine-
teise peale vaatavad ega ei sülele'. B ku.r'g_i
re.b^uoi u.ad'ittī tu.ndoz: t o i n' e t o i -
ž e u u ü kä.vüda go.s't'ī (LKN 304 : 9) 'kurg
ja rebane tegid tutvuse: teineteise juurde külla käia'.

Selline esinemus on omane tõenäoliselt juba lää-
nemere-soome aluskeelele (vrd. krj A toine tostu
'teineteist' sm toinen toista - 'teineteist, üks-
teist', vdj tein teissa 'teineteist, üksteist'
jne.). Soome keeles esinev teine moodus: pronoomen
toinen ühekordsena mitmuslike possessiivsufiksitega
näib olevat hilisemat algupära - soome vanas kirja-
keeleski esineb pronoomen toinen kahekordsena
(vt. O j a n s u u , IKPO, lk. 52).

Läänemere-soomeline toinen on inən-sufiksi abil tuletatud derivaat demonstratiivpronoomenist tō. Nii on huvitav märkida, et vastav pronoomen vepsa keeles ongi vahel säilitanud oma demonstratiivse funktsiooni, näit. konz zavod'ib'ä torada, hän hebo hippäht'i kes'ked voiskad tošt lidnad, kudam zavod'i voinan lidnanke, kudam'es el'i hän 'kui hakati taplema, hüppas ta hobusel tolle linna sõjaväe keskele, kes alustas sõda linnaga, kus ta elas'.

Retsiprookne pronoomen üks ühte ~ iks ihte - esineb harvemini.

Näit. vps K iks ihte tar'i abute da 'üksteist (teineteist) on tarvis aidata'.
üks ühte muga bas'ib 'teineteisele nii räägib'. vps L sarnañ sanuba üks - ühte ne (KLT 397) 'muinasjutu jutustavad teineteisele'.
üks ühte m pä kurktund (l.c.) 'teineteise peale on vihastunud'.

lүү N uod'iu t'ervuhuden üks ühte ne toine toižne (LS 435) 'tervitasid teineteist'.

Vrd. ee üks ei tunne üht ega teine teist.

Vepsa keeles esineb rikkalikult muidki retsi-
prookseid väljendusvahendeid, kuid need on peamiselt
verbaalsed või adverbiaalsed (vt. L. K e t t u n e n,
LT, lk. 395-396).

4. Possessiivpronoomen

Vepsa keeles puudub eriline possessiivpronoomen; possessiivsust väljendatakse personaalpronoomenite või pronoomeni i₍₋₋₋₋₋₎^{t'š'e} ~ i₍₋₋₋₋₋₎^{tše} genitiivi abil (vt. lk.67,82), väga harva tarvitatakse ka possessiiv-sufikseid. Lüüdi murretes esineb aga possessiivpronoomen oma 'oma'; subst. sugulane, omane', kuigi possessiivsuse väljendamiseks tarvitatakse ka personaalpronoomenite või pronoomeni i₍₋₋₋₋₋₎^{t'š'e} genitiivi.

A i n s u s

Nom.	Sn -Lh <u>oma</u> (LS 282)
Gen.	Kj <u>oman</u>
Part.	Sn - Lh <u>omad</u> (LS 282), Kn <u>omäd</u> (l.c.)
Illat.	Kj <u>omaha</u> , B <u>omā</u> (LS 282), M <u>omā</u> (LKN 9 : 12)
Iness., elat.	Kj <u>omas</u> , Ph <u>omàs</u> (LS 283)
Allat.	Kj <u>omal'e</u> , B <u>omate</u>

	(LS 282), M <u>omane</u> (LS 283)
Adess., ablat.	Kj <u>oma</u> , B <u>oma</u> (LS 282), Kn <u>omà</u> (LKN 24 : 2)
Transl.	Kj <u>omaks</u>
Abess.	Kj <u>omata</u>
Prolat.	Kj <u>omad</u> <u>mü</u> (et'e)
Adallat.	Kj <u>omanno</u>

M i t m u s

Nom.	Sn - Lh <u>omad</u> (LS 282), Td Ph <u>omad</u> (l.c.)
Gen.	Kj <u>omīn</u> , N <u>omin</u> (LKN 57 : 9)
Part.	Kj <u>omid</u> ~ <u>omīd</u> , Sn Pl Td V TP Ph M/Lh <u>omid</u> (LS 282), Kn Kš <u>omīd</u> (l.c.), N <u>omīd</u> (l.c.), SP <u>omī</u> (l.c.)
Illat.	Kj <u>omihe</u>
Iness., elat.	Kj <u>omiš</u>
Allat.	Kj <u>omīl'e</u>
Adess., ablat.	Kj <u>omi</u> , Sn <u>omi</u> (LKN 184 : 7), N <u>omi</u> (LKN 36 : 7)
Transl.	M <u>omikš</u> (LKN 196 : 8)
Abess.	Kj <u>omita</u>
Prolat.	Kj <u>omīd</u> <u>mü</u> (et'e)
Adallat.	Kj <u>ominno</u>

Näit. K^j o m a s kod'iš hüvä el'äda, a vier-
haž kod'iš om paha el'äda 'omas kodus on hea elada,
aga v^oõras kodus on halb elada'. o m a d kod'id
vierhaze kod'ihe ed vajehta 'oma kodu v^oõra kodu
vastu sa ei vaheta'. o m i n n o om ves'e mända
'omaste (sugulaste) juurde on heameel minna'. mis,
seižub o m a n kod'inno 'mis seisab oma kodu juu-
res?'. h^a, en n'ägi edahansä o m a n kod'in 'ta
nägi eemalt oma kodu'. o m a n kod'i om dovol'-
nei jogahin'e 'oma koduga on rahul igäüks'. h^a, en
ruadab o m a d, m^ü, e t' e 'ta töötab omaette'.
sⁱd rubedam hein'ad siedmaha o m a n perehe
poiginke da o m i n napsinke 'siis hakkame hei-
nu seadma oma perega, poegadega ja oma lastega'.
kod'ihe tuom da o m a h a aitha 'koju toome ja
oma aita (paneme)'. sⁱd muatku rubedab rahd'üd
d'agamaha o m i l' e rodn'il' e 'siis ema hakkab
kingitusi jagama oma sugulastele'. Td o m a n pi-
h^a kana on ud^a (LKN 24 : 2) 'oma õuel on kana
julge'. Šu mina h^a n'ägi o m i n sil'mi
(LKN 36 : 7), 'ma nägin temal omi silmi'. l'ibuu
met't's'ai o m i n pahoinuste (LKN 57:9) 'tormab
metsa oma paharettide juurde'. i suodai h^ü kalakoi-
m^ai o m i z d'ie, o m i s eländois
(LKN 150 : 14) 'ja hakkavad lobisema oma asjadest,
oma elust'. M viegi šina erähän pühämp'äivän
o m i k š heboikš minun heboid sanot (LKN 196 : 8)

'veel ju sina mõnel pühapäeval nimetad (ütled) minu hobused oma hobusteks'.

Käsitletav pronoomen on tuntud kõigis läänemere-soome keelis peale vepsa (krj, is, sm oma 'oma; omand / us /', vdj ema ~ nema, eP oma eL uma, lü umm ~ umm̄ 'oma; ise') .

H. O j a n s u u on väitnud, et läänemere-soome * om, * om̄ (* um̄) on algselt olnud verbi olla : olen III infinitiiv .¹ Teisiti on vaadeldava pronoomeni algupära seletanud J. M a r k² : osutanud, et sm oma on nii häälikuliselt kui semasioloogiliselt ühendatav lp N oabme 'asi; / kodu -, kari- / loomad; omand/us/, vara/ndus/' ja kS em (em, im) 'küllus; täius; rikkus; omand/us/; vara/ndus/', on ta seda representeerinud kui algupärast noomenit. Kuna lp N oabme tähendab ka ' / kodu -, kari - / loomad' ja 'vara/ndus/' ning soome keeles esineb derivaat ometto ~ omatto 'karja -, loomalaut' (analoogiliselt nagu karjetta ~ karjetto 'karjaaed; karja -, loomalaut' sõnast karja 'kari' ja navetta 'karjalaut' sõnast nauta 'veis'), on A h l q v i s t , S e t ä l ä ja M a r k näida-

¹ H. O j a n s u u , IKPO, lk. 23.

² J. M a r k , Zum Verbum substantivum im ostseefinnischen, Tartu 1935, lk. 36 jj.

nud, et ka sm oma on võinud muuhulgas tähendada
'/ kari - / loom'. Seda seisukohta kinnitab
K e t t u n e n i poolt lõuna-vepsast ülestähenda-
tud oma an' ' aiaga piiramata karjamaa (KHII,
§ 364, 1). M a r k on siiski osutanud (l.c.), et
kuna tähendus '/ kari - / loom, kari' on tundmatu
teistes sugulaskeeltes, on see sekundaarne tähendus,
mis on võinud tekkida seal, kus varanduse moodusta-
sid eelkõige kariloomad.

Läänemere-soome aluskeeles on käsitletav pronoo-
men esinenud possessiivsufiksilisena, mis on osali-
selt säilinud karjala, isuri, soome ja vadja keeles.
Näit. krj A oma n' pahan' (GTAK 157) 'minu paha',
omaz vihat (l.c.) 'sinu vihad', oma h ajettavan
hevon (l.c.) 'tema oma sõidetava hobuse'. krj Tv
Ota oma š palka (OIKPO 23) 'võta oma palk'. is
oma lla n paiGal on 'on minu oma kohal'. sm ota
kirjasi, minä otan oma n i 'võta oma raamat, mina
võtan oma'. vdj mō rūissā nītämmā ema n i sirppi-
jēkā 'me lõikame (niidame) rukist oma sirpidega'
(AVKGr 64), anna kagro i ema z i opezi le 'anna
kaeru oma hobustele' (l.c.). tämä lōb ema z a naissa
'ta lööb oma naist' (l.c.).

Liivi ja vadja keeles on vaadeldav pronoomeni
omandanud ka refleksiivpronoomeni funktsiooni (esine-
muse kohta liivi keeles vt. Sj - WLGr, § 124, lk. 119-
- 120).

Eesti tänapäevases keeleuusususes esineb oma:

1) possessiivpronoomenina; iddeklineeru, näit.

Ena jalutas oma lastega. Ta kinkis selle oma pojale.

2) refleksiivpronoomenina; dekloneerub, näit.

Indrek arvas, et nüüd on paras aeg oma liha küpsetada, sest Milli ees häbenes ta seda teha .

(P a l m e o s , ESA II 119). Peremees pani oma -
le nartsud ja raagnahka pastlad (ibid.).

3) determinatiivpronoomenina; kujul omal, näit.

See ei meeldinud küll hästi ei Joosepile ega Pearule, aga Liisi ei andnud järele, sest ta tundis, et nõnda on tal oma l parem ja et nõnda meeldib ka isale (ibid.). Külvas teine seal kärmesti ja kärmesti, aga oma l silmad jooksid vett, nagu pilluks kevadine tuul vahetpidamata kibedat tolmu (ibid.).

4) adjektiivina, esinedes rõhulisena (vastab vn соден великий); dekloneerub, näit. Räägime omi s t asjust.

5) substantiivina, näit. Koer oma de peale ei haugu.

6) adverbina, tähendusega 'umbes', näit. Ta on oma 40 a. vana.

Seega eesti oma pronominaalses esinemuses vastab oma funktsioonidelt suplettiivsele pronoomenile ise : enese - ~ enda -. Possessiivpronoomenina on teda

kooligrammatikais hakatud piiritlema alles XX saj.
20-ndaist aastaist alates.¹

¹ P. P a l m e o s , Eesti keele pronoomenist enese ~ enda , Emakeele Seltsi aastaraamat, II, Tallinn 1956 , lk. 118, 119.

nengoine ~ n'engomain'e ~ nenguoine 'niisugune, sä-
 herdune, säärane, seesugune, selline (siin)', mit't'e ~
mit't'e ~ mit't'E 'missugune, milline', mittuine ~
mituin'e ~ mit't'uin'e ~ müttün'e ~ müt't'ün'e ~ mitui-
ne ~ mituine ~ mit't'in'e id., moin'e ~ moine ~ mõine
 'niisugune, selline, seesugune, säärane, säherdune',
semmoin'e ~ semmoin'e ~ semmõin'e ~ semmõine ~ semmoi-
ne ~ semoine id., mogom id.

Määrata distantsilisi suhteid kolmeastmeliselt on
 omane teistelegi läänemere-soome ja ka soome-ugri keelte-
 le üldse. Näit. sm tämä - se - tuo, krjP tämä -
se ~ še - tuo, is tämä - se - tô (sikälään),
 mdE te - ce - toha, m tuge - cege - tygo.
 Mõnedes soome-ugri keeltes on distantsiline määratlemine
 veelgi detailsem, teistes keeltes on algsed suhted tuhmu-
 nud.

Ka omadust rõhutatav vepsa n'ingoin'e ~ n'ingoi
 osutab lähemale objektile kui mugoin'e ~ mugoi.

vps s'e ~ se ~ se ~ sese ~ s'ese 'see, too'.

A i n s u s.

Nom. s'e ~ se ~ se ~ sese ~ s'ese

Gen s'en

Part. s'id'ä ~ sida (T 397)

Illat. s'ihe ~ sihe, vpsÄ sehe; sehe (HAGn 53)

Iness. s'iš, vpsÄ siš; ses (HAGn 53)

Elat.	<u>s'ispei</u> , vpsÄ <u>sispei</u> ; <u>sitpei</u> (KLT 398)
Allat.	<u>s'il'le</u> ~ <u>s'el'le</u> (T 439) ~ <u>sel'le</u> (l.c.) ~ <u>siwe</u> (KLT 397) ~ <u>siwe</u> (KLT 398) <u>/s'ijawe</u> (T 439)/
Adess.	<u>s'il'</u> ~ <u>siw</u> (KLT 398)
Ablat.	<u>s'il'pei</u>
Transl.	<u>s'iks</u> ~ <u>siks</u>
Abess.	<u>s'id'äta</u> ~ <u>s'ita</u> ; <u>seta</u> (HAGr 53)
Komit.	<u>s'enke</u>
Termin.	<u>s'ihesei</u>
Prolat.	<u>s'id'äme</u>
Adallat.	<u>s'ennost</u>

M i t m u s.

Nom.	<u>n'e</u> ~ <u>n'ed</u> ~ <u>s'ed</u> ~ <u>sed</u> , vpsÄ <u>ne</u>
Gen.	<u>n'id'e</u> , vpsL <u>s'id'en</u> (KH II 36)
Part.	<u>n'id'</u> , vpsL <u>neid'</u> (KH I 120)
Illat.	<u>n'ihe</u> , vpsL <u>neihe</u> (KH I 120)
Iness.	<u>n'is</u> , vpsL <u>neis</u> (KLT 398)
Elat.	<u>n'ispei</u>
Allat.	<u>n'il'le</u> ~ <u>nille</u> (T 438); <u>nile</u> (HAGr 31)
Adess.	<u>n'il'</u>
Ablat.	<u>n'il'pei</u>
Transl.	<u>n'iks</u>
Abess.	<u>n'ita</u>
Komit.	<u>n'id'eke</u>

Termin. n'ihesei
Prolat. n'idme
Adall. n'id'enost

Nagu nähtub esitatud paradigmast, esineb pronoomeni s'e ~ se käändevormides kaks tüve: s'e-~se - ja s'i-~si -. Neist esimene esineb nominatiivis, genitiivis, komitatiivis, adallatiivis ja harvemini ka illatiivis, inessiivis, ablatiivis ja abessiivis. Lauserõhulises asendis esineb nominatiivis vahel ka re-duplitseeritud vorm s'ese ~ sese. s'i- ~ si- esineb partitiivis, elatiivis, adessiivis, ablatiivis, translatiivis, terminatiivis, prolatiivis ja enamasti ka illatiivis, inessiivis, allatiivis ning abessiivis. Illatiivis võib kuulda ka poolpikka vokaali (s'i-). Tähelepanuväärne on depronominaalne substantiiv sijane 'sellesse kohta', mis on moodustatud kohta osutava liite -ja abil.

Mitmuse moodustamine on prefiksatsiooniline, n-tunnuseline (n'e ~ ne ~ n'ed - mitmuse tunnus -d on sekundaarne). n-line mitmuse tüvi on väga vana: ta esineb ka volga ja permi keeltes¹. Vepsas võib harva esineda ka hilistekkeline ainsuse tüvest moodustatud mitmuse vorm s'ed ~ sed, kust ta lõuna-vepsa murdealal on kandunud ka genitiivi (s'id'en - pikk vokaal on sündinud ex analogia vormiga n'id'e). Mitmuse genitiivis,

1

H. O j a n s u u, IKPO, lk. 82.

partitiivis ja illatiivis esineb tüvi n'ī-, teistes käänetes n'i-; lõuna-vepsas esineb tüvi nei-. Mitmuse tüve n'ī- - pikk vokaal seletub kahel viisil: see on võinud tekkida mitmuse tunnuse i liitumisest tüve i-ga või tüvi *ni- on nii vepsas kui lüüdis kõrvutatav ainsusliku tüvega *si-¹. Vepsa kohta näib õigem olevat esimene seletus. lüü se ~ s'e ~ še 'see, too'.

A i n s u s .

- Nom. Kj se ~ s'e, Sn - Pk se (LS 379), B še (l.c.), N s'e (l.c.), Prn Hj Šelg se (LÄ I 216)
- Gen. Kj sen, Sn - Td N - M sen (LS 379), Sn s'en (l.c.), B M Lh šen (l.c.)
- Part. Kj sida ~ s'ida, Sn Pl Td Kš M Lh šida (LS 379), B M šida (l.c.), B SP Ph sida (l.c.) Kn N V s'ida (l.c.), Td šid'a (l.c.) N s'ida (l.c.), Hj sēda (LÄ I 216)
- Illat. Kj sihe ~ s'ihe, Sn B Td Kš M ših (LS 379), Sn ši (l.c.) ~ ših (LKN 181 : 13), B Lh šihe (LS 379), B sihi (l.c.) ~ sih (l.c.) ~ ših (LKN 230 : 2) ~ ših (LKN 300 : 3) ~ šihe (l.c.), Lh ših (LS 379), N sihe (l.c.) ~ sihei (LKN 53 : 5), TP sihe (l.c.) ~ sih (l.c.), M ših (LKN 10 : 6)

1

Iness., elat. Kj sīs ~ s'īt (LS 379), Sn B TD Kš
M šīd (l.c.), Kn s'iš (l.c.), N s'īd
(l.c.) ~ s'īn (l.c.) ~ sīs (l.c.), TP SP AV
sīt (l.c.)

Allat. Kj s'il'l'e, N silae (LKN 63 : 2), TP
siarē (LKN 277 : 16)

Adess., ablat. Kj siu ~ s'iu, Sn šiu (LKN 183 : 4),
B siu (LS 379), N siu (LKN 29 : 15) ~
siu (LS 379)

Transl. Kj siks

Abess. Kj sita

Komit. Kj senke

Termin. B šihissuai (LKN 296 : 9)

Adallat. Kj senno

M i t m u s.

Nom. Kj n'ed, Sn n'e (LKN 201 : 16), Kn n'ed
(LKN 23 : 6), N n'ed (LKN 66 : 1) ~ n'ed
(LKN 37 : 13)

Gen. Kj nīn, Sn nīden (LKN 195 : 6)

Part. Kj nīd, Sn n'īd (LKN 195 : 13)

Illat. Kj nīhe, Sn n'īhe (LKN 192 : 15), N n'īhe
(LKN 66 : 1)

Iness., elat. Kj nīs

Allat. Kj nīl'e

Adess., ablat. Kj nīu ~ n'īu, Sn n'īu (LKN 182 : 13),
M n'īu (LKN 220 : 10)

Transl. Kj niks

Abess.	Kj	<u>n</u> <u>i</u> <u>t</u> <u>a</u>
Komit.	Kj	<u>n</u> <u>i</u> <u>n</u> <u>k</u> <u>e</u>
Termin.	Kj	<u>n</u> <u>i</u> <u>h</u> <u>e</u> <u>s</u> <u>s</u> <u>ä</u>
Adallat.	Kj	<u>n</u> <u>i</u> <u>n</u> <u>n</u> <u>o</u>

Vaadeldava pronoomeni nominatiivis ja genitiivis (Vahel teisteski käänetes) esineb s- ~ s'- ka lüüdi š-murrete alal¹, mis on seletatav selle sõna rohke esinemusega järelliitena, millal sõnad häälduvad ühe foneetilise sõnana (vt. allpool) ja s- on omandanud sõnasisesel hääliku iseloomu; ka e hääldub vahel tagapoolsemana.

Käändevormides esineb kolm eri tüve: se resp. s'e resp. še, si resp. s'i resp. ši ja sī resp. s'ī resp. šī. Neist esimene esineb nominatiivis ja genitiivis (Haljärvi murrakus ka partitiivis) ning hilistekkelistes komitatiivis ja adallatiivis. si resp. s'i resp. ši esineb partitiivis, allatiivis, adessiivis-ablatiivis, translatiivis ja abessiivis; murrakuti ka illatiivis, inessiivis-elatiivis ning hilistekkelises terminatiiviski. sī resp. s'ī resp. šī esineb murrakuti illatiivis ja peaaegu üldiselt inessiivis-elatiivis. Bošinküläst on üles märgitud ka poolpika vokaaliga esinev illatiivi vorm (sī-hī). Inessiiv-elatiiv on kirev oma käändelõppudealt: tavaliselt esineva -s resp. -š kõrval esineb murrakuti ka -d resp. -t ja isegi -n. t-line elatiiv on esinenud juba läänemere-soome aluskeeles (vrd.

¹

vadja ja eesti keeles ning soome läänepoolsetes murretes esinevaid vorme sittä, sit¹, soome kirjakeelset siitä). Vormi sittä on O j a n s u u (l.c.) seletanud kui vana partitiivi, mis eeldab tüve *sinte-; niisiis sittä < *sinttä (sint + tä). n-lise inessiivi lähtevormina on küsimärgiliselt esitatud *sihnä > sinä². Lüüdi murretes aga on inessiiv ja elatiiv üldiselt kontamineerunud. Tüve si on seletatud koosnevana komponentidest si + i, kus i on pronominaalne tuletussufiks³.

Mitmuse tüve on lüüdiski moodustanud tunnus n-. Nominatiivis ja genitiivis võib sekundaarsena esineda ka mitmuse tunnus d⁴. Mitmuslikes käändevormides peale nominatiivi esineb tüvi ni- resp. ni- (seletust selle kohta vt. lk. 114).

Läänemere-soome keeltes esineb vaadeldavast pronoomenist kolm eri tüve: se, si ja si. Käsitletava pronoomeni käändumist läänemere-soome eri keeltes on üksikasjaliselt jälginud H. O j a n s u u⁴. Mitme tüve esinemist seletab H. Ojansuu e ~ i vaheldusega või ka pronoomeni se < *t's'e ja *sin vormide liitumisega.

Käsitletav pronoomen esineb põhiliselt demonstratiivisena, kuid vahel omandab ta ka determinatiivpronoomeni funktsiooni - nii nagu teisteski lähemates sugulaskeeltes.

¹ vt. H. O j a n s u u, IKPO, lk. 123 jj.

² Ibid. lk. 124.

³ Ibid. lk. 50 - 51, 125.

⁴ Ibid. lk. 123 - 126.

Substantiivsena esineb ta tavaliselt lauserõhulises asendis, adjektiivselt nominatiivis on ta oma põhisõna ees. Rõhutus asendis põhisõna järel on ta aga minetanud demonstratiivpronoomeni sisu ning omandanud uusi funktsioone (vt. allpool).

Näit. vps K s' e minun perit' 'see on minu maja'. s' e ak om paha 'see naine on paha'. sill-
mäd s' e n nitsukeizžen tsomembad 'selle neiu silmad on ilusamad'. aa vm'esivaid'e s' i h e radohõ!
'ära sega end sellesse töösse!' s' i š paginas oli vähe tuvkud, 'selles jutus oli vähe kasulikku'. s' i l i -
l' e min'ä sovs'em otkažin' 'tollele ütlesin ma täiesti ära'. s' i d' ä m e mes't'ime ujel'ihezoi
udeged 'mööda seda inimest ronisid lutikad'. s' e n -
ke mehenke pr'ijatno bes'eduida 'selle inimesega on meeldiv vestelda'. min'ä str'en'imui s' e n n o s t
'ma püüdsin selle juurde'. s' i h e s e i min'ä en
t'edan n'im'i.d'ä 'selle ajani (kuni selleni) ma ei teadnud midagi'. mat'erja s' i d' ä jupkad om hiv'ä
'selle seeliku riie on hea'. jälges s i d a 'selle järel'. kenen hebon'e, s i n e enamb d'engoid'
'kelle (oma) on hobune, sellele rohkem raha'. tatši s i -
h e! 'heida siia!' vps L mänge i kirjuta vou
s' e s e (KLT 397) 'mine ja kirjuta veel see!' om
prihaku n'ün'e, käuob da s e s e vargastamas an'i
paha (l.c.) 'on poisipõnn, käib tihti, ja see on varastama väga nurjatu'.

n' e d oma mejal'žed 'need on meie inimesed'.
n' i h e per't'ihe tar'i menda 'neisse majadesse on
tarvis sisse astuda'. n' i d' e n o s t per't'id'eñost
mī tulimeigi 'nende majade juurde me tulimegi'. tod'h'e
n'ed mätšut, kod'ihe 'tõid need pallid koju'. vps L
ajagam mö netšina kod'he, a s e d ajaba toižhe bok-
ha (KLT 398) 'sõidame siit kaudu koju, aga need sõida-
vad teises suunas'.

lüü K j s' e kl'ejonka ūz' 'see vahariie on
uus'. s e kod'i kattud om vahnar laudal 'too maja
on kaetud vanade laudadega'. s i h e kod'ihe pūtui
str'era 'tollesse majja löi välk'. s i š kod'iš
kowme komnatad om 'selles majas on kolm tuba'. hä(en
uid'i s i š kod'iš irdane 'ta läks ära tollest
majast'. s e n miehenke ala šumi 'selle mehega
ära riidle'. s i d a miest, kudamad mia t'edan, n'äh-
nu en 'seda meest, keda ma tunnen, pole ma näinud'.
S e n n o ala mäne 'selle juurde ära mine'. t'äa
ižandal viž l'ehmäd, a s i a üks' l'ehm, a kowmande
e n e n' i üht 'sellel peremehel on viis lehma, aga tol-
lel on üks lehm, aga kolmandal pole ühtegi'. s' i l' l' e
ižandal'e ant'ihe kolhozaspia l'ehm i pot'š' 'tollele
peremehele anti kolhoosist lehm ja pörsas'. s e m
per't'in tagana 'tolle maja taga'. mida käs'ked,
s i a maksan 'mida küsid, seda maksan'. Td mužik
mänöu ozutamma š i h I r'egē, kudamā oli pandu
(LKN 13 : 6) 'mees läheb näitama selle ree juurde, mil-
lesse oli pandud'. š u s e star'ik küzüü s i u

ivanau (LKN 29 : 14) 'see vanamees küsib sellelt
Ivanilt'. B s i h i ž e p e r t i ž e v i e j (LKN 297 :
11) 'sellesesamasse onni viis'. Sn š i d d i e r o s s
š i j a d b a r i š o i d e t s u a (LS 379) 'sellest tööst sa ei
saa suurt kasu (suuri võite)'. N s i n bohatui
i l ' m o i ž e k š i g a k š (LS 379) 'siin rikastus kogu eaks'.
Kj n ' e d k o d ' i d o m a e d a h a n 'nood majad on kaugel'.
n i d k o d ' i d s i g a e i n ' ä g u 'noid maju sealt ei ole
näha'. n i h e k o d ' i h e e m m i a t a h t o m ä n d a 'nendes-
se majadesse ma ei taha minna (sisse astuda)'. n i š
k o d ' i š k r o u n ' a d a n g e t u d 'neil majadel on katused mäda-
nenud'. n i n om vähä živatad 'neil on vähe kari-
loomi'. n i l ' e a n t ' i h e k a k s ' l ' e h m a d 'neile an-
ti kaks lehma'. n i n n o t r u d n o p ũ t a 'nende juurde
on raske pääseda'. n i m m e t s i n n o o m t r u d n o p ũ t a 'nen-
de metsade juurde on raske pääseda'. n i n k e e i
m a k s a s i d o d a k s e 'nendega ei maksa tegemist teha'. m o
u d ũ l ' e p a n o b a a d r a n s u a r a d p o s ' t ' e l ' i h e , š t o b i n i n
m a g a t a ž 'noorpaarile pannakse adrakured voodisse, et
neil magataks'. Šu m i n a n ' i h e n ' i e g v i h e j puhun
i n ' e d n ' i e g n a d s u o t a n a m b i (LKN 66 : 1) 'mina
need nõelad nõidusin ja viin nad järvesse'. Sn h e i d ' e n ,
n ' i d ' e n kuptsiden tavarod n'el' karabl'id andoi
k a j k i r p i t ' š o i s k u n ' i n g a z (LKN 195 : 6) 'nende, nende
kaupmeeste kõik kaubad, neli laevatäit andis kuningas
telliskivide eest'.

Kui vps, lüü s'e /pl. n'e(d)/ asetseb põhisõna järel, jääb ta käändumatuks ja on minetanud pronominaalse sisu. Sel juhul on ta täiesti rõhutu ja liitub enkliitiliselt oma põhisõnaga üheks foneetiliseks sõnaks. Huvitav on märkida, et sel juhul on vepsa keeles palataliseerimata s- enam esinev kui palataliseeritud s'- ja ka e > ẹ. Ka lüüdi murretes võib se- sõna e häälduses märkida tagapoolsema artikulatsiooni nüanssi, ja iseseisva sõna kadumist osutab seegi, et sõnaalguline s- ei ole selles sõnas osa võtnud muutusest s > ṣ. se ~ sẹ vaheldus on usutavasti algselt toimunud lausefoneetilistel põhjustel, kuid hiljem on üldistunud sẹ, kuivõrd vokaalharmoonia on taandunud ja rõhutuis silpides on lisandunud tagavokaalsus.

Põhisõna järel rõhutuna esinev ja sellega enkliitiliselt liituv sẹ (~ ṣwe), pl. nẹ (~ n'e) on omandanud rea uusi funktsioone.

1. sẹ (~ se) esineb määrava artiklina, viidates millelegi varem tuntule, millelegi määratule (vahel võib ta teataval määral väljendada ka omandussuhteid).

Näit. vpsK akase mužikse lidnas 'selle naise mees on linnas'. akse sanub anopinese 'see naine ütleb oma ämmale'. vetse vähä 'seda vett on vähe'. prihase 'see poiss (äsja just mainitud)'.
vpsL om io händ matse 'on ju seda maad (küllalt)'.
(KH II 4). ota sorme ne suspä 'võta sõrmed suust ära' (KH I 45). sorme ne, as't'iadne, huedne,

iärved n e (l.c.) 'need sõrmed, astjad, huuled, järved'.

hil'ed r'ehui^hba mätos häno^u siga, aka^s e (KLT 166)

'sõed hõõgusid tulekoldes tal seal, (kõnealusel naisel)'.

vpsK midak hõ hu^hed n e ningõmad jär^hedad? (l.c) 'miks

(need) huuled on niisugused paksud?' sizar s e mi^hän'

iae, sizar s e kol' (KLT 401) 'õde (seda) mul ei ole,

mu õde suri'. vpsL ka^hue s e i^htte (l.c.) '(süa)

pakule istu!' ol' mu^hžika^s e ko^hr', ko^hr s e po^hõ

magadab (KLT 400) 'oli sel mehel koer, see koer õues

magab.

lüü Kj ol'i edow ak da mu^hžik i sanub ak se mu^hžika-

ae 'olid vanasti eit ja taat ja ütleb see eit taadile'.

sīd ots hawgin' kond'i^hja^h i sīd kond'i^hse l'ämui 'siis

otsaesine oli katki karul ja siis karu pöördus (ümber)'.

šū mu^hžik s'e tu^hou, tuo^hi puraha^h (LKN 62 : 4) 'see

mees tuleb, tõi tuura'. Sn ak s e hä^häi kü^hzi^u

(LKN 181 : 13) 'see naine temalt küsib'. sīd hän pū-

tui mere^hle, van'ka ozatõin'e s e (LKN 182 : 12) 'siis

ta jõudis merele, see Vanka õnnetu'. a karu s e vie

usko ei mu^hžikkad (LKN 188 : 5) 'aga see paharett ei

usu veel meest'. hän kui män'i, mu^hžik s e, tsuar'illu,

karu^h sanū mu^hžika^hle (LKN 188 : 2) 'tema kui läks see

mees, tsaari juurde, paharet ütlebki mehele'. M ižand

ol'i s e human'ik, tuske^hdukšis k^hätkäidau turbi -

poig s e hä^häi kat't's'ou (LKN 203 : 2) 'see pere-

mees oli purjus, tusastununa kui lööb suu pihta - (see)

tema poeg vaatab! Td no ka min k kä dei ne it š' u t
t š' u mo it t e t t a u, ved' l e i kä dei se pid ä u hu nei
t š' u mo i t t a d a se, mit'e om vai li se mi ä r ä t t ü se t š' u mo i
t u s e (LKN 294 : 11) 'no ka miks kätte tüdrukut suu-
deldakse, ei ju kätte, teda peab huulde suudlema nii, kui-
das on vaid määratud see suudlemine'. N br i h a s e a j a u
h e b o u (LÄ II 7) 'poiss sõidab hobusega'.

Nii on ka mordva keeles vastavast demonstratiiv-
pronoomenist se 'too' (ja ka demonstratiivpronoomenist
te 'see') arenenud määrav artikkel съ (тѣ), mit-
muses нѣ ~ нѣ , mis on moodustanud uue definiitse dek-
linatsioonid.

Näit. к у д о т я н (Е в с е в ъ е в, OMI 55)
'ehitan maja'. о д к у д о с о з р я н (l.c.)
'elan uues majas' - к у д о - с ѣ л е м б е (l.c.) '(see,
too) maja on see'. к у д о с о н - т ѣ т я м з р и (l.c.)
'selles majas elab mu isa'.

Ka liivi keeles on demonstratiivpronoomen se
esinenud mõningatel juhtudel määrava artikli funktsioonis,
kuigi see võib olla seletatav ka läti-saksa mõjustusega¹.

Demonstratiivpronoomenist arenenud postpositiivne
artikkel on tuntud indo-euroopa keelteski, näit. rumeenia
ja uus-bulgaaria keeles; selliseid arengutendentse võib
teataval määral registreerida ka vene keelest, näit.

¹

vt. täpsemalt F.J. W i e d e m a n n, Joh.
A n d r e a s S j ö g r e n's Livische Grammatik nebst
Sprachproben, St.Petersburg 1861, lk. 117.

м о й - е т отец¹ 'see minu isa'.

2. se (~ se) esineb adverbiaalselt (missugune tähendus liitub tihedalt eelmisega). Lüüdi murretes võib se esineda adverbiaalselt ka iseseisvana.

Näit. vpsK huus e n'äget t'egese 'kuumaks, töösti, näed muutub'. min toradatei se ?'mida te riidlete (siin)?' mahtaba radada se 'oskavad töötada (siin)'. ka sed un e krükäd ukse (KLT 402) 'ka need, töösti, on konksud ukse!

lüü Kj l'eib se pidab rahnda 'rukist siis peab lõikama'. kevade pidab l'eib siemeta, leibaizen se siemendam 'kevadep peab rukist külvama, rukki siis külvame'. Kn sit piälštämme d'äredembät puut kirvehè se on kašk valmiz (LKN 25 : 9) 'siis lõhume paksemad puud kirvega; nii on alemaa valmis'. sit se ku bieudu, siđ nostämme, kuivadämme; se on d'o meil valmiz paat'in (LKN 26 : 15) 'siis kui see on muutunud valgeks, siis tõstame, kuivatame; nii ongi meil valmis lõuend'. Sn tsuarišš an't'i mæn'e t'iedä mi tuhid, se luguttai (LKN 188 : 14) 'tsaari juures anti mine tea kui palju tuhandeid, päris arvutult'. N barbad se leikadau (LÄ I 7) 'varbad siis lõikab'.

Selline esinemus on tuntud ka soome keeles (vrd.

¹ А. А. Шахматов, Учение о частях речи, Из трудов Шахматова по современному русскому языку. Москва 1952, lk. 125.

Tyttö s e nauraa 'tüdruk see naerab'. Lintu s e laulaa 'lind see laulab').

3. se (~ se) esineb küsiva partiklina. Lüüdi murretest sellist esinemist pole registreeritud.

Näit. vps K ad'ivoihe s e ajamei? 'kas söidame külla?' vps L mäs e ? (KLT 402) 'kas mina?' sä_s_e ? (l.c.) 'kas sina?' hän_s_e ? (l.c.) 'kas tema?' tejä leibat_s_e om? (l.c.) 'kas teil on leiba?' tejä omat_sigä järved n e (KH II 4) 'kas teil on seal järvi?'

Soome-ugri aluskeeles on käsitletava pronoomeni algushäälikuks olnud afrikaat t's' resp. t'š' (vrd. mdE s'e, mdM s'ɛ, s'it's'ɛ, s'ət's'ɛ; m se-de, se-ɔɔ; h k'i, t'i, s'i; mns t'i, t'è)¹.

vps n'e(tse) 'see (siin)'

A i n s u s .

Nom. n'e(tse)

Gen. n'e(tsen)

Part. n'et's'id'ä ~ n'et'ida (KLT 403) ~ n'etida
(KLT 92)

Illat. n'etshe ~ n'et'h'e (KLT 403)

¹

H. P a a s o n e n, Die finnisch-ugrischen s-laute, SUS T, XLI, Helsinki 1918, lk. 12-13.

Iness. n'e₁t₂ses
Elat. n'e₁t₂'s'is₃pei
Allat. n'e₁t₂'s'ile ~ n'et'ine (KLT 403)
Adess. n'e₁t₂'s'il'
Ablat. n'e₁t₂'s'il'pei
Transl. n'e₁t₂'s'iks₃
Abess. n'e₁t₂seta
Komit. n'e₁t₂senke
Termin. n'etshesei
Prolat. n'e₁t₂'s'id'me
Adallat. n'e₁t₂sennost

M i t m u s.

Nom, n'ena ~ n'ene ~ n'en'e ~ n'enad ~ n'ened
Gen. n'en'id'e, vpsL nenid'en (KH II 36)
Part. n'en'id', vpsL nenid' (KH I. 120)
Illat. n'en'ih'e, vpsL n'enih'e (KLT 403)
Iness. n'en'is₃, vpsL nenis₃ (KLT 403)
Elat. n'en'is₃pei
Allat. n'en'il'e
Adess. n'en'il'
Ablat. n'en'il'pei
Transl. n'en'iks₃
Abess. n'en'ita
Komit. n'en'id'eke
Termin. n'en'ihesei

Prolat. n'en'id'me

Adallat. nenid'en'ost

Näit. vpsK n'etse stoa om tšoma 'see
laud (siin) on ilus'. jowg n'et's'id'ä stoad
korged 'selle laua jalg on kõrge'. min'ä n'ägen
n'etse n stoa 'ma näen seda lauda'. n'etse s
stoa s m'inun kn'igad 'selles lauas on mu raamatud'.
min'ä isken nagan n'etsh_e stoha 'ma löön nae-
la sellesse lauda'. n'et's'išpei stoa spei voib
t'eha vähän howgod 'sellest lauast (siin) saab teha
vähe puid'. min'ä panen kn'igan n'et's'il'e sto-
aa s 'ma panen raamatu sellele lauale'. n'et's'il'
stoa v'enub äi kn'igoid' 'sellel laual on palju raa-
matuid'. min'ä ot'in' kn'igan n'et's'il'pei
stoa spei 'ma võtsin raamatu sellelt laualt'. n'et's'id'
m_e stoadme hippitas kärBheižed 'mööda seda
lauda (hüppavad) ronivad kärbsed'.

n'ena d stoad korkta d 'need lauad (siin)
on kõrge d'. kudam'en sin'ä otad, n'etse n il'i
s'en, n'etse n il'i s'igäl'ižen? 'missuguse sa
võtad, selle (siin) või tolle (siin), selle (siin) või tol-
le (seal)?'. vpsÄ nu, n'ene mat'ikei, tšiškat'h'e
n'en'it_s'a dateid (KLT 404) 'noh, need hakkasid
kiruma neid sõdureid'.

lũũ n'e,t'š'ie ~ ne,t'š'ie ~ n'e,tse 'see (siin)'

A i n s u s .

Nom. Sn B Pl Kš M n'e,t'š'ie (LS 263), Kn V-Lm Pv
ne,t'š'ie (l.c.), Td Kj n'e,tse (l.c.)

Gen. Sn B Pl Kš Kj M n'e,t'š'en (LS 263), Kn V-Ph
ne,t'š'en (l.c.)

Part. Sn Td Kš n'et't'š'idā (LS 263), Pl ne,t'š'idā
(l.c.), Kn Pv ne,t'š'ida (l.c.), V-Ph ne,t'š'idā
(l.c.), Kj n'e,t'š'id(a) (l.c.), M n'e,t'š'ida
(l.c.)

Illat. Ph nettših (WPE V 8)

Iness., elat. Td n'e,t'š'is (LKN 179 : 7); netšiid
(WPE 21)

M i t m u s .

Nom. Sn B Pl Td n'en'e (LS 263), Kn n'ed (l.c.),
Kš M n'en'ed (l.c.), TP V ned (l.c.), SP Ph
nenne (l.c.), M n'en'e (LKN 10 : 1)

Gen. Kj n'en'id'en

Part. Sn Pl Td M n'en'id (LS 263), Kn Kš n'en'id
(l.c.), V TP n'id (l.c.), SP n'en'i (l.c.),
Ph nen'id (l.c.), Kj LK N Hj Prn M B Lh Sn
Td Šelg Lmj n'en'id (LÄ II 208) ~ n'en'id (l.c.)

Illat. Kj n'en'ihe

Iness., elat. Kj n'en'is, Sn n'en'is (LKN 194 : 10);
nen'iis (WPE 21).

Nait. lüü M i n' e, t' š' e n r' e b' u o i n mužik /
panou d' algimažžele hebone r' e g' l' e rogozan anne a kanoile
pal' iahine piäne (LKN 9 : 10) 'ja selle rebase paneb
mees järgmise hobuse rekke niinmati alla (paljaste) kalade
peale'. Td n' e, t' š' i s min' ä piäzin edemgi mat-
kadamäi (LKN 179 : 7) 'nii (sellest siin) pääsesin
mina edasi matkama'. n' e, t' š' i z min' ä kirehe mat-
kadamäi da šid min' ä piäzi kod' i l' innai kävündäs
(LKN 180 : 8) 'sellest mina kiiresti matkama ja siis mi-
na pääsesin koju, käinud linnas'. M bohat vel' n' e, t' š' i
ottau n' e, t' š' e n d' i e n o m m i e l' e k š (LKN 201 : 1)
'rikas vend selle võtab selle asja meeleldi'. Sn n' e -
t' š' e m briha (t' š' u n) kerε olid' i (LS 263) 'selle poi-
siga koos olid'.

M r' e b' u o i š i d n' e n' e l' ü k i t ü d r e g e s piäi
kalad dorogad müöi kai kogo i ühtē kogō nor' kka (LKN
10 : 1) 'rebane siis need reest piki teed visatud kalad
kõik kogus ühte hunnikusse koopasse'. Sn meree randā
mān' d' i, kās k rahvahane suad' ida kirpit' t' š' äd
n' e n' i s kuudis, saved vai t' š' u t' t' ümbar' panda
(LKN 194 : 10) 'mere randa mindi, käskis rahval teha
telliskive, savi vaid veidi ümber panna'.

L. K e t t u n e n on käsitletavat pronoomenit
seletanud kui kahe komponendi näget ja se liitumise tu-

lemust¹. Selles, et pronoomeni n'e,tse esimene komponent on seostatav verbiga n'ähtä, on Kettunenil õigus, kuid siin on tegemist imperatiivi ains. II pöörde (n'äge <*näyek>) kuluvormiga, mitte aga indikatiivi preesensi II pöördega.

Vastava verbi just imperatiivi ainsuse II pöörde kuluvormid on moodustanud analoogilisi liitpronoomeneid ka teistes sugulaskeeltes - vrd. vdj kase 'see (siin)' <katso + se, md te-ba-te 'see', sõnasõnalt 'see + vaat + see', to-ba-to 'too', sõnasõnalt 'too + vaat + too'; vrd. ka allpool käsitletud pronoomeni n'ingoi(n'e) moodustumist. Vastava verbi indik. prees. II pöörde sellise esinemuse kohta pole aga ühtki näidet.

Siit selgub, et käsitletav pronoomen koosneb osistest n'e (<*näyek>) + tse (<*t's'e>), mille teine komponent on säilitanud algupärase afrikaadi.

Algupärase afrikaadi on analoogilistes pronoomenites säilitanud ka aunuse-karjala: krja neče, gen. nečen, part. nečidä, iness., elat. nečis, illat. nečih ~ neččih, allat. nečil; pl. nom. nened ~ nenet, gen. nen'ien, part. nen'ii, iness., elat. nen'is, illat. nen'ih, allat. nen'il². Täpselt samuti on siin moodustunud demonstratiivpronoomenid netän' <*näyek +

¹ L. K e t t u n e n, Lõunavepsa häälik-ajalugu, I, Tartu 1922, lk. 51.

² A. G e n e t z, TAK, lk. 158.

tämä, netai < *näyek + tai, netoi < *näyek + toi.

Afrikaat on vahest säilinud ka Wiedemanni poolt registreeritud eesti interrogatiivpronoomenis ket'si

(GRES 431) 'kes' < *ke + t's'e ja savo-soome murdest registreeritud adverbis niätse' (KLT 403) 'vaat!

vaat seda!' Afrikaat on säilinud ka pronoomenis it's'e it's'e < *i (= *e) + t's'e (vt. ptk. Pronoomen i,t's'e i,t's'e).

Vaadeldav pronoomen on iseloomulik vepsa-lüüdi-aunuskarjala keelerühmale.

vps s'igäl'in'e 'too (seal)'

A i n s u s.

M i t m u s.

Nom.	<u>s'igäl'in'e</u> , vps L <u>sigäl'n'e</u> (KH I 36)	<u>s'igäl'ižed</u>
Gen.	<u>s'igäl'ižen</u>	<u>s'igäl'ižid'e</u>
Part.	<u>s'igäl'išt'</u>	<u>s'igäl'ižid'</u>
Illat.	<u>s'igäl'išhe</u>	<u>s'igäl'ižihe</u>
Iness.	<u>s'igäl'ižes</u>	<u>s'igäl'ižis</u>
Elat.	<u>s'igäl'ižespei</u>	<u>s'igäl'ižispei</u>
Allat.	<u>s'igäl'ižere</u>	<u>s'igäl'ižil'e</u>
Adess.	<u>s'igäl'ižer</u> <u>s'igäl'ižuw</u>	<u>s'igäl'ižil'</u>
Ablat.	<u>s'igäl'ižerpei</u>	<u>s'igäl'ižil'pei</u>
Transl.	<u>s'igäl'ižeks</u>	<u>s'igäl'ižikš</u>

Abess.	<u>s'igäl'ižeta</u>	<u>s'igäl'ižita</u>
Komit.	<u>s'igäl'iženke</u>	<u>s'igäl'ižid'eke</u>
Termin.	<u>s'igäl'ižehesei</u>	<u>s'igäl'ižihesei</u>
Prolat.	<u>s'igäl'ižedme</u>	<u>s'igäl'ižidme</u>
Adallat.	<u>s'igäl'iženost</u>	<u>s'igäl'ižid'enost</u>

Nait. vpsK p'udus s' i g ä l' i š' t' part
viž meträd 'tolle posti pikkus on viis meetrit'.
s' i g ä l' i ž e n tsv'etan min'ä otan 'tolle vär-
vi võtan ma'. s' i g ä l' i ž i d' e n o s t per't'i-
d'enost tuli egl'ei voisk 'nonde majade juurde jõudis
eile sõjavägi'. s' i g ä l' i š h e partha l'en'd'i
pul' 'tolle posti sisse lendas kuul'. n'e, tse l'ähem-
ba, a s' i g ä l' i n' e edemba 'see (siin) on lä-
hem, aga too (seal) on kaugem'. kudam'en sin'ä otad,
n'etsen il'i s'en, n'e, tsen il'i s' i g ä l' i ž e n?
'missuguse sa võtad, selle (siin) või selle (seal), selle
(siin) või tolle (seal)?'.

lүү sigalan'e ~ sigalan'e ~ šigalan'e ~
šigalan'e ~ šigälän'e 'too (seal); seal(t)poolne,
seal elutsev'.

A i n s u s .

Nom.	Kj <u>sigalan'e ~ sigalan'e,</u> Sn <u>šigalan'e</u> (LS 386), B <u>šigalan'e</u> (l.c.), Td <u>šigälän-</u> <u>n'e</u> (l.c.)
Gen.	Kj <u>sigalan'žen</u>

Part. Kj sigalāšt, Sn šigalāšt (LS 386), B
šigalāšt (l.c.), Td šigälāšt (l.c.)

Illat. Kj sigalāžēhe

Iness., elat. sigalāžēs

M i t m u s.

Nom. sigalāžed, Sn šigäläižed (LS 386), Td šigä-
läižed (l.c.), Td šigäläižed (l.c.)

Gen. Kj sigalāžid'e

Part. Sn šigäläižid (LS 386), B šigaläižid
(l.c.), Td šigäläižid (l.c.)

Illat. Kj sigalāžihe

Iness., elat. Kj sigalāžiš

Vaadeldava pronoomeni paradigmaatilised vormid on vastavalt sarnased vepsa omadega (käändub nagu n'e- lõpulised adjektiivid). Sõna pronominaalne esinemus näib piirduvat Kuujärvi murdega ja on seletatav vepsa tugeva mõjustusega. Lüüdi teistes murretes esineb ta adjektiivina nagu soome ja karjala keeleski. Näit. Kj s i g a -
lā n' e per't' 'too maja (seal)'. s i g a l ā š t
per't'id mia en n'äge 'toda maja ma ei näe'. s i g a -
l ā ž e per't'he kenak mən'i 'tollesse majja (seal)
astus keegi'. s i g a l ā ž ē s per't'iš ūz katuz
'tollel majal (seal) on uus katus'. nuad kod'id i
s i g a l ā ž ē d kod'id 'nood majad ja nood (seal)

majad'. Sn š i g ä ä i ž i d mužikoid on
tu nu ä i j k ü l ä 'sealtpoolseid mehi on palju
tulnud külla'.

s'igäl'in'e ~ sigal'n'e lähtevormiks on
* sikällinen, mis on analüüsitarv järgmiselt :
si- (demonstr.-pron. tüvi) + kä (pronomeneid tu-
letav liide) + -llinen (adjektiivide tavaline tule-
tusliide). Lüüdi vormide lähtekujuna võiks esitada
* sikälläinen.

Vrd. krj sigaläine, is sikäläin, sm
sikäläinen.

Soome ja karjala keeles esineb ta adjektiivina
tähenõusega 'sealne, seal(t)poolne, sealt pärit
(olev), seal elutsev'. Vepsa keeles, lüüdi Kuujärvi
murdes ja isuri keeleski on ta omandanud pronominaal-
se tähenduse /'too (seal)'/ ja funktsiooni. Esi-
neb adjektiivsena.

Vrd. is S i k ä l ä i n laiva uppois
meijen zalivaa (J u n u s , IKGr 101) 'too
laev uppus meie lahte'.

luu t'ämä ~ tämä ~ t'äma ~ t'ämä (see (siin)'

A i n s u s

Nom. Kj t'ämä ~ tämä ~ t'äma, Sn - N, M - Pk
t'ämä (LS 460), B V - Lm Pv tämä (l.c.),
Td t'ämä (l.c.)

Gen. Kj t'ämän ~ tämän ~ t'ämän (B I 44),
Sn - N M Lh t'ämän (LS 460), V - Lm Pv
tämän (l.c.)

Part. Kj t'äda ~ täda ~ t'ädä, Sn - N M Lh
t'ädä (LS 460), V - Lm Pv tädä (l.c.),
Šu t'ämäd (LKN 46:7)

Illat. Kj t'ähä ~ t'ähe ~ t'aha ~ täha, Sn t'ähä
(LS 460) ~ t'ä (l.c.), B t'ähä (l.c.), LP
tähä ~ tähe (LÄ I 247), SP Lmo täh (l.c.)

Iness., elat. Kj t'äs ~ täs, Sn t'äz (LS 460),
B t'äs (l.c.), N täs (LKN 37:5)

Allat. Kj t'al'l'e ~ täl'l'e

Adess., ablat. Kj t'ä ~ tä ~ t'a ~ t'äll (B I 5),
Sn B t'ä (LS 460), B t'ä (l.c.)

Transl. Ph täks (LS 460)

Abess.: Kj t'ädata ~ tädata

Komit. Kj t'ämänke ~ tämänke

Ess. Kj t'änä (LS 460) ~ tänä (LÄ II 67), Sn
t'än (LS 460) ~ t'änä (l.c.)

M i t m u s .

- Nom. Kj n'ämä ~ näma ~ nämäd ~ n'ämäd (LÄ II 114) ~
n'ämäd (S I 25), Sn n'ämä (LKN 184 : 5) ~
n'ämäd (l.c.)
- Gen. Kj n'ämin ~ nämīn
- Part. Kj nämīd, N t'ämīt (LKN 61 : 3)
- Illat. Kj n'ämihe ~ nämīhe, Ph Kn Prn nämīhe (LÄ I
247)
- Iness., elat. Kj nämiš
- Allat. Kj n'ämīl'e
- Adess., ablat. Kj n'ämīl'
- Transl. Kj n'äiks (LÄ II 42)
- Abess. Kj n'ämīta
- Komit. Kj n'ämīnke
- Termin. Kj n'ämīhessā
- Prolat. Kj n'ämīdmütü

Vaadeldav pronoomen on adjektiivne ja ka substantiivne. Ainsuslikes käändevormides esineb tüvi t'ä- resp. t'a- (v.a. nom. ja gen.). Mitmuse tüvi on n-tunnuseline (sekundaarsena võib liituda ka mitmuse tunnus -d); mitmuslikes käändevormides esineb tüvi n'ämi- resp. n'ämī-, ainult Nuomoili murrakus on t-line vorm üldistunud ka mitmuse partitiivis.

Näit. lüü Kj t ä m ä nei, t'š'ukain sanub:
haukkui izändein'e 'see tüdruk ütleb: haukus metsa-

vaim'. t ä m ä stola pid'ut on üks' metr kolm-
kümmed sant'imetrad 'selle laua pikkus on üks meeter
kolmkümmed sentimeetrit'. t ä n stolal kaks' bankad
'sellel laual on kaks purki'. mia pergan nagan t' ä -
h ä stolaha 'ma löön naela sellesse lauda'. t' ä s
pät's'iš l'ežankad eme 'sellel ahjul pole ahjuaset'.
kaži hüpnü napania t' ä l' l' e pät's'ille 'kass
hüppas põrandalt sellele ahjule'. t' ä d a t a brihajt's'i-
ta atkavom gū'ada 'selle poisita on igav jalutada'.
mia vstr'et'in t' ä d a brihaj(t's'ud, kudamad kuts-
taze mišā 'ma kohtasin seda noormeest, keda hüütakse
Mišaks'. t' ä m ä om d'ärv mihhailovskoi, kus sei-
žub škoia 'see on Mihhailovskoi järv, kus asub kooli-
maja'. mia n'ägin' t' a n d'ärve n haugid 'ma olen
näinud selles järves hauged'. t ä s nel' pikkud 'siin
neli väikest last'. mia i(t's'e t' ä m a n siedan
'mina ise teen selle'. Su t' ä m ä on ei-paha miež,
t' ä m ä n kod'in izand (LKN 31 : 8) 'see ei ole
halb mees, (on) selle maja peremees'. a mina t' ä m ä d
uber'in i(t's'e (LKN 46 : 7) 'aga mina koristan sel-
le ise'. ottav mužik ševeliū, ševeliū t' ä m i t
paskoid (LKN 61 : 2) 'võtab mees segab, segab neid
väljaheiteid'.

Kj n ä m ä d kod'id om t's'omad 'need majad
(siin) on ilusad'. n ä m i d kod'id mia em vē

n'ähni 'neid maju ma pole veel näinud'. iknad
n ä m i š pert'iš hubad 'aknad neil majadel on ine-
tud'. mia zaid'in n' ä m i h e kod'ihe 'ma astusin
sisse neisse majadesse'. n' ä m i š kod'iš uit'ihe
sandatud 'neist majadest lahkusid sõdurid'. n' ä m i n
kod'inno voib stroida liavad 'nende majade juurde voib
ehitada väikesed laudad'. n' ä m i h e s s ä edahan
'nendeni on kaugel'. kud d'udaze da humadutaze n ä -
ma svuatud da svat'ad 'nii joovad ja purjutavad need
kosilased'. Sn n' ä m ä brihad d'iädi millei
vat't's'ä monembad, d'iäin ukos va t's'an kerε (LKN
184 : 5) 'need poisid jäid mulle kõhtu mõlemad, jäin
mehest rasedaks'.

Käsitletav pronoomen on soomeugrilist algupära. Läänemere-soome keeltes esineb selles sufiks -ma, mis algselt on vist esile tõstnud üht mitme seast; tämä 'see paljudest küsimusse tulevaist'¹.

Esinemus läänemere-soome keeltes on järgmine: krJA tämä, gen. tämän, pl. nom. nämä, -d, -t, mitmuslike käändevormide tüvi nämi-, krJP tämä, gen. tämän, pl. nom. nämä; is. tämä ~ tä; sm tämä, gen. tämän, pl. nom. nämä(t); vdj tämä, ainsuslikes käändevormides pea-
le väliskohakäänete esineb tüvi tämä-, pl. nom. nämä ~ nämäD ~ näväd, mitmuslik tüvi näi-, ee tema, gen. tema,

1

pl. nom. nemad, eL temä, timä, pl. nom. nemä', nimä';
lii tämä, ta, gen. tä'm, dat. tä'mmæn¹.

Eesti, vadja ja liivi keeles on see arenenud personaalpronoomeniks (sama ka mari keeles tσ, tōde 'see' → 'tema'), olles üheks näiteks demonstratiivpronoomenite üldisest arengust personaalpronoomeniteks, mida on märgitud ka indo-germaani keeltes².

Vepsa keeles esineb vaadeldavast pronoomenist ainult rudimente lokatiivseis adverbides: vps K t'ämbej 'täna', vps L tämbä id. (< tän - päi-), vps K tärou 'sel õöl', vps Ä t'ärou id., vps L tänävon 'sel aastal', vps Ä tävodeŋ id., vps K t'änne 'sial', t'änna id., vps L tänä id., täspä 'siit', vps K t'äs'lii 'seda kaudu'³.

Käsitletava pronoomeni on vepsa keelest välja tõrjunud samatähenduslik pronoomen n'etse.

Vasteid kaugemaist sugulaskeelist vt. J. S z i n -
n y e i, Finnisch-ugrische Sprachwissenschaft, Berlin
und Leipzig 1922, lk. 96.

1

Näited on H. O j a n s u u l t, IKPO, lk. 20-21;
L. K e t t u n e n i l t, Hauptzüge der livischen laut- und
formengeschichte, Helsinki 1947, lk. 76; P. A r i s t e l t,
VKGr, lk. 60.

2

vt. M. Z s i r a i, Névmástanulmányok (mi,ti,ók),
Emlékkönyv Melich János hetvenedik születésnapjára, Budapest
1942, lk. 489 jj.

3

Näited L. K e t t u n e n i l t, LT, lk. 404 -
405.

lũũ tuai ~ tua ~ tòa ~ tai 'too (seal)'

A i n s u s .

Nom. Kj tuai, Sn B Td Kš N Pk tua (LS 449),
Td tòa (l.c.), Pl V TP Ph M tuai (l.c.),
SP tai (l.c.)

Gen. Kj tuan

Part. Kj tuada, Sn Pl Kš V Ph M tuada (LS 449),
B Td tuad (l.c.), Td tòada (l.c.), SP
toada (l.c.)

Illat. Kj tuaha

Iness., elat. Kj tuas, Pk tuas (LS 449)

Allat. Kj tuape

Adess., ablat. Kj tua~

Transl. Kj tuaks

Abess. Kj tuata

Komit. Kj tuanke

Termin. Kj tuahassã

M i t m u s .

Nom. Kj nuad, Sn nua (LS 271), B Pl Kš Ph M
nuad (l.c.), Td noa (l.c.), tuad (l.c.),
SP noad (l.c.)

Gen. Kj nuain

Part. Kj nuaid, Sn n^uaid (LS 271), B Pl Kš M
nuaid (l.c.), B nóaid (l.c.), Td noaid

(l.c.), tuaid (l.c.), SP noa_ooi (l.c.), Ph
nu_ooid (l.c.)

Illat. Kj nuaihe

Iness., elat. Kj nuais^ʋ

Allat. Kj nuail'e

Adess., ablat. Kj nuain

Transl. Kj nuaikš

Abess. Kj nuaita

Komit. Kj nuainke

Termin. Kj nuaihessā

Vaadeldav pronoomen on enamasti adjektiivne, kuid rõhulises asendis võib esineda ka substantiivsena. Ainsuslikes käändevormides on tüveks tu_a- resp. to_a- resp. tō_a-; mitmus on n-tunnuseline (nominatiivis liitub sekundaarsena tavaliselt ka mitmuse tunnus -d), käändevormides esineb tüvi nuai- resp. noai- resp. nōai-, mille -i- on mitmuse tunnus. Tiudias on ainsuslik t- line tüvi üldistunud ka mitmuses. Mitmuse partitiivid SP noa_ooi ja Ph nu_ooid on ilmselt laenud aanusest.

Ainsuse nominatiivid tuai, tai / (vrd. krjA tai, ainsuslike käändevormide tüvi to_a-, pl. nom. noad, mitmuslike käändevormide tüvi nai- resp. noaloi- (vt. A. G e n e t z, TAK, lk. 158), sm tai, pl. nom. nai (esinemuse kohta vanas kirjakeeles vt. H. O j a n s u u, IKPO, lk. 50)/ on tekkinud sel teel, et demonstratiivpronoomenile *tā on liitunud sufiks -i

(ibid.). Tüve soome-ugrilist algupära on näidanud juba varasemad keeleuurijad - vt. J. S z i n n y e i, Finnisch-ugrische Sprachwissenschaft, Berlin und Leipzig 1922, lk. 96; H. O j a n s u u, IKPO, lk. 78 - 79.

Mari keeles on toimunud vastava demonstratiivpronoomeni muutumine personaalpronoomeniks (tu, tu^{do} 'too' → 'tema', nuno 'nood' → 'nemad').

Näit. lüü Kj t u a i kod'i om vahn 'too maja seal on vana'. t'äma, sīd se, sīd t u a i 'see (siin), siis too, siis too (seal). t u a i per't' kenen? 'too maja on kelle oma?'. mia mänin t u a h a per't'he 'ma astusin sisse tollesse majja'. t u a s per't'iš ül'en puhtaZ 'tolles majas on väga puhas'. siġa t u a s p i a jōksība kaks' mest 'seal tollest (majast) jooksid (välja) kaks meest'. t u a i miez, kudam mänob, om minun tuatta 'too mees, kes läheb, on minu isa'. Sn t u a briha t u a d a n'eist's'üt l'übiu (LS 449) 'too noormees armastab toda neitut'. Pk t u o s on tobd' kivos (l.c.) 'seal on suur lumehang'.

Kj n u a d kod'id i siġa väzed kod'id 'nood majad ja nood majad (seal)'. n u a i d kod'id siġa ei n'ägu, n u a d kod'id oma edahan 'noid maju siit ei ole näha, nood majad on kaugel'. n u a i h e kod'ihe em mia tahto mända 'nondesse majadesse ma ei taha minna'. n u a i š kod'iš kroun'ad om vangetud 'nondel majadel on katused mädanenud'. n u a i ŋ om

vähä živatad 'neil on vähe kariloomi'. n u a i h e
metsihessä kümne virstad 'nonde metsadeni on kümme
versta'. n u a i n k e ei maksa sidodakse 'nondega
ei maksa tegemist teha'. iknad n u a i n Kod'in
oma t's'omembad 'nonde majade aknad on ilusamad'.

Vepsa keeles esineb vaadeldavast pronoomenist
ainult rudimente lokatiivseis adverbides vps K
tombei 'enne, varemini' (< ton-päi-), vps L
tombā id., vps Ä tombâj id. (KLT 404, 405).

vps mugoin'e ~ mugein'e ~ mugõn'e ~ mugoi ~
mugõ 'niisugune, säärane, selline, seesugune'

A i n s u s .

Nom. mugoin'e ~ mugõn'e (KLT 165) ~ mugoi ~
mugõ, vps Ä mugein'e (KLT 413)

Gen. mugoman ~ mugõman (KLT 165) ~ mugoižen ~
mugoižsen (KLT 413)

Part. mugomad ~ mugoiš't' ~ mugoš't' (KLT 413)

Illat. mugomaha ~ mugomha ~ mugoižehē, vps L mugõmha
(KLT 412)

Iness. mugomas ~ mugoižes

Elat. mugomaspei ~ mugoižespei

Allat. mugomare ~ mugoižere

Adess. mugoma ~ mugoižer

Ablat. mugomapei ~ mugoižeppei

Transl. mugomaks ~ mugoižeks

Abess. mugomata ~ mugoižeta

Komit. mugomanke ~ mugoiženke

Termin. mugomahasei ~ mugoižehesei

Prolat. mugomadme ~ mugoižedme

Adallat. mugomañost ~ mugoižehost

M i t m u s .

Nom. mugomad ~ mugoižed

Gen.	<u>mugom'id'e</u> ~ <u>mugoižid'e</u>
Part.	<u>mugom'id'</u> ~ <u>mugoižid'</u>
Illat.	<u>mugom'ihe</u> ~ <u>mugoižihe</u>
Iness.	<u>mugom'iš</u> ~ <u>mugoižiš</u>
Elat.	<u>mugom'išpei</u> ~ <u>mugoižišpei</u>
Allat.	<u>mugom'il'e</u> ~ <u>mugoižil'e</u>
Adess.	<u>mugom'il'</u> ~ <u>mugoižil'</u>
Ablat.	<u>mugom'il'pei</u> ~ <u>mugoižil'pei</u>
Transl.	<u>mugom'ikš</u> ~ <u>mugoižikš</u>
Abess.	<u>mugom'ita</u> ~ <u>mugoižita</u>
Komit.	<u>mugom'id'eke</u> ~ <u>mugoižid'eke</u>
Termin.	<u>mugom'ihesei</u> ~ <u>mugoižihesei</u>
Prolat.	<u>mugom'idme</u> ~ <u>mugoižidme</u>
Adallat.	<u>mugom'id'eñost</u> ~ <u>mugoižid'eñost</u>

Vaadeldav pronoomen esineb nii adjektiivselt kui substantiivselt.

Näit. vps K t'egim'ei mugoižen ~ mugom
man kätten 'me tegime sellise kätki'. mugoišt'
mugomad kätte min'ä en n'ägiške 'niisugust kät-
 kit pole ma näinud'. mugoižehē ~ mugomaha
kättehē min'ä en pane last 'säarasesse kätkisse ei pane
 ma last'. mugoižes ~ mugomas kättes
mil'e 'sinunke oleiž panda 'niisuguses kätkis oleks
 meil sinuga (hea) magada'. mugoižespei ~
mugomaspei n'im'i'd'ä i l'in'n'e 'seesugusest
 ei tule midagi'. laps i eht'in' tuda mugoižehē

s e i ~ m u g o m a h a s e i kättehesei 'laps ei jõud-
 nud astuda niisuguse kätkini'. o d' e j a n a d m u g o i -
ž e d ~ m u g o m a d oma l'ämbäd 'niisugused tekid
 on soojad'. m u g o m' i š ~ m u g o i ž i š kätteiš
tšoma magata 'sellistes kätkites on hea magada'. r u n -
g i t s u r d a z d a l i b a t p a š t t a s i m u g o š' t' s' o d a s
 (KLT 413) 'aganaid tambitakse ja leiba küpsetatakse ja
 sellist süüakse'. m u g o m a d oma nottat p u r t k e d
 (l.c.) 'sellised on uputavad allikad'. vps Ä h a r v a i -
ž e ~ m u g e i n' e e s o (l.c.) 'üksikul (harval) on
 selline elu'.

lüü m u g o i n' e ~ m u g o i n' e ~ m u g o i n e ~ m u g o i n e ~
m u g u o n' e ~ m u g u o i n' e ~ m u g u o i n e 'niisugune,
 selline, säärane, seesugune; sarnane, taoline; nii'.

A i n s u s .

Nom. Kj m u g o i n' e ~ m u g u o n' e (SI 59), Sn B Pl Td
 Kš m u g o i n' e (LS 245), B m u g o i n' e (l.c.),
 Kn Ph m u g o i n e (l.c.), Kn m u g u o i n' e (l.c.),
 N m u g o i n e (l.c.), Ph m u g u o i n e (l.c.)
 Gen. B m u g o m a n (LS 245)
 Part. Kj m u g o (i) š t ~ m u g o m a d, Sn-N m u g o š t (LS 245);
 Sn m u g o m a š t (l.c.), Ph m u g o š t e (l.c.) ~
m u g o š t e (l.c.) ~ m u g o š t e (LÄ I 84)
 Illat. Kj m u g o m a h a ~ m u g o (i) ž e h e
 Iness., elat. Kj m u g o m a s ~ m u g o (i) ž e s
 Allat. Kj m u g o m a n e ~ m u g o (i) ž e n e

Adess., ablat. Kj mugoma ~ mugo(i)žer

Transl. Kj mugomaks ~ mugo(i)žeks

Abess. Kj mugomata ~ mugo(i)žeta

Komit. Kj mugomanke ~ mugo(i)ženke

M i t m u s .

Nom. Sn B Kn Ph AV mugomad (LS 245), B Pl Td Kš
mugoižed (l.c.), N Ph mugomad (l.c.)

Gen. Kj mugomid'e ~ mugoižid'e

Part. Kj mugomid ~ mugoižid, Sn AV mugomid (LS
245), B Pl Td Kš AV mugoižid (l.c.), Kn
mugomid (l.c.), Td mugoižid (l.c.), N mugo-
mid (l.c.)

Illat. Kj mugomihe ~ mugoižihe

Iness., elat. Kj mugomiš ~ mugoižiš

Allat. Kj mugomil'e ~ mugoižil'e

Adess., ablat. Kj mugomil' ~ mugoižil'

Abess. Kj mugomita ~ mugoižita

Käsitletav pronoomen esineb ka lüüdi murretes nii
adjektiivsena kui substantiivsena.

Nait. lüü Kj m u g o i n' e paju oli 'nii sugu-
ne laul oli'. h ä en on m u g o i n' e miel'ev 'ta
on selline tark'. m u g o m a d ~ m u g o (i) š t mia
em v e vastnu 'seesugust pole ma veel kohanud'. m u g o -
m a n k e ~ m u g o ž e n k e mia em vastustanuze

'säärasega ma pole kohtunud'. t'šmä oma mugoin'e
hüvä kod'i 'see on selline hubane kodu'. Td ole
šina mugoin'e hüvä, sano minne pravd! (LKN
12 : 4) 'ole sina nii (seesugune) hea, ütle mulle õigust!'.
B hän raportale šille otvetan andoi mugoman
(LKN 232 : 6) 'ta sellele raportile andis vastuse
sellise'. Sn dai minai mugoin' oq (LS 245)
'minulgi selline on'. N mit't'e oli, mugoin'e
i oq (l.c.) 'milline oli, selline on veelgi'. Ph sem
mugoin'e 'seesugune'. d'iäi keühäks mu-
gomaks, mituine edel oli (l.c.) 'jäi sama vae-
seks, kui oli enne'. AV mugoižid heboid
(mugomid hebooid) n'i ken ei nähüd muoiman
piel (l.c.) 'sääraseid hobuseid pole keegi maailmas näi-
nud'.

mugoin'e etc. lähtevormiks on *mukoinen < *mukai-
nen, mis on analüüsitav järgmiselt: mu (tüvi) + ka
(pronoomenite tuletusliide) + inen (adjektiivide tuletus-
liide). Äänisvepsa alal on toimunud muutus -oi- > -ei-,
lõuna-vepsas -oi- > -õ-, kesk- ja põhja-lüüdi ning
Kuujärvi osas murrakutes esineb lüüdile spetsiifiline rõ-
hutu silbi diftongi -oi- triiftongistumine.

Vepsast on märgitud ka t't'e-lõpulist nominatiivi,
näit. Ende el'i mužik mugeitte (Virittäjä
1935, lk. 65) 'vanasti elas niisugune mees'. kut si-
nä mugoit't'e mieletoi olit! (l.c.) 'kuidas
sina selline meeletu olid'. nygyide tegihe netsä bohat

velj mugoi t t' e gor'ahine, mit't'e edel
oli i toine velj gor'ahine (l.c.) 'nüüd sai sellest
rikkast vennast niisugune vaevane, missugune enne oli tei-
ne vend vaevane'. in'e- ja t't'e-lõpulise nominatiivi
paralleelset esinemust seletab E. A. T u n k e l o ana-
loogiliselt esinemusele pronominaalis kaik/uin'e :
-ut't'e, mille vokaaltüve lõpul on t't'š'¹.

mugoi : mugoman häälikuline arengukäik on oletata-
vasti järgmine: mugoi < mugoin < *mukoin << *mukani <<
*mukana. Sufiksi -ma esinemust näitavad ka sugulaskeeled -
vrd. sm mukoma, mokoma; is mokoma ~ mökkõma ~ mökkõ;
vdj mokoma. Samatüveliste sõnade esinemise kohta saarte-
eesti ja aunuse-karjala murdes vt. H. O j a n s u u,
IKPO, lk. 5 - 6. ma-sufiks on usutavasti esile tõstnud
üht mitme hulgast.

vps n'ingoin'e ~ n'ingoi ~ ningein'e ~ ningõn'e ~
n'ingõ 'säherdune, säärane, seesugune, niisugu-
ne, selline (siin)'

A i n s u s.

Nom. n'ingoin'e ~ n'ingoi, vps Ä ningein'e (KLT 413),
vps L ningõn'e (KLT 165) ~ ningõ (KH I 99)

1 E. A. T u n k e l o, Eräistä vepsän, lyydi-
läismurteiden y.m. pronominaaleista y.m., Virittäjä, 1935,
Helsinki 1935, lk. 65.

Gen.	<u>n'ingoižen</u> ~ <u>ningoman</u> , vpsL <u>ningōman</u> (KH II 59)
Part.	<u>n'ingoiš't'</u> ~ <u>n'ingomad</u>
Illat.	<u>n'ingoižehē</u> ~ <u>ningomaha</u>
Iness.	<u>n'ingoižes</u> ~ <u>n'ingomas</u>
Elat.	<u>n'ingoižespei</u> ~ <u>n'ingomaspei</u>
Allat.	<u>n'ingoižene</u> ~ <u>n'ingomane</u>
Adess.	<u>n'ingoižen</u> ~ <u>n'ingoman</u>
Ablat.	<u>n'ingoižespei</u> ~ <u>n'ingomaspei</u>
Transl.	<u>n'ingoižeks</u> ~ <u>n'ingomaks</u>
Abess.	<u>n'ingoižeta</u> ~ <u>n'ingomata</u>
Komit.	<u>n'ingoiženke</u> ~ <u>n'ingomanke</u>
Termin.	<u>n'ingoižehesēi</u> ~ <u>ningomahasēi</u>
Prolat.	<u>n'ingoiš't'me</u> ~ <u>n'ingomadme</u>
Adallat.	<u>n'ingoižehost</u> ~ <u>n'ingomanost</u>

M i t m u s.

Nom.	<u>n'ingoižed</u> ~ <u>n'ingomad</u> , vps L <u>ningōmad</u> (KH I 46)
Gen.	<u>n'ingoižid'e</u> ~ <u>n'ingom'id'e</u>
Part.	<u>n'ingoižid'</u> ~ <u>n'ingom'id'</u>
Illat.	<u>n'ingoižihe</u> ~ <u>n'ingom'ihe</u> , vps L <u>ningōmihe</u> (KH II 59)
Iness.	<u>n'ingoižis</u> ~ <u>n'ingom'iš</u>
Elat.	<u>n'ingoižišpei</u> ~ <u>n'ingom'išpei</u>
Allat.	<u>n'ingoižil'e</u> ~ <u>n'ingom'il'e</u>
Adess.	<u>n'ingoižil'</u> ~ <u>n'ingom'il</u>
Ablat.	<u>n'ingoižil'pei</u> ~ <u>n'ingom'il'pei</u>
Transl.	<u>n'ingoižikš</u> ~ <u>n'ingom'ikš</u>

Abess. n'ingoižita ~ n'ingom'ita
Komit. n'ingoižid'eke ~ n'ingom'id'eke
Termin. n'ingoižihesei ~ n'ingom'ihesei
Prolat. n'ingoižidme ~ n'ingom'idme
Adallat. n'ingoižid'eñost ~ n'ingom'id'eñost

Vaadeldav pronoomen esineb nii adjektiivselt kui substantiivselt.

Nait. vps K n'ingoin'e ~ n'ingoi mez'
om paha 'niisugune inimene (inimene, kellest on äsja jutu olnud) on paha'. n'ingoiš't' ~ n'ingomad
abun'ikad min'ei i tar'i 'säherdust abilist pole mul
tarvis'. abu n'ingoiž'en ~ n'ingoman abu-
n'ikan i pol'ez'n'i 'seesuguse abilise abi on kasutu'.
n'ingoiž'eh'e ~ n'ingomaha eñe nad'ožad
'säherdusse pole usku'. n'ingoiž'espei ~
n'ingomaspei tar'i el'äda edemba 'seesugusest
on tarvis elada kaugemal'. n'ingoiž'enke ~
n'ingomanke i mid'ä t'ehta 'sellisega (siin)
pole midagi peale hakata'. n'ingoiž'eñost ~
n'ingomanost i mid'ä käventa 'seesuguse juur-
de pole mõtet minna (pole midagi käimist)!: n'ingoi-
š't'me ~ n'ingomadme i zahat'i daže kärB-
hein'e kävent a'. 'mööda säherdust ei taha isegi kär-
bes ronida'. n'ingoman p'äñe i ohvot i kats-
ta! 'sellise peale (siin) pole tahtmist vaadatagi'.
--

radod n' i ŋ g o m' i d' e ~ n' i ŋ g o i ž i d' e
 abun'ikoid'e oma i . p o l' e z' n' i j a d 'seesuguste abiliste
 tööd on kasutud'. n' i ŋ g o i ž i h e ~ n' i ŋ g o m' i -
h e abun'ikoihesei e a e nužad 'niisuguste abiliste jä-
 rele pole tarvidust'. n' i ŋ g o i ž i d' e n o s t ~
n' i ŋ g o m' i d' e n o s t a a a mäne! 'seesuguste juur-
 de ära mine!' n' i ŋ g o i ž i t a ~ n' i ŋ g o m' i t a
p a r e m b el'äda 'sellisteta on parem elada'. m i keik
 stareimoiš t'ehtas n' i ŋ g o m' i k š ~ n' i ŋ g o i -
ž i k š 'me kõik püüame saada sellisteks'.

luu n' i ŋ g o i n' e ~ n i ŋ g o i n' e ~ n i ŋ g o i n' ~ n' i ŋ g o ñ' e ~
n' i ŋ k u i n' e ~ n' i ŋ k ū n' e ~ n' i ŋ k u i n' e ~ n' i ŋ g u i n' e ~ n' e ŋ g o i -
n' e ~ n e ŋ g o i n' e ~ n' e ŋ g o i n e ~ n e ŋ g o i n e ~ n' e ŋ g o m a i n' e ~
n e ŋ g u o i n e 'niisugune, säherdune, säärane, seesugune, sel-
 line (siin)'

A i n s u s .

- Nom. KJ n i ŋ k u i n' e ~ n' i ŋ k ū n' e ~ n' i ŋ g u i n' e ~ n' i ŋ k u i n' e,
 Sn B n' i ŋ g o i n' e (LS 266), Sn Lh n e ŋ g o i n' e
 (l.c.), B n i ŋ g o i n' e (l.c.) ~ n i ŋ g o i n' e (l.c.),
 Pl Lh n' e ŋ g o i n' e (l.c.), Td n' i ŋ g o ñ' e (l.c.) ~
n' e ŋ g o m a i n' e (l.c.), N n' e ŋ g o i n e (l.c.),
 N' Lm n e ŋ g u o i n e (l.c.), Ph n e ŋ g u o i n e (l.c.)
- Gen. KJ n' i ŋ k o m a n ~ n' i ŋ g o m a n, N n e ŋ g o m a a (LS 266)
- Part. KJ n' i ŋ k o m a d ~ n' i ŋ k o (i) š t, Sn n' i ŋ g o š t
 (LS 266) ~ n e ŋ g o š t (l.c.), Pl N n' e ŋ g o š t (l.c.),

N nəngòšt (l.c.)

Illat. Kj n'inkuižehē, Sn nəngomā (LKN 186 : 5)

Iness., elat. Kj n'inkomas ~ n'inkuižēs, N n'əngomàs
(LKN 29 : 5) ~ nəngomàs (LÄ I 239) ~ nəngomàz
(l.c.)

Allat. B n'ingomažē (LS 266)

Adess. Kj n'inkuižēh, Pl n'əngomān (LS 266)

Transl. Kj n'inkomaks ~ n'inkuižēks

Abess. Kj n'inkomata ~ n'inkuižēta

Komit. Kj n'inkomanke ~ n'inkuižēnke

Adallat. Kj n'inkuižēno

M i t m u s .

Nom. Kj n'inkomad ~ n'inkuižēd, Sn B n'ingomad
(LS 266), Sn nəngomad (l.c.), Pl n'əngomad
(l.c.), Td n'ingòžēd (l.c.) ~ n'əngomaižēd
(l.c.), N nəngomād (l.c.)

Gen. Kj n'inkomid'e ~ n'inkuižid'e

Part. Kj n'inkomid ~ n'inkuižid, Sn n'ingomid
(LS 266), Sn N nəngomid (l.c.), Pl n'əngo-
mid (l.c.)

Illat. Kj n'inkomihe ~ n'inkuižihe

Iness., elat. Kj n'inkomiš ~ n'inkuižiš, Prn B M
nəngomis (LÄ I 240)

Allat. Kj n'inkomil'e ~ n'inkuižil'e

Adess., ablat. Kj n'inkomil' ~ n'inkuižil'

Abess. Kj n'inkomita ~ n'inkuižita

Komit. K_j n'inkominke ~ n'inkuizinke

Käsitletav pronoomen esineb ka lüüdi murretes nii adjektiivselt kui substantiivselt.

Nait. lüü K_j mia un'is nāgen: n i ŋ k u i n' e
sanged nižn'e tuleb mindā r'eibmaha 'ma näen unes:
sāherdune paks tüdruk tuleb mind rebima'. n' i ŋ k o š t
em vē n'ahtud 'seesugust pole me veel näinud'. n' i ŋ -
k u i n' e hā(en om pit'š'k 'selline pikk on ta.
n' i ŋ k u i ž e h e stonaha ed iške nagnad 'seesugusesse
lauda (siin) sa ei löö naela'. n' i ŋ k u i ž e n n o
n'ike.n i tule 'säherduse juurde keegi ei tule'. t'ās
n' i ŋ k o m a s per't'is' hūvā el'āda 'siin sellises
majas on hea elada'. n' i ŋ k o m a n kod'inno hūvā
on podoid'ida 'niisuguse maja juurde on hea pääseda'.
Šu meid'en sugun'imi oli n' e ŋ g o i n e (LKN
30 : 11) 'meie perekonnanimi oli selline'. hāā sanuu:
"n e ŋ g o m ā z i n e ŋ g o m ā z kohtās" (LKN 38 : 6)
'ta ütleb: sellises ja sellises kohas'. mina n e ŋ g o -
m ā s hebōs ee voi heitāda n'i kopeikad (LKN 60 : 6)
'ma ei vōi säärase hobuse eest kopikatki maha jätta'.
Šn tule n e ŋ g o m ā š i ā (LKN 186 : 5) 'tule
sellisesse (ja sellisesse) kohta'. Ph n e ŋ g u o i n e
d'ieo (LS 266) 'niisugune asi'.

K_j mia vē en n'āhnu n' i ŋ k o m i d t'š'omid
kod'id 'ma pole veel näinud seesuguseid ilusaid maju'.

n'i n k o m a d ~ n'i n k u i ž e d oma t's'omad
s'i i j a d 'niisugused on ilusad kohad'. Td n' i n g ò -
ž' è d hebod 'sellised hobused'.

Üsutavasti n'ingoin'e etc. < *näyek + *mukoinen
(vt. ka pronomeni n'e(tse)). Sellisele arengukäigule
viitab ka ta tähendus 'säherdune, säärane, seesugune, sel-
line, niisugune (siin)'; tihti rõhutab käsitletav pro-
noomen otseselt kõneleja (I isiku) suhet kõnealuse objekti
või olendiga. Huvitav on märkida töö kirjutaja enda poolt
Venäkontsu külas isuri keelest kuulnud näi mōkkōma, nī -
mōkkōma 'niisugune, selline'. Oletatavasti on analoogili-
ne tarvitamisviis ka teistes lähemates sugulaskeeltes või-
nud toetada käsitletava pronomeni tänapäevase kuju vormu-
mist ja kindlustumist.

Analoogiline pronomeni, mis on täpne vaste nii oma
moodustuselt kui ka käändumiselt, esineb aunuse-karjalas
kujul nengoine, gen. nengoizen ~ nengoman.

vps mit't'e ~ mit'ne ~ mit'e 'missugune, milline',
lõu mit't'e ~ mit't'ε ~ mit't'E id.

Kuigi vps mit't'e ~ mit'ne ~ mit'e, lõu mit't'e ~
mit't'ε ~ mit't'E on otseselt relatiivis-interrogatiiv-
pronomeni, esineb ta emotsionaalselt rõhulises asendis
ka demonstratiivpronomeniina.

Näit. vps K mit't'e mez' 'milline inime-

ne! m i t' t' e durak! 'milline loll!'. m i t t' š e n
mehe e e d'engoid!' 'niisugusel inimesel pole raha!
m i t' t' e oli pr'ivet, mugoin'e i otv'et 'milline
oli tervitus, selline ka vastus'. m i t t' š e z mehes
e e pol'zad! 'niisugusest inimesest pole kasu!' m i t' -
t' e sin'ä oled!'milline sa oled!' lüü Kj m i t' t' e
t'äma on sür! järv! 'milline suur järv see on!'
m i t' t' e hüvä n'ev'esta hä en om! 'missugune hea
pruut ta on!' m i t' t' e miel'ev sia oled! 'mil-
line tark sa oled!'

Vaadeldava pronoomeni käändumise ja häälikulise aren-
guksigu kohta vt. ptk. Interrogatiivpronoomenid.

lüü mittuine ~ mituin'e ~ mit't'uin'e ~ müttün'e ~
müt't'un'e ~ mituine ~ mituine ~ mit't'in'e 'missugune,
milline'

On otseselt relatiivis-interrogatiivpronoomen, kuid
esineb analoogiliselt eelmisega ka demonstratiivpronoomenina.
Käändumise ja häälikulise arenguksigu kohta vt. ptk.
Interrogatiivpronoomenid.

Näit. lüü Td tuaga om m i t' t' u i n' e aageD
koht! (LS 240) 'seal on milline lage koht!' oi
t'üö tuhmad olette m i t' t' š' ü m ä d (l.c.) 'oi,
missugused lollid te olete!' Lh tol'ko mina m i t' -
t' u ž e e vägevan kazakan palkažin (LKN 211 : 15)
'aga mina millise jõulise sulase palkasin!'

lүү moin'e ~ moine ~ moine 'niisugune, selline, seesugune, säärane, säherdune'.

A i n s u s.

Nom. Sn B Pl Td Kš Lh moin'e (LS 241), N V SP moine (l.c.), TP Lm moine (l.c.)

Gen. M moizee (LKN 202 : 3)

Part. Sn B Pl Td Kš Lh mošt (LS 241) Sn moštu (l.c.), Sn Td N mošt (l.c.), V moista (l.c.), SP mostu (l.c.)

Transl. Sn moizekši (LS 241)

M i t m u s.

Nom. Sn B Pl Td Kš Ph Lh moized (LS 241), B Td moized (l.c.), N moized (l.c.), TP SP moized (l.c.), Lm moized (l.c.)

Part. Sn B Pl Td Lh moizid (LS 241), Kš moizid (l.c.), SP moimi (l.c.), M moizit (LKN 11 : 9)

Käändub n'e-lõpuliste sõnade tüübi järgi. Esineb adjektiivselt ja substantiivselt.

Näit. lүү Sn mi šindaŋ om pahendannu moizekši, vai ed voinu (LS 241) 'mis on sind pahendanud selliseks, või oled haigestunud?' Sn mošt brihatitštud eue meil (LS 241) 'niisugust poissi meil ei ole'. eue see hienon kaam moštu (l.c.) 'ei

ole nii(sugust) väikest kala'. B m o š t e t t i e r v ā
lōuda toštmiest (l.c.) 'sellist ei leia sa äkki teist
meest'. M a n ũ g ũ i v e d a d a k a l u i d m o i ž i t t o b -
d'id i s e n ā i v e d a d a e i s u ā (LKN 11 : 9) 'aga
nūūd seesuguseid suuri kalu, vaat, ei vedada saagi'. Td
m i n n a i o m m o i n' e s k u a t' t' e r, a n' t' i' i (LKN 189 : 13)
'minul on selline laudlina, anti'. M m i t' t' e e r e g e e v e i
p i t' e r i k ā b r ũ d, m o i ž e e r e g e n t u o i d' e g a t k o d' i
(LKN 202 : 2) 'millise koorma kabisid viis Peterburi,
sellise koorma tōi raha koju'.

Lūūdi vaadeldav pronoomen nagu vastavad krj m o i n' e,
sm m o i n e n on tõenäoliselt tekkinud pronoomenitüvest m o +
i n e n. Osaliselt see on võinud sündida varasemast m o i n,
part. m o i n t a < *m o i n, part. m o i n t a, mis hiljem on
mugandunud n e n-lõpulistest sõnade järgi. Vaheaste m u o n e,
m u o z e n esineb tveri-karjala evangeeliumi tõlkes¹.

lūū s e m m o i n' e ~ s e m m o i n' e ~ s e m m o i n' e ~ s e m m o i n' e ~
s e m m o i n' e ~ s e m o i n' e 'niisugune, selline, seesugune,
säärane, säherdune'

Nom. B Td s e m m o i n' e (LS 582), B Kn s e m m o i n' e (l.c.),
Td s e m m o i n' e (l.c.), N s e m m o i n' e (l.c.) ~
s e m m o i n' e (l.c.) ~ s' e m o i n' e (l.c.) ~ s' e m m o i n' e
(LÄ I 16), Sn Td M Hj Šelg s e m m o i n' e (l.c.)

1

H. O j a n s u u, IKPO, lk. 6 - 7.

Gen. Kn semmoizee (LKN 39 : 15)

Part. Td semmoš't (LS 382), N s'emmošt (l.c.)

Illat. Kn semmoizē (LKN 21 : 14)

Iness. Hj semmoizes (LKN 41 : 8)

M i t m u s .

Nom. Kn semmoizēd (LKN 21 : 5), N semmoizēd
(LS 382) ~ s'emmoizēd (LS 382)

Part. Td semmoizīd (LS 382) ~ semmoizīt (l.c.)

Käändub n^ve-sõnade tüübi järgi. Esineb adjektiiv-
selt.

Näit. lüü Kn no häme siet't'i kod'i s e m -
m o i n e što parëmbakš pi·da - e₁ (LKN 37 : 4)
'no, temale tehti maja niisugune, et paremaks ei saa pi-
dada'. i l'oudui s e m m o i n e d'ägibuob (LKN
39 : 4) 'ja leidus säärane sööjatar'. mida sina
häme käsked s e m m o i z e e viest's'i hüvää
kandeuta keray (LKN 39 : 15) 'miks sina lubad temal
seesugust head eset kanda kaasas?' mina ol'in s e m -
m o i z e s kohtäs i miheuy Ivanän taga, hüvän
brihaa (LKN 41 : 8) 'mina olin niisuguses kohas ja
abielus Ivaniga, hea noormehega'. sit pan'i hənən
s e m m o i z ē t'emn'ittsai (LKN 21 : 13) 'siis
pani tema sellisesse vangikongi'. Td s e m m o i z i d
heboid eu·no en'ämbäd meid'en küläs (LS 382)

'sääraseid hobuseid pole enam meie külas'.

Vaadeldav pronoomen on sündinud pronoomeni se
resp. s'e ja viimati käsitletud pronoomeni liitumise tu-
lemusena.

luu Ph mogom 'niisugune, selline, seesugune,
säärane, säherdune'; pl. nom. mogomäd (LS 241)

Nait. luu Ph t's'ihmid vi t's'iad m o g o m ä d
d'äredäd (LS 241) 'nurgavitsad (?) (rees) on selli-
sed paksud vitsad'.

Käsitletava pronoomeni lätevormiks on kaheldamatult
*mokoma.

6. Interrogatiivpronoomenid

Vepsa keele interrogatiivpronoomenid on ken 'kes', m'i ~ mi 'mis', mit't'e ~ mit't'ε ~ mit'ne ~ mit'n'e ~ mit'e 'missugune, milline', kudam ~ kudamb 'kes; mis; kumb; missugune, milline (teiste hulgast)', kuv'er'z 'kuipalju, mitu', kuit'n'e 'missugune, milline'; lüüdi interrogatiivpronoomenid on ken 'kes', mi ~ mī 'mis; kuipalju; niipalju kui, kui', mit't'e ~ mit't'ε ~ mit't'E 'missugune, milline', mittuine ~ mituin'e ~ mit't'uin'e ~ müttün'e ~ müt't'ün'e ~ mītuine ~ mit't'in'e ~ mit't'en'e ~ mit'n'e id.; Td mit't'ünäin'e id., müt't'š'ünäin'e id.; mit't'ain'(e) ~ mit't'ain'e ~ mit't'š'ain'e 'missugune, milline, mäherdune; mingisugune, teatav', kudam ~ kudamb ~ kudai ~ kudain ~ kudain ~ kudain ~ kudamain 'kes; mis; kumb; missugune, milline (teiste hulgast)'.

vps ken 'kes'

A i n s u s

Nom. ken

Gen. kenen ~ kenen

Part. keda

Illat. kehe

Iness. kes

Elat. kespei

Allat. ke^uu^e ~ kel'l'e, vps L ke^ue (KH I 103)

Adess. ke^u, vps L kew (KH I 104)

Ablat. ke^upei

Transl. keks

Abess. keneta

Komit. kenenke.

Termin. kehesgi

Prolat. kedme ~ kedame

Adallat. kene^uost

M i t m u s

Nom. ked

Pronoomen ken esineb ainult substantiivselt, teda tarvitatakse ainult elavate olendite kohta. Relatiivpronoomenina ei esine.

Näit. vps K ken n'etse mez' ? 'kes on see mees ?'. kehe n'etse putui ? 'kellesse see môjus ?'. kenen n'etse soba ? 'kelle on see riie ?'. keks hän t'egihe ? 'kellena ta teeskles ? (kelleks ta end tegi ?)' keks hän uad'i ozutadas ? 'kellena ta püüdis näida ?' kes n'ägui ihastus ? 'kelles paistis vaimustus ?'. kenenke sin'ä kävel'id ? 'kellega sa käisid ?'. kenen sobad sin'ä ot'id ? 'kelle pesu sa võtsid ?'. ked tul'ib'ä ? 'kes tulid ?'. harvasti oydas koivistsares - ked ? - kon'd'jad (KLT 407) 'harva on kasesalus - kes ? - karud'. kenak hän sigä käu uob ? (l.c.) 'kes seal käib ?'. kesak ol'itä fat'oröl' ? (l.c.) 'kelle juures olite korteris ?'.

löö ken 'kes'

A i n s u s

Nom. Kj ken, Sn B Kn Td N V TP Lm M Lh ken (LS 121)
Gen. Kj kenen
Part. Kj keda, Sn Td kedä (LS 121), B N keda (l.c.),
Kn keda (l.c.), Pk k'eda (l.c.), Hj Prn Sp
keda (LÄ II 107)
Illat. Kj kehe
Iness., elat. Kj kes
Allat. Kj keuue

Adess. Kj keu , N keu (LS 121)

Transl. Kj keks

Abess. Kj kedata

Komit. Kj kenenke

Termin. Kj kehessa

Prolat. Kj kedamütü

Adallat. Kj kenenno

M i t m u s

Nom. Kj ked, Sn Kn Td ked (LS 121), B ked (LKN
249:12)

Komit. B Td kein'e (LS 121)

Näit. lüü Kj tuai per't' k e n e n ? 'too
maja (seal) on kelle (oma) ?'. k e n _ _ _ _ _ siga pajatab ?
'kes seal laulab ?'. k e h e _ _ _ _ _ pütui str'eu ?
'kellesse löi välk ?'. k e s _ _ _ _ _ l'innob tok ?
'kellest saab asja ?'. k e _ _ _ _ _ e _ _ _ _ _ antas äi
d'engad ? 'kellele antakse palju raha ?'. k e n e n k e
sia gül'ad ? 'kellega sa jalutad ?'. k e d a t a _ _ _ _ _ sia
mäned ? 'ilma kelleta sa lähed ?'. k e n e n n o _ _ _ _ _ sia
l'ähted ? 'kelle juurde sa lähed ?'. k e s p i a _ _ _ _ _ sia
l'ähted ? 'kelle juurest sa lähed (ära) ?'. k e n
gül'ab äjän ? - pahad brihad i pahad neit's'ed 'kes
jalutab (kurameerib) palju ? - halvad poisid ja halvad
tüdrukud'. k e n a k _ _ _ _ _ s'iid t'iedab ? k e l pidab

küzüda ? (\mathcal{B} I 55) 'kes siis teab ? kellelt peab küsi-
ma?'. ke d a k om äi kjerdanut ? 'keda on palju
kogunenud ?'. Sn ke s s o \wedge et fat'era \wedge (LS 121)
'kelle juures oled korteris ?'. ke i n' e šina
kohtustuid (l.c.) 'kellest (kellega) oled sa jäänud
rasedaks ?'. Td ke i n' e sina sūdized (l.c.)
'kellega sa käid kohut ?'. Kj ke t siga mänoba ?
'kes seal lähevad ?'. Sn ke d n'ämäd o \wedge da \wedge
š i \wedge \wedge ai (LKN 184:2) 'kes need on sinu juures (olevad
noormehed)?'. B ke d n'ämä ol'd'i š i \wedge \wedge a burakos?
(LKN 249:12) 'kes need olid sinul korvis ?'.

Käsitletava pronoomeni tüvi on ke- (nominatiivis
esinev -n on rõhutav liide), ainult genitiivis ja ge-
nitiiviga kasutatavatest postpositsioonidest käändeiks
arenenud komitatiivis ning adallatiivis ja vepsa abessii-
vis esineb tüvi kene- (~~kene-~~). Mitmuse käänetest
esineb ainult nominatiiv (ked), teised sisult mitmusli-
kud käänded on vormilt ainsuses. Omapärane on komit.
lää B Td kein'e, kus esineb mitmuse tunnus i (oma
moodustumiselt on ta analoogiline soome komitatiivile).
Käändevormide lõppu võib liituda küsipartikkel -k
(mis tegelikult on sama interrogatiivpronoomen).

Samasugused käändumissuhted esinevad ka teistes
karjala murretes|ja isuri keeles (gen. kene-, teistes
käänetes ke-). Soome keeles on üldistunud tüvi kene-
(v.a. ains. nom., part. ja mitm. nom.). Vadja keeles

esinevad tšē- ja tšene- vaheldumisi.

Mitmuslikest käänetest ainult nominatiivi esine-
mine on vana nähtus - vrd. krj ket ~ kette, is ket,
vdj tšēd, mdE kuʔ /=kit'/, md M kur /=kit/.
Kõigis neis keeltes on teised sisult mitmuslikud kään-
ded vormilt ainsuses. Ka eesti kõnekeeles esinevad üks-
nes ainsuslikud vormid. Huvitav on Wiedemanni poolt
võru murdest registreeritud mitmuse partitiivi vorm
kedi (~ keti) (Gr E S 432), mis on moodustunud arva-
tavasti ainsuse partitiivist mitmuse tunnuse -i abil.

Nii pronoomeni tüvi kui ka ta tarvitamine üksnes
elavate olendite kohta on soome-ugrilist algupära - vas-
teid sugulaskeeltest vt. J. S z i n n y e i, FuS,
lk. 113.

vps m'i ~ mi 'mis'

Nom. m'i ~ mi

Gen. m'in' ~ min' ~ min

Part. m'id'ä ~ mid'a ~ mida ~ mid ~ mit

Illat. m'ihe

Iness. m'iš

Elat. m'išpei

Allat. m'il'l'e

Adess. m'il' ~ miw

Ablat. m'il'pei

Transl. m'iks
Abess. m'ita ~ mid'äta
Komit. m'inke
Termin. m'ihesei
Prolat. midme ~ m'id'äme
Adallat. min'nost

M i t m u s

Nom. m'id ~ mid

Näit. vps K m'i'n' mez' sin'ä ? 'mis mees sa oled? m'i'n' sin'ä radad? 'mida sa teed?'.
m'inke hän i augn'us? 'mida (millega) ta ei arvestanud?'. m'ihesei hän i kosketanus? 'millele ta ei pannud kätt külge? (milleni ta ei puutunud?)'.
m'id'äme hippitas kärß heižed? 'mida mööda ronivad kärbsed?'. m'iš v'enub äi kn'igoid? 'kus on palju raamatuid?'. m'ihesei sin'ä išked naglan? 'kuhu sa lööd naela?'. m'il'l'e sin'ä paned kn'igan? 'millele sa paned raamatu?'. sin'ä midak? 'sina mida? mis on sul asja?'. m'išak hän om? 'kus ta on?'. m'id v'enutas? 'mis (pl.) (siin) on (lamavad)?'. vps L midak sä miän's'ed? - a midak tšapöt'kasken? (KLT 406) 'miks sa minu juures sööd? - aga miks raiusid kase?'.

lüü mi ~ mī 'mis; kuipalju; niipalju kui, kui'.

Nom. Kj mi, Sn - V SP Ph Lm M Lh Pk mi (LS 236), B
N Lh Pk mī (l.c.)

Gen. Kj min

Part. Kj mida, Sn - V SP Ph M midä (LS 236), B Kn N
Lh Pk mida (l.c.), Td mid'ä (l.c.), TP mide
(l.c.)

Illat. Kj mihe

Iness., elat. Kj miš ~ mis

Allat. Kj mil'l'e

Adess., ablat. Kj mi[~] ~ millak (S I 39), Td mi[~]
(LS 236)

Transl. Kj mikš, Td mikš (LKN 7:15)

Abess. Kj midata

Komit. Kj minke

Termin. Kj mihessā

M i t m u s

Nom. Sn - V, SP Ph M Lh mid (LS 236)

Näit. lüü Kj mi hānes - starinas ? 'mis
(kasu) temast - muinasjutust ?'. mida (part.causae)
sia raduitū ? 'mille üle (miks) sa rõõmustud?'.
mida sia uskod ? 'mida sa usud ?'. mihe sia
isked nag[~]an ? 'millesse sa lööd naela?'. miš sia

taze l'eib ? 'millest tehakse leib?'. m i s seizub ?
'kus seisab?'. m i l' l' e sia paned rengin ? 'mil-
lele sa asetad ämbri?'. m i seizub t's'ain'ik ?
'kus on teekann?'. m i k š otan t's'ain'ikan ? 'miks
ma võtan teekannu?'. m i n k e mia aigan menetan ?
'millega ma aega veedan?'. m i d a t a ei sã el'ãda ?
'ilma milleta ei saa elada?'. m i n t'ãmã maksab ?
'kuipalju see maksab?'. m i d a (part. causae) t'eil
l'ãmmuid e ? 'miks teil pole tuld?'. nu, m i d a k
s'iid (S I 48) 'noh, mida siis?'. sia m i d a k
(part. causae) ed hen'g'ahta (S I 8) 'sina miks ei hingah-
ta?'. mužik kyz'yb akal: - tulnob s'inun vel'l', ka
m i l l a k gost'itam ? (S II 28) 'mees küsib naiselt:
kui tuleb vahest sinu vend, ka millega kostitame?'.
nu, m i d a k azud ? (S II 12) 'noh, mida sa teed?'.
m i l l a k sia bol'eid ? 'mis haigus sul on?'. M
m i z aigas da m i h i suaj ? (LKN 210:14) 'mis
ajast mis ajani?'. Sn m i n ka rrehed o rdau kir-
pi t's'at (LS 236) 'kui kallid on telliskivid?'.
m i d ä š i rrai ol'i kãdes ? (l.c.) 'mis sul oli kães?'.
N mina kuzün: m i d ä die r od ? (l.c.) 'mina küsin:
mis asja?'. m i sille pidau (l.c.) 'mis asja on sul
(süia)?'. TP m i d e ruadãd (l.c.) 'mida teed?'.
Ph m i d ä b o ka r oin i r daižëks e suañme
(LS 237) 'milliseid kalu õhtusõögiks püüame?' m i
miehid oled ? (l.c.) 'mis mehi oled?'. B nügü m i d a
(part. causae) tul'id (l.c.) 'nüüd miks tulid?'. V

m_i_d_a (part.causae) olid? m_i_d_a tul'id? (l.c.)
'mille jaoks olid? miks tulid?'

Mitmuses esineb ainult nominatiiv (m'id ~ mid). Selline esinemus ongi algupärasem - vrd krj mit, is mit, vdj mid, mdE мѣсть (ains.nom. мѣсе), md M мѣсть (ains. nom. мѣся). Eesti kõnekeeles esinevad ainult ainsuse vormid. Wiedemann on siiski registreerinud võru murdest mitmuse partitiivi mid (~ miti) (Gr E S 432), mille moodustumine on analoogiline vormi kedi (~ keti) tekkega.

Käändevormide lõppu võib liituda küsipartikkel -k. Pronoomen m'i ~ mi esineb peamiselt substantiivisena, harva ka adjektiivisena. Teda tarvitatakse esemete kohta (adjektiivisena esinedes võib ta ometigi harva olla seostatav ka elusolenditega). Sisekohakäänetel on adverbiaalne tähendus 'kuhu? kus? kust?'. Esineb ka relatiivpronoomeni funktsioonis. Selline on vaadeldava pronoomeni esinemus ka teistes läänemere-soome keeltes.

Vepsa keeles esineb m'i ka eksplikatiivse konjunktsioonina tähendusega 'et' (ka liitununa demonstratiivpronoomeniga se kujul m'ise), konsekutiivse ja finaalse konjunktsioonina tähendusega 'et, nii et' ning komparatiivse konjunktsioonina tähendusega 'kui' (vt. lähemalt L. K e t t u n e n , LT, §§ 1003, 1006, 1007, 1025); lüüdi murretes võib ta esineda komparatiivse konjunktsioonina tähendusega 'kui, niipalju kui'.

Ka eesti keeles võib mis esineda tähenduses 'kui' : Oleks tal vaesel tütarlapsel kaugemaltki mõt-
tesse ärganud, mis rasket valu Hansu süda kirju-
tamisel kandnud ja kuidas ta oma südamega sellepärast
raskesti võidelnud... (Fr. R. Kreutzwald, Jutud, Tal-
linn 1953, lk. 438). Hans ei tahtnud pisemat tähte
Elsele anda, mis kallid ta tema meelest oli...
(l.c.) "Näe, mis hea, et ma talle kõik ära ütle-
sin". (A. Tammisaare, Tõde ja õigus I, Tallinn,
1952, lk. 351).

Käsitletav pronoomen on soome-ugrilist algupära -
vasteid sugulaskeeltest vt. J. Szinnyei, FuS,
lk. 113.

vps mit't'e ~ mit't'ɛ ~ mit'ne ~ mit'n'e ~
mit'e 'missugune, milline'

A i n s u s

Nom. mit't'e ~ mit'ne ~ mit'e, vps Ä mit't'ɛ
(Virittäjä 1935, lk. 60) ~ mit't'e (l.c.), vps L
mit'n'e (op. cit. lk. 61)

Gen. mittš'en, vps Ä mit't'š'en (Virittäjä 1935, lk. 60)

Part. mittušt'

Illat. mittšehe

Iness. mittšes

Elat. mittšespei

- Allat. mittš^ěe^ue ~ mitš^ěe^ue (KLT 407)
- Adess. mittš^ěe^u ~ mittš^{ow} ~ mittš^ū (Virittäjä 1935,
lk. 61), vps L mitš^ō (KLT 407) ~ mitš^ū
(l.c.)
- Ablat. mittš^ěe^upei
- Transl. mittš^{eks}
- Abess. mittš^{eta}
- Komit. mittš^{enke}
- Termin. mittš^{ehesei}
- Prolat. mittš^{edme}
- Adallat. mittš^enost

M i t m u s

- Nom. mittš^{ed}
- Gen. mittš^{id}'e
- Part. mittš^{id}' ~ mitš^{id}' (KLT 92)
- Illat. mittš^{ihe}
- Iness. mittš^{iš}
- Elat. mittš^{iš}pei
- Allat. mittš^{il}'e
- Adess. mittš^{il}'
- Ablat. mittš^{il}'pei
- Transl. mittš^{ikš}
- Abess. mittš^{ita}
- Komit. mittš^{id}'eke
- Termin. mittš^{ihe}sei

Prolat. mittšidme

Adallat. mittšid'eñost

Näit. vps K mittšen m'ehen sin'ä
l'ubid? 'millist inimest sa armastad?'. mittšehere
ris't'it'uhu sin'ä vl'ubitei? 'missugusse inimesse
sa armusid?'. mittšeks sin'ä tahtoid' o^uda?
'missuguseks tahtsid sa saada?'. mittšedme
jäid' toizžeks vodeks? 'missuguse (õppeaine) pärast
jäid teiseks aastaks?'. mittšenost m'ehē-
nost n'ike·n ī·tu^ug? 'missuguse inimese juurde
keegi ei tule?'. mittšehesei sin'ä ed
sada? 'missuguseni sa ei jõua?'. mittšen
m'ehen kukkor? 'kelle (missuguse inimese) rahakott?'.
l^uü mit't'e ~ mit't'ε ~ mit't'Ε 'missugu-
ne, milline'

A i n s u s

Nom. Kj mit't'e, Sn - Kn Lh mit't'e (LS 240) ~
mit't'ε (l.c.), N mit't'Ε (l.c.), M
mit't'ε (LKN 12:8) LP6 mit't'e (LÄ II 142)

Gen. Kj mit't'š'en, Sn - Kn Lh mit't'en (LS 240),
N mit't'èn (l.c.), Pk mit't'än (l.c.)

Part. Kj mittušt ~ mitced /= mit't'š'ed/ (S I 30)

Illat. Kj mit't'š'ehe ~ mit'š'he

Iness., elat. Kj mit't's'es, Sn mit't'es (LS 240),
B mit't'ès (l.c.) N mit'ès (LKN 57:3)
Allat. Kj mit't's'e_Λe
Adess., ablat. Kj mit't's'e_Λ
Transl. Kj mit't's'eks
Abess. Kj mit't's'eta
Komit. Kj mit't's'enke
Prolat. Kj mittušt_μet'e

M i t m u s

Nom. Kj mit't's'ed, B mit't's'ed (LS 240), Td
mit't's'ümäd (LKN 293:12), 1Pô mit't's'ed
(LÄ II 142)
Gen. Kj mit't's'id'e
Part. Kj mit't's'id ~ mit't's'id', B mit't'id (LS
240), Kn mittid (l.c.)
Illat.^{Kj} mit't's'ihe
Iness., elat. Kj mit't's'iš ~ mit't's'ī_s
Allat. Kj mit't's'il'e
Adess., ablat. Kj mit't's'il'
Transl. Kj mit't's'iks'
Abess. Kj mit't's'ita

Näit. lüü Kj mit't'e om hã_Λen ? 'mis-
sugune ta on ?'. mit't's'en kart'inan'sia
l'ubid ? 'millist pilti sa armastad ?'. mittušt

kart'inad sia ed n'ähnu ? 'millist pilti sa pole näinud ?'. mit't's'eh e per't'he pütui str'e a ? 'missugusse majja l'oi välk ?'. mit's' h e jogehe sia l'ähted ? 'missugusse j'okke sa lähed ?'.
mit't u š t järved mü et'e ajab veneh ? 'mööda millist järve sõidab paat ?'. mit't's' i d sijaid ei hä en n'ähnu ? 'milliseid kohti ta pole näinud ?'.
mit't's' i h e järvihe võib hüptä ? 'missugustesse järvedesse võib hüpata ?'. mit't's' i s järvīs om äi ka ad ? 'millistes järvedes on palju kalu ?'.
mit't'e meid'en n'evesta om ? 'missugune on meie pruut ?'. B mit't'e d on h'öö miehed (LS 240) 'missugused on need mehed ?'. Pl mit't'e n akan suaid ? 'missuguse naise said ?'. M mit't'e prayd oq ? (LKN 197:16) 'missugune on õigus ?'.

Vaadeldav pronoomen esineb nii adjektiivselt kui substantiivselt.

O j a n s u u on esitanud häälikulise arengu :
* mittüδ inen > * mittinen > * m'it't'in'e > * m'it'n'e > m'it't'e ; gen. * mittüδ isen > * mittisen > * m'it't'i-žen >> m'iit's'en¹. Tüvena esineb siin interrogatiivpronoomen mi-, millele on liitunud tuletusliide -tt-

¹ H. O j a n s u u , IKPO, lk. 17.

ja adjektiivide sufiks -inen. -δ- esinemust osutaks aunuse-karjala vorm m̄ittuine (tt-sufiksi esinemuse kohta läänemere-soome keeltes vt. lähemalt H. O j a n s u u , IKPO, lk. 16-20).

Nominatiivi t't' on seega arenenud t'n'-st, mis, nagu on varem osutanud R a p o l a (Virittäjä 1919, lk. 113), on tekkinud sisekao tulemusena : mit'n'e < *mittinen. E. A. T u n k e l o (Virittäjä 1935, lk. 61) on aga märkinud, et Ojansuu poolt esitatud lähtevorm *mittüδinen ja selles oletatavasti toimunud kahekordne sisekadu on küsitav, seepärast et i hiline sisekadu on suhteliselt vanem nähtus ; ka eeldaks see lähtevorm partitiivi mittišt', mille asemel esineb aga mittušt'. Nominatiivi geminaat tt on Tunkelo seletanud analoogia põhjal: *mitt-inen suhe tüvega *m̄ittä on sama kui sm. mill-inen, ee milline suhe adessiiviga millä, s.o. -ttinen : -tta ~ -ttä = -llinen : -lla ~ -llä. Tüvi mit'-(t's'e- ~ mit's'e- eeldaks varasemat *mittise-.

Usutavasti võiks vepsa mit't'e lähtevormiks olla *mittüδen; mittšed oleks mitmuse tüve üldistumise tulemus : mittšid etc. < *mittusitä < mittüδitä¹ ja vps L mit'ne hiline analoogiavorm. Lüüdi murretes

¹ P o s t i , Eesti Keel 1937, lk. 98 - ;
T u n k e l o , VKA § 549.

häib käsitletav pronominaal lähtuvad siiski nen-lõpust,
vrd. Kn mittuine, Td mit't'uin'e, müttün'e etc.
(viimaste kohta vt. lähemalt allpool).

lüü mittuine ~ mituin'e ~ mit't'uin'e ~
müttün'e ~ müt't'ün'e ~ mītuine ~ mit't'in'e ~
mit't'en'e ~ mit'n'e 'missugune, milline'

A i n s u s

- Nom. Kn mittuine (LK 240) ~ mituin'e (l.c.), Td
mit't'uin'e (l.c.) ~ müttün'e (l.c.) ~ müt't'ün'e
(l.c.), Ph mītuine (l.c.), Lm mituine (l.c.), M
mit't'in'e (l.c.), Lmo mit't'en'e (LÄ II 143)
(~ mit'n'e) (LÄ II 150)
- Gen. Td müttüžèn (LS 240), Lh mit't'užee (l.c.), M
mit't'užen (LKN 211 : 15)
- Part. Pl mit't'umad (LS 240), Kn mitùšt (l.c.) ~
mittušt (l.c.), Ph mītuste (LÄ I 84), AV mītutte
(LS 240)
- Iness. Pl mit't'umas (LS 240)

M i t m u s

- Nom. Pl mit't'umad (LS 240), Kn mittuižed (l.c.), Kn
Lm mittumad (l.c.), Td mit't'ümäd (l.c.) ~
mit't'üižed (l.c.) ~ mit't'š'ümäd (l.c.), V
mīttumad (l.c.), Ph mīttumäd (l.c.), Lh
mit't'užed (l.c.)

Part. Kn mittuizīd (LS 240), N mittumīd (l.c.), AV
mīttomīd (l.c.)

Esineb nii adjektiivselt kui substantiivselt. Hää-
likulise arengukäigu kohta vt. ülalpool !

Nait. lüü Pl mit't'umas parahodas
tul'id ? (Virittäjä 1935, lk. 62) 'missuguses aurulae-
vas tulid ?'. mit't'umad d'auhod ošt's'id :
valgedad l'ibo mustad ? (l.c.) 'millised jahud ostsid :
valged või tumedad ?'. Td mit't'ümäd šigä
ol'd'i (LS 240) 'missugused seal olid (inimesed) ?'.
müt t ü ž è n vazàn lehm süäⁱ ? (l.c.) 'missuguse
vasika lehm sai ?'. Ph mit'üste pidäü (l.c.)
'missuguseid (kalu) on (sul) tarvis ?'.

Td mit't'ünäin'e (LS 240) id., part.
mit't'ünäišt, pl. nom. mit't'ünäi-
žed; müt't'š'ünäin'e (Virittäjä 1935,
lk. 63) id. (< vps, lüü mit't'š'e + Viena
müt t ünän'e), part. müt't'š'ünäšt.

lüü mit't'ain'(e) ~ mit't'ain'e ~
mit't'š'ain'e 'missugune, milline, mäherdune;
mingisugune, teatav'

A i n s u s

Nom. Sn mit't'ain'(e) (LS 240), B Pl mit't'ain'e
(l.c.), Td mit't'š'ain'e (l.c.)

Part. Sn mit't'ašt (LS 240), B Pl mit't'aš't's'
(l.c.)

M i t m u s

Nom. Sn mit't'aižed (LS 240), B Pl mit't'aižed (l.c.)

Part. Sn mit't'aižid (LS 240), B Pl mit't'aižid (l.c.)

Näit. lüü B mit't'ain'e hang? (LS
240) 'missugune sõnnikuhark?'. mit't'amaš't's'
void? (l.c.) 'millist võid?'

vps kudam ~ kudamb 'kes; mis; kumb; missugune,
milline (teiste hulgast)'

A i n s u s

Nom. kudam, vps Ä kudamb, vps L kudamb

Gen. kudam'en, vps Ä kudamban

Part. kudamt('), vps Ä kudambad

Illat. kudam'ehe, vps Ä kudambaha ~ kudambha

Iness. kudam'es, vps Ä kudambas

Elat. kudam'espei, vps Ä kudambaspei

Allat. kudam'e_{pe}, vps Ä kudamba_{pe}

Adess. kudame_{pe}, vps Ä kudamba_{pe}

Ablat. kudam'e_{pe}, vps Ä kudamba_{pe}

Transl. kudam'eks, vps Ä kudambaks

Abess. kudam'eta, vps Ä kudambata
Komit. kudam'enke, vps Ä kudambanke
Termin. kudam'ehesei, vps Ä kudambahasei
Prolat. kudam'edme, vps Ä kudambadmöto
Adallat. kudam'eñost, vps Ä kudambennu

M i t m u s

Nom. kudam'ed
Gen. kudam'id'e
Part. kudam'id'
Illat. kudam'ihe
Iness. kudam'is
Elat. kudam'ispei
Allat. kudam'il'e
Adess. kudam'il'
Ablat. kudam'il'pei
Transl. kudam'iks
Abess. kudam'id'eta
Komit. kudam'id'eke
Termin. kudam'ihesei
Prolat. kudam'idme
Adallat. kudam'id'eñost

Pronoomenit kudam ~ kudamb tarvitatakse nii elusolenditest kui ka esemetest kõneldes. Esineb nii substantiivselt kui adjektiivselt.

Näit. vps K k u d a m' e n m'ehen sinä
n'äged ? 'missugust inimest sa näed ?'. k u d a m t
mes't' sin'ä ed n'ägen ? 'millist inimest sa pole
näinud ?'. k u d a m' e h e ris't'it'uhu sin'ä
uskod ? 'kumba inimest (kummasse inimesse) sa usud ?'.
k u d a m' e n sin'ä otad, n'etsen il'i s'igäližen ?
'kumma sa võtad, selle (siin) või tolle (seal) ?'.
k u d a m tšas ? 'mis kell on ?'. k u d a m' e h e
sin'ä vl'ubn'us ? 'kellesse sa oled armunud ?'.
k u d a m' i d m e dorogežidme mī kävel'imei ?
'milliseid teekesi pidi me jalutasime ?'. k u d a m' e
le sin'ä podar'id tsvetađne ? 'kellele sa kingid
need lilled ?'. sä k u d a m b a n tšortan kukutad,
a ak si āš kündäb (KLT 408) 'mida kuradit sa kaagutad,
aga naine sul künnab'.

lüü kudam ~ kudamb ~ kudai ~ kudain ~ kudain ~
kudamain'e 'kes; mis; kumb; missugune, milline (teiste
hulgast)'

Nom. Kj kudam ~ kudamb, Sn Pl Kn Td N M Lh kudam
(LS 163), Sn B TP kudai (l.c.), Sn B TP Ph Lm
kudain (l.c.), Ph kudain (l.c.), Kn kudamain'e
(l.c.)

Gen. Kj kudaman ~ kudamban

Part. Kj kudamad ~ kudambad, Sn kuda (LS 163) Ph
kudaintē (l.c.), B kudamät (l.c.), kudamad (l.c.)

Illat. Kj kudambaha, B kudamā (LS 163), M kudamā
(LKN 10:6)

Iness., elat. Kj kudambas

Allat. Kj kudamal'e, B kudama_uq (LKN 234:4)

Adess., ablat. Lh kudama_u (LS 163)

Transl. Kj kudamaks ~ kudambaks

Abess. Kj kudamata ~ kudambata

Komit. Kj kudambanke

Termin. Kj kudambahassā

Adallat. Kj kudamanno

M i t m u s

Nom. Sn - Kn TP Ph Lm M Lh kudamad (LS 163), B Td N
Pk kudamad (l.c.)

Gen. Kj kudambīn

Part. Kj kudamid ~ kudambid, Sn B Pl TP Ph M Lh
kudamid (LS 163), Kn kudamid (l.c.)

Illat. Kj kudambihe

Iness., elat. Kj kudambiš

Allat. Kj kudamil'e

Adess., ablat. Kj kudamil'

Transl. Kj kudamikš

Abess. Kj kudamita

Prolat. Kj kudambid mū_uet'e

Esinemus lüüdi murretes on analoogiline vastava
esinemusega vepsa keeles.

Näit. lüü Kj kuūd a m a d ___ sia n'ägid,
mišad va van'ad ? 'kumba sina nägid, Mišat vôi Vanjat?'.
k u d a m b a d ___ heiš išt'ihe kiv'e Λ ? 'keda (missu-
gust) neist visati kiviga ?'. k u d a m b a h a ___ kod'i-
hessā ___ sia mänid ? 'millise majani sa läksid ?'.
k u d a m a l'e ___ podar'it'he t'š'omembad vešt'š'id ?
'kummale kingiti ilusamad asjad ?'. k u d a m i d
enamba Λ ___ po<t'š'estū,t'š'ed ? 'keda sa austad enam ?'.
k u d a m b ī n ___ soba om tš'omemb ? 'kumma rôivas on
ilusam ?'. k u d a m b a n k e ___ hā<en enamba Λ
kāve Λob ? 'kellega (neist) käib ta rohkem ?'. M
k u d a m à t̄ ___ šina otad i ___ k u d a m à d ___ mina suan?
(LKN 16:14) 'missugused sina võtad ja missugused mina
saan?'. Šu k u d a m à s ___ tüō tsarsväs tuoitē
t'āmān kartōt'š'kan (LKN 37:15) 'millisest riigist
te tõite selle pildi ?'. B k u d a i n ___ t'šu.ās (LS
163) 'mis kell on ?'. k u d a i n ___ on parems ,
n'üt'š' ___ vai ___ Λadv ? (l.c.) 'kumb (mis) on parem, tü-
vi vôi latv ?'.

kudam eeldab varasemat kuju *ku-ta-ma, milles
ku- on läänemere-soome keeltes ja kaugemates sugulas-
keelteski üldiselt tuntud interrogatiivpronoomen, mil-
lele on liitunud kaks pronoomenite tuletusliidet. Lääne-
mere-soome keeltest on selline pronoomen veel tuntud
ainult krj A kudai, gen. kudaman ~ kudoan (< * ku-
ta y an resp. kuta δ an), krj P kudaman'e (< * ku-ta-ma-

inen), gen kudamazen. Lüüdi Kn kudamain'e on ilmselt laen päris-karjalast, osa murrakute kudain resp. kudain resp. kudai seletub tugéva aunus-karjala mõjustusega.

Selline pronoomen näib olevat küllaltki vana, mida näitab ta esinemine kaugemais sugulaskeeliski: mdE kodamo, mdM kodama 'missugune, milline' (interrog. ja relat.), lp gutte, guttemuš 'missugune (mitmest)'.

* kuta leidub ka mari keeles (КУДО 'который').

vps Ä, L, lüü Kj kudamb eeldab varasemat kuju *ku-δa-mpi.

vps kuv'er'z' 'kuipalju, mitu'

A i n s u s

M i t m u s

Nom.	<u>kuv'er'z'</u>	
Gen.	<u>kuv'er'dan</u>	<u>kuv'er'z'id'e</u>
Part.	<u>kuv'er'dad</u>	<u>kuv'er'z'id'</u>
Illat.	<u>kuv'er'daha</u>	<u>kuv'er'z'ihe</u>
Iness.	<u>kuv'er'das</u>	<u>kuv'er'z'is'</u>
Elat.	<u>kuv'er'daspei</u>	<u>kuv'er'z'is'pei</u>
Allat.	<u>kuv'er'da_ue</u>	<u>kuv'er'z'il'e</u>
Adess.	<u>kuv'er'da_u</u>	<u>kuv'er'z'il'</u>
Ablat.	<u>kuv'er'da_upei</u>	<u>kuv'er'z'il'pei</u>
Transl.	<u>kuv'er'daks</u>	<u>kuv'er'z'iks'</u>
Abess.	<u>kuv'er'data</u>	<u>kuv'er'z'ita</u>

Komit.	<u>kuv'erdanke</u>	<u>kuv'er'z'id'eke</u>
Termin.	<u>kuv'erdahasei</u> ~	<u>kuv'er'z'ihesei</u>
	<u>kuv'erdahesei</u>	
Prolat.	<u>kuv'erdadme</u>	<u>kuv'er'z'idme</u>
Adallat.	<u>kuv'erdanost</u>	<u>kuv'er'z'id'enost</u>
Instr.		<u>kuv'er'z'in'</u>

Näit. vps K k u v' e r d a n maksab ? 'kuipal-
ju maksab ?'. k u v' e r' z' i h e magaz'ineihe toi-
b'ä lībän ? 'mitmesse poodi toodi leiba ?'. k u -
v' e r' z' i l' ut's'en'ikoil' ol'ib'ä kaik pät'orkad?
'mitmel õpilasel olid kõik viied ?'. k u v' e r' z' i k š
mehikš tī ol'itei ? 'mitmekesi te olite ?'. k u -
v' e r' z' i d' e k e mehid'eke sin'ä s'igä ol'id ?
'mitme inimesega olid sa seal ?'. k u v' e r' z' i d' e
mehid'e sin'ä ot'id' sobad ? 'mitme inimese pesu sa
võtsid ?'. k u v' e r' z' i d' sin'ä kutsuid? 'mitu
sa kutsusid ?'. k u v' e r d a s p e i mehespei sinä
uid'id ? 'mitme inimese juurest sa jooksid ära ?'.
k u v' e r d a s p e i mehespei sin'ä ot'id' bi-
l'etad ? 'mitmelt inimeselt võtsid sa piletid ?'.
k u v' e r d a n k e mehenke sin'ä ol'id kinos ? 'mitme
inimesega sa käisid kinos ?'. k u v' e r' s' k e r d a d
sin'ä s'iga ol'id ? 'mitu korda olid sa seal ?'.
k u v' e r' z' v o z' i d' ol'i hänele ? 'mitme aastane
ta oli ?'. k u v' e r' z' i n' o m a n' e n e p a l' t o d ? 'mis
maksavad need palitud ?' (instr.).

ku'er'z' on arvsõnaline pronoomen, mis oma tähenduselt ja funktsioonidelt vastab põhiarvudele, omades seejuures ilmekalt indefiniitset sisu. Ta koosneb kahest komponendist, millest ku- on üldiselt tuntud interrogatiivpronoomen, kuna -ver'z' on tagasiviidav läänemeresoomelisele *verti < *verta (vrd. krj verda, sm verta, ee -võrd) .

vps L kuit'n'e 'missugune, milline'

On tuntud ainult lõuna-vepsas. Näit. k u i t' n' e
hän kazak si ʌ āž ? (KLT 408) 'missugune sulane on sul?'
k u i t' n' e mi ʌ ān' id'u ? mit'n'e mi ʌ ān' id'u,
tšomak ? (l.c.) 'millised on minul (joogi)linnased ?
missugused on minul linnased, kas head ?'

7. Relatiivpronoomenid

Vepsa relatiivpronoomenid on kudam ~ kudamb 'kes; mis', mit't'e ~ mit't'ε ~ mit'ne ~ mit'n'e ~ mit'e 'missugune, milline', m'i ~ mi 'mis'; lüüdi relatiivpronoomenid on kudam ~ kudamb ~ kudai ~ kudain ~ kudain ~ kudain'e 'kes; mis; kumb; missugune, milline (teiste hulgast)', mit't'e ~ mit't'ε ~ mit't'ε 'missugune, milline', mittuine ~ mituin'e ~ mit't'uin'e ~ müttün'e ~ müt't'ün'e ~ mītuine ~ mit't'in'e ~ mit't'en'e ~ mit'n'e id., mi ~ mī 'mis; niipalju kui, kui'. Häälikuliselt koosseisult ja käändumiselt on nad identsed vastavate interrogatiivpronoomenitega.

vps kudam ~ kudamb 'kes, mis'

See on vepsa keeles kõige üldisemalt tarvitata relatiivpronoomen, mis märgib nii elusolendeid kui ka esemeid.

Näit. vps K per't', kudam'en n'ägen, nraviša min'i 'maja, mida näen, meeldib mulle'. mes't',

k u d a m t' min'ä en n'ägen, t'ähämbä vstr'et'in'
'inimest, keda ma polnud (kaua) näinud, kohtasin täna'.
mez', k u d a m b a h a min'ä vl'ubn'us, om tšöma
'inimene, kellesse ma olen armunud, on ilus'. mez'
k u d a m' e ~ e min'ä podar'in' tsvetad, ī stoin'
hīd' 'inimene, kellele ma kinkisin lilled, ei olnud neid
väärt'. dorogeižidme, k u d a m i d m e mī käve-
l'imei, enamb emme māngoi 'teid pidi, mida mööda me
jalutasime, enam me ei lähe'. tahod, k u d a m i d -
m e käv'el'imei, mušt'iš't'ihezoi min'i 'kohad, mida
mööda me astusime, jäid mulle meelde'. mez', k u d a m
s'igä venub, minun d'ed 'imees, kes seal lamab, on minu
vanaisa'. konz zavod'ib'ä torada, hän hebo ~ hippäht'i
kes'ked voiskad tošt l'idnad, k u d a m zavod'i
voinan l'idnanke, k u d a m' e s el'i hän 'kui ha-
kati taplema, hüppas ta hobusel tolle linna sõjaväe kes-
kele, kes alustas sõda linnaga, milles ta elas'. tsar'
l'idna ~ , k u d a m' e s hän el'i, andoi prikažan,
štob l'uta s'id'ä prihad, k u d a m razbei kuwm'e
kerdad vražeskijan voiskan 'tsaar linnale, milles ta
elas, andis käsu, et leitaks see noormees, kes purustas
kolm korda vaenlase sõjaväe'. vähid' min'ä vstr'et'in',
k u d a m' i d' e k e min'ä ihtes openz'imoi 'vähe-
seid kohtasin ma, kellega ma koos õppisin'.

löö kudam ~ kudamb ~ kudai ~ kudain ~ kudain ~
kudain'e 'kes; mis; kumb; missugune, milline (teiste
hulgast)'.
~

Ka lüüdi murretes on see kõige populaarsem relatiivpronoomen, mille abil väljendatakse nii elusolendeid kui esemeid.

Näit. lüü Kj самвар, k u d a m seižub
stoΛaΛ, bl'es't'ib 'samovar, mis asetseb laual, sädeleb'. l'ehm, k u d a m b a n mia n'ägen, se on
meid'en 'lehm, keda ma näen, see on meie oma'. tuai
miez, k u d a m mänob, om minun tuatta 'too mees
(seal), kes läheb, on minu isa'. hein, k u d a m b
nittäze, hüväΛ tuΛob 'hein, mida niidetakse, lõhnab
hästi'. d'ärv, k u d a m b a s on äi kaΛad, om
minun kod'in rindaΛ 'järv, missuguses on palju kalu,
asetseb minu kodu kõrval'. mets, k u d a m b a s
l'äks kon'd'i, mets trešt's'i 'mets, millisest tuli
välja karu, on põlismets'. d'er'enod, k u d a m b i d
ei n'ägu, oma edāhan 'külad, mida ei näe, on kaugel'.
sijad, k u d a m b i d m ü e t e m ü ö kavelim,
hüvin muštüt'im 'kohad, mida mööda me jalutasime, jäid
hästi meelde'. mia vstr'et'in brihai, tš'ud, k u d a
m a d kutstaze miša 'ma kohtasin noormeest, keda hü-
takse Mišaks'. d'ärv, k u d a m a n n o mia proid'in,
d'ärv t's'oma 'järv, mille juurde ma jõudsin, on ilus
järv'. nu, tämä, k u d a m b ol'ii vel'l' bohat,
duumaačob (S I 3) 'noh, see, kes oli rikas vend, mõtleb'.
Šu tsarin tüt'är kaveΛou parat'n'iäd müö't'e, se
samain'e, k u d a m heije pidäü (LKN 38:1) 'tsaa-

ritütar käib paraadtreppe mööda, seesama, keda neile on tarvis'. k u d a m oli k'õuh vel, s'iu ol'd'ī hūvāt tabād (LKN 153:16) 'sellel, kes oli vaene vend, olid head kombed'. Sn sūd'i, k u d a m, on kaλλe hembī! (LKN 183:4) 'otsusta, kumb on kallim!'. B k u d a m a s zvodas ol'i se dragun, sen zvodan saadatad n'ähtau, što hän koika magaday prohmel'd'as (LKN 231:7) 'missuguses rühmas oli see tragun, selle rühma sõdurid näevad, et ta magab koikul pohmeluses'. saadat läht' iäre kon'ušnas, k u d a m a e otved'ī hebon (LKN 234:4) 'sõdur läks välja tallist, kuhu oli talutanud hobuse'. hebo, k u d a i piλλaλλe kāvūu, on aid'n'ik (LS 163) 'hobune, kes käib kahju tegemas, on aiakargaja (hobune)'. Td sanutā^u, k u d ā m ā n päivän tūda (l.c.) 'öeldakse, missugusel päeval tulla'. Lh suamme kivet kobrištammā, k u d a m a lähtōu kivez veži (l.c.) 'hakame kivi kokku pigistama, kumb saab kivist vee välja'.

vps mit't'e ~ mit't'e ~ mit'ne ~ mit'n'e ~ mit'e 'missugune, milline'

Relatiivsena esineb võrdlemisi harva.

Näit. hän ozut'ihe i mugomaks, mit't'e ol'i edow 'ta osutus mitte niisuguseks, missugune oli varem'. möst mugōn'e durak teghe mit'e i edō ol' (KLT 409) 'taas niisugune loll (temast) tuli, missugune oli enne'. nägīd' mit'e vägi sobīd' ol'

(l.c.) 'kas nägid, kui palju (milline rohkus) riideid oli ?'.

löö mit't'e ~ mit't'ε ~ mit't'ε 'missugune, milline'

Näit. löö Kj en t'eda, mit't'e hä (en om 'ma ei tea, missugune ta on'. nu-ko oz'ita, mit't'e s'ilaa om l'iha (S I 4) 'noh näita, missugune liha on sul'. s'iid müö maksam den'gad, mit't'e s'ilaa om kuld kačestvad (S I 6) 'siis me maksame raha (sel- le järgi), missugust kvaliteeti on sul kuld'. ei t'ieda, mit t t u š t ampta (S I 30) 'ei tea, kum- ba lasta'. s'iid tytred sanutaze: "kāske meil'e ombel'- ta venč'an al'l'e mugomad pluat't'ad, mit c e d myö pid'iim carstvas." (S II 43) 'siis tütreid ütlevad: käse meile õmmelda niisugused kleidid, milliseid me kandsime tsaarikojas'. Šu ottaū i sanuu hää omā mu t's'o mit t ε "mi ai e soaig oli" (LKN 38:9) 'ta võtab ja ütleb oma noorikule, missugune "minu elu oli"'. B ka t's'o, mit t ε leib tu rou radvās, mit't'ε š'ödä hüvä (LS 240) 'vaata, missugune leib tuleb (rukki) latvadest (vilja- peadest), milline hea süüa'.

löö mittuine ~ mituin'e ~ mit't'uin'e ~ müttün'e ~ müt't'ün'e ~ mītuine ~ mit't'in'e ~ mit't'en'e ~ mit'n'e 'missugune, milline'.

Näit. lüü Kj ka₁t's'o, mittuine
gruboi sanain'e 'vaat, missugune jäme sõnake!' N
küz'üu, mittušt vo₁òst'id i midä külid
s'e om miez' (LS 240) 'küsi, missugusest kihelkonnast
ja missugusest külast on pärit see mees!'

vps m'i ~ mi 'mis'

Näit. t'edatko, min sanun? 'kas sa tead,
mida ma ütlen?'. kaik ne d'er'evn'ad, mid n'äged
'kôik need on külad, mida näed'. en t'eda, m'i š p e i
akad₁ne kaik 'ma ei tea, kust need naised kôik'. el'an
taho₁, m'i š äi järvid' 'elan kohal, kus on palju
järvi'. a₁a peretši, min sanun (KLT 409) 'ära
vaidle vastu, mida ütlen'. vps L en mujand, min
itše suspā sanun' (KLT 408) 'ei tundnud, mida ise
suust ütlesin (välja ajasin)'

lüü mi ~ mī 'mis; niipalju kui, kui'

Näit. lüü Kj en t'eda, mid a ol'i 'ma ei
tea, mis oli'. žen'ih ezma₁t's'ikš panob kümnen rubl'an,
m i l' l' e voib panda 'peigmees paneb esimesena kümme
rubla, millele võib panna'. Šu d'ägibuop sanuy :
"hüvä, min voin, s'en abütäg" (LKN 65:13) 'sööjatar
ütleb : hästi, niipalju kui võib, seda aitan'. Sn hän
sem puo₁en tsarstväd öt' i vähä aigā pid'i kaikee,
d'engad dai kai mi ol'i (LKN 181:1) 'ta selle poole

riigist võttis ja vähese aja jooksul prassis läbi kõik, rahad ja kõik, mis oli'. n'et karabl'id, mid ol'd'i tavaroiden kerc, n'et kai läht'i ozattoma van'ka (LKN 183:9) 'need laevad, mis olid kaupadega, need kõik läksid õnnetule Vankale'. kun'ingaz ei voinu šidä hindad miärätä, mi n ka hed o day kirpi t's'ät (LKN 194:16) 'kuningas ei võinud määrata seda hinda, kui kallid on telliskivid'. Pk nu, hüö šüöd'i, šüöd'i i läht'i et't's'imä, mid a heil' on (LKN 222:11) 'noh, nad sõid, sõid ja läksid otsima, mida neil on'. nu van'ka i ott' mi n hän vai voi kanta (LKN 223:1) 'noh, Vanka võttiski, niipalju kui vaid suutis kanda'. B r'eb^uoi ka ad lükī m i hā pid'i (LS 236) 'rebane viskas kalu, niipalju kui talle vaja oli'.

8. Indefiniitsed pronoomenid

Indefiniitsed pronoomenid osutavad mitte teada olevaile, määramata olendeile ja esemeile ning nende omadustele. Erinevalt aga teistest asesõnadest, mis saavad konkreetse tähenduse kontekstis, indefiniitsete pronoomenite konkreetne tähendus jääbki välja selgitamata, jääbki määramatuks, tundmatuks. Morfoloogilisest küljest on indefiniitsed pronoomenid kirevalt erinevad ning nende käsitlemine kuulub samavõrd ka süntaksi valdkonda.

Vepsa keeles ja lüüdi murretes on indefiniitseid pronoomeneid väga palju. Neist süstemaatilise ülevaate saamiseks jaotame nad vormi ja algupära järgi eri rühmadesse.

1. Esiteks olgu mainitud rida (tuletatud) tüvesid, millel on indefiniitsete pronoomenite tähendus ja funktsioon (alfabeetilises järjekorras).

lüü Kj d'oga ~ joga, Sn B Td N TP SP Ph
d'oga (LS 33) 'iga'

On käändumatu, esineb ainult adjektiivsena. Oma semasioloogiliselt sisult on ta determinatiivne, piiritledes tavaliselt esemeid, ainult väga harva elusolendeidki.

Näit. lüü K_j kakstošt kül'äd om i j o g a
kül'äs om üks praznik vuodas 'on kaksteist küla ja
igas külas on üks püha aastas'. j o g a päivan
ka,tsun hänen pial'e 'iga päev vaatan ta peale'.
j o g a kod'ihe ei s^ua mända 'igasse majja ei saa
minna'. j o g a d'arves ei jol'e ka,ad 'igas jär-
ves ei ole kalu'. quar' anduo kaiked Rus'ijad müöt'
mugoman sanan, štobi d' o g a gubern'ijas i
d' o g a volst'iš i d' o g a der'einas ol'iiž
naznačid karavulha vauktan meren randha karavul (S I
19) 'tsaar annab üle kogu Venemaa sellise käsu, et igast
kubermangust ja igast kihelkonnast ja igast külast oleks
määratud vahiteenistusse Valge mere rannale (üks) tun-
nimees'. Sn pošt'i d' o g a pühä p päivä
muad'itau pīragad (LS 33) 'peaaegu igal pühapäeval
tehakse pirukaid'. B d' o g a miež (l.c.) 'iga
mees'. N i suod'ī d' o g a korman'is obišt's'imnāi
(l.c.) 'ja asusid igast taskust otsima'. Ph samma t
otetah d' o g a nuotn'ikan perttis (l.c.) 'sammalt
võetakse iga noodamehe majast'.

Vrd. krj A joga ~ jogo, is joga, sm joka,

vdj jeka ~ jeka ~ ikä (Jõepära) (< *io + ka ¹,
mille esimene komponent on demonstratiivpronoomeni tü-
vi, teine - pronominaalne tuletussufiks. Käsitletav
pronoomen puudub vepsa keeles, samuti ka eesti ja liivi
keeles. Täpne vaste leidub lapi keeleski kujul juökke
'enhver' (l.c.)

lüü d'ogahin'e ~ d'ogahin'e ~ dogahine ~
d'ogahine ~ d'ogahine ~ jogahin'e 'igaüks'

A i n s u s

Nom. Kj d'ogahin'e ~ jogahin'e, Sn B Td d'ogahin'e
(LS 33), Sn d'ogahin'e (LÄ II 201), Kn d'ogahine
(LS 33), N d'ogahine (l.c.) ~ d'ogahine (l.c.)

Gen. Kj d'ogahizen (LÄ II 201) ~ d'ogahizen (l.c.) ~
jogahizen, Sn d'ogahizen (LÄ II 201), N
d'ogahizen (l.c.), Sn B Td SP Lmo lK d'ogahizen
(l.c.)

Part. Kj jogahist, Sn B Td d'ogahist (LS 33)

Allat. Kj jogahizel'e, N d'ogahizel'e (LS 33)

Adallat. Kj jogahizennoste

M i t m u s

Nom. Sn B Td d'ogahized (LS 33), Sn d'ogahized
(l.c.), N d'ogahized (l.c.)

Esineb ainult substantiivselt. Sisult on käsitle-
tav pronoomen elusolendeid piiritlev. Käändub ne-sõnade

¹ H. O j a n s u u , IKPO, lk. 96.

tüübi järgi.

Näit. lüü Kj oma kod'ia om dovol'nei
 i_o_g_a_h_i_n'e 'oma koduga on rahul igauks'. Sn
 d'o_g_a_h_i_š_t koirastad (LS 33) 'igauht haugud'.
 d'o_g_a_h_i_ž_e_om mozgut piäs (l.c.) 'iga-
 ühel on ajud peas'. d'o_g_a_h_i_ž_e_n_kerf rī-
 deled (l.c.) 'igaühega riidled'. N d'o_g_a_h_i_-
 ž_ē_l_ē sanuda omid eod žiēl' (l.c.) 'igaühel
 on kahju teatavaks teha oma varandust'.

Vrd. krj A jogahine, krj L jogohin'e, is
jogahin, sm jokahinen ~ jokahainen ~ jokainen,
 vdj jekain. Viimati käsitletud pronoomenile on siin
 liitunud veel kaks tuletussufiksit : -he- ja -inen.
 Tundmatu on käsitletav pronoomen nii vepsas kui ka ees-
 ti ja liivi keeles.

vps eraz 'mõni, keegi, miski, mingisugune, teatav,
 muu, üks, teine'

	A i n s u s	M i t m u s
Nom.	<u>eraz</u>	<u>erased</u>
Gen.	<u>erasen</u>	<u>eras'id'e</u>
Part.	<u>erast</u>	<u>eras'id'</u>
Illat.	<u>erasehe</u>	<u>eras'ihe</u>
Iness.	<u>erases</u>	<u>eras'iš</u>
Elat.	<u>erasespei</u>	<u>eras'išpei</u>

Allat.	<u>er</u> ase <u>u</u> e	eras'il'e
Adess.	<u>er</u> ase <u>u</u>	eras'i l'
Ablat.	<u>er</u> ase <u>u</u> pei	erasil'pei
Transl.	<u>er</u> aseks	eras'iks
Abess.	<u>er</u> ase <u>t</u> a	eras'ita
Komit.	<u>er</u> ase <u>n</u> ke	eras'id'eke
Termin.	<u>er</u> ase <u>h</u> esei	eras'ihesei
Prolat.	<u>er</u> aste <u>m</u> e	eras'id'me
Adallat.	<u>er</u> ase <u>n</u> ost	eras'id'e ^h ost

Vaadeldavat pronoomenit tarvitatakse adjektiivselt ja substantiivselt.

Näit. vps K min'ä t'edan e r a s e n paimn'en
'ma tunnen üht (teatavat) karjust'. min'ä vl'ubimoi
e r a s e h e paimn'ehe 'ma armusin ühte karjusesse'.
e r a s e u meheu enamb tuvkud 'mõnel inimesel on
enam mõistust'. e r a s' i d' e k e min'ä olen
tšomiš otnošen'ijoiš 'teatavatega olen ma häis suhteis'.
e r a s e u keika äi b'edad 'mõnel on alati palju
häda'. e r a s' i d' tar'i l'ipt'ä 'kedagi on tar-
vis armastada'. proid'ime*i* e r a s t m e dorogadme
'läksime mööda teatavat teed'. hän gul'ei e r a -
s e n k e pr'ihanke 'ta jalutas kellegi poisiga'.
e r a s e u e meheu i voi uskta 'teist inimest
ei saa uskuda'. edahan n'äguib'ä e r a s e d per't'id
'eemal paistsid mingisugused majad'. e r a s' i d'

vaihid' voip sanuda 'mõningaid sõnu võib öelda'.
e r a z hot' i opeta, a t' egeb par'emba ~ m' i opetut
'mõni on harimatu, aga teeb paremini kui haritud'.
e r a š e d rahvaz pagizib'ä hanehe po en hubin'
'mõned inimesed rääkisid temast halvasti'.

lüü eraz ~ eraz ~ eras ~ eraz ~ eräs
'keegi, miski, mõni, üks, mingisugune, teatav, muu,
teine'

A i n s u s

Nom. Kj eraz, Sn B Td TP Lh eraz (LS 50), N eras
(1.c.) ~ eraz (1.c.) ~ eraz (LÄ II 6), Lm
eräs (LS 50), Lmj eraz (LÄ II 6), Td SP Prn
Šelg l K eraz (1.c.)

Gen. Kj erasen (LÄ II 107), B erähän (LS 50), Td
erähän (1.c.), M erähän (LKN 196:8)

Part. Sn B Td Lh eräst (LS 50)

Illat. Kj eräsehe, N erahai (LS 50)

Iness., elat. Kj erases

Ess. Kj erasen (S II 52), N erähän (LS 50), Ph
erähän (1.c.)

M i t m u s

Nom. Sn B Td Lm Lh erähäd (LS 50), B er'ahad (LKN
235:15), N Ph erähäd (LS 50), N erähäd (1.c.)

Lh erahađ (l.c.)
Gen. Kj erasid'e
Part. Kj erasid (LÄ II 107), Sn B Td TP erähid
(LS 50) Td erähid (l.c.)
Illat. Kj erasihe
Iness., elat. Kj erasis'
Allat. Lmj erahi^ue (LÄ II 72)
Adess., ablat. TP erähia^u (LS 50)

Näit. lüü Kj se langez' muaha, a kouman'dž
hynp'ii e r a s e h e kuuzhe (S II 52) 'see lan-
ges maha, aga kolmas hüppas teisele kuusele'. e r a z
orav lekahtab i voib ampta (l.c.) 'mõni orav liigah-
tab ja võib lasta'. M viigi šina e r ä h ä n pü-
hämpäivän omikš heboikš minun heboid sanot ? (LKN
196:8) 'kas teataval pühapäeval nimetad sa veel minu
hobuseidki oma hobusteks ?'. B sotkad hüpnitt'i
e r' a h a d l'endõ, a kol'me n'el'l' d'iaï šihi
räpetammä, riĥkizemmä, tappazett'i (LKN 236:3)
'värdidest mõned hüpahtasid lendu, aga kolm-neli jäi
siia siputama, võntsutama, surid'. Sn on e r ä z
miez šiga (LS 50) 'on keegi mees seal'. Td nägin
šigä e r ä h i d sus'odoid (l.c.) 'nägid seal tea-
vaid naabreid'. N tuđai e r a h a i küläi (l.c.)
'tulevad mingisse külle'. toized otättai kaššal'id,
e r ä h ä d otättai tuohized burakõd (l.c.) 'teised

võtavad tohumärsid, teised võtavad tohukorvid'.
e r a h à t külüs kuivattai, e r a h à t pertis
 kuivattai pät's'ju (l.c.) 'ühed kuivatavad (linu)
 saunas, teised toas ahju peal'. TP e r ä h i
aigoi (l.c.) 'mingisugustel aegadel'.

Vaadeldav pronoomen esineb veel krj A eräs :
erähä-, krj P eräs^v : erähä-, sm eräs : erää-. Arva-
 takse, et käsitletav pronoomen on lähtunud karjalast.
 -s (~ -z ~ -š) on tõenäoliselt tuletusliide ¹.

vps kaik 'kõik, kogu'

	A i n s u s	M i t m u s
Nom.	<u>kaik</u>	<u>kaikid</u>
Gen.	<u>kaiken</u>	<u>kaikid'e</u>
Part.	<u>kaiked</u>	<u>kaikid'</u>
Illat.	<u>kaikhe</u>	<u>kaikihe</u>
Iness.	<u>kaikes</u>	<u>kaikiš</u>
Elat.	<u>kaikespei</u>	<u>kaikišpei</u>
Allat.	<u>kaike</u> <u>le</u>	<u>kaikil'e</u>
Adess.	<u>kaike</u> <u>le</u>	<u>kaikil'</u>
Ablat.	<u>kaike</u> <u>le</u> <u>pei</u>	<u>kaikil'pei</u>
Transl.	<u>kaikeks</u>	<u>kaikikš</u>
Abess.	<u>kaiketa</u>	<u>kaikita</u>

¹ H. O j a n s u u , IKPO, lk. 105.

Komit.	<u>kaikenke</u>	<u>kaikid'eke</u>
Termin.	<u>kaikehesei</u>	<u>kaikihesei</u>
Prolat.	<u>kaikedme</u>	<u>kaikid'me</u>
Adallat.	<u>kaikenost</u>	<u>kaikid'enost</u>

Esineb substantiivselt ja adjektiivselt. Sisult on käsitletav pronoomen enamal või vähemal määral determinatiivne.

Näit. vps K kaik narod radab 'kogu rahvas töötab'. nastrojen'ije kaiken narodan ol'i tšoma 'kõigi inimeste meeleolu oli hea'. kaik joks'ib'ä 'kõik jooksid'. kaikeks aigaks poud ol'i 'kogu aeg (kogu ajaks) oli poud'. kaig barbhad minain külmibā (KLT 411) 'kõik varbad mul külmased ära'. vps Ä kaiken tš'akasteitin, kaiken sobon (l.c.) 'kõik määrisin verrega, kõik riided'.

lüü kai ~ kaik 'kõik, kogu'.

A i n s u s

Nom.	Kj <u>kaik</u> , Sn - Pk <u>kai</u> (LS 99)
Gen.	Kj <u>kaiken</u> , Sn Td Lh <u>kaiken</u> (LS 99), Kn Td N <u>kaikèn</u> (l.c.), N <u>kaikèn</u> (l.c.)
Part.	Kj <u>kaiked</u> , Sn B Td Ph Lh Pk <u>kaikked</u> (LS 99),

N kaiked (l.c.), Ph kaikked (l.c.)
Illat. Kj kaikhe
Iness., elat. Kj kaikes, B kaikès (LS 100)
Allat. Kj kaikeue
Adess., elat. Kj kaikeu
Ess. B kaikken (LS 100)

M i t m u s

Gen. Kj kaikīn, N Hj Prn kaikkiden (LÄ I 171) ~
kaikkiden (l.c.) ~ kaikīd'en (l.c.) ~
kaikīn (l.c.) ~ kaikin
Part. Kj kaikid, Sn B Td Lh Pk kaikkid (LS 99),
N kaikid (l.c.) ~ kaikīd (l.c.) ~ kaikīd
(l.c.), Ph kaikkid (l.c.), N Hj Prn
kaikkid (LÄ I 171) ~ kaikkīd (l.c.) ~
kaikīd (l.c.)
Illat. B kaikkī (LS 99), N Hj Prn kaikkī (LÄ I
171) ~ kaikkīhe (l.c.) ~ kaikīhe (l.c.)
Allat. Kj kaikil'e, Sn kaikiue (LS 99), B kaikile
(LKN 235:1), N kaikiuē (LS 99)
Adess., ablat. Kj kaikiu, N kaikiu (LS 99) kaikiu
(LS 100)

Näit. lüü Kj k a i k üksin päivän 'kôik
ühe päevaga'. el'in staruh üksin, k a i k üks'in
ol'in 'elasin vanamoor üksinda, kogu (aeg) üksinda

olin'. heil oma k a i k 'neil on kõik'. k a i k
narod keradui 'kõik rahvas kogunes'. k a i k i d
mo lod'ožid k lubas ei jo nu 'kõiki noori ei olnud
klubis'. k a i k i l' e d'er'en'al'e an't'ihe
premi 'kogu külale anti preemia'. rožad k a i k i a
ol'd'ihe ser'joznad 'näod kõigil olid tõsised'.
l'ehmad k a i k i n hoz'ainun mand'ihe edahaks
'kõikide peremeeste lehmad läksid ära kaugele'. k a i k
jū! 'joo kõik!'. da eht k a i k ištaze puara
'ja istutakse kogu õhtu paariviisi'. i podarkad antta-
ze k a i k i l' e svad'obšt's'ikuil'e 'ja kinke an-
takse kõigile pulmalistele'. Sn pid'i k a i mi
ol'i (LS 99) raiskas kõik, mis oli'. B nihe küli
k a i k k i en o e k ävünü (l.c.) 'neis kõigis
külades ma pole käinud'. Td anda milei k a i
d'engad (l.c.) 'anna mulle kogu raha!'. ko.n'd'i
läkš k a . i k k e d mu.a,i amad müöi ku. a gemai
(l.c.) 'karu läks kõndima mööda kogu maailma'. N
me t's'adgi sina a asked k a i k i d miehīd (l.c.)
'kas, kurat, sina lased igasuguseid mehi (tallu)?'.
Ph minū ol'i ša gūz ostettu lidnas k a i k k e d
sorttād ka a d (l.c.) 'ranitsas oli mul igasuguseid
linnast ostetud kalu'. Pk heil' k a i k i a
kaheksa piād ott' i ärei (l.c.) 'neil kõigil kahek-
sal võttis pead (otsast) ära'.

Vaadeldav pronoomen esineb kõikides läänemeresoome

keeltes peale liivi keele (vt. H. O j a n s u u ,
IKPO, lk. 106-107).

lüü kaikend'üt't's'ain'e ~ kaikend'üt't'ain'e ~
kaikenjütüin'e 'igasugune, kõiksugune, igat laadi'.

A i n s u s

Nom. B Td kaikend'üt't's'ain'e (LS 100) ~
kaikend'üt't'ain'e (l.c.), Pk kaikenjütüin'e
(l.c.)

Part. B Td kaikend'üt't's'äst (l.c.) ~
kaikend'üt't'äs't's' (l.c.) ~
kaikend'ütt'äst', B kaikend'üt't's'äst
(l.c.), Pk kaikenjütüšt (l.c.) ~
kaikenjütüšt (LKN 222:13)

M i t m u s

Nom. B Td kaikend'üt't'aižed (LS 100)

Part. B Td kaikend'üt't'aižid (l.c.)

Esineb adjektiivsena. Vaadeldav pronominaal on tekkinud sel teel, et viimati käsitletud pronomeni on liitunud d'üttε 'viisil, kombel' (< *jüttüden¹) ja sufiks -inen. Usutavasti on see hiline lüüdi genuinne moodustis.

¹ L. P o s t i , Eesti Keel 1937, lk. 98;
E. A. T u n k e l o , VKÄ, § 549.

Näit. lüü B k a i k e n d' ü t' t' š' a i n' e
tavar (LS 100) 'igasugune kaup'. k a i k è n -
d ü t t' ä š t' hein' äd (l.c.) 'kõiksugust rohtu'.
Pk a tojn'e ait avaitt'i, ka šiga oli k a i k e n -
j ü t ü š t , šüömišt i d'uomišt i d'engad k a i k e n -
j ü t ü š t , ku d ad , i hobedad i kai (LKN 222:12)
'aga teine ait (kui) avati, (siis) ka seal oli kõiksu-
gust, söömist ja joomist ja raha igasugust, kulda ja
hõbedat ja kõike'.

lüü Td k aikèn o aduin'e id.

Näit. k a i k è n o a d u i n' e tavar
milei pädöu (LS 100) 'igasugune kaup kõlbab minule'.

vps k aikut'n'e ~ k aikut't'e ~ k aikutn'e ~
k aikuin'e 'iga; igauks; igasugune'

A i n s u s

Nom. k aikut'n'e ~ k aikut't'e (Virittäjä 1935, lk. 64), ~
k aikuin'e,
vps A k aikutn'e (Virittäjä 1935, lk. 64) ~
k aikut't'e (l.c.), vps L k aikutn'e (l.c.)

Gen. k aikuttšen ~ k aikutšen, vps Ä k aikut't'š'en
(Virittäjä 1935, lk. 64)

Part. k aikuttušt'

Illat. k aikuttšehe ~ k aikutšehe

Iness. k aikuttšes ~ k aikutšes

Elat.	<u>kaikuttšespei</u>
Allat.	<u>kaikuttšene</u>
Adess.	<u>kaikuttšene</u> ~ <u>kaikuttšuw</u>
Ablat.	<u>kaikuttšenepei</u>
Transl.	<u>kaikuttšeks</u>
Abess.	<u>kaikuttšeta</u>
Komit.	<u>kaikuttšenke</u>
Termin.	<u>kaikuttšehesei</u>
Prolat.	<u>kaikuttšedme</u>
Adallat.	<u>kaikuttšenost</u>

M i t m u s

Nom.	<u>kaikuttšed</u> ~ <u>kaikutšed</u>
Gen.	<u>kaikuttšid'e</u>
Part.	<u>kaikuttšid'</u>
Illat.	<u>kaikuttšihe</u>
Iness.	<u>kaikuttšiš</u>
Elat.	<u>kaikuttšišpei</u>
Allat.	<u>kaikuttšil'e</u>
Adess.	<u>kaikuttšil'</u>
Ablat.	<u>kaikuttšil'pei</u>
Transl.	<u>kaikuttšikš</u>
Abess.	<u>kaikuttšita</u>
Komit.	<u>kaikuttšid'eke</u>
Termin.	<u>kaikuttšihesei</u>
Prolat.	<u>kaikuttšidme</u>
Adallat.	<u>kaikuttšid'enost</u>

Esineb enamasti substantiivselt, vahel aga ka adjektiivselt. Sisult on ta indefiniitselt piiritlev.

Näit. k a i k u t t š e ɳ e n'etshesei
e ɳ e radod 'igaühel(e) pole selleni asja'. k a i -
k u t u š' t' ĩ sa l'upt'a 'igaüht ei saa armastada'.
roža k a i k u t u š' t' ĩ nrad'a 'iga nägu ei
 meeldi'. k a i k u t t š u w i t'š'eze mel' 'iga-
 ühel on oma mõistus'. k a i k u t t š e ɳ e ĩ sa
uskta 'igaüht ei saa uskuda'. k a i k u t t š e d m e
proid'i mo ɳ va 'igaüheni jõudis kuulujutt (igaüht möö-
 da käis kuulujutt)'. k a i k u t t š e ɳ k e a ɳ a
sv'azevaid'e !. 'igaühega ära tee tegemist !'.
k a i k u t t š e n o s t a ɳ a k ä v e ɳ e ! 'igaühe
 juurde ära mine !'. min' i e ɳ e radod k a i k u t t š e -
š e s e i 'mul pole asja igaüheni'. k a i -
k u t' n' e k a ɳ a o m j ä r v e s 'igasugune kala on järves'.
 vps L sigā k a i k u t š ĩ d' a s' t' jōd a i t š -
tañze ĩle prihad horomoš (KLT 393) 'seal on igasugu-
 seid astjaid, aga poissi ennast ei ole eluruumis'.

Käsitletava pronominaali häälikulist arengukäiku on vaadeldud E. A. T u n k e l o¹. Teise silbi algu-
 line k on kas liitsõna alguskonsonant või on tekkinud

¹ vt. E. A. T u n k e l o , Eräistä vepsän, lyydiläis-murteiden y. m. pronominaaleista y.m., Virittäjä 1935, Helsinki 1935, lk. 64-65.

geminaadist (kk) : *kaik- ? *kai-kuttinen. Nomina-
 tiivi t't' < t'n' homorgaansete häälikute assimileerumise tulemusena, kusjuures -t'n'- on sisekao tulemus (< *-ttinen) ja -ttš- resp. -t't'š'- < -ttise- .
 Aines -kut't'e võib oletatavasti toetuda adverbile (* kutta >) kut 'kuidas, mil viisil, nagu, niikui', nagu mit't'e (< *mittinen) modaaladverbile mit ~ mit' 'kuidas' (< *mittä). Vormi kaikuin'e järelkomponendi tüveks näib olevat adverb kui < kuin 'kuidas'. Partitiiv kaikuttušt' kuulub teise tuletumistüüpi (* -ttuinen ~ *-ttüinen).

See on vepsa genuinne pronominaal.

vps mo lombad ~ mo lembad 'mõlemad'

Nom.	<u>mo lombad</u> , vps L <u>mo lembad</u>
Gen.	<u>mo lombid'e</u>
Part.	<u>mo lombid'</u>
Illat.	<u>mo lombihe</u>
Iness.	<u>mo lombiš</u>
Elat.	<u>mo lombišpei</u>
Allat.	<u>mo lombil'e</u>
Adess.	<u>mo lombil'</u>
Ablat.	<u>mo lombil'pei</u>
Transl.	<u>mo lombikš</u>
Abess.	<u>mo lombita</u>
Komit.	<u>mo lombid'eke</u>

Termin. mo lombihesei
 Prolat. mo lombid'pe
 Adallat. mo lombid'enost

Käsitletaval pronoomenil on piiritlev sisu, mis osutab, et jutt on kahest olendist või esemest samaaegselt.

Näit. vpsK l'ubin' mo lombid' 'armastan mõlemaid'. kost'umad mo lombil' ol'ib'ä tšomad 'ülikonnad mõlemad olid ilusad'. mo lombid'e rožad hubad 'mõlema näod on inetud'. mo lombišpei l'in'n'eb tuwk 'mõlemast saab asja'. mo lombid'pe joksenz'ib'ä käršheižed 'mööda mõlemat ronisid kärbsed'. mo lombihesei ol'i edehan 'mõlemani oli kaugel'.

lüü mo lombad ~ mo lèmbad ~ mo lombad ~ mo lombàd ~ mo lomba ~ mo lombad ~ mol'embad
 'mõlemad; kumbki'.

Nom. Kj mol'embad, Sn B Kn N V Ph mo lombad (LS 242), B Pl mo lèmbad (l.c.), Pl Pk mo lomba (l.c.), Td mo lombad (l.c.), N mo lombàd (l.c.),
 Lh mo lombad (LKN 184:5)
 Gen. Kj mol'embin

Part. Kj mol'embid, Sn B Pl N V Ph mo \wedge embid (LS 242), B Pl mo \wedge embid (l.c.), Kn mo \wedge embid (l.c.), Td mo \wedge embid (l.c.), N mo \wedge embid (l.c.)

Illat. Kj mol'embihē

Iness., elat. N mo \wedge embis (LS 242), TP mo \wedge embis (l.c.)

Allat. B mo \wedge embī \wedge ě (l.c.)

Adess., ablat. Sn mo \wedge embis \wedge (l.c.)

Vaadeldav pronoomen tähenduses 'mõlemad' märgib kaks kõnealust olendit või eset üheks rühmaks, tähenduses 'kumbki' aga eraldi ühikuiks.

Näit. lüü Sn n'amā brihad d'iād'ī millei vat't's'ā mo \wedge embad, d'iāin ukos va t's'an kerε (LKN 184:5) 'need poisid jäid mulle mõlemad kõhtu, jäin mehest rasedaks'. mo \wedge embis \wedge käzi \wedge (LS 242) 'mõlema käega'. Pl mo \wedge embakāded (l.c.) 'mõlemad käed'. N no, mī lienou, mo \wedge embī \wedge ě ūhtēs (l.c.) 'noh, mis tuleb, (tulgu) kummalegi'. sobittud hüvīs sobīs mo \wedge embis puo \wedge ēs (l.c.) 'riietatuna headesse rõivastesse kummalgi poolel'. TP hihtetāh suksi \wedge , mo \wedge embis kāzis savakōt (l.c.) 'suusatatakse suuskadel, mõlemas käes kepid'.

Vaadeldava pronoomeni tüveks tuleb pidada ainult mo-, millele on liitunud kohta osutav tuletusliide - λ - (< -l-) (sama aines, mis esineb ka väliskohakäänetes) ja sufiks -mpi. -o- esinemus seletub labialisatsiooniga.

Käsitletav pronoomen esineb kõikides läänemeresoome keeltes (vt. H. O j a n s u u , IKPO, lk. 41).

lüü Kj mol'embin (LÄ I 281), Sn B Td Kš Lh mo λ embin (LS 242), TP SP mo λ λ ei (l.c.), Pk mo λ embin (l.c.) 'mõlemad; kumbki'.

Lõpul esinev -n on tõenäoliselt instruktiivi lõpp.

Näit. lüü Kj mol'embin ol'im siga (LÄ I 281) 'mõlemad olime seal'. mol'embin ol'd'ihe kod'is (LÄ I 290) 'kumbki oli kodus'. B mo λ embin l'äht'ī (LS 242) 'mõlemad läksid'. TP sīd rubettih mo λ λ ei itkemäh (l.c.) 'siis hakkasid mõlemad nutma'. Pk ku ruavastutau mo λ embin (l.c.) 'kui mõlemad vananevad'.

vps muwgot'id ~ mowgot'id 'mõlemad'

Nom. muwgot'id, vps L mowgot'id

Gen. muwgot'id'e, vps L mowgot'id'e

Part. muwgot'id', vps L mowgot'id'

jne.

Illat. muwgot'ihe
Iness. muwgot'is̄
Elat. muwgot'is̄pei
Allat. muwgot'il'e
Adess. muwgot'il'
Ablat. muwgot'il'pei
Transl. muwgot'iks̄
Abess. muwgot'ita
Komit. muwgot'id'eke
Termin. muwgot'ihesei
Prolat. muwgot'id'ne
Adallat. muwgot'id'enost

Näit. vps K m u w g o t' i d ol'ib'ä pahad
'môlemad olid halvad'. m u w g o t' i s̄ p e i
l'in'n'eb tuwk 'môlemast saab asja'. m u w g o -
t' i l' e andoib'ä gramotad 'môlemale jagati kirja-
tarkust'. m u w g o t' i d e' k e gul'eida ī voi
'môlemaga kurameerida ei tohi'. m u w g o t' i h e -
s e i oli edahan 'môlemani oli kaugel'. m u w -
g o t' i l' e hīl'e ol'i kimn'in' voz'in' 'neile
môlemale oli kümme aastat'. vps L ol'bad m o u g o -
t' ī n' 'nad olid môlemad' (instr.)(KH I 92).

lüü mōgot'id ~ mōugot'id ~ monnet'id ~
monnet'id 'môlemad; kumbki'.

Nom. Kj mōgot'id ~ mòçugot'id, SP Ph moççet'id
(LS 242), Ph moççet'id (l.c.)

Gen. Kj mòçugot'īn

Part. Kj mōgot'īd ~ mòçugot'īd, SP moççet't'içoi
(LS 242)

Illat. Kj mōgot'ihe ~ mòçugot'ihe

Iness., elat. Kj mōgot'īš ~ mòçugot'īš

Allat. Kj mōgot'īl'e ~ mòçugot'īl'e

Adess. Kj mōgot'īç ~ mòçugt'īç

Adallat. Kj mōgot'īnno ~ mòçugotīnnoste

Nait. lüü Kj mōgot'id oma t's'omad
neit's'ked 'mõlemad on ilusad neiud'. mia mō-
got'īd ammu en n'ahnu 'ma pole kumbagi ammu näi-
nud'. heil'e mòçugot'īl'e ant'ihe tsv'etad
'neile mõlemale anti lilli'. mōgot'īš l'äht'i-
he hüvād miehed 'mõlemast said targad mehed'. ehtaç
pidab l'ahta mōgot'īnno 'õhtul peab minema
kummagi juurde'. mōgot'īnno om ül'en edahaks
'mõlemani on väga kaugel'. rožad mòçugot'īn
ol'd'ihe v'erdötud 'kummagi nägu oli vihane'.
mòçugot'īd srazu ei sā l'upta 'mõlemaid kor-
raga ei saa armastada'. mia l'ähten mòçugot'īn-
noste 'ma lähen mõlema juurde'. seištaze
mòçugot'id : ostai i myi (S II 12) 'seisavad
mõlemad : ostja ja müüja'. SP älota moççet'-
t'içoi heboçoi ! (LS 242) 'ära võta mõlemaid

hobuseid !'.

Vaadeldav pronoomen on samatüveline eelmisega, kuid erineva derivatsiooniga - lähtevormiks tuleb pida *molyettit, milles -y(e)- on läänemeresoome keeltes küllaltki populaarne pronoomenite tuletusliide.

Lüü SP Lh vormid on aunusepärased (vrd. mollet'id mollet'it); -ll- < * -ly-. Lüü Kj vormid on ilmselt vepsalaenulised (I silbi pikk vokaal on tekkinud monofongistumise tulemusena : -ō- < ou < ou).

lüü mū ~ muu 'muu, teine'

A i n s u s

Nom. Sn B Td Ph M Lh Pk mū (LS 250), Kn N muu
(l.c.)

Part. Kj mūd ~ mūdad , Sn Td M Lh mūd (l.c.)

Iness., elat. Td mūs (l.c.)

M i t m u s

Nom. Sn Td Ph Lm M Lh mūd (l.c.), Kn N muud
(l.c.)

Part. Kj mujid (§ II 7), Sn Td N M Lh Pk muid
(l.c.)

Iness., elat. Sn muis (l.c.)

Adess., ablat. M N muia (l.c.)

Tähenduslikult osutab vaadeldav pronoomen mingile samasugusele olendile või olukorrale lisaks varem mainitule või väljaspool varem mainitut.

Näit. lüü Kj a mūd n'imi·da 'aga muud pole midagi' ende mūd ad ei joanu 'vanasti muud ei olnud'. hāin t'ās d'er'einaazes el'ii yks'iin, m u j i d el'ājid ii olnu (S II 7) 'ta elas selles külas üksinda, teisi elanikke ei olnud'. Sn m u i s s on' d'oga kaas suomust kromi haugiz da madehez vai (LS 250) 'igal muul kalal on soomuseid, välja arvatud haugil ja lutsul vaid (ei ole)'. M midā m u i šidāi meil (l.c.) 'mida teistel, seda meilgi'. mūd ol'd'ī kai d'iešovad, üks ol'i kūzen, käbrū vai kal'l'iž (LKN 201:10) 'teised kõik olid odavad, ainult kuusekäbid olid kallid'. "i mānet", sanū, "poig koži e a a emb m u i d ištuze, ištuze ülemb m u i d !" (LKN 215:2) 'ja kui lähed, ütleb, poeg, kosima, ära teistest madalamale istu, istu teistest kõrgemale!'. Pk ommik m u i d k'eda vai ei o e ? (LKN 222:7) 'kas on kedagi teisi või ei ole?'. N m u i mel'l'it'š'oi lienou hätkèkš d'auhoda (LS 250) 'teistel veskitel on tarvis kaua jahvatada'.

Käsitletav pronoomen on soome-ugrilist algupära - vrd. krj A mū, sm muu, ee muu, lii muu, lp nubbe <*mumpa (= mū + kompar. tunnus mpa), udm mīd, κ S

möd (d < nte, järgarvude sufiks), mns mot ~ möt,
ung mäs¹. Vepsa keel teda ei tunne, samuti puudub
ta isuri ja vadja keeles.

vps s'ev'er'z'(žē) 'niisama palju, teist nii-
palju; palju; seesama'

A i n s u s

M i t m u s

Nom.	<u>s'ev'er'ž_žē</u>	
Gen.	<u>s'ev'er'dan_žē</u>	<u>s'ev'er'z'idē_žē</u>
Part.	<u>s'ev'er'dad_žē</u>	<u>s'ev'er'z'id'_žē</u>
Illat.	<u>s'ev'er'daha_žē</u>	<u>s'ev'er'z'ihe_žē</u>
Iness.	<u>s'ev'er'daž_žē</u>	<u>s'ev'er'z'iš_žē</u>
Elat.	<u>s'ev'er'daspei_žē</u>	<u>s'ev'er'z'išpei_žē</u>
Allat.	<u>s'ev'er'da_ŋ_žē</u>	<u>s'ev'er'z'ile'_žē</u>
Adess.	<u>s'ev'er'da_ŋ_žē</u>	<u>s'ev'er'z'il'_žē</u>
Ablat.	<u>s'ev'er'da_ŋpei_žē</u>	<u>s'ev'er'z'il'pei_žē</u>
Transl.	<u>s'ev'er'dakš_žē</u>	<u>s'ev'er'z'ikš_šē</u>
Abess.	<u>s'ev'er'data_žē</u>	<u>s'ev'er'z'ita_žē</u>
Komit.	<u>s'ev'er'danke_žē</u>	<u>s'ev'er'z'id'eke_žē</u>
Prolat.	<u>s'ev'er'dadme_žē</u>	<u>s'ev'er'z'idme_žē</u>
Adallat.	<u>s'ev'er'danost_šē</u>	<u>s'ev'er'z'id'enost_šē</u>

¹ vt. lähemalt H. O j a n s u u , IKPO,
lk. 103-104.

Pronoomen s'ev'er'z'(žē) vastab põhiarvudele; harvem on tal demonstratiivnegi funktsioon ('seesama').

Näit. vps K min'ä os't'in' viš knigad, hän os't'i s'ev'er'dan žē 'mina ostsin viis raamatut, ta ostis niisama palju' ivanale ol'i kimn'in' voz'in', van'ale ol'i s'ev'er'ž žē 'Ivan oli kümne-aastane, Vanja oli niisama vana (Vanjale oli niisama palju aastaid)'. s'ev'er'z' narodad andoib'ä podarkad 'palju inimesi andis kinke'. min'ä egl'ei n'ägin' s'ev'er'z'id'e žē 'ma nägin eile neidsamu'. s'ev'er'dad žē muoi en n'ägend 'seesama mullu ma ei näinud'. muoi s'ev'er'z'id' žē en n'ägend 'mullu neidsamu ma ei näinud'. ot'ib'ä s'ev'er'dan žē 'võeti niisama palju'. mi proid'imei s'ev'er'dan sijad 'me käisime läbi neidsamad kohad'. osta s'ev'er'ž žē kn'igoid' 'osta niisama palju raamatuid!'.
.

Käsitletav pronoomen koosneb demonstratiivpronoomenist s'e, millele on liitunud läänemeresoomeline * verti < * verta (vrd. kuv'er'z'), millele tavaliselt liitub enkliitiliselt veel venelaenuline rõhutav partikkel žē.

Vrd. sm sen verran, ee seevõrd jt.

Isuri keeleala Venäkontsu külast on töö autor

üles märkinud sellised näited: miä oõsìn vīs kirjā
i hā osti s e v e r D 'mina ostsin viis raamatut
ja tema ostis niisama palju'. hā ei jaksand ostā
s e v e r D ä 'ta ei jõudnud osta niisama palju'.

vps toin'e 'teine, mõni, keegi, miski, muu'

Vaadeldava pronoomeni käändumist ainsuses vt. ptk
Retsiprooksed pronoomenid.

M i t m u s

Nom.	<u>toižed</u>
Gen.	<u>toižid'e</u>
Part.	<u>toižid'</u>
Illat.	<u>toižihe</u>
Iness.	<u>toižiš</u>
Elat.	<u>toižišpei</u>
Allat.	<u>toižil'e</u>
Adess.	<u>toižil'</u>
Ablat.	<u>toižil'pei</u>
Transl.	<u>toižikš</u>
Abess.	<u>toižita</u>
Komit.	<u>toižid'eke</u>
Termin.	<u>toižihesei</u>
Prolat.	<u>toižidme</u>
Adallat.	<u>toižid'enost</u>

Näit. vps K t o i n' e h o t' i o p e t a, n o
t' e g' e b p a r' e m b a ~ m' i o p e t u t 'môni on küll harima-
tu, kuid teeb paremini kui haritu'. t o i ž e ~ e
v i n p o d' e i s t v u i b e n a m b a ~ 'teisele mõjub viin enam'.
t o i n' e v u i t e d l' i n e 'milline olid, selleks ka
jääd' (vanasõna). t o i ž i d m e p r o i d' i m u g o i -
n' e ž e v e s' t 'teisteni jõudis samasugune teade'.
m i n' i o h v o t o l' i m e n d a t o i ž e n o s t 'mul oli
tahtmine minna kellegi juurde'.

lüü t o i n' e ~ t o i n e ~ t o i n e ~ t^u o i n' e ~ t o i n
'teine, miski, keegi, môni, muu; järgmine'.

A i n s u s

Nom. Kj t o i n' e, Sn B Pl Td Kš M Lh t o i n' e (LS 434),
B t^u o i n' e (LKN 16:3), N Ph Lm t o i n e (LS 434),
Kn N - Ph Pv t o i n e (l.c.), Td t o i n (l.c.)
Gen. Kj t o i ž e n, B t^u o i ž e (LKN 17:3)
Part. Kj t o š t, Sn - V M Lh t o š t (LS 434), V Ph Pv
t o š t e (l.c.), SP t o s t u (l.c.)
Illat. Kj t o i ž e h e, M t^u o i ž e (LKN 17:3)
Iness., elat. Kj t o i ž e s
Allat. Kj t o i ž e ~ e, B t o i ž e ~ e (LKN 295:12)
Adess., ablat. Td t o i ž e ~ (LS 435), TP t o i z e ~
(LKN 276:11)

M i t m u s

Nom. Kj toižed, Sn - V Ph M Lh Pv toižed (LS 434),
B Ph toižed (l.c.), Td N toižèd (l.c.), TP
SP toized (l.c.), Ph toižèd (l.c.)
Gen. Kj toižin
Part. Kj toižid, Sn B Pl Td N V Ph M Lh Pv toižid
(LS 434), Kn Kš toižid (l.c.), TP toizid
(l.c.), SP toizi (l.c.)
Illat. Kj toižine
Iness., elat. Kj toižiš
Adallat. Kj toižinnost

Nait. lüü Kj t o i ž e d kod'id siga ei
n'ägu 'teisi maju seal ei näe'. üks' laps'
ba uib, a t o i n' e ei 'mõni laps vallatleb, aga
teine ei (vallatle)'. t o š t mia en vstr'et'nu
'muud ma ei kohanud'. sobad t o i ž e n oma üdem-
bad 'mõne rõivad on uuemad'. a a l'ükki kivid
t o i ž e h e ! 'ära loobi kivisid kellegi pihta !'
mil'ī ei pida t o i ž ī d 'mul pole tarvis teisi'.
ijän'ed t o i ž ī n ol'd'ihe zvonki, embad 'mõne-
de hääled olid heledamad'. t o i ž ī š n'agui ai
rados't'id 'mõnedel näis olevat palju rõõmu'. sīd
t o š päivän tapam 'siis järgmisel päeval peksame
(vilja)'. Kn kut't's'ū t o i n e n'eit's'üt
(LKN 28:4) 'kutsub keegi neiu'. Šu t o š päivää

turou kn'ägin (LKN 160:12) 'järgmisel päeval tuleb pruut'. Td kakš hebod : üks on or'h', t o i n' e on hebot's' (LS 434) 'kaks hobust : üks on ruun, teine on mära'. N t o i ž e m päivän (l.c.) 'järgmisel päeval'. t ò š üön, t ò š üön (l.c.) 'järgmisel ööl'.

Vorm t o š resp. t ò š on lüüdi murretes ainuke rudiment vanast ssa- ~ ssä-lõpulisest essiivist¹, vrd. vps Ä tošpean ~ tospäjan 'järgmisel päeval'.

Käsitletava pronoomeni algupära ja moodustumise kohta vt. ptk. Retsiprooksed pronoomenid. Lisatagu siinkohal ainult niipalju, et peale sarnase esinemuse teistes läänemeresoome keeltes võib pronoomenit teine eesti keeles tarvitada ka ains. III isiku personaalpronoomeninä tema asemel (vt. W i e d e m a n n, GRES, lk. 425), millisena ta esineb ka kirjakeeles pisut kodusemas stiilis, näiteks

Nojah, seisab aga t e i n e ahju kõrval ja nutab (O. L u t s, Kevade I, Tallinn 1954, lk. 84). Noh, eks ühel päeval lähe kalakaupmees Altväljalt mööda. Ema võtab siis kah kätte ja ostab t e i s e käest mõne kala, küpsetab ära ja mudilased nüüd kõik seal üm-

¹ A. T u r u n e n , LÄ II, lk. 240.

ber; ei lase t e i s e d kala õieti äragi küpseta-
da, muudku anna aga kätte (l.c.). Kui palju ma tema
nahka head ja paremat olen sööt, aga ei kedagi : ikka
lõugab endist viisi ja tükib t e i n e meie akna
alla käima (A. T a m m s a a r e, Tõde ja õigus, I,
Tallinn 1952, lk. 328)

L. K e t t u n e n on lõuna-vepsast veel regist-
reerinud samast tüvest deriveeritud pronoomeni
toizüt'n'e (- *ttinen) : toizütsed 'teistsugu-
sed' (KH II 49) / toizütsin 'teisiti' (KH II 36),
toizüt'en id. (KH II 66)/.

vps üks ~ iks' 'üks, teine, keegi, miski, mõni,
sama, (üks)ainus'

Käändub täpselt samuti nagu vastav arvsõna.

Näit. vps K hän l'ibi i h t e n pr'ihan
'ta armastas kedagi noormeest'. i k s' i d' mehid'
elen rado ~ 'mõningaid inimesi polnud tõöl'. rad
i k s' i d' e mehid' e ol' i tsoma 'mõnede inimeste
tõö oli ilus'. nahk, se ü k s' i ks sapkoiks
'see nahk (seda nahka jätkub) üheksainsaks saapapaariks'.
min'ä tul'in' ü k s' i d' e n o s t 'ma tulin tea-
tavate (tuttavate) poole'. ü k s' eduz' 'sama
kaugus'. ajoid ildha kanan, a mõst tul'i tagaz,

ü k s kana se (KLT 414) 'ajasid kana välja, aga jälle tuli tagasi, seesama kana'. vps Ä ü k s sôudab i toin'e p'eran pidab (l.c.) 'teine sôuab ja teine tüürib'.

Huvitav on märkida mitmuse essiivi esinemist koos possessiivsufiksitega (adverbina), näit. üksnein' (< *üksinäni) 'mina üksinda', vps L üksnän' ~ üksnīn id., üksnāž ~ üksnīž 'sina üksinda' (KH II 68); iks'n'azoi 'nemad üksinda'.

lüü Kj üks' ~ iks', Sn B Pl Td Kš M Lh Pk üks' (LS 504), Kn Td N Ph üks (l.c.), Kn N üks' (l.c.), V SP Pv üks'i (l.c.), TP üksi (l.c.), Ph ükse (l.c.) 'üks, teine, mõni, keegi, miski, (üks)ainus, sama, teatav'

Näit. lüü Kj ü k s' laps' ba luib, a toin'e ei 'mõni laps vallatleb, aga teine ei (vallatle)'. om i k s' siun mu t's'u ? 'on keegi sinu noorik?'. t'äs küläs om äi brihud, ü h t' e brihašt kīt'et'ähä 'selles külas on palju poisse, mõnda poissi kiidetakse'. ol'ed minda suanu ü h t ü h ü t 'oled mind (üht)ainust saanud'. Šu t'ie dus't' ü k s bohät miež', tul'i gr'išunnustè i küz'üu gr'išuu (LKN 59:7) 'sai teada keegi rikas

mees, tuli Griša juurde ja küsib Grišalt'. Pk hüõ
met's'uitt'i, pütuⁱtt'i ü h t ē per'tižē i
mänd'i sinna per'tt'ižē, i šiga oli ü k š
ak (LKN 222:5) 'nad küttisid, sattusid mingisse
onni ja läksid sinna onni, ja seal oli keegi naine'.
Td hän, kušat heile pavari t's'a andau,
ü h t e l e toižē kaiki (LKN 295:12) 'ta
pudru neile kapsaga annab, ühele, teisele, kõigile'.
ü h t è m vu·odèn ku lähti pardemvedoi (LS 504)
'teataval aastal kui mindi palgiveole'. Sn ü k š
hind kaiki tavaroie (l.c.) 'sama hind kõiki-
dele kaupadele'. ü h t e šija (l.c.) 'sa-
mal kohal'.

2. Eri rühma moodustavad indefiniitseina esinevad interrogatiivpronoomenid.

vps ken 'kes, keegi; üks, mõni, teatav'

Näit. vps K ken kenenke el'ab, s'e
s'en t'edab 'kes kellega elab, see seda tunneb'. ke
ak tšoma, ke per't' 'ühel on naine ilus, teisel
maja'. ken äjan t'edab, s'e om mel'ekaz 'kes
palju teab, see on tark'. i lapsit' ken em paimn'he,
ken em mihe (KLT 415) 'ja lapsi (saatsin) keda
karjaseks, keda kuhugi'. vps Ä. ken ak labz'
baub, ken ak hil' (l.c.) 'mõni laps hullab,
mõni on vaikne'.

lüü ken '(see) kes, keegi; mõni; igauks; üks'

Näit. lüü K_j ke om omid rodud, tuadah
gos't'imaha '(see) kellel on oma sugulasi, tulevad külla'.
ken nūda_l käveleb, s'e om n'ahnu '(see) kes noodal
käib, see on näinud'. ke kūlub mam, groba sietaze
laudūš, kaks ööd pidatas pert'iš 'kui kellelgi sureb
ema, tehakse kirst laudadest, kaks ööd hoitakse majas'.
ken mida t'edab 'igauks midagi teab'. davai
paremb borcal'e: ken keda ottab (S II 38)
'hakkame parem võimlema: kes keda võidab'. void-ik
s'ia t'iedustada: om-ik ken vägevemb hänt i

varaadab häin k e d a? (§ II 40) 'kas sa võid teadustada: kas on keegi temast vägevam ja kardab ta kedagi?'.
Su sanuu što 'eig_o rikkonu k e d a mihiid

(LKN 35 : 12) 'ütleb, et kas ei ole tapnud kedagi mehi'.

i duumait's'ou i t's'el_h onki k e d a hegis ali
ei (LKN 63 : 13) 'ja mõtleb omaette, kas ongi mõnda

elus või ei'. Pk ommik muid k' e d a vai ei o_h?

(LKN 222 : 7) 'kas on kedagi teisi või ei ole?'. eik

b'äga k' e d a õnu? (LKN 223 : 4) 'kas on siin kedagi olnud?'. V k e n k unne (LS 121) 'kes kuhu'.

vps kudam ~ kudamb '(see) kes, (see) mis'

Näit. k u d a m j o p r o i d' i n d, s' e n t' e d a n 'mis on möödunud, seda tean'. i š k i b a d z a k a d a n k o u m e s t u h a s,
k u d a m b m o i z' ä s o b a t p ä t' s h e t a t' i b, k u d a m b a n
p a h e m b a k u n d' o b (KLT 416) 'vedasid kihla kolmele tuhandele, (see) kelle naine viskab riided ahju, kelle (naine) paremini sõna kuulab'.

lүү kudam ~ kudamb ~ kudain ~ kudain ~ kudai
'(see) kes, (see) mis; kumb, kumbki; teatav, mõni'

Näit. lүү Kj i š t' i h e k i h_h š t o k e n e n a k l' ü k ä d a b
s o b a d p ä t' s' h e, k u d a m a n a k k ü n d l' o b 'vedasid kihla,
et kelle naine viskab riided ahju, kelle (selle) naine kuulab sõna'.
k u d a m b a b r i h a t' s' u_h o m n e i t' s' u k,
s e i š t u z e p u a r h a i k k u n t v a s t e 'kellel noormehel on (oma)

neiuke, see istub paariviisi vastu akent'. k u d a m a d
slugad ol'd'ihe (S I 42) 'mõningad (teatavad) teen-
rid olid' Td šidʒ strūgata puhtahal'i i kol'öt'ida
nagloin k u d a m laūd kuhu sobiṽ (LKN 4 : 11)

'siis peab hõoveldama puhtalt ja lööma naeltega, mis laud
kuhu sobib'. B k u d a i n ende tuou veneheuu,
vuottada venehes (LKN 236 : 5) 'kumb enne tuleb vene
juurde, oodaku venes'. Ph jēsli k u d à i n perävünnöv
(LS 163) 'kui kumbki tühistab (kauba)'.

vps kuit'n'e '(ei) mingisugune, (mitte) ükski'

Näit. k u i t ' n ' e lehm i anda vit padad (KLT
416) 'ei mingisugune (ükski) lehm ei anna viit potti
(piima)'.

vps mi '(see) mis, üks, mõni; iga'

Näit. m i n panet sen i maksab 'mille määrad
(missuguse hinna paned), seda maksabki'. m i kerdäžen
vernib, se pīrgad i olandjat skokiba (KLT 416) 'iga
kord, kui pöörab, siis pirukad ja võiga määratud odrakakud
hüppavad'. vps Ä kovan se m i n ' s'ön ka kakas-
teitaškandob (l.c.) '(kui) söön midagi kõva, siis hakka b
hinge matma'.

lūū mi ~ mī '(see) mis, miski, mis tahes'

Näit. lūū Kj ken m i d a t'edab 'igakuks midagi

teab'. hānes i t'š'es ed m i d a p o u t'š'i
'temast enesest sa ei saa midagi' haug' i sanui priha-
čul' - konz s'il'ie m i d a pidab, ka mia abutan
(S II 32) 'haug ütleski poisile: kui sul on vaja
midagi, ka mina aitan'. m i d a s'i l'ie pidab, sen
i andan (S II 33) '(see) mis sulle on tarvis, seda
annan'. Pk i pēt pervī andau prika's, što kunna
van'ka männou i m i n luad'inou, štobi n'i mida ei
sanuda n'i k'εεε (LKN 224 : 3) 'ja Peeter I annab käsu,
et läheb Vanka kuhu tahes ja teeb mida tahes, siis ärge
keegi öelgu midagi'. ommig m i d a šüödä (LS 237)
'kas on midagi süüa'. M m i mieles sei kieleš (l.c.)
'mis meeles (südames), see keelel'. m i d ä mui
šidai meil (l.c.) 'mida on teistel, seda on meilgi'.

lūu mit't'e ~ mit't'ε ~ mit't'E 'mingisugune,
teatav, miski, keegi'

Nait. lūu KJ babusko sanub: - om en t'ieda
m i t' t' e miez', hāin ei amu minunno el'āb (S II 45)
'vanaema ütleb: ma ei tea, on mingisugune (keegi) mees,
ta elab minu juures mitte ammu'. Šu ed ounu kasked
aJamās, ed ounu vierdamās, ot't'š'ād pouŕtamās, ei ounu
sinum miež nagrišt puhumās, n'i aidad s'iedamās, ei ole
m i t' è s hüvudès sille anta (LKN 57 : 1) 'sa ei
olnud kütismetsa raumas, veeretamas, otsa põletamas, ei
olnud sinu mees kaera külvamas ega aeda tegemas, ei ole

(põhjust) millegi hea pärast sulle anda'.

lүү mit't'ain'(e) ~ mit't'ain'e ~ mit't's'ain'e
'mingisugune, mingit laadi, teatav'

Näit. lүү Sn ku griähkäd mit't' a š t uad'iu
tobd'ad, sīd hān kuajizou papile (LS 240) 'kui
teeb mingisuguse suure patu, siis ta pihib papile'.

x

x

x

Interrogatiivpronoomenite selline esinemine indefiniit-
pronoomenite funktsioonis on omane kõigile läänemere-soome
keeltele. Vrd.

krjTv I kuin k e n teilä, m i n šanonnov
(Ojansuu, IKPO 94) 'ja kui keegi teile midagi ütleb';
i s k e D mahtād, k e D evād ošsā 'ühed oska-
vad, teised ei oska';

sm K e n käy nopeasti, k e n hitaasti 'mõni
käib kiiresti, mõni aeglaselt'. K e n tuopi korren,
k e n kaksi (E. N. S e t ä l ä, Suomen kielen lause-
oppi, Helsinki 1919, lk. 80) 'kes toob kõrre, kes kaks'.
M i k ä antaa paremman, m i k ä huonomman (Ojansuu,
IKPO 94) 'mõni annab parema, mõni halvema'. Vt, täp-
semalt E. N. S e t ä l ä, Suomen kielen lauseoppi,
lk. 80;

vdj č e n panõb kôm kopeekkaa, č e n panõb
viisi (l.c.) 'üks paneb kolm kopikat, teine paneb viis'.

ee Mehed jorisesid laulu, k e s kurba, k e s
lõbusat.

lii aš k i s ummo iza aga jema pāl kitõp
'wenn Jemand zu seinem Vater oder seiner Mutter sagt'
(Sj-W LGr 123) 'kui keegi oma isale või emale ütleb'.

3. Indefiniitsed pronoomenid on võinud tuletuda
interrogatiivpronoomeneist liite -gi abil. Lõudi murre-
tes esineb see enamasti kujul -k. Vastav interrogatiiv-
pronoomen käändub reeglipäraselt.

vps kengi 'igauks'

Nait. vps ke ngi mingi radab, ke n kezerdab,
ke n kudob, ke n villañ sabitšob (KLT 412) 'igauks
teeb midagi, kes ketrab, kes koob, kes villa kraasib'.

lõu ke ngi, ke nak 'keegi; igauks; mõni'

Nait. lõu Kj s'iid ke n - gi icel'e sanu-
taze (S II 47) 'siis ütleb igauks endale'. i ot't'ihe
ke n - gi omad pluat't'ad (l.c.) 'ja võtsid igauks
oma kleidid'. d'algič'i pien'el mecal oravad l'iin
vähemb, ke d a - gi rikt'ihe mecn'ikad, erased uuit'ihe
suurel'e mecal'e (S II 51) 'hiljem on väikeses met-
sas oravaid vähem, mõne tapavad metsavahid, mõned lähevad

suurde metsa'. sigalažē pert!he k e n a k māni
'tollesse majja (seal) lāks keegi'. hā, en vast'ihe
k e n e n k e k 'ta kohtus kellegagi'. i lapsid'
küt'ihe, k e d a g i kuna 'ja lapsi ajas, keda kuhu'.

vps mingi 'mingi, miski'

Näit. vps K hān m i d a g i sanui 'ta ütles
midagi'. Vt. ka eelmist näidet.

lūu mingi, miak 'mingi, miski'

Näit. lūu KJ miak seižub stoaa 'midagi
on laual'. m i d a k pidab oada 'midagi peab olema'
m i l' l' e k pidab ihastuda 'millegi üle peab rõõmu
tundma'. hā, en tükeskui m i h e k 'ta komistas millele-
gi'. B ken m i d a g i n a (LÄ II 104) 'kes mi-
dagi'. Šu ettag andaiž hot' m i d a g i aiid
vahä podarkoid (LKN 32 : 4) 'kas te ei annaks kas-
või mingi võrra mingeid kinke'. SP andagoa m i d ä g i
süöda! (LS 237) 'andke midagi süüa!'

lūu mit't'ek, mit't'egi, mit't'in'egi 'mingi-
sugune, mingi'

Näit. lūu KJ vot, konz myö podoid'iim l'äheks,
dogad'iim, što ei ol'e il'bez, om m i t' t' e k l'ind :
höin'hed oma (S II 52) 'vaat, kui me tulime lähedale,

saime aru, et ei ole ilves, vaid on mingisugune lind :
šuled on'. N kunnagi oliž mi^lle stro, ida kod'i
mi t' t' e l' e g i d'ogèe randa^{le} (LS 240) 'ku-
hugi ma peaksin ehitama maja, kuhugi jõe rannale'.
M kem mi t' t' i n' e g i rod'izou (l.c.) 'kel-
lest missugune tuleb'.

vps kudambgi 'kumbki, mõlemad'

Näit. vps K k u d a m b a ^l e g i andoib'ä
gramotad 'mõlemale jagati kirjatark^hust'.

x

x

x

Vepsa keeles ja lüüdi murreteski esinevad sellised tuletised harvemini kui näit. soome või eesti keeles.

ki(n) - liitelised indefiniitpronoomenid esinevad peale läänemere-soome keelte veel lapi keeles ning volga ja permi keeltes (vt. täpsemalt H. O j a n s u u, IKPO, lk. 102), mis näitab nende suurt vanust. Vepsa keeles (vähem ka lüüdi murretes) on nende esinemust vähendanud hilistekkelised (morfoloogilis-laenulised) samatähenduslikud indefiniitpronoomenid.

Huvitav oleks märkida isuri keeleala Venäkontsu külas kuulnud omapärast ikke-liitelist indefiniitsete pronoomenite tuletamist interrogatiivpronoomenitest (töö autori teada pole seda varem keeleteaduslikus kirjanduses tähenda-

tud): k e D a i k k e pitä suvaDa 'kedagi peab armastama'. k e n e n i k k e kera pitä männē koõvāmā 'kellegagi peab minema jalutama'. hā
m i D ä i k k e meille lāGājā 'ta ütleb meile midagi'. m i l l e i k k e pitä uskoa 'midagi peab uskuma'. m i G ä i k k e hüne on polDettu 'iga maja on ära põletatud'. koira kõhhi m i D ä i k k e on sūnD 'koer kõhib, on midagi sisse söönud'. m i l l a i n i k k e mīs, 'mingisugune mees'. miä nāen m i l l a i s t i k k e mīst 'ma näen kedagi meest'.

4. Terve rühma indefiniitseid pronoomeneid on moodustanud demonstratiivpronoomen se ~ se, liitudes enkliitiliselt interrogatiivpronoomenitega (vene кто-то, что-то, какой-то eeskujul). Nendes pronoomenites käändub vastav interrogatiivpronoomen täiesti reeglipäraselt, kusjuures kõikidele käändelõppudele liitub rõhutu muutumatu s'e (~ se).

vps ken's'e 'keegi, üks', gen. kenens'e, illat. kehes'e, iness. kes's'e jne. pl.nom. ked's'e

Näit. vps K gul'ein' k e n e n k e s'e pr'i-hanke 'jalutasin kellegi poisiga'. k e n s e zavod'i nagreda 'keegi hakkas naerma'. edahanpei n'āgen k e n e n s'e 'kaugel(t) näen kedagi'. k e d a s'e

tar'i l'it'ü 'kedagi on tarvis armastada'. k_e_n_e_n_ -
k_e_s_e_ tar'i gul'eida 'kellegagi on tarvis jalutada'.

lүү kense 'keegi, üks'

Näit. lүү Kj k_e_n_s_e_ käve₁ob 'keegi (üks)
kõnnib'. mia vstr'et'in k_e_d_a_s_e 'ma kohtasin
kedagi'. k_e_l'l'e_s_e_ ant'ihe kaks' l'ehmad 'kel-
lelegi anti kaks lehma'.

vps m'ise 'miski', gen. m'in's'e, part.
m'id'üse, illat. m'ihese, iness. mišše jne., pl. nom.
m'idse.

Näit. vps K hän ozut'ihe m'i n' s e korktan
'see paistis millegi kõrgena'. m i n n o w s' e kork-
ta_how kense mez' 'millegi kõrge juures (seisab) keegi
inimene'. edahanpei n'ägen m' i n' s e korktan
'kaugel(t) ma näen midagi kõrget'. sano m i n' s e
'ütle midagi!' edahan näguib'ä m i D s e per't'id
'eemal paistsid mingid majad'.

lүү mise 'miski'

Näit. lүү Kj m i s e seizub stona₁ 'midagi
on laual'. m i l' l' e s e pidab ihastuda 'millegi
üle peab rõõmu tundma'. hän tükestui m i h e s e
'ta komistas millelegi'.

vps m'it't'ese 'mingisugune'
 gen. m'ittšense, part. m'ittušt's'e, illat. mittšehese,
 iness. m'ittšesse jne.

Nait. vps K n'etse r'ib ozut'ihe mittšense
kar'z'n'an 'see auk (siin) näis mingisuguse keldrina'.
mi ujel'imoiš mittšidmese kar'z'idme 'me
 roomasime mööda mingisuguseid keldreid'. n'ened r'igud
ozut'ihezoi mittšikšš'e kar'z'm'ikš 'need
 augud (siin) osutusid mingisugusteks keldriteks' māne
kod'ihe m'ittšidmese toižidme dorogežidme!
 'mine koju mingeid teisi teid pidi!'

5. Lüüdi murretes on sageli liited k ja se ~ se
 liitunud.

lüü kenakse 'keegi, üks'

Nait. lüü Kj kenakse jookseb metsad mütü
 'keegi jookseb mööda metsa'. kehakse pidab l'upta
 'kellesegi peab armuma'. doroga ma vastust'in kedakse
 'teel ma kohtasin kedagi'. kel'lekse nā en
ponraviže 'ühele ta meeldis'. kenakse ^u k'oli lambaz
 'ühel suri lammas'. kenakse mū os't'im
^{heinad}
viž rāged 'kelleltki me ostsime viis koormat heinu'.
kenenkekse pidab gū'ada 'kellegagi peab ja-
 lutama'.

lüü miakse 'miski'

Näit. lüü Kj miakse v'enub stolal 'midagi on laual'. hä^äen poskažib midakse 'ta jutustab midagi'. hä^äen vaau mihekse l'itran maidod 'ta valab millesegi (ühe) liitri piima'.

6. Indefiniitseid pronomeneid võib tuletada ka liite -n'i abil (< vene - НИОУНЬ). Vepsas on selline indefiniitsete pronomenite tuletumistüüp täiesti üldine, lüüdis aga võrdlemisi harva esinev.

vps ken'i 'keegi'

gen. ken'n'i, part. kedan'i, illat. kehen'i, iness. kesn'i jne.; abesiivis võib esineda ka liite ja käände lõpu metatees: kenetan'i ~ kenen'ita, sama ka terminatiivis: kehesein'i ~ kehen'isei; pl. nom. kedn'i.

Näit. vps K ke^änen'i tšom'in' ponravd'as 'kellelegi hästi meeldida'. kenenken'i prihod'iše b'es'eduida 'kellegagi tuleb vestelda'. hän dožin ol'i käveata kenenostn'i 'ta pidi minema kellegi juurde'. ken'n'i zavod'i nagreda 'keegi hakkas naerma'. valitas ked'n'i korovni tsaks (KLT 418) 'valitakse mõned lehmanaiusteks (kolhoosis)'.

lüü kenn'i 'keegi'

Näit. lüü Kj kenn'i hurgub venehele 'keegi sõidab laevaga'. kel'l'en'i ant'ihe tsv'etad

'kellelegi anti lilli'. _____ kod'iš mia vastust'in k e d a n' i
'kodus ma kohtasin kedagi'. M šid ajau tsuar', ka-
t't' š'ou što oo šid torg osta k e n n' i midä ei da
_____ mužikkad nagretau (LKN 201 : 14) 'siis sõidab tsaar,
märkab, et siin on pood, keegi ei osta midagi ja meest
naerdakse'.

vps _____ m'in'i 'mingi'

gen. _____ m'in'n'i, part. _____ m'id'an'i, illat. _____ m'ihen'i, iness.
_____ m'išn'i jne.; prolat. _____ m'id'ämen'i ~ m'id'men'i, termin.
_____ m'ihesein'i ~ m'ihen'isei, abess. _____ m'id'ätan'i ~ m'id'ä-
_____ n'ita; pl. nom. _____ midn'i.

Näit. vps K _____ sano m'in'n'i! 'ütle midagi'.
_____ tar'i zan'imeidas m' i l' n' i in't'er'esnan 'on
tarvis tegelda millegi huvitavaga'. _____ m' i d' ä n' i t a
_____ i voi el'äda 'ilma milletagi ei saa elada' _____ m i š n' i
_____ om paha haju 'kuskil on halb hais'.

lүү _____ min'i 'miski'

Näit. lүү B _____ kon'd'i oppiu ol'giš _____ luad'ida
_____ m i d a n' i (LS 237) 'karu püüab õlgedest valmistada
midagi'.

vps _____ m'it't'en'i 'mingisugune'

gen. _____ m'ittšen'n'i, part. _____ m'ittuš't'n'i, illat. _____ m'ittše-
_____ hen'i, iness. _____ m'ittšesn'i jne.; termin. _____ m'ittšehe-
_____ sein'i ~ m'ittšehen'isei, abess. _____ m'ittšetan'i ~ m'ittuš't'n'ita;

pl. termin. m'ittšihesgin'i ~ mittšihen'isei

Näit. vps K māned jafkha, osta m'i t' t' e -
n'i tšoma karandaš '(kui) lähed poodi, osta mingi-
(sugune) ilus pliiats'. māne kod'ihe m' i t t š i d -
m e n' i toizidme dorogeizidme! 'mine koju mingeid
teisi teid pidi!' m i t t u š' t' n' i t a radota isa
el'āda 'ilma mingisuguse tööta ei, saa elada'.

7. Lüüdi murretes võidakse indefiniitseid pronoo-
meneid tuletada ka liite n'ibu·t' lisamisega.

lüü ken - n'ibu·t' 'keegi'

Näit. lüü Kj tuas pert'is om k e n - n' i b u . t'
'tolles majas on keegi'.

lüü mi - n'ibu·t' 'miski'

Näit. lüü Kj hā en vaŋū m i h e - n' i b u . t'
l'itran maldod 'ta valab millessegi liitri piima'. siada
m i š - n' i b u . t' igruška! 'tee millestki manguasi!'
k^uāš piab panda m i h e - n' i b u . t' 'pudru peab panema
kuhugile'. gost'itam koume päivād m i l n' i b u t'
(5 II 29) 'kostitame kolm päeva millegagi'.

lüü mit't'e-n'ibu·t' 'mingisugune, mingi'

Näit. lüü Kj m i t' t' e - n' i b u . t' l'ind
šiga lendeŋu 'mingisugune lind lendleb seal'. ota

m i t' t' e - n' i b u t' hebo, t^hama om laihaan'e (5 II
33) 'võta mingi hobune, see on lahja'.

Analoogiline indefiniitsete pronoomenite tuletumis-
tüüp esineb vadja keele Jõepära murrakus, näit. t š e n -
n i b u . t 'keegi', m i t ä - n i b u . i t 'midagi'
(P. A r i s t e, VKGr 68).

8. Sisult eitavaid indefiniitseid pronoomeneid moo-
dustab interrogatiivpronoomenite algusse rõhutuna liituv
n'i- (< v HM). Vastav interrogatiivpronoomen k^hän-
dub reeglipäraselt.

vps n'ike.n 'ei keegi'

gen. n'ike.nen, part. n'ike.da, illat. n'ike.he, iness.
n'ike.s jne.; pl. nom. n'ike.d.

Näit.vps Ken n'ägen n' i k e . d a 'ma ei näinud keda-
gi'. n'etse soba n' i k e . n e n 'see asi pole kellegi
oma'. n'etse n' i k e . h e i . p u t u n 'see ei mõjunud kel-
lessegi'. n' i k e . s i n'ägund ihastust 'kelleski
ei paistnud rõõmu'. hän t'egibe n' i k e . k . s 'ta muu-
tus mitte kellekski'. hän i . t u n d e n n' i k e . d a 'ta
ei tundnud kedagi ära'.

l^ü n'ike.n 'ei keegi'

Näit. l^ü K^j n' i k e . n i sanu 'mitte keegi'

ei ütle'. en oae n' i k e · d a n' ahnu 'ma ei ole
kedagi näinud'. Šu mindaj suõttagat vougand'ogen randaae
i kus ei oae rahvast n' i k e d a lähv, elaid (LKN 37 :
1) 'mind viige Volga jõe kaldale ja kus ei ole rahvast, mit-
te kedagi elusolendit lähedal'. Sn nähnü n' i k e n ei
(LS 264) 'mitte keegi ei näinud'. Td tul' i külä, üöks
mindaj n' i k e h e askeda ei (LKN 178 : 10) 'tuli
külä, ööks mind ei lastud kellegi juurde'. Pk a üks miež
oli t'š'isti rozb^uoin'ik, kai šüömižed pä t'š'is šügi,
i t'š' e ott', n' i k e n ei küzünü (LKN 223 : 5)
'üks mees oli päris röövel, kõik toidud ahjust söi, ise võt-
tis, kelleltki ei küsinud'. N eaa ozuta n' i k e n n e,
n' i eaa bahval' i n' i k e n n e (LKN 32 : 14)
'ära näita mitte kellelegi, ära hoopse mitte kellelegi'.

vps n'im'i. 'ei miski'

gen. n'im'in', part. n'im'i'd'ä, illat. n'im'i'he, iness.
n'im'iš jne., pl. nom. n'imid.

Näit. vps K n' i m' i · n k e h ä n i augn'us
'mitte midagi (millegagi) ta ei arvestanud'. n' i m' i ·
h e s e i h ä n i kosketanus 'mitte midagi (millenigi) ta
ei puutunud'. n' i k e · d a k ü z u d a , n' i m' i · d' ä ihastuda
'kedagi pole küsida, millegi üle röömu tunda'.

lää n'im'i. 'ei miski, ei ükski, ei mingi'

Näit. lüü Kj siš miehes n' i m i . d a ed ota,
potamu što häne n' i m i . d a ei jolle 'sellelt
mehelt sa ei saa võtta mitte midagi, sellepärast et tal ei
ole midagi'. Sn mut's'oi häälgi suai it'kemä,
k'öuhtüt't'i što eua šüöda n' i d'uoda n' i m i d' ä
(LKN 181 : 2) 'ta naine hakkas nutma, vaesusid, nii et
ei ole süüa ega juua mitte midagi'. N sinuz eiaē
abud n' i m i d a (LS 265) 'sinust ei ole mingit
abi'. Kn mida küüü? - kai hüvä, ei līgad muud n' i
m i d ä (LS 236) 'mida on kuulda? - vaid head, ei
muud erilist midagi'.

vps n'im'i.t't'e ~ n'im'i.t'n'e 'ei miski, ei
ükski', gen. n'im'i.ttšen, part. n'im'i.ttušt' jne.

Näit. vps K n' i m' i . t t u š t' v'es't'id'
i sanotud 'mitte ühtki teadet ei öeldud'. n' i m' i .
ttšid'eke mehid'eke i t'enus 'ei mingisuguste inimes-
tega (ta) ei teinud tegemist'. n' i m i . t t š i d m e
sijoid'me em käveatut 'mitte mingeid kohti mööda ei
käidud'.

lüü n' i m i . t' t' e, n' i m i t u i n' e
'ei mingisugune, ei mingi, ei ükski'

Näit. lüü Kj hä(en ei l'ubi n' i m i . t t u š t
brihai,t's'ud 'ta ei armasta ühtki noormeest'. n' i m i .
t' t' e l'ehm ei anda kahtkümmed l'itrad maidod 'mitte
mingisugune lehm ei anna kahtkümmed liitrit piima'. mi'ai

il'e verkoid', nõt'id', n' i m i · t' t' š' i d' pū-
du sid' 'mul pole võrke, nootasid, mitte mingisuguseid
 püügiriistu'. m i a e n t' e d a n' i m i · t' t' š' i d'
 'ma ei tea mitte midagi'. per' t' i ž' a n d u i d' n' i m i · t' t' š' i
il' e 'pole mingeid majavaime'. B meil' n' ü g ü e i
o l e n' i m i t' t' i d ven' a n kn' i g o i d (LS 240)
 'meil nüüd ei ole mitte mingisuguseid venekeelseid raama-
 tuid'. Kn k u i p e i t' ä t k u o l i u o i d, e i t u l e n' i m i t' t' u i -
n' e v i e s' t' i (LKN 23 : 10) 'kui maetakse surnuid,
 ei tule mingisugust sõnumit' e i o l e n' i m i t' t' ü š' t
v i e s' t' i d' (LS 240) 'ei ole mingit teadet'.

lүү Kn n' i m i n n o š' t 'ei mingisugust, ei mingit'

Näit. lүү Kn l ä h t e s p e i t' i n i ž' a n d a e m ä n v a e
o l e s i g a p' ä i n' i m i m m o š' t v i e s' t' i d' (LKN
 21 : 12) 'lahkudes matsin isa ja ema, aga ei ole sealt
 mitte mingisugust teadet'.

vps n' i k u · v' e r' z' 'ei mingil määral, ei ükski
 (sugugi mitte)'

gen. n' i k u · v' e r' d a n, part. n' i k u · v' e r' d a d jne.; pl.
 gen. n' i k u · v' e r' z' i d' e, part. n' i k u · v' e r' z' i d' jne.

Enamasti tarvitatakse mitmuslikke vorme.

Näit. vps K h i l' n' i k u · v' e r' d a d e l e
 'neil pole mitte midagi'. n' i k u · v' e r' z' i h e s e i
m e h i h e s e i h ä n i k ä v e a n 'mitte ühegi inimese juures ta
 ei käinud'. h i l' e l e n' i k u · v' e r' z' i n' (pl.

instr.) man'z'ikašt' 'neil pole mingi määra kaupa
 (НИ ПО СКОЛЬКУ) maasikaid (maasikat)' mī_eme_kä-
veatut n' i k u . v' e r' z' i d' m e tahoid'me 'me
 ei käinud üheski kohas (ühtki kohta mööda)', hän i
gul'ei n' i k u . v' e r' z' i d' e k e 'ta ei jalu-
 tanud ühegagi'. n' i k u . v' e r' z' i l' kvart'i-
roil' hāne h'ivā 'üheski korteris polnud tal hea'.
hän i homei tšend n' i k u . v' e r' d a d narodad
 'ta ei märganud kedagi'.

vps n'iku'dam ~ n'iku'damb 'ei kumbki', gen. n'iku'-
daman jne.

Näit. vps K n' i k u . d a m i t'eda 'kumbki
 ei tea'.

lүү n'iku'dam ~ n'iku'damb ~ n'iku'da 'ei kumbki'

Näit. lүү Kj no, hūō duumaat'ihe üks' ühtel'e,
ei sanguo n' i k u d a m b a l' e, što meil'e pidab
d'agadakse (S I 29) 'noh, nad mõtlesid teineteisele,
 ei ütle kummalegi, et me peame jagama'. Sn eue n' i
k u d a hūad (LS 163) 'pole kumbagi huult'.

vps n'i(ü)ks' ~ n'i(i)ks' 'ei keegi, ei miski,
 ei ükski, ei mingi'

Näit. vps K en n'āgen n' i (i) . ht 'ei näinud (ma)
 ühtki (kedagi)!' hän i gul'ei n' i (i) . ht e n k e 'ta
 ei jaluta (kurameeri) mitte kellegagi'. n' i (ü) . ht e t
kn'igad il'e 'mitte mingit raamatut pole'.

luu n'i üks' ~ n'i üks' 'ei keegi, ei miski, ei ükski, ei mingi'

Näit. luu Kj meil'e ei tulnu n'i ü h t miest 'meile ei tulnud ühtki meest'. t' ä iz anda viž l'eh mad, a s' i üks' l'eh m, a kow mande e e n'i ü h t 'sellel peremehel on viis lehma, aga tollel on üks lehm, aga kolmandal pole ühtki (midagi)'. Td d' eng ad n' ü h t (n' i ü h t) (LS 264) 'raha (pole) mitte midagi'. Kn n' i n' ü h t eu e (l.c.) 'ei ole ainsatki' N heina d haravoita h ü vin, štobi ei d' ie iž muo he ina n' ü h t (LS 265) 'heina riisutakse hästi, et ei jääks maha mitte mingit heina'.

x

x

x

Selline venelaenuline eitavate pronoomenite moodustamisviis on tuntud ka päris-karjalas /n' i mi 'ei miski', n' i k e n 'ei keegi' jt. (A. G e n e t z, TVKK 206)/, aunuse-karjalas /n' i mi 'ei miski', n' i k e n 'ei keegi', n' i k ud ai 'ei kumbki, ei miski, ei keegi' (A. G e n e t z, TAK 159)/, teise negatsiooniga liitununa aga ka vadja keeles /eb n ī - tš en 'ei keegi', eb n ī - mik ä 'ei miski' (P. A r i s t e, VKGr 67)/.

9. Lüüdi murretes võib sisult eitavaid indefiniit-

seid pronomeneid moodustada ka negatsiooni ei abil koos interrogatiivpronoomenitega (morfoloogilislaenuliselt vene НИЧТО, НИЧТО, НИКАКОЙ eeskujul), näit.

luu šu šukuine bard, kudažet sinu sibed, hu-
vad herrad aiet't'i, šonad herneht šipl'it't'i, ei
ke lu e keratta ole' (LKN 50 : 13) 'siidhabe, kulbed
sinu suled, head härrad sõidavad, hirsse, herneid puista-
vad, pole kedagi korjajat'. M iškou paha ilm, ei
ke lu e l'iene minda piästada (LKN 18 : 18) 'kui
tuleb paha ilm, lööb vätku, ei keegi või mind päästa'.

Sn heil šuödä rod'ihe ei mi dä, leibad n'i
d'engad eue (LKN 184 : 12) 'neil polnud süüa mitte
midagi, ei ole leiba ega raha'. M šid ajau tsuar',
kat't'š'ou, što oo šid torg osta ken n'i mi dä
ei da mužikkad nagretau (LKN 201 : 14) 'siis
sõidab tsaar, märkab, et on siin pood, keegi ei osta mit-
te midagi ja meest naerdakse'.

10. Rühma indefiniitseid pronomeneid on moodustanud venelaenuline koje (< v koe-) resp. kojo (< v koë-)

vps koje - ken 'keegi'

Näit. vps K han doužin ol'i kaveta ko je -
ke . ne no st 'ta pidi minema kellegi juurde'.
ko je - ke . ne zavod'i nagreda 'keegi hakkas naerma'.

lüü koje- resp. kojo - ken 'keegi; igauks;
mõni'.

Nait. lüü Kj k o j o - k e . n koje-mida t'edab
'igauks midagi teab'. N hän k o j o - k e . l a e
siež hüvüt (LS 146) 'ta tegi mõnedele head'.

vps koje - m'i. 'miski'

Nait. vps K sano k o j e - m' i . n' ! 'üttele mida-
gi!' k o j e - m' i . d a t a i voi el'ada 'ilma mil-
letagi ei saa elada'.

lüü koje- resp. kojo - mi. 'miski'

Nait. lüü Kj kojo - k e . n k o j e - m i . d a
t'edab 'igauks midagi teab'. N k o j o - m i . d a
ruodau (LS 146) '(millal) midagi teeb'.

11. Interrogatiivsete pronoomenitega on liitunud üheks
mõtteliseks tervikuks sõna taht resp. tahto.

vps ken taht 'kes tahes; igauks'

Nait. vps K ke n e n t a h t ak jo värižeb
'kelle tahes (igauhe) naine juba nutab'.

lüü ken taht resp. tahto 'kes tahes, keegi'

Nait. lüü Sn ole k e n t a h t, vedän iğrē,
hot' karun da vedän (LKN 186 : 1) 'ole kes tahes, vean

ära, kuigi oleks paharet, ka vean'. B mille pidau
k e d a t a h t o l'õutta hüväd rišt'ikanzad (LKN
264 : 3) 'ma pean leidma kellegi, (kellegi)hea inimese'.
tuuga k e n t a h t o, mina en varaida (LS 425)
'tulgu kes tahes, ma ei karda'.

vps mi taht 'mis tahes'

Nait. vps laske mi š t a h t otab (KLT
420) 'las võtab kust tahes'.

lüü mi taht resp. tahto 'mis tahes, miski;
igasugune'

Nait. lüü Kj hä^hen sanub mi d a t a h t 'ta
ütleb midagi'. Sn ota mi t a h t o vai spravi!
(LKN 187 : 7) 'võta mis tahes, (ainult) vaid paranda (ära)'.

B nu, mi d a t a h t o oagā, pidäü ambuda t'äs
(LKN 227 : 14) 'noh, olgu mis tahes, nüüd peab laskma'.

nä šille hüvaks mišleks, mi hi t a h t o paned
(LKN 245 : 13) 'siin sulle heameeleks, pane kuhu tahes!

Ph sīd azutāh mi d a t a h t o sobin (LKN 177 :
14) 'siis valmistatakse igasuguseid riideid'.

lüü mit't'e ~ mit't'E tahto 'missugune tahes, mis
tahes'.

lüü N otā mi t' t' E t a h t o (LS 240)
'võta missugune tahes!' M otag koame havadod mi t u š t
t a h t d'engad, oagai šiga hobedad, kuudad l'ibo vas-

ked (LKN 198 : 4) 'võtan kolm kotti mis tahes raha, olgu
siin hõbedat, kulda või vaske'.

x

x

x

Samasse rühma kuuluvad krj A mi tahto 'mis tahes, iga-
üks', ken tahto 'kes tahes, igaks', kudai tahto
(A. G e n e t z, TAK 159);

krj P hot kudaman'e taho 'kumb tahes' (A. G e -
n e t z, TVKK 206);

sm ken tahansa, kuka tahansa, mitä tahansa;

ee kes tahes, mis tahes, kumb tahes.

12. Lüüdi murretes võib indefiniitseid pronomeneid
moodustada, lisades interrogatiivpronomeneile liite -lienou
resp. -l'ienou resp. -lienõu resp. -lieno, mis on
ebaaredaks muutunud kolmas pööre verbist lietta ~ l'ietta
'tulla, saabuda; piisata, küllaldaselt olla'.

lüü ken-lienou resp. -lieno resp. -l'ieno
'keegi, üks'.

Nait. lüü Sn ken-lienou tuli pert!t'i
(LS 203) 'keegi tuli tuppa'. B kūrou me t's'as
rat's'kaht'ihe ken lienou (LKN 227 : 8)
'kuuleb, metsas praksahas keegi'. d'älgē ken lienou
matkadau tobd' (LKN 237 : 6) 'järel tuleb üks suure-
koguline'. Td nagretau da lüödau kedä-lienou
(LS 121) 'naeravad ja löövad kedagi'. Šu kun'i mu-

žik oli külas, kuulou gr'išu što aiau keelložis

ke · n l i e n o (LKN 61 : 11) 'sel ajal kui mees oli külas, Griišu kuuleb, et keegi sõidab kellad valjastes'.

lüü mi-lienou resp. -lienõu 'miski, mingi, teatav'

Näit. lüü B hällä paid on pol'via et't's'iu

midalienu paidas (LKN 235 : 6) 'tal on sark

põlvedel, otsib midagi särgist'. Šu vie om tuonukoume

hebod i koumèz regèz midalienuõ met't's'ad

(LKN 34 : 1) 'on toonud veel kolm hobust ja kolmes rees

mingit (teatavat) paharetti'.

lüü mit't'e - lieno 'mingisugune, teatav'

Näit. lüü N seižui mit't'e - lieno

kat't'iupei (LS 240) 'seisis mingisugune katlapea'.

x

x

x

Analoogiline indefiniitsete pronoomenite tuletumis-

tüüp esineb veel isuri keeles /kellē 'keegi', part.

keDälē, allat. kellelē; millelē 'millelegi'; miñailē

'mingisugune', part. miñaiſtlē / ja vadja keeles / tšen-

lēB 'keegi', mikälēB 'mingi, miski', miltinlēB ~ mil-

linlēB 'mingisugune', kumplēB 'kumbki' (P. A r i s -

t e, VKGr 67) /.

13. Lüüdi murretes moodustab indefiniitseid pro-
noomeneid ka venelaenuline hot' resp. hod' (< v XOTB)

lüü hot' ken 'kes tahes, igauks, (kõik)'

Näit. lüü Sn pap' b'ahos'oviu h o t' k e d ä
(LS 75, 121) 'preester õnnistab keda tahes (igauht,
kõiki).

lüü hot' kudam 'mis tahes'

Näit. lüü Šu oližit hüväd i tuoižit(tE)
millaē kartot'š'kaē, h o t' k u d a m ā s tsarstvās
piēitE, h o t' k u d a m kaun'iž oliž tsar'in t'ü-
t'ār' (LKN 37 : 10) 'oleksite head ja tooksite mulle
pildi, mis tahes riigist, mis tahes ilus tsaaritütar oleks'.

lüü hot' resp. hod'mi 'mis tahes, miski'

Näit. lüü KJ ota h o t' m i d a ! 'võta
mida tahes'. oli h o t' m i 'oli miski'. Td šid
kirvèz tu'ov hüvä h o d' m i d ä pid'änov ruatta
(LKN 5 : 14) 'siis kirves tuleb hea, mida tahes võib teha'.
Sn ota h o d' m i vai spravi! (LKN 186 : 11) 'võ-
ta mis tahes, (ainult) vaid paranda!'

lüü hod' mit't'e 'missugune tahes'

Näit. lüü Sn aid'n'ik hebo hüpn'iu aidas h o d'
m i t' t' e s (LS 75) 'aiakargaja hobune hüppab üle
missuguse aia tahes'.

14. Piir indefiniitsete pronoomenite ja indefiniitsete numeraalide vahel on ebamäärane.

Näit. vps K v ä h i d' min'ä vstr'et'in', kudam'id'e
ke min'ä ihtes openzimoi 'väheseid ma kohtasin, kellega
ma koos õppisin'. m'etsas tänabei ol'ib'ä l'ehmad v ä -
h i d' e 'metsas täna olid väheste lehmad'. n'e tse
ves't' doid'i v ä h i h e s e i 'see teade (äsja
just mainitud) jõudis vähesteni'.

lüü Sn kõuh v ä h ä d ihastü (LS 501) 'vae-
ne valmistub vähesest'. B v ä h ä s aigas i muz'ik
tuli (l.c.) 'vähe aja pärast tuli ka mees'. Šu ettag
andaiž hot' midagi äijäd v ä h ä d podarkoid
(LKN 32 : 4) 'kas te ei annaks ometi mõne võrra mingeid
kinke'.

x

x

x

Lõpuks lubatagu põgusalt puudutada küsimust pronoomenite ja teiste sõnaliikide vahekorrast.

Pronoomenid on ju eelkõige semantiline kategooria, millest johtubki asesõnade ebaare vahekord teiste sõnaliikidega. Kõigepealt äratab tähelepanu nähtus, mida võiks nimetada pronominaliseerumiseks. Seda on usutavasti põhjustanud mõningate sõnade konkreetse tähenduse järjest süvenev abstraherumine konteksti teatavate süntaktilis-fraseoloogiliste suhete juures. Nii võib vps ris't'it'u, lüü rist'ittu 'inimene' omandada mõningates väljendites pronominaalse sisu, näit. lüü ri_s_t'i_t_u_d_keraduize 'inimesed (= kõik) kogunesid' (vrd. v крещенные Petrozavodski ja Povenetski maakonnas); pronoomenit oma (* omʒ) on representeeritud kui algupärast noomenit (vt. lk. 106), lüüdi tänapäevaseski keeleususes on tal ka tähendus 'sugulane, omane' (vt. lk. 103, 105); adjektiividki võivad pronominaliseeruda /vps sigäl'in'e, lüü sigalāne etc. 'too (seal)' ← 'seal(t)poolne, seal elutsev'; tähenduse üldistumise tulemusena on numeraal vps üks' ~ iks', lüü üks̆ ~ üks etc. muutunud indefiniitseks pronoomeniks (vt. lk. 223-225); piir indefiniitsete numeraalide ja indefiniitsete pronoomenite vahel on ebamäärane (vt. lk. 252); mõned pronoomenid on lähtunud adverbidest /näit. vps kuv'er'z' 'kuipalju, mitu'

(vt. lk. 184-186), s'ev'er'z'(že) 'seesama; niisama palju' (vt. lk. 217-218)/; indefiniitseid pronoomeneid tuletavad taht ~ tahto ja lienou etc. on verbide ebaaredaks muutunud vormid (vt. lk. 247-249, 249-250).

Pronominaliseerumine on tuntud paljudes teisteski keeltes, näit. indo-euroopa keeltes: indefiniitne pronoomen prants. on, sks man, ingl. people on arenenud noomenitest homo, Mann; v друг друга on lähtunud nimisõnast друг, sõnade люди, человек, женщина jts. pronominaalse esinemuse kohta vt. A. A. Шахматов, Учение о частях речи, Из трудов А.А. Шахматова по современному русскому языку, Москва 1952, lk. 125.

Teiselt poolt on pronoomenid võinud substantiviseeruda, näit. vps mīd'e(n) ~ meid'e(n) 'meie isa, meie lapsed, meie perekond, meie isand' (vt. lk. 49); lüü i-t'š'e 'inimene' (vt. lk. 83, 95); vrd. ka vepsa depronominaalseid substantiive mija- ~ meja-, tīja- ~ teja-, hija- ~ heja-, sija- (vt. lk. 49-50, 57, 63, 112, 113). Täheledata võiks veel pronoomenite adverbialiseerumistki, näit. vps s'e ~ se ~ se, lüü se ~ s'e 'see, too' (vt. lk. 124), lüü mi ~ mī 'mis; niipalju kui, kuivõrd' (vt. lk. 192-193).

Lõpp sõna

Vepsa ja lüüdi pronoomenite esinemuses tuleb märkida suurt sarnasust. Kuid lüüdi on tegelikult üsna kiirevate murrete kogum, mille baasiks on vepsa, kuid mille arengule on tähelepandavat mõju avaldanud ka aunusekarjala; tas esineb ühtivust kummagagi, kusjuures on tähendatav rida oma erijoonigi, mitmesuguste kontaminatsioonide tulemusena tekkinud varasemaid ja hilisemaid moodustisi. Lüüdi külad paiknevad ju hajali võrdlemisi suurte vahemaade järel pika kitsa reana põhjalõuna suunas, maa-ala piirid aga on tohutult pikad võrreldes rahvastiku arvuga (läänepoolseteks naabriteks on lõunas aunusekarjalased, põhjas lõunakarjala murrete kõnelevad karjalased, idapool on kokkupuuteid vene ja ka vepsa asundustega), murrete diferentseerumist takistavaid ja keelt ühtlustavaid tegureid pole aga olnud - siit tulenevadki lüüdi murrete suured sisemised erinevused.

Lüüdi murretest kõneldes tuleks pronoomenite esi-

nemuse ning laiemaltki foneetilis-morfoloogilis-leksikaalsest seisukohast esile tõsta Kuujärvi murret (ja ka Järventaguise murret), kus esinevad teistele dialektidele tundmatudki vepsapärasused, millel on kõige enam ühist äänis-vepsa murdega, ning Lohmoioja murret selle tugeva lõuna-karjala mõjustusega. Kesk-lüüdi ja põhja-lüüdi kirdepoolsetes murrakutes esineb rida jooni, millele leidub vasteid kesk- ja lõuna-vepsas.

Vepsa ja lüüdi pronoomenite käsitlemine läänemeresoomelisel ja soome-ugrilisel taustal on näidanud, et kõige enam ühiseid grammatilisi jooni on ainsuse-päris-karjala ja ida-soome (savo) murretega ning ka isuri keelega - just selles rühmas on paremini säilinud pronoomenite algupärased, läänemeresoome aluskeelele omased grammatilised jooned : personaalpronoomenite possessiivsufiksiline käänamistüüp, pronoomeni i₁t'š'e resp. i₁t^vš resp. i₁tš resp. i₁tš käänevormides ainult ainsusliku tüve esinemine ja ainsuse-mitmuse eristamine possessiivsufiksitate abil, interrogatiivpronoomenitel mitmuslikest käänetest ainult nominatiivi (ked resp. keD resp. ket, mid resp. miD resp. mit) esinemine (viimane nähtus on tuntud ka vadjas), erilise possessiivpronoomeni puudumine vepsa keeles jm.

Pronoomenite esinemuses vepsa ja lüüdi murretes tuleb konstateerida ka teatavat vene mõjustust (eriti indefiniitsete pronoomenite osas), kuid see on palju-

palju väiksem vastavast mõjustusest sõnavara muus osas (ei esine ühtki venelaenulist pronoomeni tüve).

Rõhuv enamus pronoomenite tüvedest on soome-ugri-
list algupära.

Registern

Pronoomenite kôiki variante pole esitatud.
Igast pronoomenist on toodud üks variant.

<u>d'oga</u> lüü	194-195
<u>d'ogahin'e</u> lüü	196-197
<u>ei_ken</u> lüü	246
<u>ei_mi</u> lüü	246
<u>eraz</u> vps	197-199
<u>eräz</u> lüü	199-201
<u>hī</u> vps	9, 61-63
<u>hod'_mi</u> lüü	251
<u>hod'_mit't'e</u> lüü	251
<u>hot'_ken</u> lüü	251
<u>hot'_kudam</u> lüü	251
<u>hän</u> vps	9, 35-36, 38-39
<u>hän</u> lüü	9, 39-41, 44-45

<u>hüö</u> lüü	9, 64-66
<u>i</u> _← <u>t'</u> <u>s'</u> <u>e</u> vps	70-75, 80, 81-83
<u>i</u> _← <u>t'</u> <u>s'</u> <u>e</u> lüü	83-84, 85-88, 95
<u>kai</u> lüü	202-204
<u>kaik</u> vps	201-202
<u>kaikend'</u> <u>üt'</u> <u>t'</u> <u>s'</u> <u>ain'</u> <u>e</u> lüü	205-206
<u>kaikèn</u> <u>o</u> <u>adu</u> <u>in'</u> <u>e</u> lüü Td	206
<u>kaikut'</u> <u>n'</u> <u>e</u> vps	206-208
<u>ken</u> vps	161, 162-163, 226
<u>ken</u> lüü	161, 163-165, 226-227
<u>kenak</u> lüü	231-232
<u>kenakse</u> lüü	236
<u>kengi</u> vps	231
<u>kengi</u> lüü	231-232
<u>ken-lienou</u> lüü	249-250
<u>kenn'</u> <u>i</u> lüü	237
<u>ken-n'</u> <u>ibu</u> <u>·t'</u> lüü	239
<u>kense</u> lüü	235
<u>ken</u> <u>taht</u> vps	247
<u>ken</u> <u>tahto</u> lüü	247-248
<u>ken'</u> <u>n'</u> <u>i</u> vps	237
<u>ken'</u> <u>s'</u> <u>e</u> vps	234-235
<u>koje-ke</u> <u>·n</u> vps	246
<u>koje-m'</u> <u>i</u> <u>·</u> vps	247
<u>kojo-ke</u> <u>·n</u> lüü	247
<u>kojo-mi</u> <u>·</u> lüü	247

<u>kudam</u> vps	161, 179-181, 187-188, 227
<u>kudam</u> lüü	161, 181-183, 187, 188-190, 227-228
<u>kudambgi</u> vps	233
<u>ku^hit'n'e</u> vpsL	161, 186, 228
<u>ku^hv'er'z'</u> vps	161, 184-186
<u>mi</u>	161, 168-170, 187, 192-193, 228-229
<u>mī</u> vps	9, 47-48, 49, 50
<u>mi_hak</u> lüü	232
<u>miakse</u> lüü	237
<u>mi-lienou</u> lüü	250
<u>mina</u> lüü	9, 15-18, 21-22
<u>mingi</u> vps	232
<u>mingi</u> lüü	232
<u>min'i</u> lüü	238
<u>mi-n'ibu't'</u> lüü	239
<u>min'ä</u> vps	9, 10-11, 14-15
<u>mise</u> lüü	235
<u>mi_htaht</u> vps	248
<u>mi_htahto</u> lüü	248
<u>mittuine</u> lüü	111, 156, 161, 177-178, 187, 191-192
<u>mit't'ain'(e)</u> lüü	161, 178-179, 230
<u>mit't'e</u> vps	110, 155-156, 161, 171-173, 187, 190-191

<u>mit't'e</u> lüü	111, 155, 156, 161, 173-175, 187, 191, 229-230
<u>mit't'ek</u> lüü	232-233
<u>mit't'e-lieno</u> lüü	250
<u>mit't'en'i</u> vps	238-239
<u>mit't'e-n'ibu.t'</u> lüü	239-240
<u>mit't'ese</u> vps	236
<u>mit't'e tahto</u> lüü	248-249
<u>mit't's'unäin'e</u> lüü Td	161, 178
<u>mit't'unäin'e</u> lüü Td	161, 178
<u>mogom</u> lüü Ph	111, 160
<u>moin'e</u> lüü	111, 157-158
<u>mo_hembad</u> lüü	210-211
<u>mo_hembin</u> lüü	212
<u>mo_het'id</u> lüü	213-215
<u>mo_hombad</u> vps	209-210
<u>mū</u> lüü	215-216
<u>mugoin'e</u> vps	110, 144-146, 148-149
<u>mugoin'e</u> lüü	110, 146-148
<u>muwgot'id</u> vps	212-213
<u>müö</u> lüü	9, 51-52, 53
<u>m'i</u> vps	161, 166-167, 187, 192, 228
<u>m'in'i</u> vps	238
<u>m'ise</u> vps	235

<u>n</u> engoin'e lüü	110, 152-155
<u>n</u> e t's'e lüü	110, 128-129
<u>n</u> 'e tse vps	110, 125-127
<u>n</u> 'ike.n vps	240
<u>n</u> 'ike.n lüü	240-241
<u>n</u> 'iku.dam vps	244
<u>n</u> 'iku.dam lüü	244
<u>n</u> 'iku.v'er'z' vps	243-244
<u>n</u> 'imi. lüü	241-242
<u>n</u> 'i mimmòšt lüü Kn	243
<u>n</u> 'i mituin'e lüü	242-243
<u>n</u> 'imi.t't'e lüü	242-243
<u>n</u> 'im'i. vps	241
<u>n</u> 'im'i.t't'e vps	242
<u>n</u> ingoin'e vps	110, 149-152
<u>n</u> 'i ü.ks' vps	244
<u>n</u> 'i ü.kš lüü	245
<u>o</u> ma lüü	103-106
<u>s</u> e lüü	68-69, 110, 114-116, 119-120, 122-123, 124
<u>s</u> emmo <u>i</u> n'e lüü	111, 158-160
<u>s</u> iga <u>ā</u> n'e lüü	110, 132-134
<u>s</u> in'ä vps	9, 24-26, 28
<u>s</u> 'e vps	68, 110, 111-113, 118-119, 121-122, 124, 125

<u>s'ev'er'z'(že)</u> vps	217-218
<u>s'igäl'in'e</u> vps	110, 131-132
<u>šina</u> lüü	9, 29-31, 33
<u>tī</u> vps	9, 55-57
<u>toin'e</u> vps	219-220
<u>toin'e</u> lüü	220-222
<u>toin'e toiz'e-</u> vps	99-100, 102
<u>toin'e toiz'e-</u> lüü	99, 101
<u>tua</u> lüü	110, 140-141, 142-143
<u>t'ämä</u> lüü	110, 135-138
<u>tüö</u> lüü	9, 58, 60
<u>üks</u> vps	223-224
<u>üks ühte-</u> vps	99, 102
<u>üks ühte-</u> lüü	99, 102
<u>üks</u> lüü	224-225

Kasutatud kirjandus

1. A i r i l a , M.,
Johdatusta kielen teoriaan,
III, Sanaluokat, Porvoo.
Helsinki 1952.
2. A r i s t e , P.,
VKGr (AVKGr) = Vadja keele grammatika,
Nõukogude Soome-ugri Teadused,
9, Tartu 1948.
3. G e n e t z , A.,
Suomen partikkelimuodot,
Helsingissä 1890.
4. G e n e t z , A.,
TAK (GTAK) = Tutkimus Aunuksen kielestä,
Kielennäytteitä, sanakirja ja
kielioppi, Suomi, II : 17,
Helsingissä 1885.
5. G e n e t z , A.,
TVKK (GTVKK) = Tutkimus Venäjän Karjalan
kielestä, Kielennäytteitä,
sanakirja ja kielioppi, Suomi,
II:14, Helsingissä 1881.

6. Genetz, A.,
WPE = Wepsän pohjoiset etujoukot,
Kieletär, I : 4, Helsingissä
1872;
WPE V = Kieletär, I : 5, Helsingissä
1873.
7. Hämäläinen, M.;
Andrejev, F.,
HAGr = Vepskijan kelen grammatik,
Leningrad 1934.
8. Hämäläinen, M.;
Andrejev, F.,
HAGr IV = Vepsan kelen grammatik kuu-
mandele i nelländele klassale
nacal'nijas školas,
Leningrad 1935.
9. Junus, V. I.,
IKGr = Izoran keelen grammatikka,
Morfologia opettajaa vart,
Moskova - 1936- Leningrad.
10. Kettunen, L.,
Hauptzüge der livischen laut-
und formengeschichte, vervoll-
ständigter sonderabdruck aus
der grammatischen einleitung
des livischen wörterbuches,
Helsinki 1947.
11. Kettunen, L.,
Livisches wörterbuch mit
grammatischer einleitung,
Helsinki 1938.

12. K e t t u n e n , L.,
Lõuna-vepsa häälik-ajalugu, I,
KH I = Konsonandid, Tartu 1922;
KH II = II, Vokaalid, Tartu 1922.
13. K e t t u n e n , L.,
Suomen murteet, II, B,
Helsinki 1940.
14. K e t t u n e n , L.,
LT (KLT) = Vepsän murteiden lauseopillinen tutkimus, Suomalais-ugrilaisen Seuran Toimituksia, LXXXVI, Helsinki 1943.
15. K e t t u n e n , L.;
S i r o , P.,
NVM = Näytteitä vepsän murteista, Suomalais-ugrilaisen Seuran Toimituksia, LXX, Helsinki 1935.
16. K r e u t z w a l d , F r. R.,
Jutud, Tallinn 1953.
17. K u j o l a , J.,
LS = Lyydiläismurteiden sanakirja, Ainekset keränneet Kai Donner, Jalo Kalima, Lauri Kettunen, Juho Kujola, Heikki Ojansuu, Elvi Pakarinen, Y.H.Toivonen ja E.A.Tunkelo, Lexica Societatis Fenno-ugricae, IX, Helsinki 1944.

18. L u t s, O.,
Kevade I, Tallinn 1954.
19. M a r k, J.,
PuS (M) = Die Possessiivsuffixe in
den uralischen Sprachen, I.,
Suomalais-ugrilaisen Seuran
Toimituksia, LIV, Helsinki
1925.
20. M a r k, J.,
Zum Verbum substantivum im
ostseefinnischen, Sonderab-
druck aus den Sitzungsbe-
richte der Gelehrten Est-
nischen Gesellschaft 1932,
Tartu 1935.
21. M e i l l e t, A.;
C o h e n, M a r c e l,
Les langues du monde, Paris
1952.
22. O j a n s u u, H.,
IKPO (OIKPO) = Itämerensuomalaisten kielten
pronominioppia, Turku 1922,
Turun Suomalaisen Yliopiston
Julkaisuja, B, I, Turku 1923.
23. O j a n s u u, H.; K u j o l a, J.;
K a l i m a, J.; K e t t u n e n, L.,
LKN = Lyydiläisiä kielennäytteitä,
Suomalais-ugrilaisen Seuran
Toimituksia, LXIX, Helsinki
1934.

24. P a a s o n e n , H.,
Die finnisch-ugrischen s-laute,
Suomalais-ugrilaisen Seuran
Toimituksia, XLI, Helsinki
1918.
25. P a a s o n e n , H.,
Über die ursprünglichen seelen-
vorstellungen bei den finnisch-
ugrischen völkern und die be-
nennungen der seele in ihren
sprachen, Suomalais-ugrilaisen
Seuran Aikakauskirja, XXVI,
Helsingissä 1909.
26. P a l m e o s , P.,
Eesti keele pronoomenist enese ~
enda, Emakeele Seltsi aasta-
raamat, II, Tallinn 1956.
27. P o r k k a , V.,
Ueber den ingrischen Dialekt,
Helsingfors 1885.
28. P o s t i , L.,
Mõningaid mõõdu väljendamiseks
tarvitatavaist läänemere-soome
vormidest, Eesti Keel 1937,
Tartu 1937.
29. R a p o l a , M.,
Vielä kerran sanoista semnoinen,
semmotoinen y.m.s., Virittäjä
1919, Helsinki 1919.

30. S e t ä l ä , E. N.,
Suomen kielen lauseoppi,
Helsinki 1919.
31. S e t ä l ä , E. N.,
Suomen kielioppi, Äänne- ja
sanaoppi, Helsingissä 1898.
32. S e t ä l ä , E. N.,
SVK = Vepsän kieltä, Helsinki
1912.
33. S e t ä l ä , E. N.,
ÄH = Yhteissuomalainen äännehis-
toria, Helsingissä 1899.
34. S e t ä l ä , E. N. ja
K a l a , J. H.,
NÄKM = Näytteitä äänis- ja keski-
vepsän murteista, Suomalais-
ugrilaisen Seuran Toimituk-
sia, 100, Helsinki 1951.
35. S z i n n y e i , J.,
NyH⁷ = Magyar nyelvhasználat,
Hetedik, javított és bővített
kiadás, Budapest 1927.
36. S z i n n y e i , J.,
FuS = Finnisch-ugrische Sprach-
wissenschaft, Leipzig 1910;
Berlin und Leipzig 1922.
37. Z s i r a i , M.,
Névmástanulmányok (mi, ti,
ők), Emlékkönyv Melich János
hetvenedik születésnapjára,
Budapest 1942.

38. T a m m s a a r e , A. ,
Tõde ja õigus, I, Tallinn 1952.
39. T u n k e l o , E. A. ,
Eräistä vepsän, lyydiläismurteiden
y.m. pronominaaleista y.m., Virittä-
jä 1935, Helsinki 1935.
40. T u n k e l o , E. A. ,
Eräs kuollut denominaalijohdin,
Virittäjä 1932, Helsinki 1932.
41. T u n k e l o , E. A. .
VKÄ(T) = Vepsän kielen äännehistoria,
Helsinki 1946.
42. T u r u n e n , A. .
LÄ I = Lyydiläismurteiden äännehistoria,
I, Konsonantit, Helsinki 1946;
LÄ II = II, Vokaalit, Helsinki 1950.
43. U o t i l a , T. E. ,
Syrjänische Chrestomathie mit
grammatischem Abriss und etymo-
logischem Wörterverzeichnis,
Apuneuvoja suomalais-ugrilaisten
kielten opintoja varten, VI,
Helsinki 1938.
44. W i e d e m a n n , F. , J. ,
GRES = Grammatik der ehstnischen Sprache,
St.-Petersbourg 1875.
45. W i e d e m a n n , F. , J. ,
J o h. A n d r e a s
S j ö g r e n ' s Livische
Grammatik nebst Sprachproben,
St.-Petersburg 1861.

46. В и н о г р а д о в , В.В.,
Современный русский язык,
Морфология, Москва 1952.
47. Е в с е в ь е в , М.Е.,
ОМГ = Основы мордовской грамма-
тики, Москва 1929.
48. Г р и г о р ь е в , Я.Г.,
Марий йылме грамматика,
Йошкар-Ола 1953.
49. Г р и г о р ь е в , Я.Г.,
Марийский язык, Йошкар-Ола
1953.
50. Л е н и н , В.И.,
Философские тетради, ОГИЗ
1947.
51. Л ы т к и н , В.И.,
Диалектологическая хресто-
матия по пермским языкам,
Москва - 1955.
52. Х а к у л и н е н , А.,
Развитие и структура фин-
ского языка, часть I,
Фонетика и морфология,
Москва 1953.
53. Ш а х м а т о в , А.А.,
Учение о частях речи, Из-
трудоу А.А.Шахматова по
современному русскому языку,
Москва 1952.

Käsikirjalistest allikatest on kasutatud:

Б о г д а н о в , Н.И.,

Б I =

Карельские тексты, записанные в Михайловском с/совете Олонецкого района в период экспедиции июль-август 1946 года, TRÜ soome-ugri keelte kateedri materjalid.

Б о г д а н о в , Н.И.,

Б II =

Карельские тексты, записанные в Михайловском с/совете Олонецкого района в период экспедиции ноябрь-декабрь 1946 г., TRÜ soome-ugri keelte kateedri materjalid.

Lühendid

Lühendite loetelust on välja jäetud kasutatud kirjanduse lühendid.

abess.	=	abessiiv
ablat.	=	ablatiiv
adablat.	=	adablatiiv
adadess.	=	adadessiiv
adallat.	=	adallatiiv
adelat.	=	adelatiiv
adess.	=	adessiiv
ains.	=	ainsus
allat.	=	allatiiv
AV	=	Ala-Viidana
B	=	Bošinkülä
D'	=	D'ekunniemi
dat.	=	daativ
ee	=	eesti
eL	=	lõuna-eesti

elat.	=	elatiiv
eP	=	põhja-eesti
ESA	=	Emakeele Seltsi aastaraamat
ess.	=	essiiv
etc.	=	ja nõnda edasi
gen.	=	genitiiv
h	=	handi
Hj	=	Haljärvi
ibid.	=	ibidem, sealsamas
id.	=	idem, sama tähendus
illat.	=	illatiiv
illat.-direkt.	=	illatiiv-direktiiv
iness.	=	inessiiv
ingl.	=	inglise
instr.	=	instruktiiv
is	=	isuri
jj	=	ja järgmised
jne.	=	ja nõnda edasi
jt.	=	ja teised
Jt	=	Järventaguinen
jts.	=	ja teised säärased
Kj	=	Kuujärvi
Kn	=	Kenjärvi
komit.	=	komitatiiv
kompar.	=	komparatiiv
kP	=	permi-komi

krj	=	karjala
krjA	=	aunuse-karjala
krjL	=	lõuna-karjala
krjP	=	päris-karjala
krjTv	=	tveri-karjala
kS	=	sürja-komi
Kš	=	Kortaš
l.c.	=	locus citere, tsiteeritud koht
Lh	=	Lahti
lii	=	liivi
lK	=	kirde-lüüdi
lKe	=	kesk-lüüdi
Lm	=	Lid'ž'mi (Lismi)
Lmj	=	Lismajärvi
Lmo	=	Lohmoioja
lP	=	päris-lüüdi
lp	=	lapi
lpN	=	norra-lapi
lPô	=	põhja-lüüdi
lüü	=	lüüdi
m	=	mari
M	=	Munjärvi kirikuküla
md	=	mordva
mdE	=	ersa-mordva
mdM	=	mokša-mordva
mitm.	=	mitmus

Mj	=	Munjärvi
mns	=	mansi
N	=	Nuomoil (Naamoila)
nom.	=	nominatiiv
näit.	=	näiteks
n.ö.	=	nii öelda
op.cit.	=	opus citere, tsiteeritud teos
p.	=	pööre
part.	=	partitiiv
Ph	=	Pühajärvi
Pk	=	Puikniemi
pl.	=	pluural
Pl	=	Pälärvi (Päljärvi)
Pn	=	Peltoinen
poss.-suf.	=	possessiivsufiks
prants.	=	prantsuse
Prn	=	Pertniemi
pro	=	asemel, eest
prolat.	=	prolatiiv
pron.	=	pronoomen
ptk.	=	peatükk
Pv	=	Polovina
resp.	=	respective, asjaoludele vastavalt
sg.	=	singular
Sg	=	Sagar'voi
sks	=	saksa

sm	=	soome
Sn	=	Sununsuu
Sp	=	Suopohja
SP	=	Soavan Priäžä
subst.	=	substantiivselt
SUSA	=	Suomalais-ugrilaisen Seuran Aikakauskirja
SUST	=	Suomalais-ugrilaisen Seuran Toimituksia
Šelg	=	Šelgie
Šu	=	Šuoju
Td	=	Tiudia
termin.	=	terminatiiv
TP	=	Terun Priäžä
udm	=	udmurdi
ung	=	ungari
v	=	vene
V	=	Viidana
v.a.	=	välja arvatud
vdj	=	vadja
vps	=	vepsa
vpsI	=	ida-vepsa
vpsK	=	kesk-vepsa
vpsL	=	lõuna-vepsa
vpsÄ	=	äänis-vepsa
vt.	=	vaata

Sisukord

	lk.
Eessõna	2
Sissejuhatus.	5
1. Personaalpronoomenid.	9
2. Pronoomen <u>i</u> ₁ t's'e ~ <u>i</u> ₁ t ^v <u>se</u>	70
3. Retsiprooksed pronoomenid	99
4. Possessiivpronoomen	103
5. Demonstratiivpronoomenid.	110
6. Interrogatiivpronoomenid.	161
7. Relatiivpronoomenid	187
8. Indefiniitsed pronoomenid	194
Lõppsõna.	255
Register.	258
Kasutatud kirjandus	264
Lühendid.	273